

**Національна комісія з цінних
паперів та фондового ринку**

ОЦІНКА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ IOSCO

Київ - 2013

Принципи та цілі регулювання ринку цінних паперів IOSCO

А. Загальні положення

IOSCO є провідним міжнародним угрупованням регуляторів ринку цінних паперів. В даний час її членами є регулятори з більш ніж 100 юрисдикцій, які несуть щоденну відповідальність за регулювання ринку цінних паперів та застосування законодавства про цінні папери. Членство IOSCO представляє широкий спектр ринків різних рівнів складності та розвитку, різних розмірів, що працюють у різних культурних і правових умовах.

Ринки цінних паперів і похідних фінансових інструментів є надзвичайно важливими для росту, розвитку і зміцнення ринкової економіки. Вони підтримують корпоративні ініціативи, фінансують застосування нових ідей і полегшують управління фінансовими ризиками. Крім того, оскільки індивідуальні інвестори розміщують все більшу частку своїх грошей в пайові інвестиційні фонди та інші колективні інвестиційні фонди, ринки цінних паперів стали основними у забезпеченні індивідуального збагачення і пенсійного планування.

Розумне і ефективне регулювання і, в свою чергу, довіра, яку воно забезпечує, є важливими для цілісності, економічного зростання і розвитку ринку цінних паперів.

Дана оцінка поточного стану дотримання Україною Принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів IOSCO була здійснена Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – Комісія) протягом 2013 року за підтримки Світового банку. Оцінка ефективності регулювання ринку цінних паперів вимагає перегляду законодавчої бази в цілому та тієї частини, яка пов'язана безпосередньо з фінансовим сектором, а також детальної перевірки стратегій та практик безпосередньої діяльності інститутів, які є відповідальними за регулювання ринку цінних паперів.

В. Основна інформація про Принципи

Принципи становлять широку загальну базу для регулювання ринку цінних паперів, включаючи регулювання: (i) ринків цінних паперів; (ii) посередників, які працюють на цих ринках; (iii) емітентів цінних паперів; (iv) юридичних осіб, що пропонують інвесторам аналітичні або оціночні послуги, таких як кредитні рейтингові агентства; і (v) продажу часток в, а також управління та функціонування інститутів спільного інвестування.

Принципи являють собою міжнародний консенсус щодо якісних пруденційних принципів і методів регулювання на ринку цінних паперів

Принципи були вперше прийняті Президентським Комітетом IOSCO на Щорічній конференції IOSCO у вересні 1998 року.

У 2003 році Принципи були переглянуті і була прийнята докладна Методологія для оцінки імплементації Принципів. У 2010 році Президентський Комітет IOSCO прийняв оновлену групу 38 Принципів, з огляду на події в сфері регулювання цінних паперів та уроки світової фінансової кризи, яка почалася в 2007 році.

Принципи IOSCO є одним з головних стандартів та кодексів (у тому числі щодо клірингу та розрахунків), виокремлених Радою з фінансової стабільності як ключові для стійкості фінансової системи і як такі, що заслуговують пріоритетної імплементації.

С. Структура Принципів

Блок А. Принципи, які стосуються регулятора ринку цінних паперів:

1. повноваження регулятора повинні бути зрозумілими та конкретно визначеними;
2. регулятор повинен бути операційно незалежним та підзвітним у прийнятті рішень, здійсненні своїх функцій та повноважень;
3. регулятор повинен мати відповідні повноваження, належні ресурси та здатність виконувати свої функції та покладені обов'язки;
4. регулятор повинен забезпечувати чіткий та послідовний процес регулювання;
5. співробітники регулятора повинні відповідати найвищим професійним стандартам, включаючи відповідні стандарти конфіденційності.
6. регулятор повинен здійснювати або робити внесок до процесу моніторингу, мінімізації та управління системними ризиками, які входять до його компетенції.
7. регулятор повинен постійно здійснювати або робити внесок до процесу перегляду обсягу (периметру) регулювання.
8. регулятор повинен намагатись забезпечити уникнення, усунення, розкриття або управління іншим чином конфліктів інтересів та розбіжностей намірів.

Блок В. Принципи щодо саморегулювання:

9. Якщо в регуляторній системі використовуються саморегулювні організації (СРО), які здійснюють окремі прямі повноваження з нагляду у їх відповідній сфері компетенції, такі СРО повинні підлягати нагляду регулятора та відповідати стандартам справедливості та конфіденційності при виконанні делегованих ним обов'язків.

Блок С. Принципи щодо правозастосування під час регулювання ринку цінних паперів:

10. Регулятор повинен мати всеохоплюючі повноваження щодо проведення перевірок, розслідувань та нагляду за ринком.
11. Регулятор повинен мати всеохоплюючі повноваження щодо правозастосування.

12. Регуляторна система повинна забезпечувати ефективне та надійне використання повноважень з перевірок, розслідувань, нагляду та правозастосування та застосування ефективних програм з дотримання законодавства.

Блок D. Принципи співробітництва у регулюванні:

13. Регулятор повинен мати повноваження отримувати як відкриту, так і неоприлюднену інформацію стосовно діяльності національних та іноземних партнерів.
14. Регулятори повинні встановлювати механізми обміну інформацією, в яких вони встановлюватимуть, коли та як вони обмінюватимуться оприлюдненою та неоприлюдненою інформацією з національними та іноземними партнерами.
15. Регуляторна система повинна дозволяти надання допомоги іноземним регуляторам, які потребують її при виконанні своїх функцій та обов'язків.

Блок E. Принципи щодо діяльності емітентів:

16. Необхідно забезпечити повне, достовірне та своєчасне розкриття інформації про фінансові результати, ризики та іншої інформації, яка є суттєвою для прийняття рішень інвесторами.
17. Ставлення до власників цінних паперів компанії повинно бути справедливим та рівноправним.
18. Стандарти бухгалтерського обліку, які використовуються емітентами для підготовки фінансових звітів, повинні бути високими та якісно відповідати міжнародним стандартам.

Блок F. Принципи щодо діяльності аудиторів, кредитних рейтингових агентств та інших надавачів інформаційних послуг:

19. Аудитори повинні підлягати відповідним рівням нагляду.
20. Аудитори повинні бути незалежними від осіб, які здійснюють емісію, та аудит яких вони проводять.
21. Стандарти аудиту повинні бути високими та якісно відповідати міжнародним стандартам.
22. Кредитні рейтингові агентства повинні підлягати відповідним рівням нагляду. Регуляторна система повинна забезпечувати реєстрацію та поточний нагляд за рейтинговими агентствами, рейтинги яких використовуються в регуляторних цілях.
23. Інші особи, які пропонують інвесторам аналітичні послуги або послуги з оцінки повинні підлягати нагляду та регулюванню відповідно до впливу, який їх діяльність має на ринок, або рівню, відповідно до якого регуляторна система покладається на них.

Блок G. Принципи щодо схем колективного інвестування:

24. Регуляторна система повинна встановлювати стандарти відповідності, управління, організації та операційної поведінки для осіб, які мають бажання

- здійснювати ринкові операції або управління схемами колективного інвестування.
25. Регуляторна система повинна забезпечувати правила для юридичної форми та структури схем колективного інвестування, у тому числі сегрегацію та захист активів клієнтів.
 26. Регулювання повинно вимагати розкриття інформації, як це встановлено у принципах, що стосуються емітентів, яке є необхідним для оцінки прийнятності схем колективного інвестування для конкретного інвестора та розмір інтересу інвестора у схемі.
 27. Регулювання повинно забезпечувати належну та відкриту основу для оцінки активів, а також ціноутворення та погашення одиниць участі у схемах колективного інвестування.
 28. Регулювання повинно забезпечувати, що хедж фонди/управляючі хедж фондами/радники підлягають відповідному нагляду.

Блок Н. Принципи щодо діяльності ринкових посередників:

29. Регулювання повинно забезпечувати мінімальні стандарти для входу на ринок ринкових посередників.
30. Для ринкових посередників повинні бути встановлені вимоги до початкового та поточного розміру капіталу та інші розумні вимоги, які відображають ризики, які беруть на себе посередники.
31. Ринкові посередники є предметом вимог щодо встановлення внутрішніх функцій, які забезпечують дотримання стандартів внутрішньої організації та операційної поведінки, та мають на меті захист інтересів клієнтів та їх активів, забезпечення належного управління ризиками - та згідно яких управління посередника приймає на себе основні обов'язки із зазначених питань.
32. Повинні бути встановлені процедури на випадок невиконання посередником своїх професійних обов'язків, які мінімізуватимуть шкоду та втрати інвесторів та зменшать систематичні ризики.

Блок І. Принципи, які стосуються вторинного ринку:

33. Створення торговельних систем, включаючи фондові біржі, повинно підлягати регуляторній авторизації та нагляду.
34. Повинен забезпечуватися безперервний регуляторний нагляд за фондовими біржами та торговельними системами, який матиме на меті створення цілісності торговельного процесу та підтримуватиметься завдяки справедливим та рівним для всіх учасників правила регулювання, що забезпечать баланс між вимогами різних учасників ринку.
35. Регулювання повинно сприяти розвитку прозорості торгівлі.
36. Регулювання повинно дозволяти виявляти та усувати маніпулювання та інші види недобросовісної торгівлі цінними паперами.
37. Регулювання повинно мати на меті забезпечення належного управління активних операцій (які ставлять під ризик значну частину капітала банку),

ризиків невиконання своїх обов'язків сторонами та ситуацій негативного впливу на ринок.

38. Системи клірингу та розрахунків угод із цінними паперами повинна підлягати регуляторним та наглядовим вимогам, які розроблені з метою забезпечення ефективності, дієвості та справедливості таких систем, зменшуючи тим самим систематичний ризик.

D. Інформація та Методологія використані для проведення оцінки

Основоположними законами, якими регулюється ринок цінних паперів в Україні є Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (із змінами), прийнятий у 1996 році, та Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» (із змінами), прийнятий у 2006 році, Закон України «Про акціонерні товариства» (із змінами), прийнятий у 2008 році, Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів» (із змінами), прийнятий у 1997 році, Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (із змінами), прийнятий у 2001 році.

Прийнятті у 2012 році Закони «Про депозитарну систему України» та «Про інститути спільного інвестування» використовувались при проведенні оцінки, однак не враховувались при визначенні ступеню впровадження того чи іншого принципу, з огляду на те, що данні закони набувають чинності наприкінці 2013 – початку 2014 років.

Згадані вище закони становлять загальну основу для здійснення регулювання цінних паперів та ринку цінних паперів та передбачають заходи з регулювання, які мають бути реалізовані в рамках закону або рішень Комісії, зареєстрованими та оприлюдненими Міністерством юстиції України.

Ринки цінних паперів різняться залежно від країни та внутрішніх умов розвитку. Структура ринків цінних паперів та перелік запропонованих продуктів змінюються швидко, а стратегії та найкращі практики продовжують еволюціонувати. Проте, дотримання погодженої стандартної методології, за якою проводилась оцінка, має забезпечити всіх зацікавлених сторін надійним засобом оцінки якості регулювання ринку цінних паперів у відповідності до Принципів IOSCO.

Оцінка відповідності кожному окремому Принципу здійснювалась шляхом присвоєння однієї з наступних категорій оцінювання: повністю впроваджений, широко впроваджений, частково впроваджений, не впроваджений та такий, що не застосовується. В окремих випадках, коли потреби оцінки вимагали суттєвого доповнення з боку інших органів оцінка не присвоювалась взагалі. Для кожного Принципу методологія оцінювання IOSCO передбачає низку критеріїв оцінювання, які мають бути досягнені на певному рівні імплементації Принципу.

Комісія є першою країною в світі яка здійснила самостійну оцінку впровадження Принципів IOSCO використовуючи методологією відповідно до переглянутих у 2010 році Принципів IOSCO. Попередня оцінка впровадження Принципів IOSCO була здійснена у 2007 році під час дії попередньої редакції принципів IOSCO.

Хоча чинна редакція Принципів IOSCO передбачає наявність у Блоці I принципу 38 щодо системи клірингу та розрахунків угод із цінними паперами повинна підлягати регуляторним та наглядовим вимогам, які розроблені з метою забезпечення ефективності, дієвості та справедливості таких систем, зменшуючи тим самим систематичний ризик, оцінювання відповідності даному Принципу не проводилось відповідно до рекомендацій IOSCO згідно до яких питання оцінювання відповідності систем клірингу та розрахунків виокремлено в окреме дослідження.

Разом з тим, необхідно зазначити, що Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку на даний час проводиться відповідна робота щодо здійснення оцінки відповідності системи клірингу та розрахунків угод із цінними паперами повинна підлягати регуляторним та наглядовим вимогам, які розроблені з метою забезпечення ефективності, дієвості та справедливості таких систем, зменшуючи тим самим систематичний ризик.

Методологією передбачається, що засоби імплементації можуть змінюватись залежно від національного контексту, структури та рівня розвитку ринку капіталу країни, а також визнається, що регулятори можуть впроваджувати Принципи різними шляхами.

D. Категорії оцінювання

При здійсненні даної Самоцінки використовувались такі критерії оцінюванні відповідно до методології рекомендованої IOSCO:

Повністю імплементовано: Принцип буде вважатися повністю імплементованим, коли всі критерії оцінки (як зазначено в критеріях) загалом задовольняються без будь-яких значних відхилень.

Широко імплементовано: Принцип буде вважатися широко імплементованим, якщо нездатність юрисдикції надати ствердні відповіді на відповідні Ключові запитання для конкретного Принципу зводиться до Запитань, які допускаються відповідно до критеріїв категорії «Широко імплементовано» Принципу, та, на думку експерта, такі винятки суттєво не впливають на загальну відповідність сфери регулювання, якої стосується Принцип.

Частково імплементовано: Принцип буде вважатися частково імплементованим, якщо критерії оцінювання, зазначені у критеріях категорії «Частково імплементовано» Принципу, загалом задовольняються без будь-яких значних відхилень.

Не імplementовано: Принцип буде вважатися не імplementованим, якщо були виявлені значні недоліки у відповідності критеріям оцінки, зазначених у критеріях категорії «Не імplementовано».

Не застосовується: Принцип буде вважатися таким, що не застосовується, якщо він не застосовується з урахуванням характеру ринку цінних паперів в даній юрисдикції та відповідних структурних, правових та організаційних аспектів. Критерії, що визначають цей оціночний рейтинг, не вказані для кожного Принципу.

Якщо Принцип не можливо оцінити через відсутність у регулятора повної та необхідної інформації для надання відповідей на всі ключові запитання, що є необхідними для здійснення оцінки, такий принцип за результатами даної Самооцінки вважається **неоціненим**.

Е. Період проведення оцінки

Початкова робота щодо ознайомлення з методологією проведення оцінки стану дотримання Україною Принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів IOSCO проведена протягом I кварталу 2013 року.

Безпосередньо оцінка ступеню імplementації кожного принципу проводилась протягом II та III кварталів 2013 року. Остаточна оцінка стану дотримання Україною Принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів IOSCO здійснювалась станом на кінець вересня 2013 року.

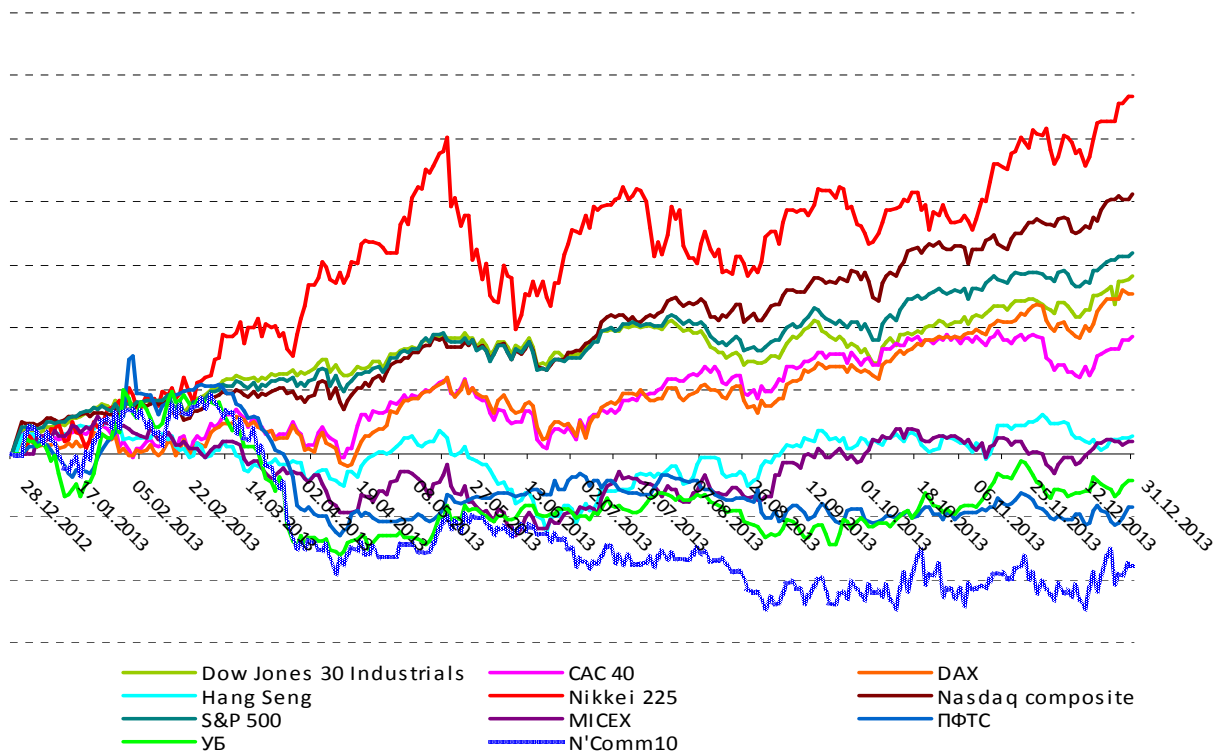
Разом з тим, з метою повнішого розуміння стану фондового ринку України, інформація про фондовий ринок України, що наводиться в розділі F цієї оцінки, актуалізована станом на кінець 2013 року.

Г. Фондовий ринок у 2013 році

Фондовий ринок у 2013 році продовжував демонструвати позитивну динаміку, про що свідчила більшість його показників.

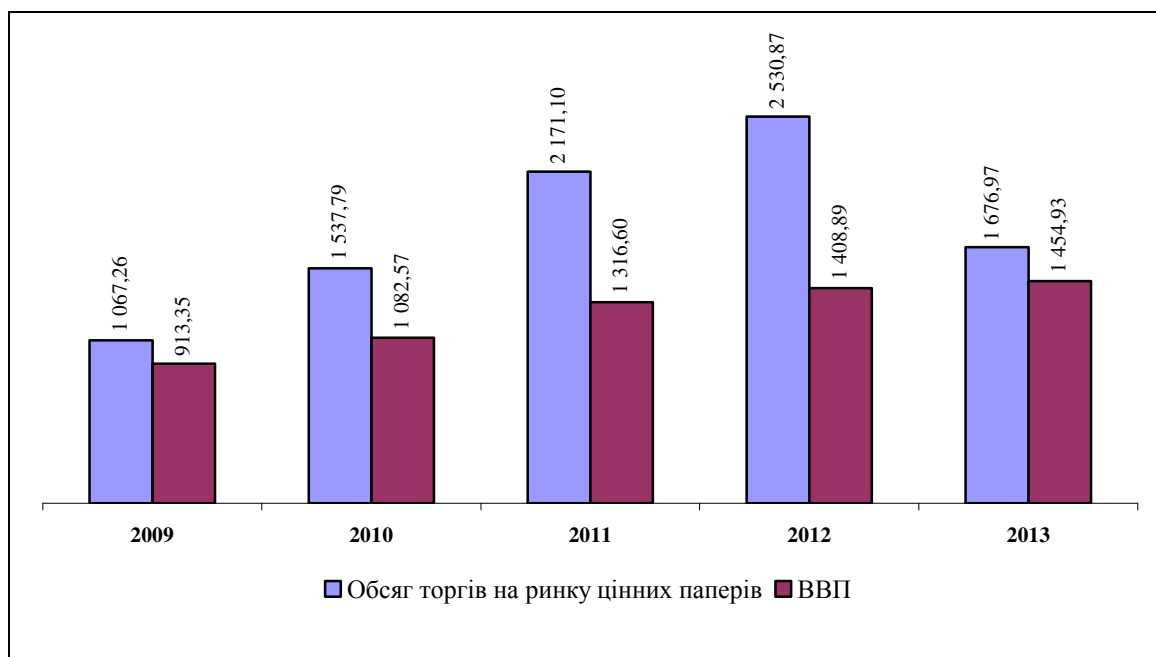
Український фондовий ринок розвивається паралельно до світових ринків цінних паперів, що підтверджує основний індикатор фондових ринків - індекс, який дає можливість оцінити загальну ситуацію на фондовому ринку (динаміка вітчизняних та світових фондових індексів фондового ринку наведена в **діаграмі 1**).

Діаграма 1. Динаміка вітчизняних та світових індексів фондового ринку протягом 2013 року

Темпи зростання фондового ринку у 2013 році були випереджаючими порівняно з ВВП: обсяг торгів на ринку цінних паперів перевищив показник ВВП країни на 222 млрд грн. (діаграма 2). Це свідчить про розвиток економіки держави в цілому та розвиток фондового ринку зокрема, а також швидкі темпи цього поступу.

Діаграма 2. Порівняльні дані обсягів торгів на ринку цінних паперів та ВВП*, млрд грн

* за даними Державної служби статистики України

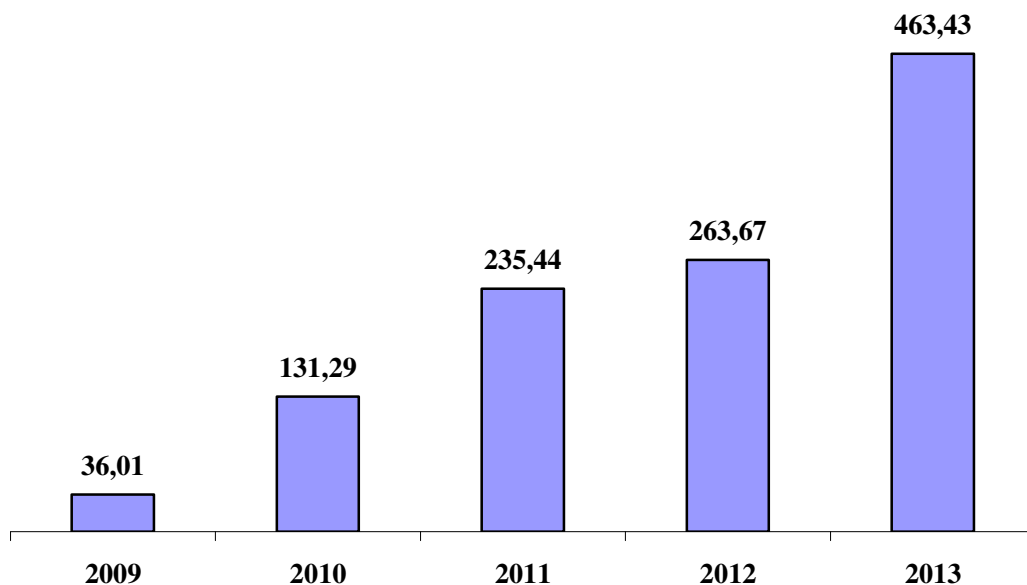
Важливим показником розвитку фондового ринку та фінансової системи країни взагалі є частка капіталізації лістингових компаній у ВВП країни. Як відображає **таблиця 1**, акціонерний капітал є найбільш розвинений у США та Великобританії, у той час як в Україні ця цифра поки що невелика.

Таблиця 1. Співвідношення капіталізації лістингових компаній до ВВП у 2009 – 2012 рр., %

	Назва країни	2009	2010	2011	2012
	<i>США</i>	108,5	108,9	104,3	114,9
БРІК	<i>Бразилія</i>	72	72,1	49,6	54,6
	<i>Росія</i>	70,5	67,5	42,9	43,4
	<i>Індія</i>	86,6	95,9	54,9	68,6
	<i>Китай</i>	100,3	80,3	46,3	44,9
Європа	<i>Франція</i>	75,3	75,6	56,6	69,8
	<i>Німеччина</i>	39,3	43,5	32,9	43,4
	<i>Італія</i>	15	15,6	19,7	23,8
	<i>Великобританія</i>	128,1	137,7	118,7	122,2
	<i>Польща</i>	31,4	40,5	29,9	36,3
СНД	<i>Вірменія</i>	1,6	0,3	0,4	1,3
	<i>Казахстан</i>	50	41	23	11,5
	<i>Україна</i>	12,6	15,9	13,7	19,7

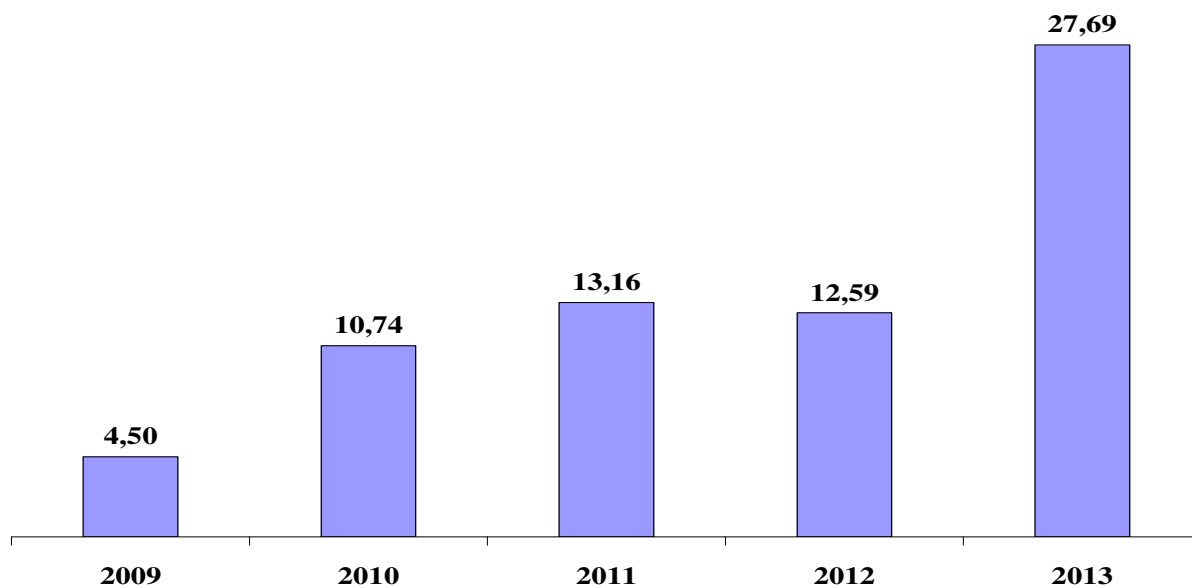
Фондовий ринок України характеризувався доволі високою активністю біржового сегменту. За результатами 2013 року обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі у 2013 році збільшився у два рази і становив 463,43 млрд грн, тоді як у 2012 році цей показник складав 263,67 млрд грн (**діаграма 3**).

Діаграма 3. Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі у 2009 – 2013 роках, млрд грн

Частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів у 2013 році склала 27,69 % (діаграма 4).

Діаграма 4. Частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках, %

На організаційно оформленому ринку у 2013 році спостерігалася консолідація торгівлі цінними паперами. Близько 91,01% біржових контрактів з цінними паперами було зосереджено на двох фондових біржах: «Перспективі» (67,23 %) та «ПФТС» (23,78 %) (див. таблицю 2).

Таблиця 2. Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі (з розподілом за місяцями) у 2013 році, млн грн

Період	Організатор торгівлі										Усього
	ІННЕКС	КМФБ	ПФТС	ПФБ	ПЕРСПЕКТИВА	СФФБ	УФБ	УМВБ	УМФБ	УБ	
січень	0,00	466,82	2 349,48	40,91	20 058,81	112,00	200,73	0,11	5,99	938,51	24 173,36
лютий	0,34	569,57	4 683,19	179,19	16 963,34	28,39	128,60	0,07	22,18	377,35	23 952,23
березень	2,28	1 000,46	8 283,02	152,15	21 230,26	22,97	2,14	0,41	149,57	317,68	32 160,93
квітень	6,95	798,05	7 285,25	1 925,16	26 036,95	56,50	5,58	0,09	68,23	669,78	37 852,55
травень	0,08	314,96	5 699,89	1 487,48	23 217,94	25,33	1,53	0,08	31,89	892,98	31 672,16
червень	163,24	1 094,42	7 958,70	849,98	23 879,12	35,92	3,17	0,07	167,43	698,90	34 850,95
липень	2,31	1 147,59	18 054,90	1 519,35	33 228,98	436,14	117,24	0,39	126,59	879,43	55 512,92
серпень	0,98	3 007,54	18 743,22	1 150,19	35 408,33	25,92	2 078,70	0,04	14,86	667,83	61 097,62
вересень	5,17	1 182,48	12 841,84	2 043,12	23 296,26	52,91	104,25	0,06	62,66	632,51	40 221,26
жовтень	1,07	402,11	6 547,36	519,54	24 220,26	3,85	90,94	0,06	48,60	565,22	32 398,99
листопад	0,74	583,34	7 865,65	164,42	33 799,87	3,71	52,83	0,07	5,39	585,80	43 061,81
грудень	37,61	1 224,18	9 912,96	3 058,66	30 245,54	277,89	548,12	0,03	507,33	664,32	46 476,64
Усього	220,78	11 791,51	110 225,46	13 090,14	311 585,67	1 081,52	3 333,83	1,49	1 210,71	890,31	463 431,42
Відсоток від загального обсягу торгів	0,05%	2,54%	23,78%	2,82%	67,23%	0,23%	0,72%	0,0003%	0,26%	2,35%	100,00%

Обсяг біржових контрактів з цінними паперами на вторинному ринку у 2013 році становив 448,83 млрд грн або 96,85 %

від загального обсягу торгів (див. таблицю 3).

Таблиця 3. Розподіл виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі у 2013 році (за видами ринків), млн грн

Організатор торгівлі	Первинний ринок			Усього на первинному ринку	Вторинний ринок					Усього на вторинному ринку
	Строковий ринок	Ринок приватизації	Спотовий ринок		Ринок РЕПО	Строковий ринок	Спотовий ринок	Ринок приватизації	Ринок цінних паперів, на які звернено стягнення	
Перспектива	0,00	0,00	3 861,49	3 861,49	18 858,97	14 512,55	274 352,66	0,00	0,00	307 724,1
ПФТС	0,00	0,00	5 247,64	5 247,64	101,78	0,00	104 872,01	4,02	0,00	104 977,8
ПФБ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13 090,14	0,00	0,00	13 090,1
КМФБ	0,59	0,00	2 349,45	2 350,04	0,00	0,00	9 439,11	2,32	0,04	9 441,4
УБ	0,00	0,00	1 714,20	1 714,20	3 282,53	3 127,97	2 761,63	0,97	3,00	9 176,1
УФБ	0,00	1,34	668,19	669,53	0,00	0,00	2 662,69	0,00	1,61	2 664,3
УМФБ	0,00	0,00	321,62	321,62	0,00	0,00	888,61	0,48	0,00	889,0
СЄФБ	0,00	24,92	358,50	383,42	0,00	0,00	698,09	0,00	0,00	698,0
ІННЕКС	0,00	0,00	56,40	56,40	0,00	0,00	45,03	119,35	0,00	164,3
УМВБ	0,79	0,69	0,00	1,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Усього	1,38	26,95	14 577,50	14 605,84	22 243,28	17 640,52	408 809,98	127,14	4,65	448 825,5

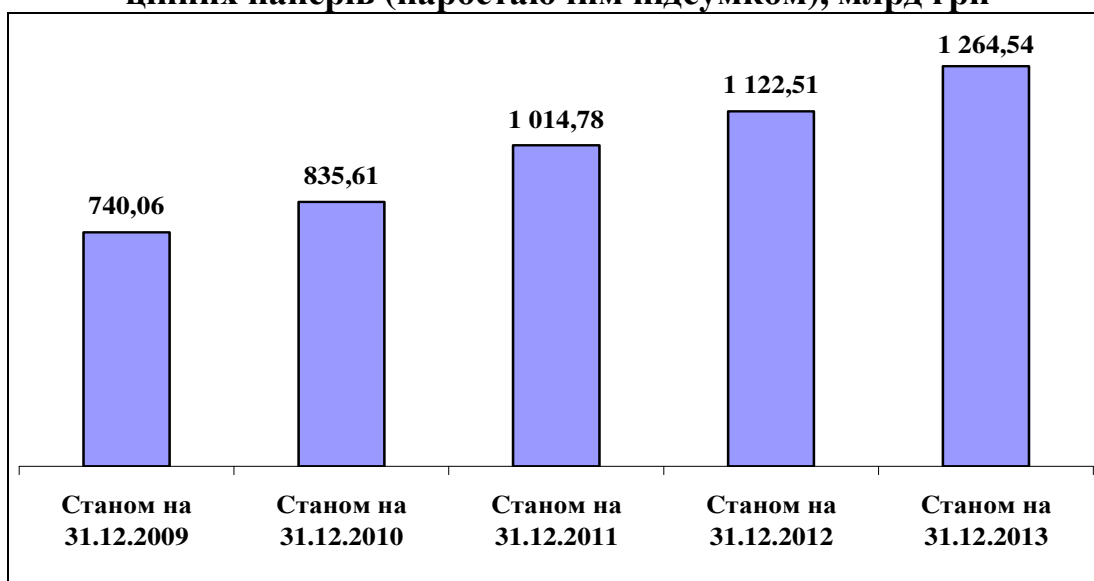
Важливим показником для характеристики стану вітчизняного фондового ринку є кількість лістингових цінних паперів. З року в рік цей показник збільшується, причому зростає як загальна кількість випусків цінних паперів в обігу, так і кількість цінних паперів, які занесено у біржові реєстри організаторів торгівлі за I-им та II-им рівнями лістингу (таблиця 4). Варто зазначити, що зростання кількості цінних паперів, що пройшли процедуру лістингу, свідчить про підвищення інвестиційної привабливості, поліпшення фінансово-господарського стану підприємств та ліквідність біржового ринку в цілому.

Таблиця 4. Кількість випусків цінних паперів, які допущено до торгів на фондових біржах, шт..

Кількість випусків цінних паперів, які перебувають в обігу на фондових біржах	Станом на 31.12.2009	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
Усього	1472	1520	2196	2963	3517
I рівень лістингу	16	146	194	274	377
II рівень лістингу	274	247	318	407	497
Позалістингові	1182	1127	1684	2282	2643

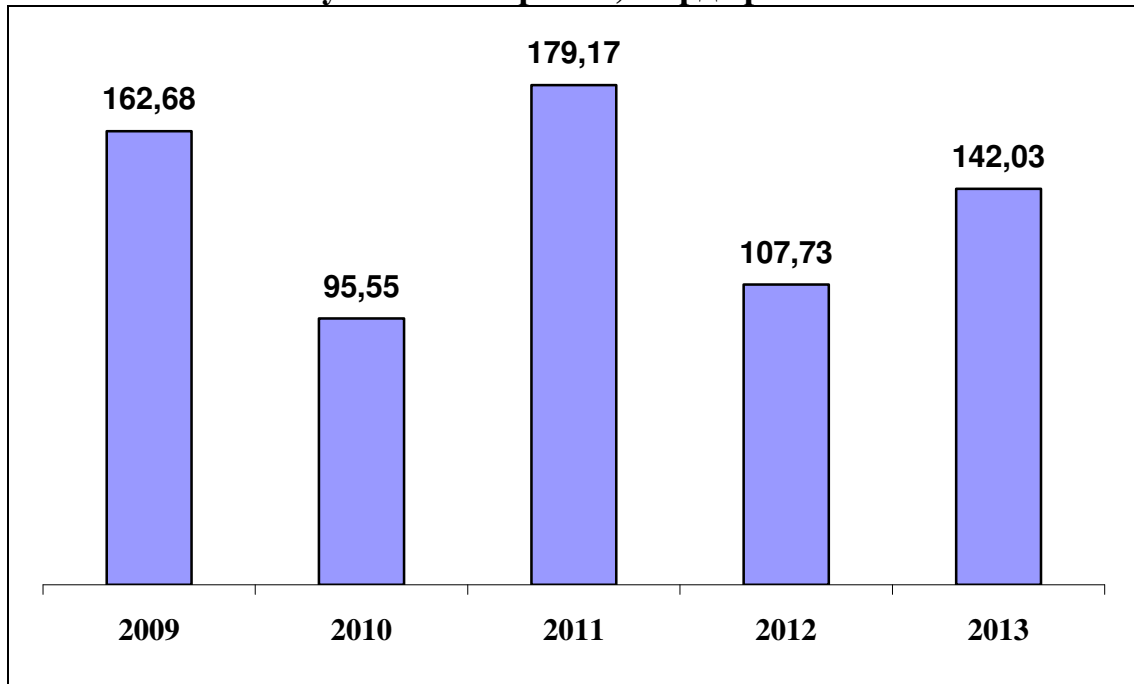
Також варто розглянути такий показник, як обсяг випусків емісійних цінних паперів, що відображає наміри підприємств щодо збільшення своєї капіталізації та їх зацікавленість у залученні інвестицій за допомогою цінних паперів. Станом на 31.12.2013 року загальний обсяг усіх зареєстрованих регулятором випусків цінних паперів склав 1 266,54 млрд грн (діаграма 5).

Діаграма 5. Динаміка обсягу зареєстрованих Комісією випусків цінних паперів (наростаючим підсумком), млрд грн

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів у 2013 році збільшився на 31,84 % порівняно з 2012 роком і склав 142,03 млрд грн (діаграма 6).

Діаграма 6. Обсяг зареєстрованих Комісією випусків цінних паперів у 2009-2013 роках, млрд грн

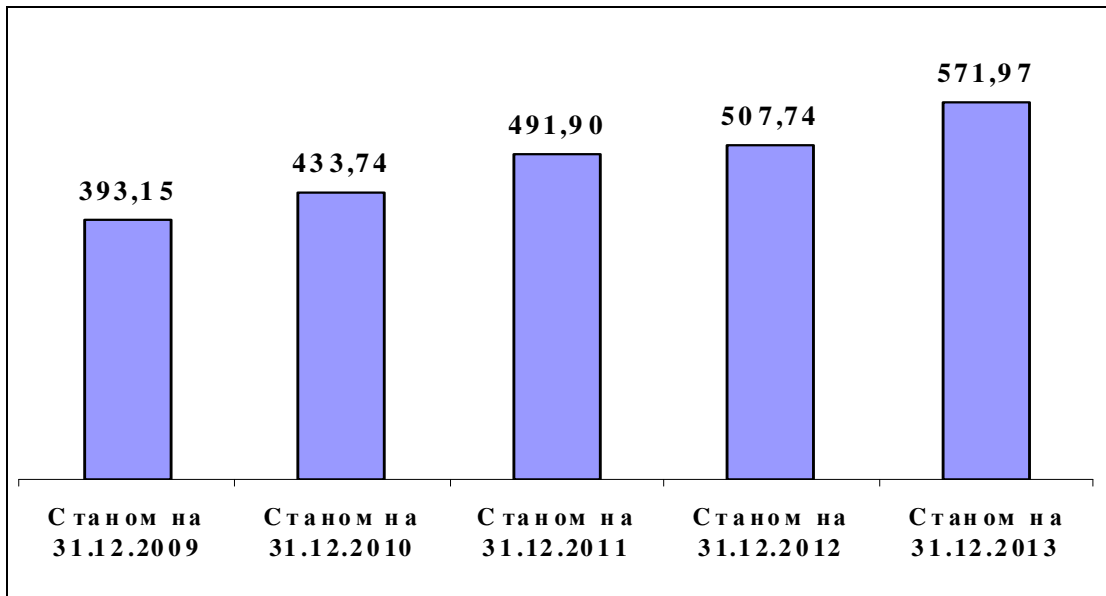
РИНОК АКЦІЙ

Ринок акцій посідає особливе місце на ринку капіталів. Стійкий, стабільно функціонуючий, ринок акцій є одним із чинників, що визначає інвестиційний клімат в країні, сприяє залученню й перерозподілу інвестиційного капіталу у перспективні сфери економіки.

Емісія акцій

За даними на кінець 2013 року, усього Комісією зареєстровано випусків акцій на загальну суму 571,97 млрд грн (діаграма 7).

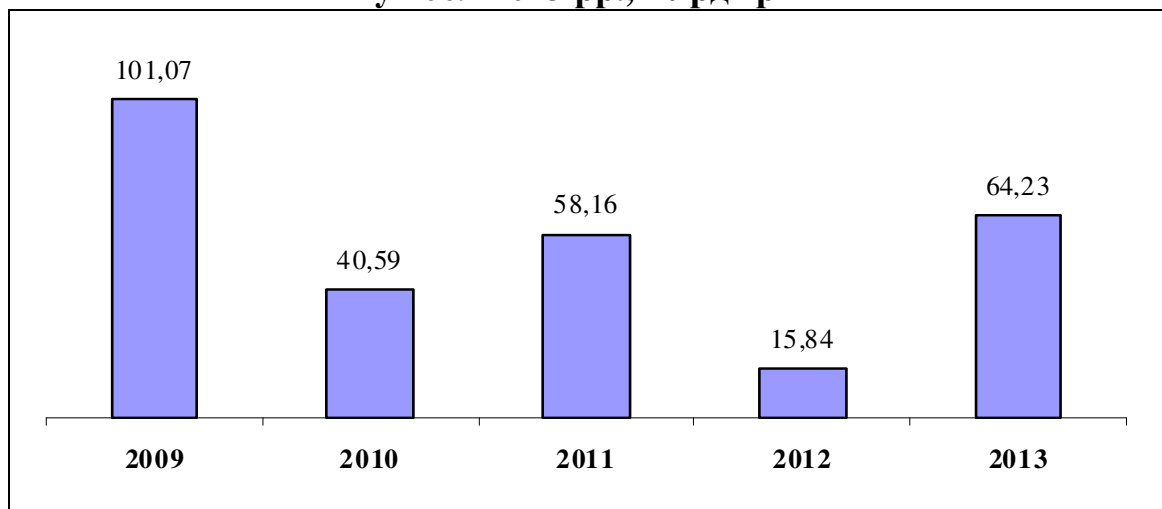
Діаграма 7. Динаміка обсягу зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2009 – 2013 роках (наростаючим підсумком), млрд грн

Розглядаючи ситуацію більш детально, слід зазначити, що у 2013 році спостерігалось зростання емісійної діяльності на ринку акцій.

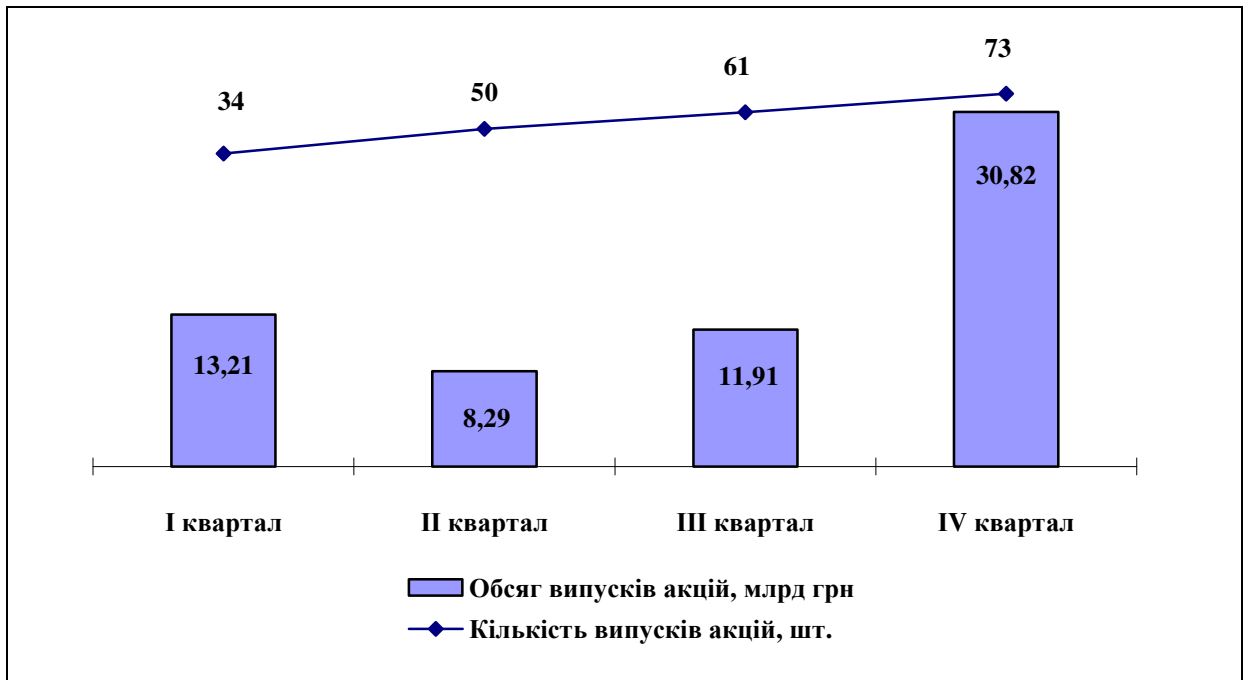
Якщо у 2012 році спостерігалось зниження у 2,5 рази емісійної діяльності на ринку акцій, що пов'язано із згортання участі іноземних банківських інституцій у капіталі банків України, наслідком цього, мав місце факт зменшення статутних капіталів кількох банків з іноземним капіталом. В той час у 2013 року зазначений показник зріс у чотири рази порівняно з 2012 роком і становив 64,23 млрд грн (діаграма 8).

Діаграма 8. Обсяг зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2009-2013 рр., млрд грн

У IV кварталі 2013 року спостерігається найбільший обсяг зареєстрованих випусків акцій (30,82 млрд грн) (діаграма 9).

Діаграма 9. Обсяг та кількість зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2013 році

Обіг акцій на фондовому ринку

Зосередження обігу цінних паперів на організаторах торгівлі має суттєве значення для функціонування фондового ринку, зокрема, для підвищення його відкритості, ліквідності, інвестиційної ефективності, збільшення кількості укладених угод, що, в свою чергу, впливає на збільшення податкових надходжень до бюджету.

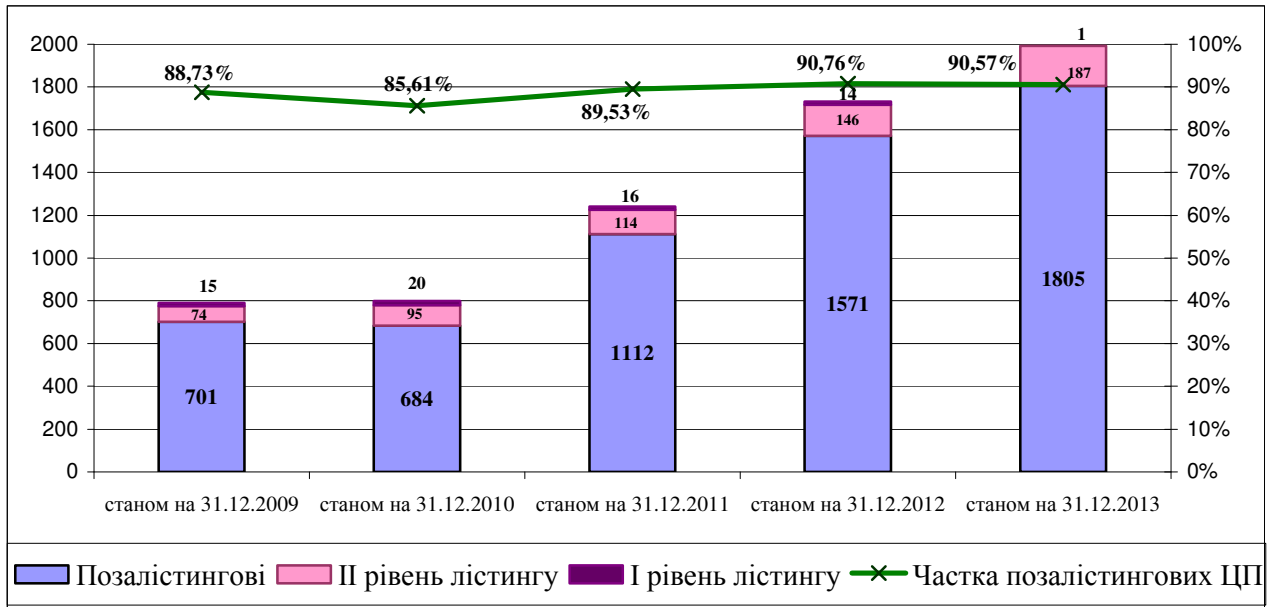
Протягом останніх трьох років загальна кількість випусків акцій, які допущено до торгів на фондових біржах, збільшується. На кінець 2013 року до біржових списків організаторів торгівлі включено 1 993 акцій (таблиця 5).

Таблиця 5. Загальна кількість випусків акцій, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

Кількість випусків акцій, які допущено до торгів на фондових біржах	Станом на 31.12.2009	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
	790	799	1242	1731	1993

На кінець 2013 року у біржовому реєстрі за I-им та II-им рівнями лістингу знаходилося 188 акцій (діаграма 10).

Діаграма 10. Кількість випусків акцій, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

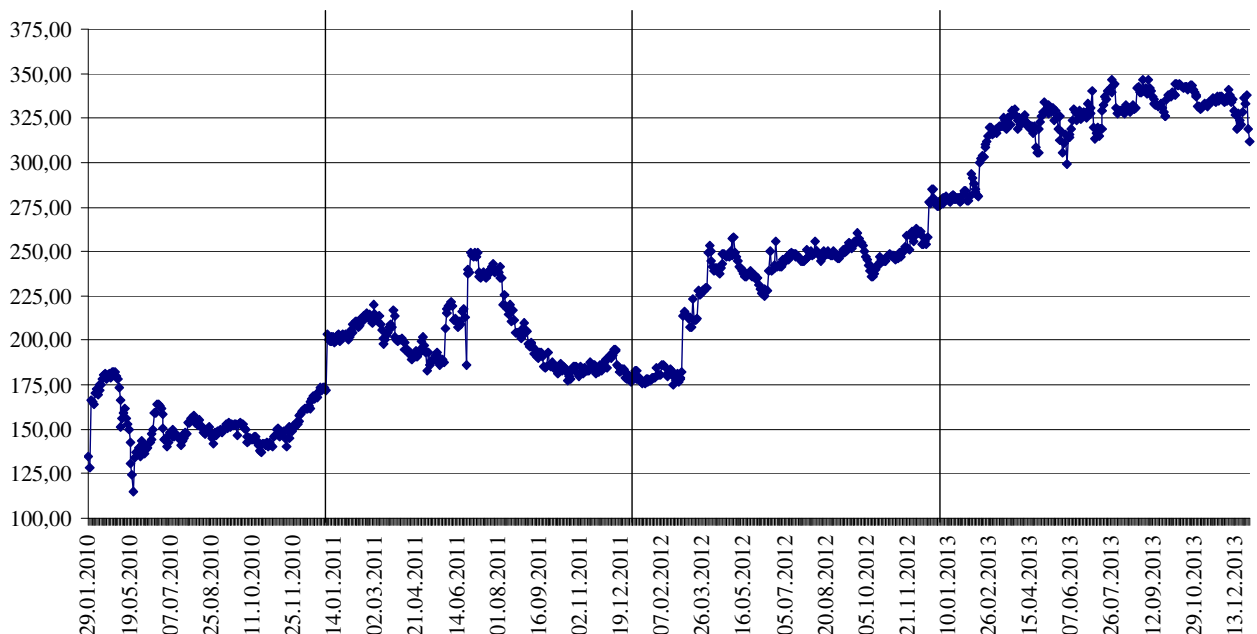

Фондовий ринок характеризувався доволі високою активністю біржового сегменту, про що свідчить показник капіталізації лістингових компаній, який включає в розрахунок акції компаній, що пройшли процедуру лістингу та які занесені до біржового реєстру організаторів торгівлі (фондових бірж).

Капіталізація лістингових компаній фондового ринку станом на 31.12.2013 становила 311,73 млрд грн, що більше на 12,53 % порівняно з даними станом на 31.12.2012 (277,02 млрд грн), та майже у два рази у порівнянні з 2011 роком (179,86 млрд грн) (діаграма 11). Збільшення капіталізації у 2013 році відбувалось як за рахунок підвищення ринкової вартості компаній, так і за рахунок збільшення кількості лістингових компаній.

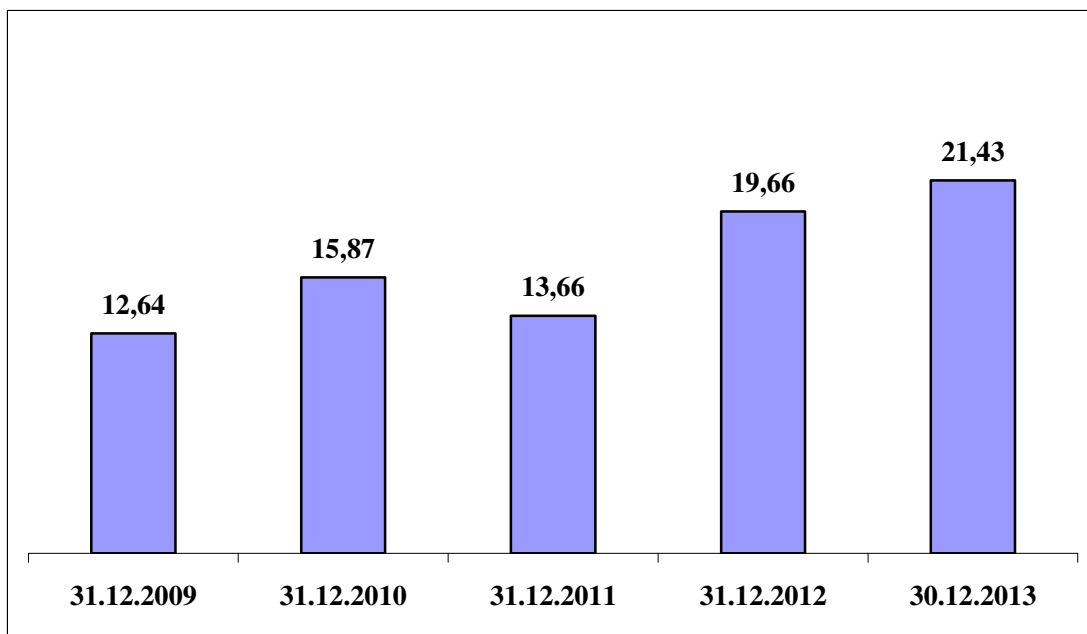
Збільшення капіталізації свідчить про підвищення вартісної оцінки компаній, акції яких перебувають в обігу на фондових біржах.

Діаграма 11. Капіталізація лістингових компаній українського фондового ринку у 2010- 2013 роках, млрд грн

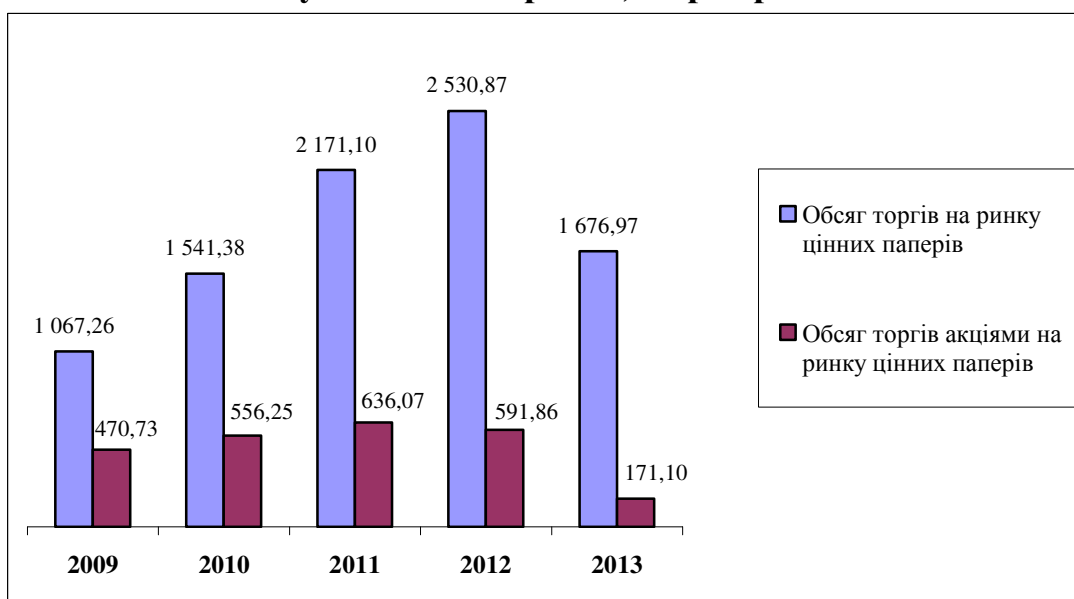
Важливим показником рівня розвитку біржового ринку є співвідношення *капіталізації лістингових компаній до ВВП*. Цей показник станом на 30.12.2013 становив 21,43 %, тоді як на кінець 2012 року – 19,66 % (**діаграма 12**). В 2013 році рівень капіталізації помірно зростав, що, насамперед, пов'язано із збільшенням кількості цінних паперів емітентів, які пройшли процедуру лістингу.

Діаграма 12. Співвідношення капіталізації лістингових компаній до ВВП, %

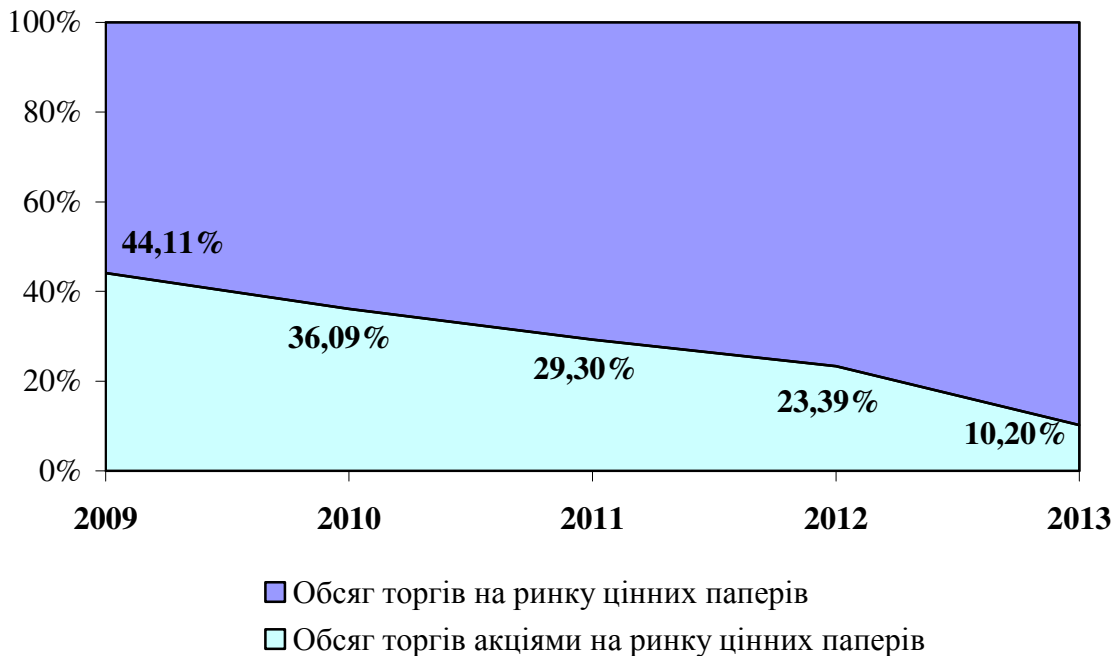
Аналізуючи 2013 рік, показник обсягу торгів акціями на ринку цінних паперів зменшився на 71,09% порівняно з 2012 роком, та становив 171,10 млрд грн (**діаграма 13**).

Діаграма 13. Обсяг торгів акціями на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках, млрд грн

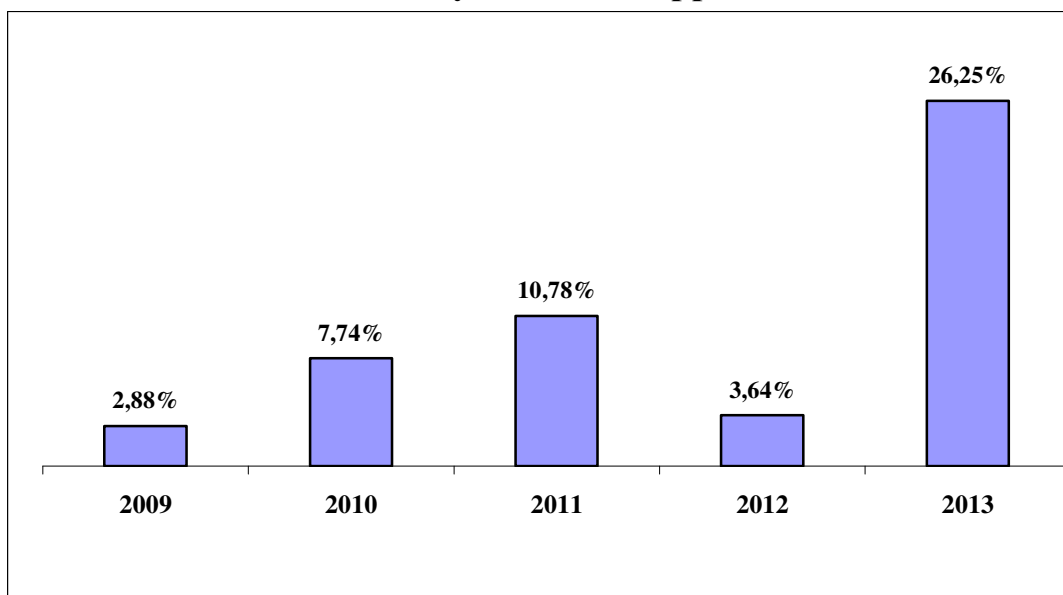
В структурі торгів за підсумками 2012 року на ринок акцій припадає 10,20 % сумарного обсягу торгів на ринку цінних паперів (діаграма 14).

Діаграма 14. Частка обсягу торгів акціями на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках

Частка обсягу торгів акціями на біржовому ринку у загальному обсязі торгів акціями на ринку цінних паперів зазнала суттєвого зростання – з 3,64 % у 2012 році до 26,25 % у 2013 році (діаграма 15).

Діаграма 15. Частка обсягу торгів акціями на біржовому ринку у загальному обсязі торгів акціями на ринку цінних паперів у 2009 - 2013 рр.

За підсумками 2013 року обсяг торгів акціями на біржовому ринку збільшився у два рази порівняно з 2012 роком та становив 44,92 млрд грн (таблиця 6).

Таблиця 6. Обсяг торгів акціями на біржовому ринку та позабіржовому ринку у 2009 -2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2009	2010	2011	2012	2013
Позабіржовий ринок	457,19	512,50	567,48	570,32	126,19
Біржовий ринок	13,54	43,75	68,59	21,54	44,92
Усього	470,73	565,21	636,07	591,86	171,10

РИНОК ОБЛІГАЦІЙ

Вагомою складовою ринку цінних паперів є ринок облігацій, на якому відбувається обіг боргових зобов'язань - облігацій. До цінних паперів, з якими працює ринок облігацій, відносять корпоративні, муніципальні та державні облігації.

Корпоративні облігації

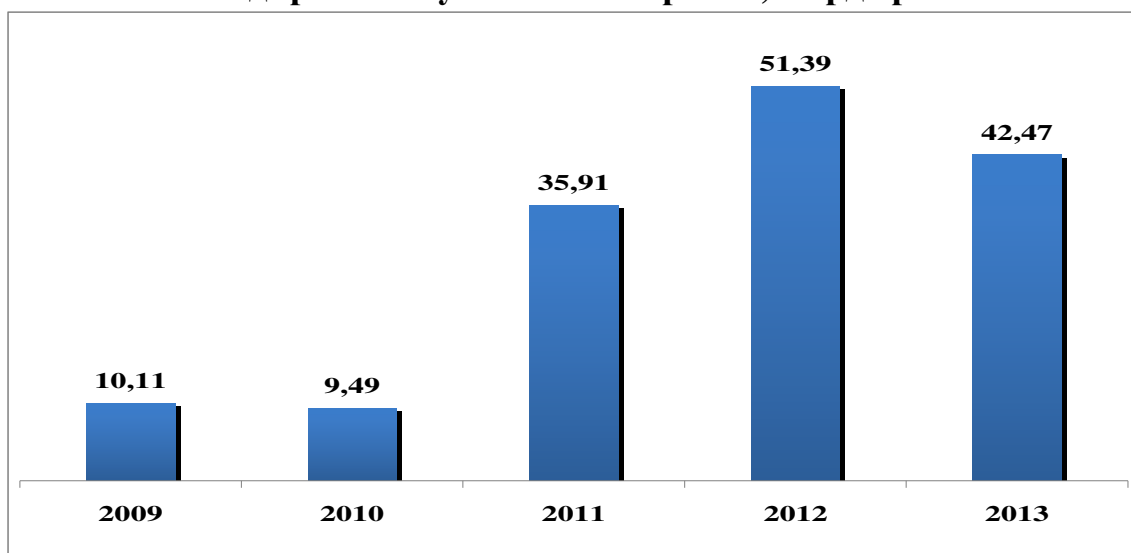
Ринок корпоративних облігацій є повноцінним елементом вітчизняного фондового ринку та безпосередньо впливає на його функціонування і розвиток. Особливістю даного ринку є стрімкі темпи його розвитку в порівнянні з іншими сегментами, оскільки саме випуск корпоративних облігацій є одним з найнадійніших способів залучення великих обсягів довгострокового позикового фінансування.

Емісія корпоративних облігацій

Емісійна діяльність на ринку облігацій у 2013 році демонструє незначне зменшення обсягів зареєстрованих Комісією облігаційних випусків.

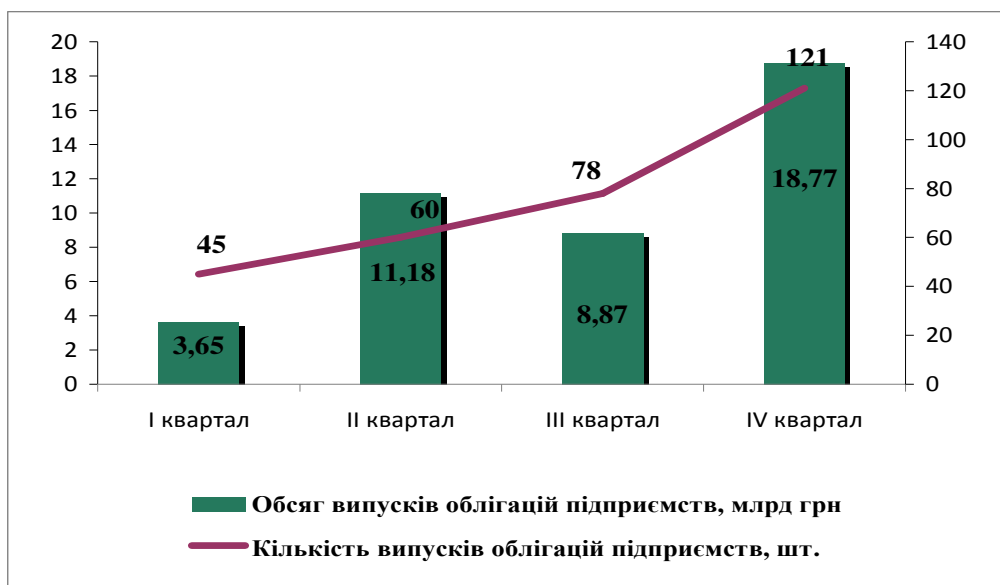
Протягом 2013 року Комісією зареєстровано 304 випуски облігацій підприємств на суму 42,47 млрд грн (**діаграма 16**). У порівнянні з 2012 роком обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 8,92 млрд грн або на 17,36 %.

Діаграма 16. Обсяг зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств у 2009 – 2013 роках, млрд грн

Також найбільший обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зафіксовано в IV кварталі 2013 року – 17,77 млрд грн (діаграма 17).

Діаграма 17. Обсяг та кількість зареєстрованих Комісією випусків облігацій підприємств у 2013 році

**Таблиця 7. Обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств
у 2009 - 2013 роках, млн грн**

Вид емітента	2009	2010	2011	2012	2013
Усього у тому числі:	10 107,35	9 493,86	35 914,44	51 386,61	42 467,78
Підприємства та інші	10 107,35	6 343,86	21 920,94	39 588,17	34 427,78
Банки	-	3 150,00	13 893,50	11 770,00	8 040,00
Страхові компанії	-	-	100,00	28,44	-

Обіг корпоративних облігацій

Кількість цінних паперів які допущено до торгів на фондовому ринку, - дуже важливий показник, який безпосередньо впливає на напрями інвестування, відображає кількість цінних паперів, доступних для придбання інвесторами, ступінь їх диверсифікації, надійності та інвестиційної привабливості.

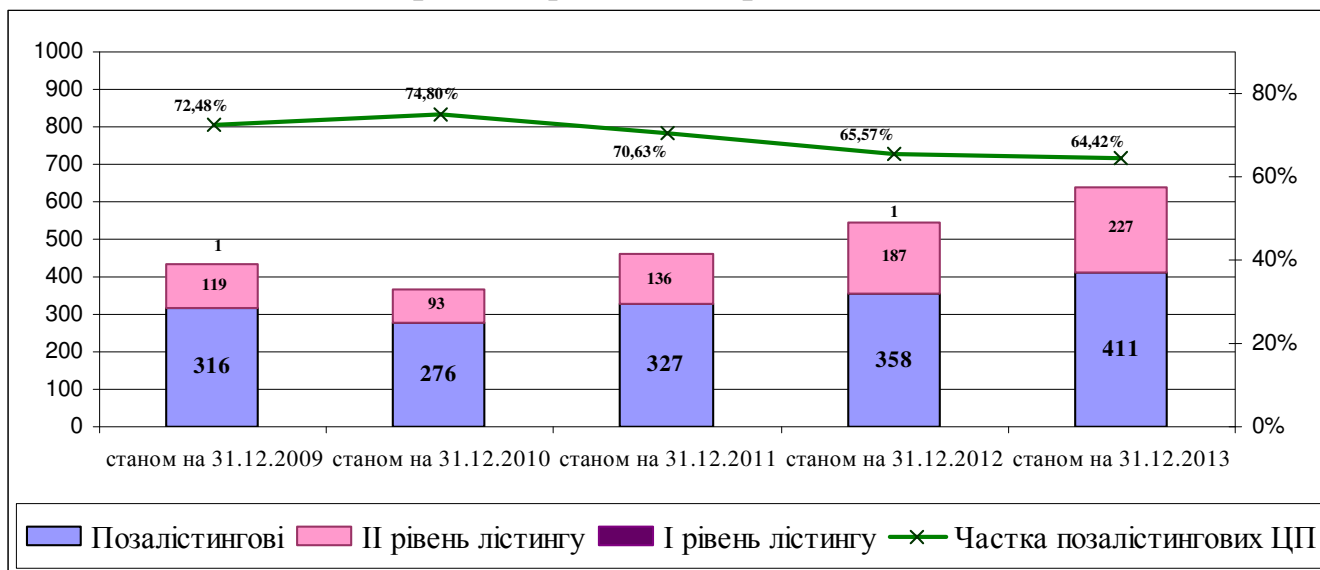
Необхідно зазначити, що на кінець 2013 року спостерігається збільшення кількості випусків облігацій підприємств, які допущено до торгів на фондових біржах. Так, до біржових списків організаторів торгівлі станом на 31 грудня 2013 року включено 638 облігацій підприємств, що більше на 16,84% порівняно з показником аналогічного періоду 2012 року (таблиця 8).

Таблиця 8. Кількість випусків облігацій підприємств, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

Кількість випусків облігацій підприємств, які допущено до торгів на фондових біржах	Станом на 31.12.2009	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
	436	396	463	546	638

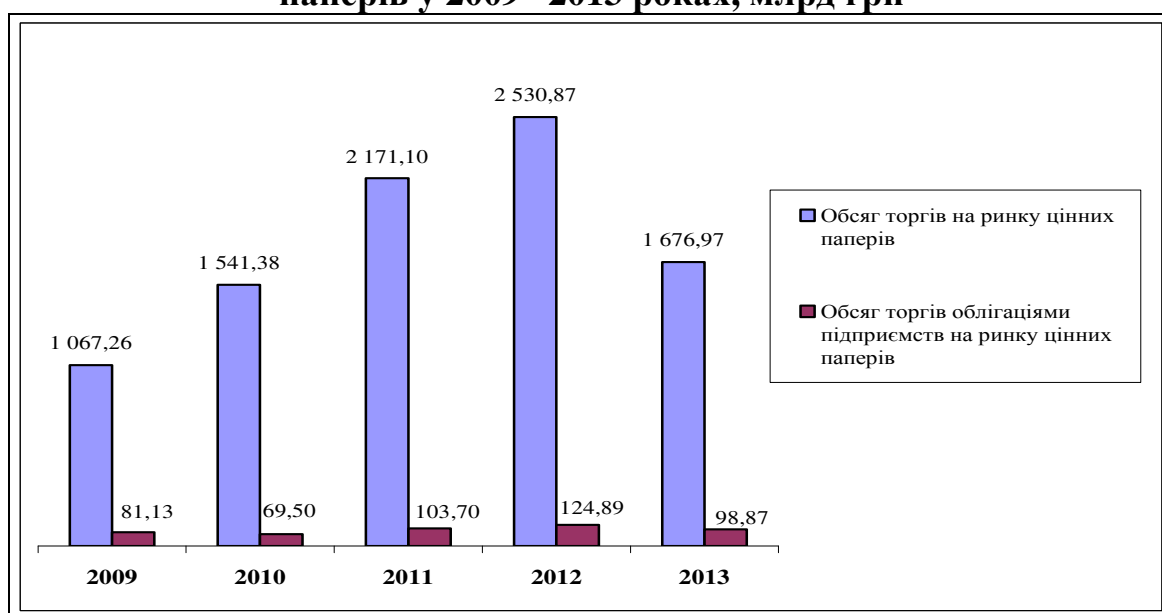
На кінець 2013 року у біржовому реєстрі за I-им та II-им рівнями лістингу знаходилося 227 облігацій підприємств (діаграма 18).

Діаграма 18. Кількість випусків облігацій підприємств, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

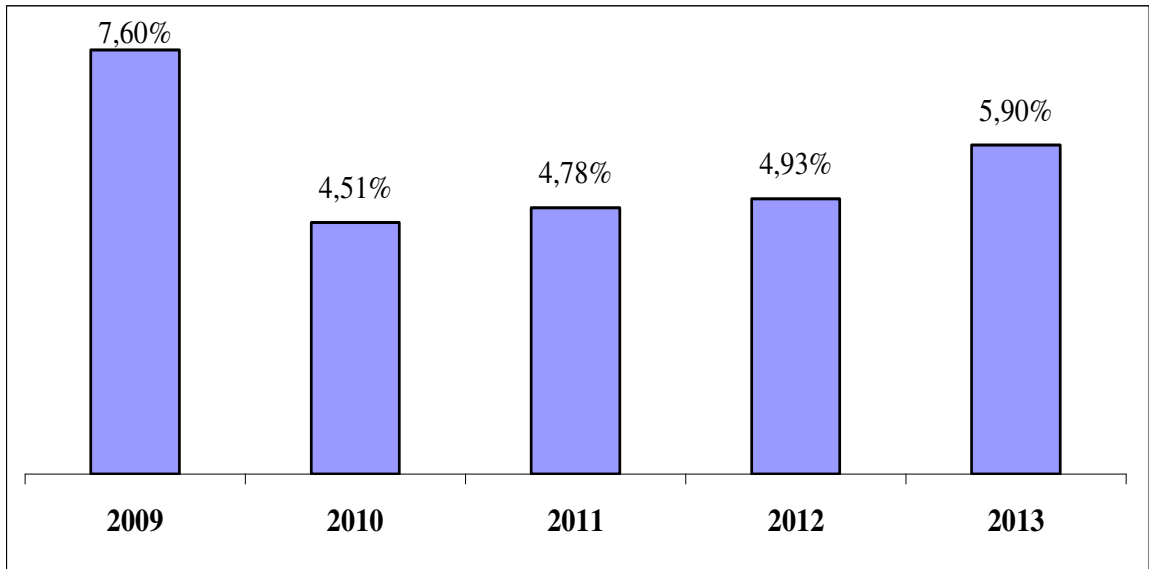
За підсумками 2013 року обсяг торгів облігаціями підприємств на ринку цінних паперів становив 98,87 млрд грн (діаграма 19).

Діаграма 19. Обсяг торгів облігаціями підприємств на ринку цінних паперів у 2009– 2013 роках, млрд грн

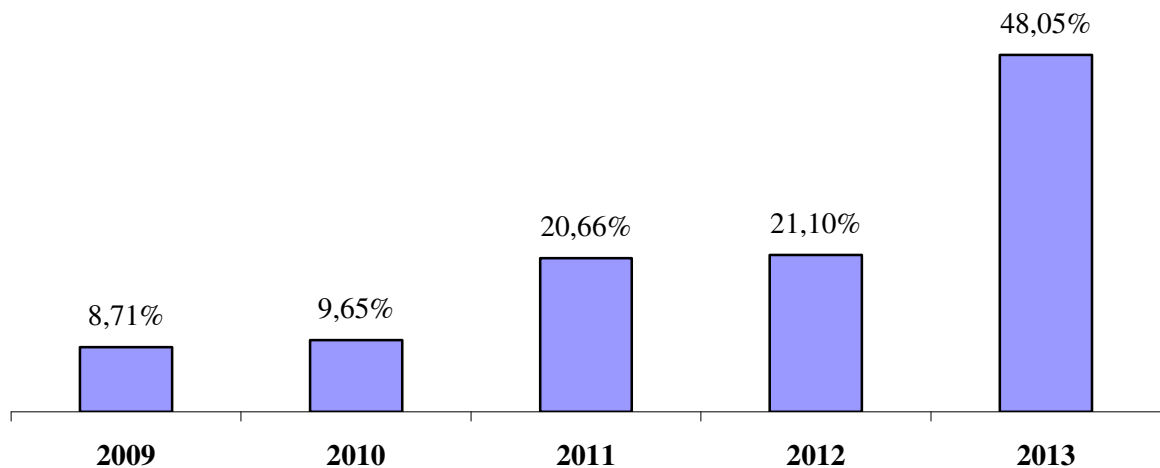
Щодо частки обсягу торгів облігаціями підприємств на ринку цінних паперів, то вона у 2013 році зросла та склала 5,90 % від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (діаграма 20).

Діаграма 20. Частка обсягу торгів облігаціями підприємств на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках

При цьому частка обсягу торгів облигаціями підприємств на біржовому ринку у загальному обсязі торгів облигаціями підприємств на ринку цінних паперів значно збільшилась – з 21,10 % у 2012 році до 48,05 % у 2013 році (діаграма 21).

Діаграма 21. Частка обсягу торгів облигаціями підприємств на біржовому ринку у загальному обсязі торгів корпоративними облигаціями на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках

За підсумками 2013 року обсяг торгів облигаціями підприємств на біржовому ринку становив 47,51 млрд грн, що більше на 80,30% порівняно з 2012 роком (таблиця 9).

Таблиця 9. Обсяг торгів облигаціями підприємств на біржовому ринку та позабіржовому ринку у 2009 – 2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2009	2010	2011	2012	2013
Позабіржовий ринок	74,06	62,79	82,28	98,54	51,36

Біржовий ринок	7,07	6,71	21,42	26,35	47,51
Усього	81,13	69,5	103,7	124,89	98,87

Муніципальні облігації

Варто зазначити, ринок муніципальних облігацій є дуже привабливим для вітчизняних муніципалітетів, оскільки поряд з вирішенням питання додаткових джерел фінансування інвестиційних проектів, дає змогу отримати певні переваги, зокрема, зниження відсоткових ставок шляхом конкуренції між інвесторами; можливість реструктуризації облігаційної позики, а, завдяки вчасному погашенню облігацій місто створює свою публічну історію кредитоспроможності, яка у майбутньому дозволить здійснити більші за обсягом випуски муніципальних облігацій та інші запозичення.

Обіг муніципальних облігацій

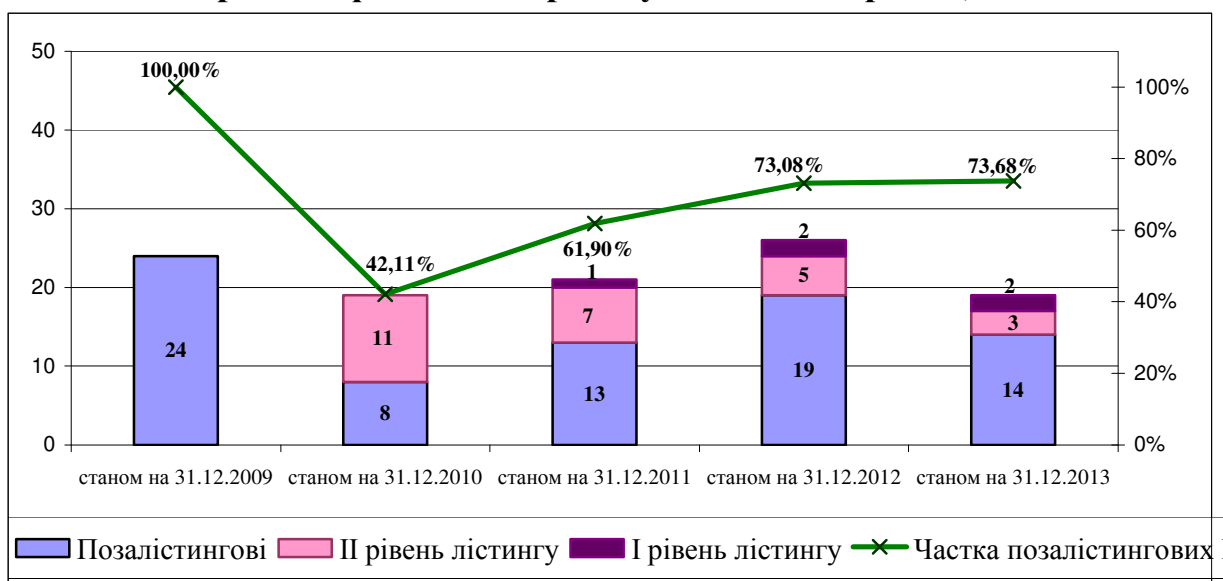
Станом на кінець 2013 року у біржові списки організаторів торгівлі включено 19 муніципальних облігацій (таблиця 10).

Таблиця 10. Кількість випусків облігацій місцевих позик, які допущено до торгів на фондових біржах у 2009 – 2013 роках, шт.

Кількість випусків облігацій місцевих позик, які допущено до торгів на фондових біржах	Станом на 31.12.2009	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
	24	19	21	26	19

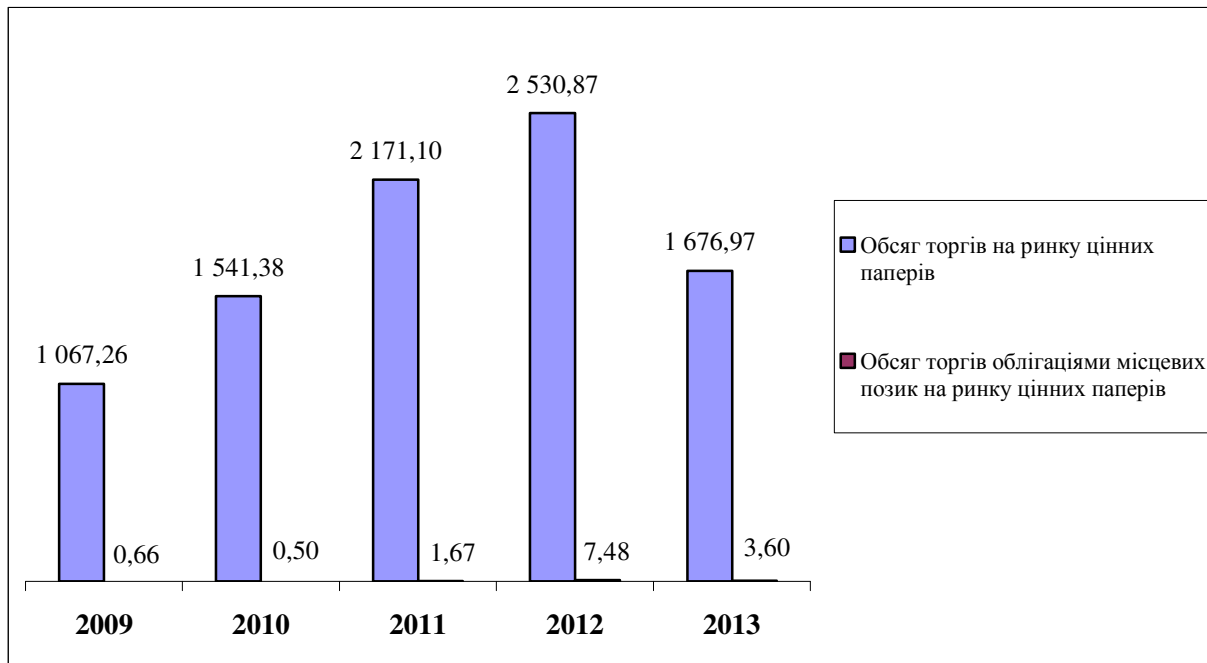
На кінець 2013 року у біржовому реєстрі за I-им та II-им рівнями лістингу знаходилось 5 облігацій місцевих позик (діаграма 22).

Діаграма 22. Кількість випусків облігацій місцевих позик, які допущено до торгів на фондових біржах у 2009 – 2013 роках, шт.

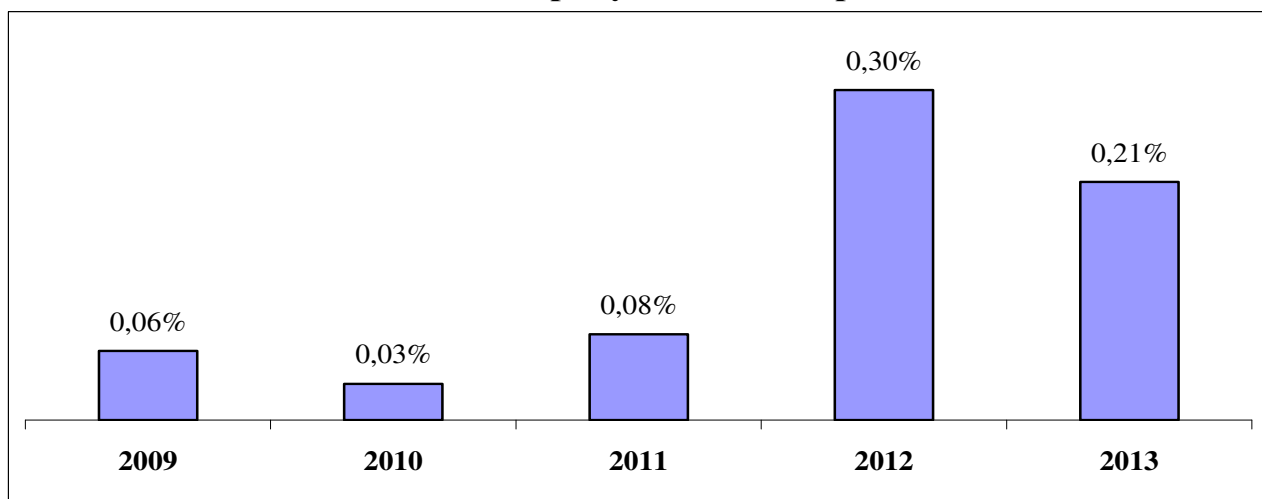
До переваг ринку муніципальних облігацій можна віднести, зокрема, відсутність застави, на відміну від банківських кредитів, та налагодження безпосередніх стосунків з інвесторами. У 2013 році обсяг торгів облігаціями місцевих позик склав 3,60 млрд грн. (діаграма 23).

Діаграма 23. Обсяг торгів облігаціями місцевих позик на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках, млрд грн

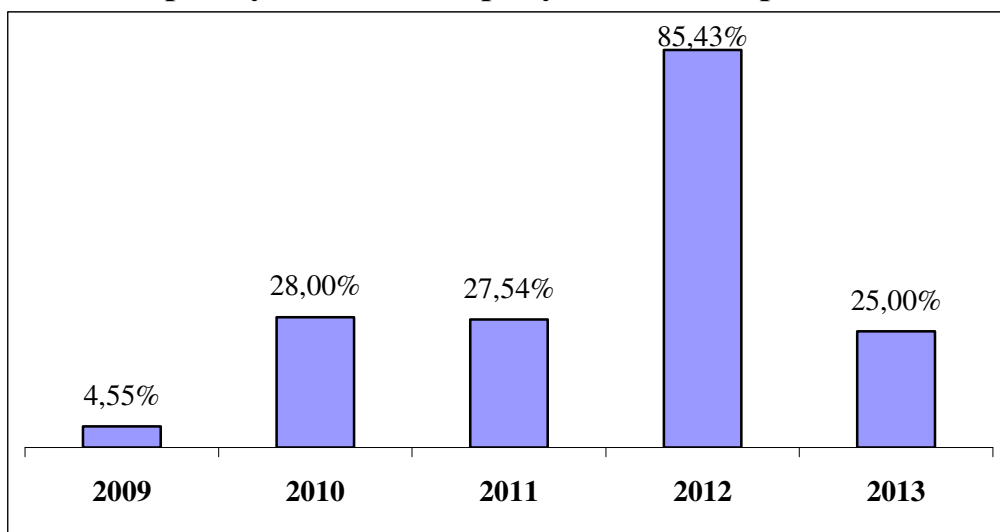
У загальній структурі торгів на ринку цінних паперів у 2013 році частка торгів муніципальними облігаціями склала 0,21% (діаграма 24).

Діаграма 24. Частка обсягу торгів облігаціями місцевих позик на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках

Частка обсягу торгів муніципальними облігаціями на біржовому ринку у загальному обсязі торгів облігаціями місцевих позик на ринку цінних паперів у 2013 році становила 25,00% (діаграма 25).

Діаграма 25. Частка обсягу торгів облигаціями місцевих позик на біржовому ринку у загальному обсязі торгів облигаціями місцевих позик на ринку цінних паперів у 2009 - 2013 роках

За підсумками 2013 року обсяг торгів облигаціями місцевих позик на біржовому ринку становив 904,05 млн грн (таблиця 11).

Таблиця 11. Обсяг торгів облигаціями місцевих позик на біржовому ринку та позабіржовому ринку у 2008 – 2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Позабіржовий ринок	1,74	0,63	0,36	1,21	1,09	2,70
Біржовий ринок	0,46	0,03	0,14	0,46	6,39	0,90
Усього	2,20	0,66	0,50	1,67	7,48	3,60

Лідерами за обсягами торгів облигаціями місцевих позик серед фондових бірж у 2013 році стала ПАТ ФБ «Перспектива», обсяг торгів даними інструментами на ній сягнув 859,50 млрд грн, що склало 95,07% від загального об'єму.

Державні облигації України

У сучасних умовах ринок державних облигацій відіграє одну з ключових ролей у формуванні бюджетної політики держави. Так, державні облигації виступають головним інструментом державних запозичень, дозволяючи залучати значні фінансові ресурси на прийнятних умовах. За умови ефективного та прозорого використання державних облигацій, вони можуть стати дієвим інструментом, здатним позитивно впливати на інвестиційні процеси в Україні.

Обіг державних облигацій України

Державні облігації України для постачальників позикового капіталу - це вигідний варіант вкладення вільних коштів, повернення яких із приростом гарантовано державою. Державні цінні папери – найнадійніші серед боргових паперів, ризики за ними мінімальні, й у цьому їх особлива привабливість.

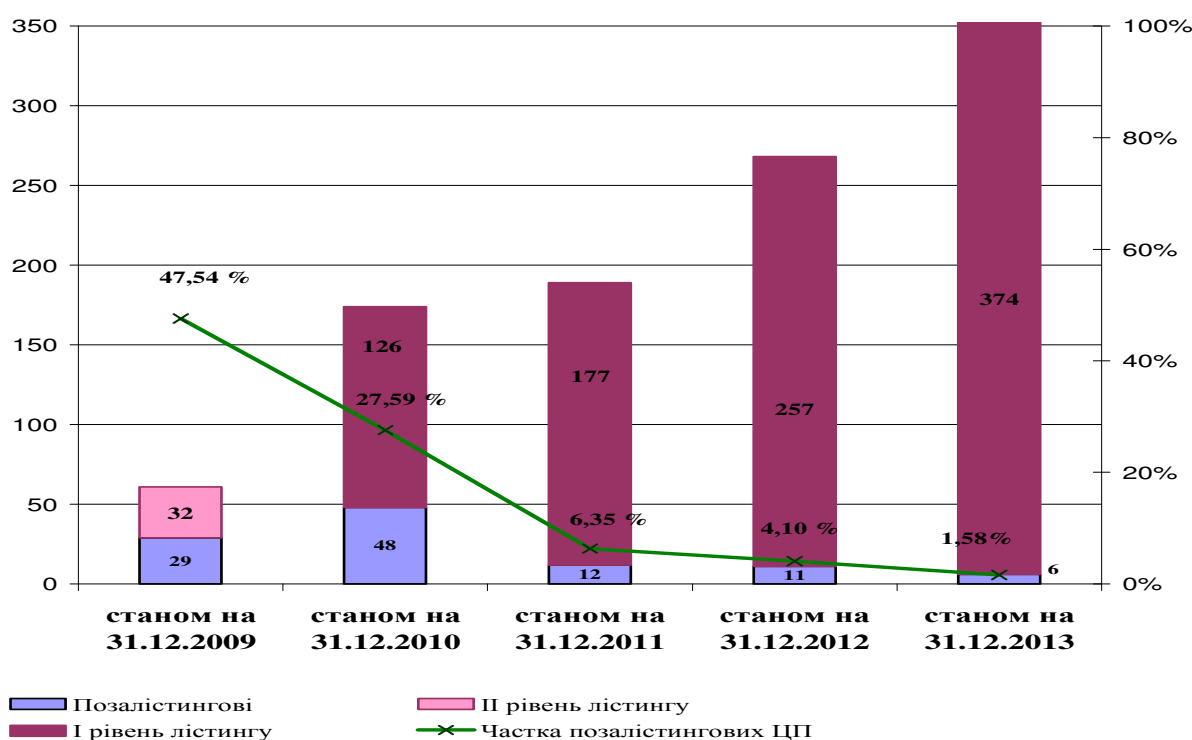
Протягом останніх років кількість випусків державних облігацій України, які допущено до торгів на фондових біржах, зберігає впевнену тенденцію до збільшення. Так, в 2013 році до біржових списків організаторів торгівлі було включено 380 державних облігацій України, що на 11,94 % більше порівняно з 2012 роком (таблиця 12).

Таблиця 12. Кількість випусків державних облігацій України, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

Кількість випусків державних облігацій України, які допущено до торгів на фондових біржах	Станом на 31.12.2009	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2012	Станом на 31.12.2013
		61	174	189	268

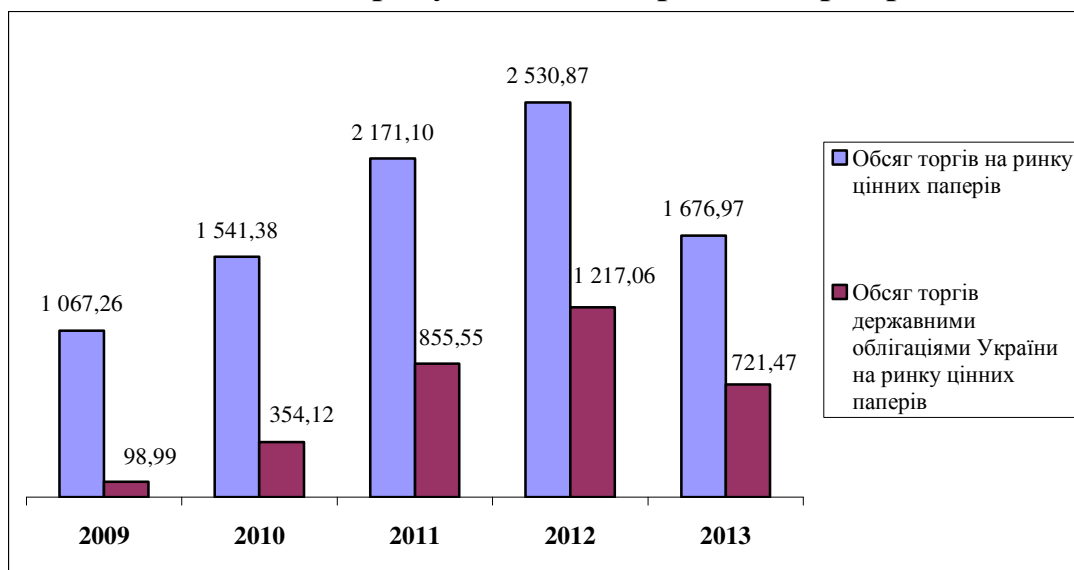
На кінець 2013 року у біржовому реєстрі за I-им рівнем лістингу знаходилося 374 державних облігацій України (діаграма 26).

Діаграма 26. Кількість випусків державних облігацій України, які допущено до торгів на фондових біржах, шт.

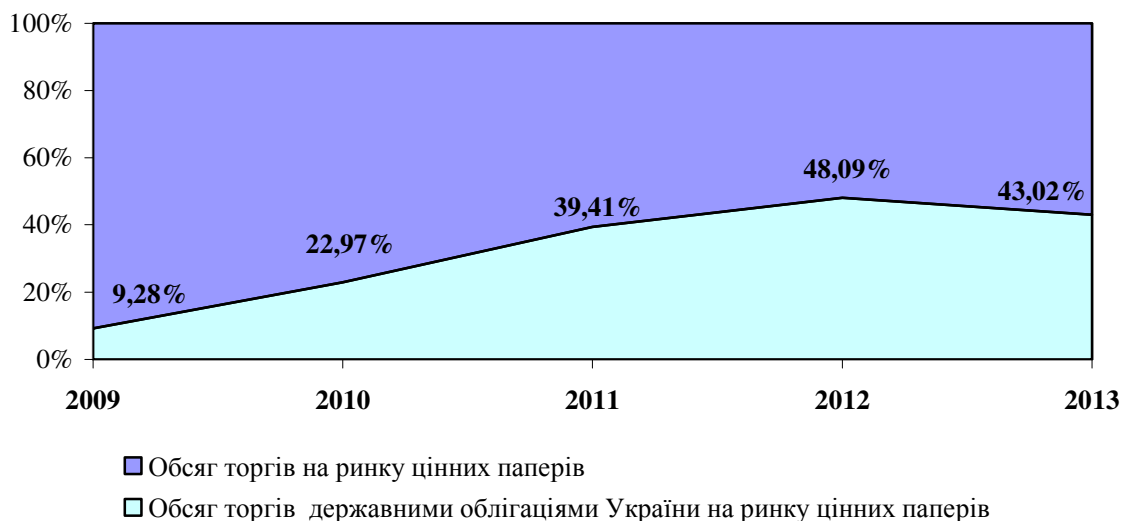
Обсяг торгів на ринку цінних паперів державними облігаціями України за підсумками 2013 року становив 721,47 млрд грн (діаграма 27).

Діаграма 27. Обсяг торгів державними облігаціями України на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках, млрд грн

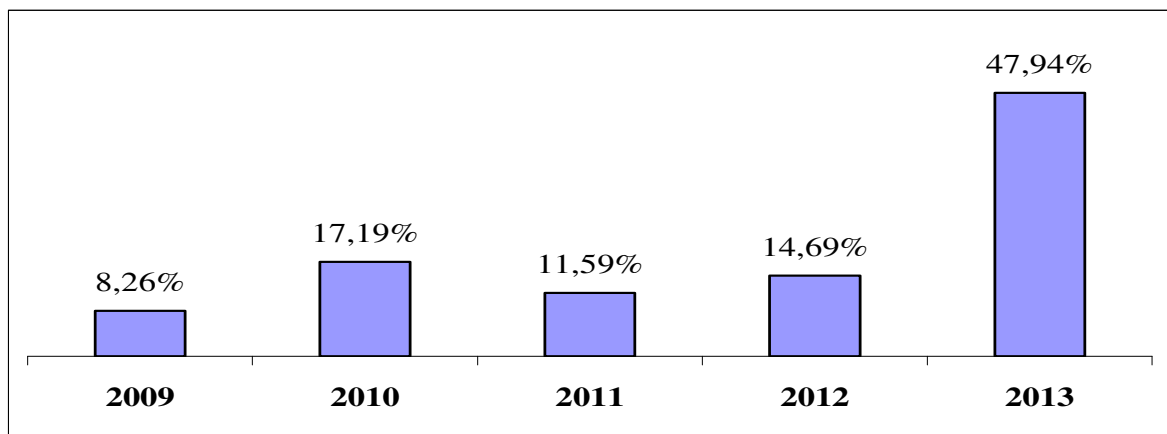
До того ж, частка обсягу торгів державними облігаціями України в 2013 році становила 43,02 % від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (діаграми 28).

Діаграма 28. Частка обсягу торгів державними облігаціями України на ринку цінних паперів у 2009 – 2012 роках

Частка обсягу торгів державними облігаціями України на біржовому ринку значно зросла з 14,69% у 2012 році до 47,94% у 2013 році (діаграма 29).

Діаграма 29. Частка обсягу торгів державними облігаціями України на біржовому ринку у загальному обсязі торгів державними облігаціями України на ринку цінних паперів у 2009 - 2013 роках

У 2013 році обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому ринку становив 345,87 млрд грн, що більше майже у 2 рази порівняно з 2012 роком (таблиця 13).

Таблиця 13. Обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому ринку та позабіржовому ринку у 2009 - 2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2009	2010	2011	2012	2013
Позабіржовий ринок	90,81	293,26	756,43	1 038,28	375,60
Біржовий ринок	8,18	60,86	99,12	178,78	345,87
Усього	98,99	354,12	855,55	1 217,06	721,47

РИНОК ПОХІДНИХ (ДЕРИВАТИВІВ)

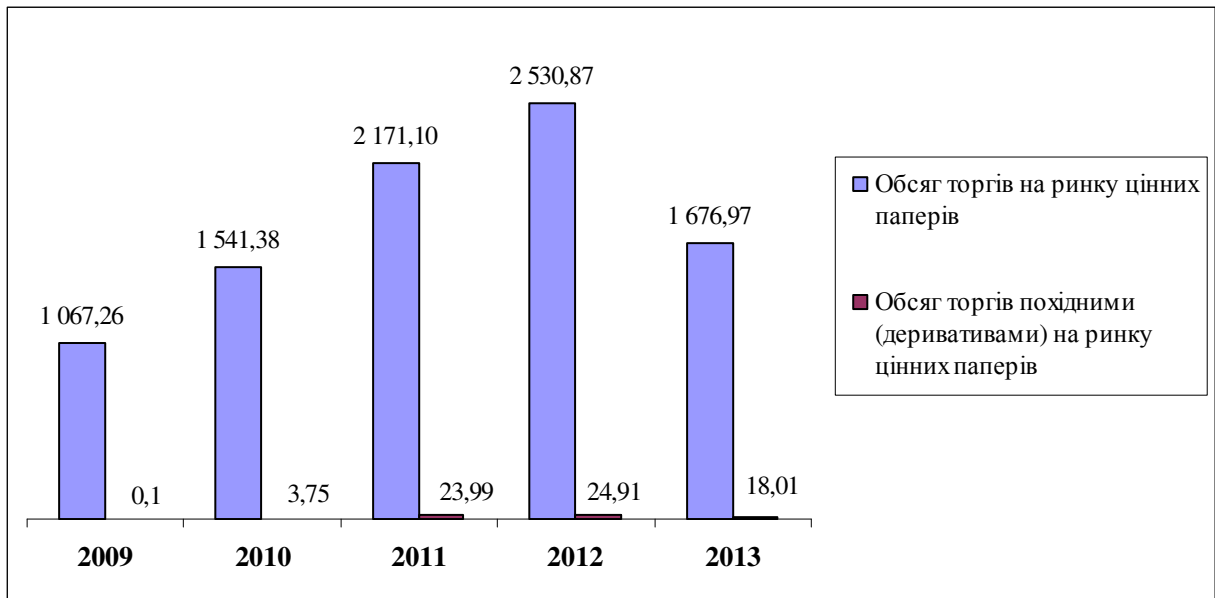
Ситуація на вітчизняному фондовому ринку протягом останніх років зазнала докорінних змін. Поряд із традиційними операціями з фінансовими інструментами з'явилися нові продукти. Вони отримали назву «деривативи», або «похідні». Наразі ринок деривативів є доволі молодим сегментом фінансового ринку. Розвиток ринку похідних цінних паперів виступає одним із факторів ефективного функціонування фінансового ринку та відображає свій вплив на ефективне функціонування реального сектору економіки.

Обіг похідних (деривативів) на фондовому ринку

До біржових списків організаторів торгівлі було включено 259 похідних цінних паперів, що на 12,61 % більше порівняно з 2012 роком (230 похідних (деривативів)).

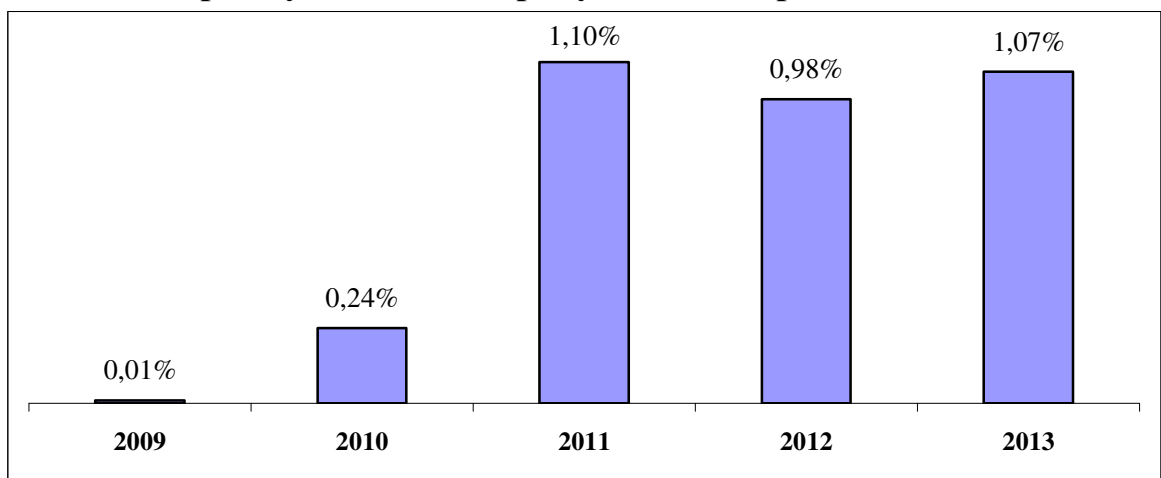
Ринок похідних (деривативів) за останні роки демонструє стабільну динаміку обсягу торгів. Так, за підсумком 2013 року обсяг торгів похідними (деривативами) становив 18,01 млрд грн (діаграма 30).

Діаграма 30. Обсяг торгів похідними (деривативами) на ринку цінних паперів у 2009-2013 роках, млрд грн

Аналізуючи 2013 рік, можна відмітити, що показник обсягу торгів похідними (деривативами) зменшився на 6,90 млрд грн порівняно з 2012 роком, разом з цим, частка деривативів у загальному обсязі зростає і склала 1,07 % (діаграма 31).

Діаграма 31. Частка обсягу торгів похідними (деривативами) на ринку цінних паперів у 2009-2013 роках

Збільшення частки операцій з похідними (деривативами) у 2013 році можна пояснити суттєвими змінами у загальній структурі операцій на фондовому ринку, де значно зменшилась частка операцій з пайовими цінними паперами.

Обсяг торгів похідними (деривативами) на біржовому ринку у 2013 році становив 18,01 млрд грн, у тому числі в секції строкового ринку сума контрактів за деривативами склала 17,64 млрд грн (див. таблицю 14).

Таблиця 14. Обсяг торгів похідними (деривативами) на біржовому та позабіржовому ринку у 2009-2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2009	2010	2011	2012	2013
-----------	------	------	------	------	------

Позабіржовий ринок	0,05	0,02	0,17	0,13	0,00
Біржовий ринок	0,05	3,73	23,82	24,78	18,01
Усього	0,10	3,75	23,99	24,91	18,01

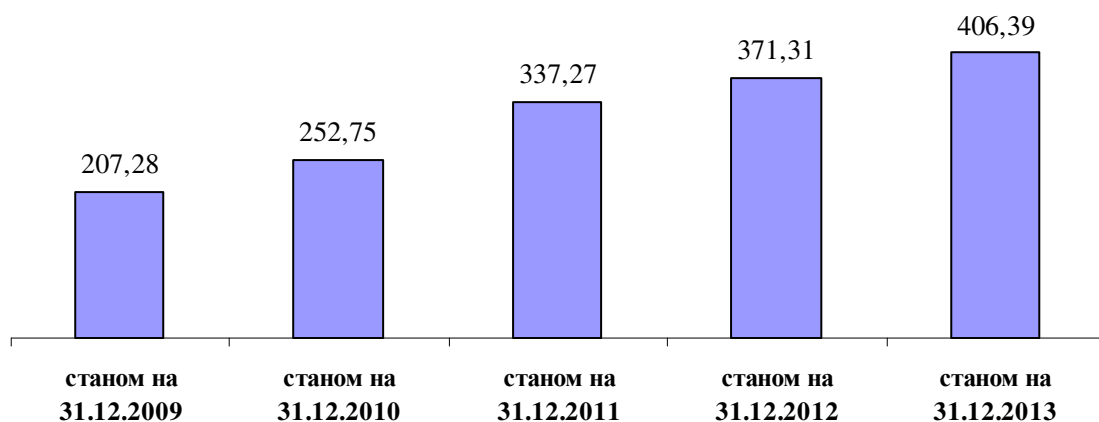
РИНОК КОЛЕКТИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Економічне зростання країни в значній мірі залежить від процесу залучення вільних грошових коштів населення, їх акумуляції та використання в якості інвестицій з метою подальшого направлення у виробничу і соціальну сферу. У цих умовах підвищується актуальність нових форм фінансового посередництва, здатних здійснювати перерозподільні функції, диверсифікувати і страхувати ризики, а також знижувати транзакційні витрати інвесторів. До речі, найбільш затребуваною формою фінансового посередництва на сьогоднішній день є система колективного інвестування. І найбільш розвиненою формою колективного інвестування в Україні є інвестиційні та пенсійні фонди.

Емісія цінних паперів інститутів спільного інвестування

Інститути спільного інвестування разом з банківськими депозитами є важливим інструментом для інвестицій коштів фізичних осіб, збереження та накопичення їх заощаджень. Тому динаміка емітованих цінних паперів ІСІ є позитивним сигналом зацікавленості у роботі з цими інститутами: так, станом на 31.12.2013 регулятором зареєстровано випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування на загальну суму 406,39 млрд грн (діаграма 32).

Діаграма 32. Динаміка обсягу зареєстрованих Комісією випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування у 2009-2013 роках (наростаючим підсумком), млрд грн

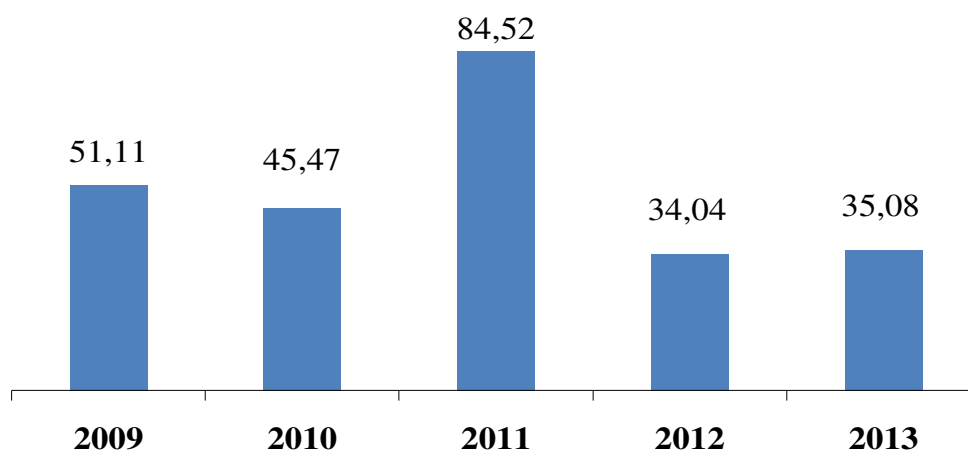
Найбільша кількість цінних паперів ІСІ розміщена серед юридичних осіб – резидентів (80%). Номінальна вартість розміщених цінних паперів ІСІ, що перебувають в обігу, наведена в **таблиці 15**.

Таблиця 15. Номінальна вартість розміщених цінних паперів ІСІ, що перебувають в обігу (наростаючим підсумком), млрд грн

Період	Серед юридичних осіб		Серед фізичних осіб		Усього
	Резидентів	Нерезидентів	Резидентів	Нерезидентів	
Станом на 31.12.2009	30,51	6,23	0,79	0,02	37,55
Станом на 31.12.2010	39,91	8,64	1,19	0,04	49,78
Станом на 31.12.2011	49,02	9,91	1,63	0,04	60,60
Станом на 31.12.2012	63,63	12,25	1,92	0,03	77,84
Станом на 31.12.2013	67,85	14,61	2,63	0,04	85,14

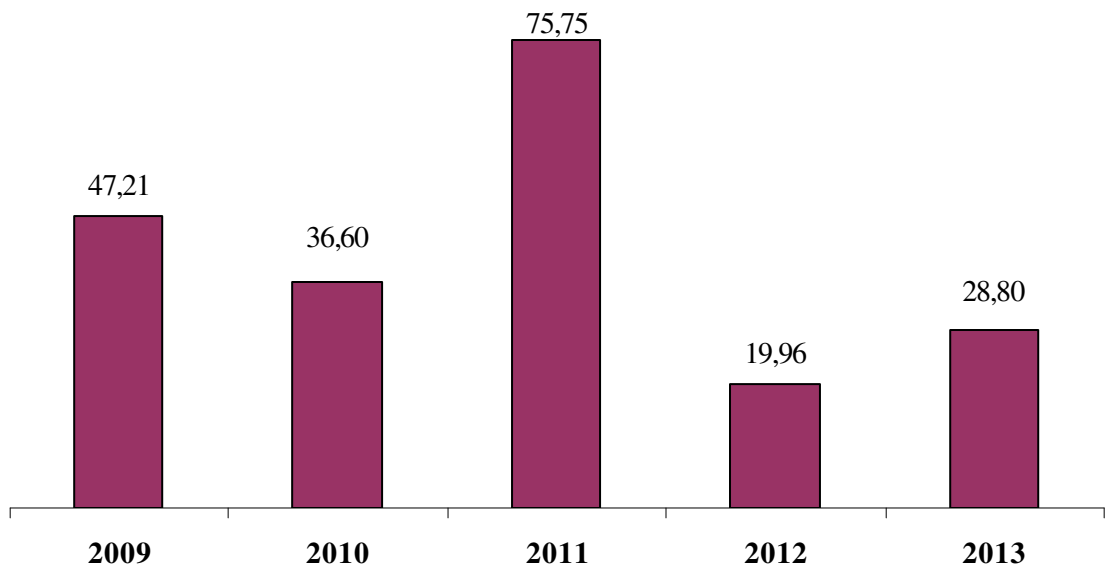
Загальний обсяг випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування, зареєстрованих Комісією у 2013 році, становив 35,08 млрд грн, що у порівнянні з 2012 роком більше на 1,04 млрд грн (діаграма 33).

Діаграма 33. Обсяг зареєстрованих випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування у 2009-2013 роках, млрд грн

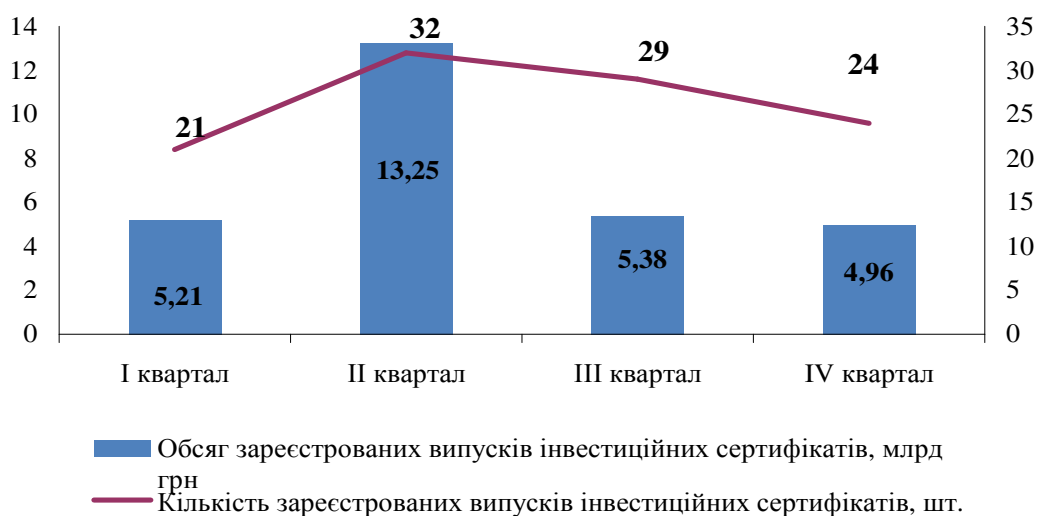
За даними на кінець 2013 року, Комісією зареєстровано інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів загальною номінальною вартістю 347,46 млрд грн. У 2013 році регулятором зареєстровано 106 випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів на суму 28,80 млрд грн (діаграма 34). Це на 8,84 млрд грн більше у порівнянні з обсягом зареєстрованих Комісією випусків інвестиційних сертифікатів у 2012 році.

Діаграма 34. Обсяг зареєстрованих випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів у 2009 - 2013 роках, млрд грн

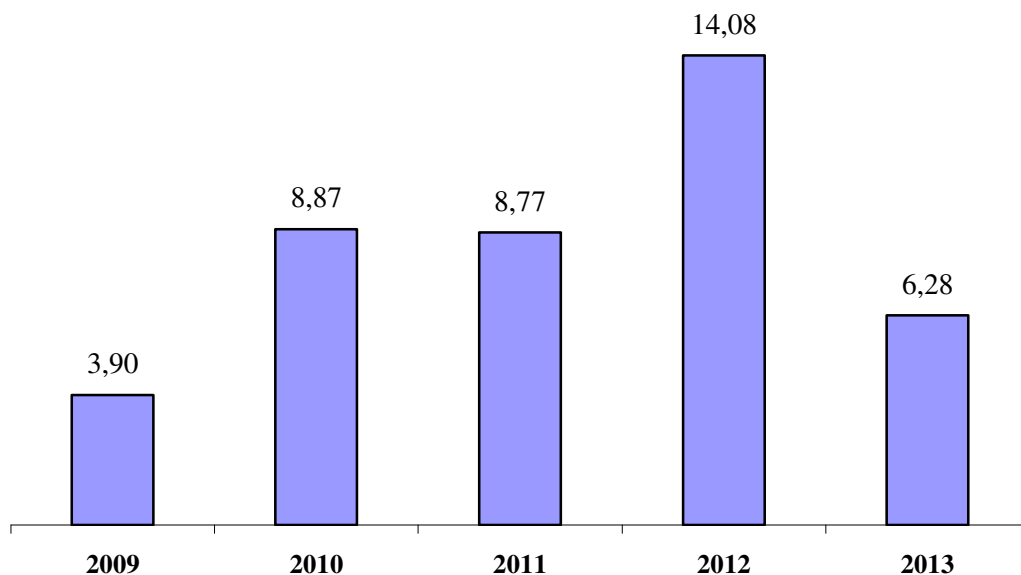
Найбільші обсяги емісії інвестиційних сертифікатів зареєстровано Комісією у II кварталі 2013 року (діаграма 35).

Діаграма 35. Обсяг та кількість зареєстрованих випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів протягом 2013 року

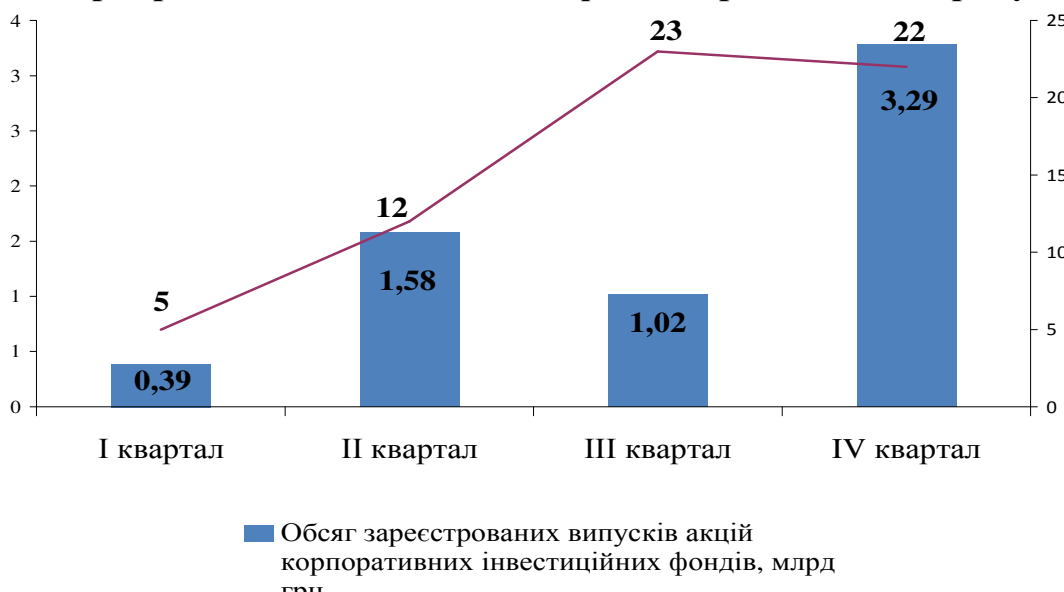
Що стосується акцій корпоративних інвестиційних фондів, то станом на кінець 2013 року Комісією зареєстровано таких інструментів на суму 58,93 млрд грн. Варто додати, що протягом 2013 року регулятор зареєстрував 62 випуски акцій корпоративних інвестиційних фондів на суму 6,28 млрд грн (діаграма 36). У порівнянні з 2012 роком цей показник зменшився на 7,80 млрд грн.

Діаграма 36. Обсяг зареєстрованих випусків акцій корпоративних інвестиційних фондів у 2009 - 2013 роках, млрд грн

Найбільші обсяги емісії акцій корпоративних інвестиційних фондів зареєстровано Комісією у IV кварталі 2013 року (діаграма 37).

Діаграма 37. Обсяг та кількість зареєстрованих випусків акцій корпоративних інвестиційних фондів протягом 2013 року

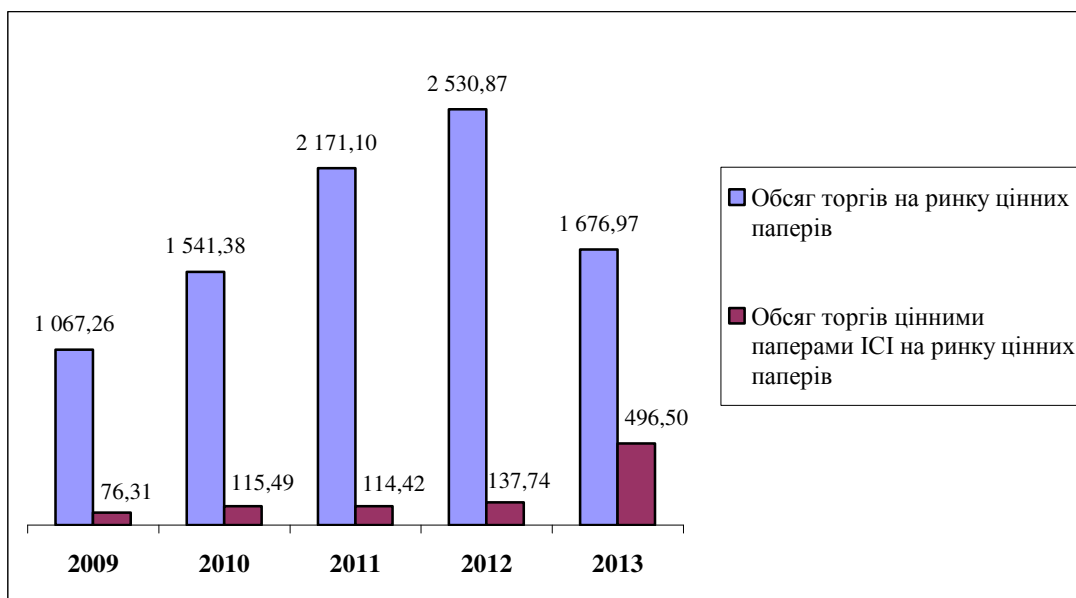
Обіг цінних паперів інститутів спільного інвестування на фондовому ринку

До біржових списків організаторів торгівлі було включено 218 інвестиційних сертифікатів ПФ, з них у біржових реєстрах організаторів торгівлі за II рівнем лістингу знаходилося 75 інвестиційних сертифікатів ПФ.

На ринку цінних паперів ІСІ, позитивним є факт значного збільшення обсягу торгів цінними паперами ІСІ, який у 2013 році склав 496,50 млрд грн.,

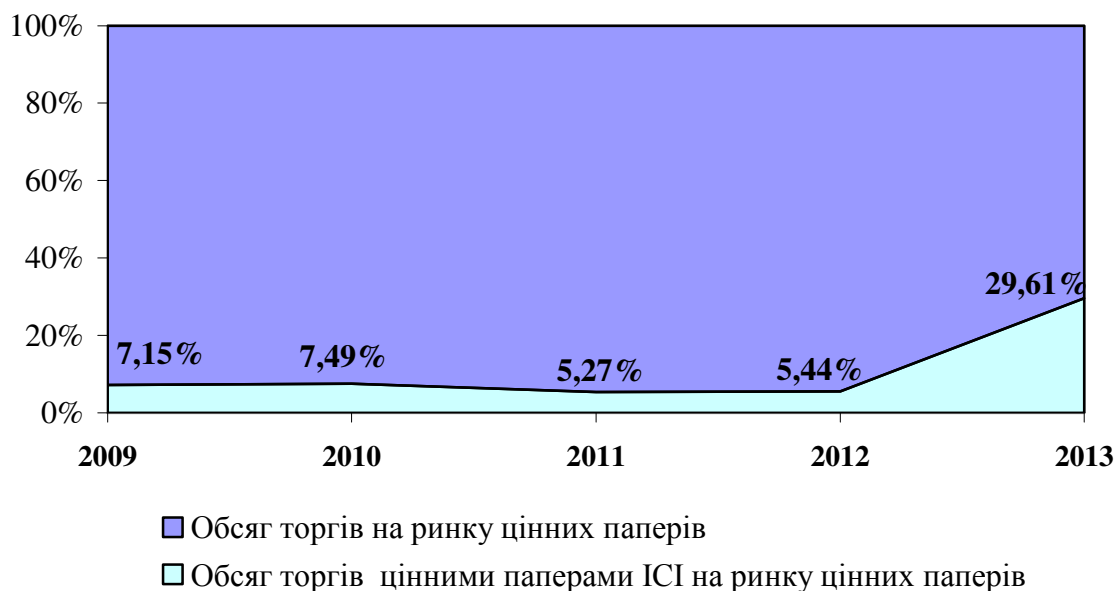
що більше у 3 рази порівняно з 2012 роком (діаграма 38).

Діаграма 38. Обсяг торгів цінними паперами ІСІ на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках, млрд грн

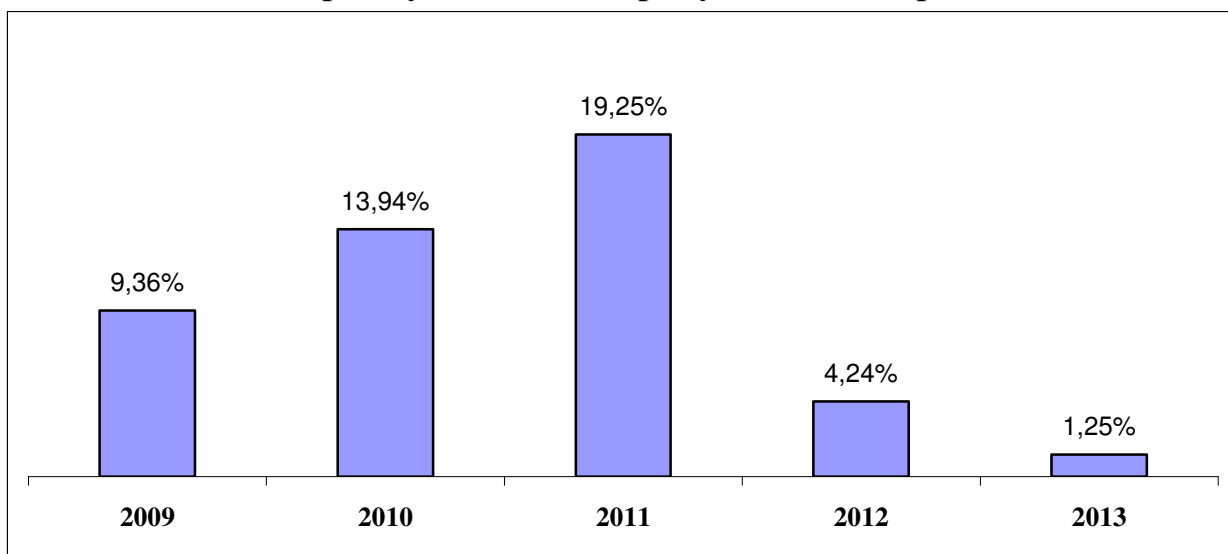
В структурі торгів за підсумками 2013 року на ринок цінних паперів ІСІ припало 29,61 % сумарного обсягу торгів на ринку цінних паперів (діаграма 39).

Діаграма 39. Частка обсягу торгів цінними паперами ІСІ на ринку цінних паперів у 2009 – 2013 роках

Частка обсягу торгів цінними паперами ІСІ на біржовому ринку у загальному обсязі торгів цінними паперами ІСІ на ринку цінних паперів зазнала зниження – з 4,24 % у 2012 році до 1,25 % у 2013 році (діаграма 40).

Діаграма 40. Частка обсягу торгів цінними паперами ІСІ на біржовому ринку у загальному обсязі торгів цінними паперами ІСІ на ринку цінних паперів у 2009 - 2013 роках

Біржовий ринок цінних паперів ІСІ характеризувався нижчим рівнем концентрації, ніж позабіржовий ринок. Поряд з цим, за підсумками 2013 року обсяг торгів цінними паперами ІСІ на організованому ринку становив 6,22 млрд грн, що більше на 6,51% порівняно з 2012 роком (таблиця 16).

Таблиця 16. Обсяг торгів цінними паперами ІСІ на біржовому ринку та позабіржовому ринку у 2009 - 2013 роках, млрд грн

Вид ринку	2009	2010	2011	2012	2013
Позабіржовий ринок	69,17	99,39	92,39	131,19	490,28
Біржовий ринок	7,14	16,10	22,03	5,84	6,22
Усього	76,31	115,49	114,42	137,74	496,50

Діяльність інститутів спільного інвестування

На кінець 2013 року загальна сума активів інститутів спільного інвестування становила 183,39 млрд грн., з яких 173,29 млрд грн становили активи венчурних ІСІ та 10,1 млрд грн – активи невенчурних ІСІ.

В цілому, у звітному році спостерігалась значна динаміка та збільшення активів майже всіх видів фондів. Незначним спадом інтересу інвесторів характеризувались лише відкриті та інтервальні пайові інвестиційні фонди (ПІФи). Детально ця інформація викладена в таблиці 17.

Таблиця 17. Інформація про результати діяльності ІСІ протягом 2009 - 2013 років, млн грн

Вид ІСІ	Вартість активів інститутів спільного інвестування, млн. грн.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Пайові інвестиційні фонди	63 611,47	81 078,09	96 047,28	118 404,59	137 426,33

Корпоративні інвестиційні фонди	18 654,20	28 228,48	36 077,25	42 012,45	45 959,57
Усього	82 265,67	109 306,57	132 124,53	160 417,04	183 385,90
Диверсифіковані	785,37	1 889,73	1 763,53	2 189,66	1 497,76
Недиверсифіковані	81 480,30	107 416,84	130 361,00	158 227,38	181 888,13
Усього	82 265,67	109 306,57	132 124,53	160 417,04	183 385,90
Закриті (невенчурні)	5 993,82	8 298,48	10 135,34	11 365,06	9 864,79
Інтервальні	256,27	271,56	188,60	164,01	128,72
Відкриті	154,67	432,17	230,68	162,95	105,81
Венчурні	75 860,91	100 304,36	121 569,91	148 725,02	173 286,58
Усього	82 265,67	109 306,57	132 124,53	160 417,04	183 385,90

Загальна сума активів діючих ІСІ становила 180,95 млрд грн, сума чистих активів діючих ІСІ – 160,12 млрд грн. У структурі активів діючих ІСІ станом на 31.12.2013 р. переважала дебіторська заборгованість, інші інвестиції, акції та векселі (88,20%). Така структура пояснюється тим, що частка венчурних фондів у загальних активах ІСІ становила понад 90 %, та структура їхнього портфеля помітно позначається на структурі активів зведеного портфеля.

Детальна інформація щодо структури активів діючих ІСІ представлена в таблиці 18.

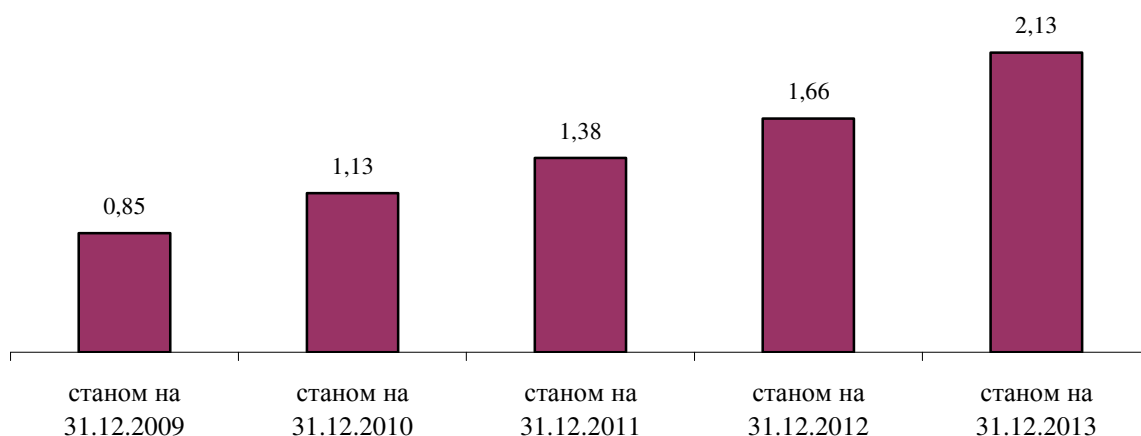
Таблиця 18. Структура активів діючих ІСІ у 2012 - 2013 роках

Назва активу	2012					2013				
	Невенчурні ІСІ		Венчурні ІСІ		Усього	Невенчурні ІСІ		Венчурні ІСІ		Усього
	Загальна вартість, млн грн	% від загальної вартості активів	Загальна вартість, млн грн	% від загальної вартості активів		Загальна вартість, млн грн	% від загальної вартості активів	Загальна вартість, млн грн	% від загальної вартості активів	
Дебіторська заборгованість	1 369,94	11,79	73 251,98	49,31	74 621,92	731,98	7,54	89 160,59	52,07	89 892,56
Інші інвестиції	2 420,36	20,83	20 519,86	13,81	22 940,23	2 819,83	29,05	24 804,72	14,49	27 624,55
Акції	5 183,01	44,62	17 164,24	11,55	22 347,25	3 762,43	38,76	19 342,71	11,30	23 105,14
Векселі	781,13	6,72	20 331,21	13,69	21 112,34	505,89	5,21	18 474,19	10,79	18 980,07
Облігації підприємств	728,54	6,27	10 268,24	6,91	10 996,78	523,05	5,39	10 871,21	6,35	11 394,27
Грошові кошти	771,53	6,64	3 182,07	2,14	3 953,60	1 135,97	11,70	3 839,42	2,24	4 975,38
Об'єкти нерухомості	21,84	0,19	3 572,55	2,41	3 594,38	21,90	0,23	4 159,12	2,43	4 181,01
Ощадні (депозитні) сертифікати	0,00		0,00		0,00	1,57	0,02	361,54	0,21	363,11
Деривативи	0,00	0,00	4,66	0,00	4,66	0,00	0,00	110,19	0,06	110,19
Державні цінні папери	211,61	1,82	62,23	0,04	273,84	138,73	1,43	17,37	0,01	156,10
Заставні	0,00	0,00	155,08	0,10	155,08	0,00	0,00	88,33	0,05	88,33
Банківські метали	120,20	1,03	13,30	0,01	133,49	65,08	0,67	5,27	0,00	70,35
Казначейські зобов'язання України	0,00	0,00	15,00	0,01	15,00	0,00	0,00	9,32	0,01	9,32
Облігації місцевих позик	8,71	0,07	3,69	0,00	12,40	1,16	0,01	0,00	0,00	1,16
Усього	11 616,86	100	148 544,11	100	160 160,96	9 707,58	100	171 243,97	100	180 951,55

Діяльність з управління активами недержавних пенсійних фондів

Протягом 2013 року, як і впродовж попередніх років, загальна вартість активів недержавних пенсійних фондів (НПФ) демонструвала збільшення, а саме зростання склало 28,31 %, і станом на кінець 2013 року цей показник становив 2,13 млрд грн (діаграма 41).

Діаграма 41. Загальна вартість активів НПФ у 2009 – 2013 роках, млрд грн

Аналізуючи структуру активів НПФ, варто зазначити, що найбільша їх частка зосереджена в цінних паперах та грошових коштах (відповідно 55,14 % та 38,84 %) (таблиця 19).

Таблиця 19. Структура активів НПФ у 2012 - 2013 роках

Назва активу	2012		2012	
	Загальна вартість, млн грн	Відсоток від загальної суми активів, %	Загальна вартість, млн грн	Відсоток від загальної суми активів, %
Грошові кошти	582,49	35,09	825,87	38,84
Облігації підприємств	519,72	31,31	657,25	30,91
Акції	256,87	15,47	276,89	13,02
Державні цінні папери	195,13	11,75	227,73	10,71
Об'єкти нерухомості	49,59	2,99	57,96	2,73
Дебіторська заборгованість	0	0	28,48	1,34
Інші інвестиції	34,41	2,07	26,94	1,27
Банківські метали	18,64	1,12	14,69	0,69
Облігації місцевих позик	3,25	0,2	10,71	0,50
Ощадні (депозитні) сертифікати	0	0	0,06	0,003
Усього	1 660,10	100	2 126,58	100

РИНОК ІНШИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Ринок інших фінансових інструментів займає незначну частку фондового ринку та представлений ощадними сертифікатами, сертифікатами ФОН, іпотечними цінними паперами, депозитними сертифікатами НБУ, заставними цінними паперами, казначейськими зобов'язаннями та векселями .

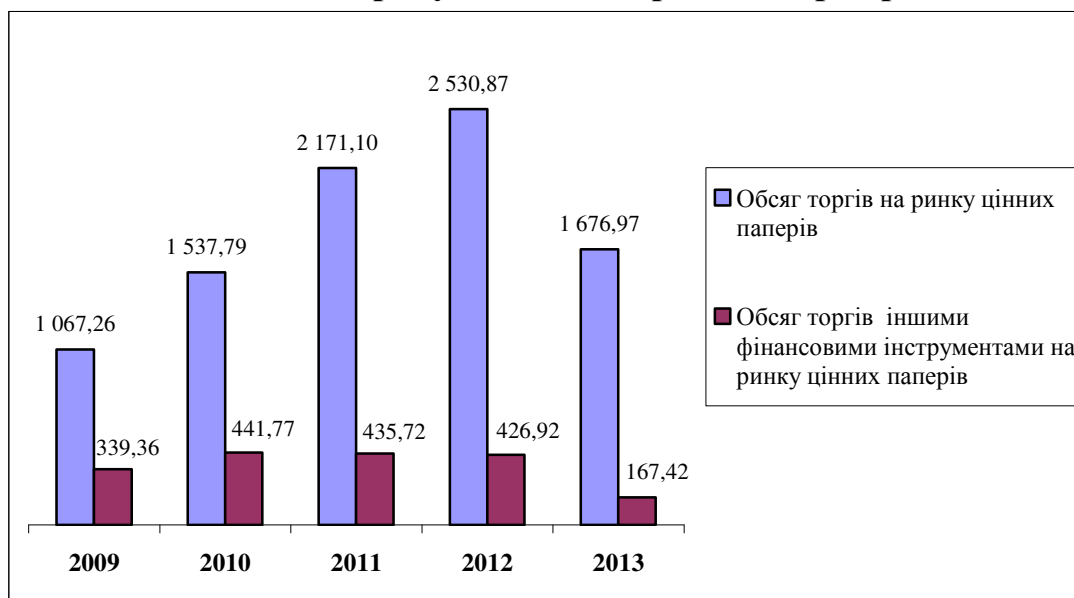
Емісія іпотечних цінних паперів

Станом на 31.12.2013 Комісія зареєструвала випуски іпотечних облігацій на загальну суму 1,32 млрд грн. У 2013 році Комісія зареєструвала випуск звичайних іпотечних облігацій ПАТ «Агентство по рефінансуванню житлових кредитів» на суму 250,00 млн грн.

Обіг інших фінансових інструментів на ринку цінних паперів

У 2013 році обсяг торгів іншими фінансовими інструментами на ринку цінних паперів становив 167,42 млрд грн (діаграма 42).

Діаграма 42. Обсяг торгів інших фінансових інструментів на ринку цінних паперів у 2009 - 2013 роках, млрд грн

Серед інших фінансових інструментів найбільша частка обсягу торгів припадає на ощадні (депозитні) сертифікати, що свідчить про зростання їх значення як засобу розрахунків. Так, питома вага операцій з ощадними (депозитними) сертифікатами становила 8,99% від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів (таблиця 20).

Таблиця 20. Структура обсягів торгів інших фінансових інструментів на ринку цінних паперів у 2010 - 2013 роках, млрд грн

Вид фінансового інструменту	2010	2011	2012	2013
Вексель	316,11	358,28	412,08	3,39
	20,56%	16,50%	16,28%	0,20%
Ощадні (депозитні) сертифікати	124,89	76,72	13,59	150,77
	8,12%	3,53%	0,54%	8,99%
Заставні цінні папери	0,51	0,65	1,24	0,88
	0,03%	0,03%	0,05%	0,05%
Іпотечні цінні папери	0,26	0,07	0	0,35
	0,02%	0,00%	0,00%	0,02%
Казначейські зобов'язання	0	0	0	12,03
	0	0	0	0,72%
Загальний обсяг торгів на ринку цінних паперів	1 537,79	2 171,10	2 530,87	1 676,97

Е. Основні передумови ефективного регулювання ринку цінних паперів

Україна – це країна з цивільною правовою системою. Конституція вважається першоджерелом законодавства. Цивільний кодекс значною мірою є подібним до положень німецького та голландського цивільних кодексів. Господарський кодекс встановлює кодифіковані норми для ведення підприємської діяльності, та його дія розповсюджується на ті самі сфери, що й Цивільний кодекс. Проте, він базується на інших принципах і у багатьох питаннях суперечить Цивільному. Законодавство з питань ринку цінних паперів діє у тандемі з обома кодексами, Кримінальним кодексом, іншими відповідними законами та нормативно-правовими актами. Судова система не може бути визначена як надійна. Розгляд справи у суді може тривати роками до винесення рішення та рішення судів з одного питання можуть бути суперечливими та взаємовиключними.

Після запровадження у 2008 році разом з прийняттям Закону України «Про акціонерні товариства» корпоративної реформи, захист міноритарних акціонерів в цілому відповідає міжнародним стандартам. Разом з тим, багато компаній контролюються великими акціонерами, які володіють 80-90% акцій, та не вбачають вимоги у отриманні всіх вигод, що надає статус «публічної компанії». Злиття компаній та зміна контрольних власників додатково підпадає під дію антимонопольного законодавства України.

Починаючи з 2012 року законодавчо запроваджено перехід публічних компаній та компаній фінансового сектору на Міжнародні стандарти фінансової звітності. Багато компаній, особливо невеликі та ті, які знаходяться на межі

банкрутства, бажали б готувати річний фінансовий звіт у відповідності до національних стандартів та використанні їх у власній діяльності.

Ліквідація компаній – це довготривалий процес і підлягає розгляду державними установами. Договірне право дуже формалістичне. Валютне регулювання жорстке та більшість трансакцій з іноземною валютою підлягають ліцензуванню Національним банком України. В основному, торгівля валютою дозволена лише через комерційні банки або інші фінансові установи на українському міжбанківському валютному ринку, які мають ліцензію.

G. Оцінка за кожним Принципом

Загальні підсумки оцінки Принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів IOSCO

Блок А (Принципи 1 – 8) Принципи, які відносяться до регулятора

Незалежність

НКЦПФР є предметом комерційного та політичного впливу, в першу чергу, в результаті обмеженої свободи пов'язаної з бюджетом. НКЦПФР не має достатніх ресурсів. Більше того, в контексті положень правозастосування, Комісія не спроможна ефективно використовувати наявні повноваження з правозастосування, у і це впливає з недостатності ресурсів. Вона не має достатніх ІТ засобів, не має змоги забезпечувати відповідне навчання для своїх робітників та виконання належним чином деяких з її обов'язків – наприклад, по відношенню до освіти інвестора.

Зрозуміло, що наявний бюджетний процес не відповідає незалежному органу. На сьогодні, відношення до Комісії таке, якби вона була урядовим органом, в якому:

- Загальний склад її робітників затверджується Президентом;
- Зарплатня обмежується національними ставками зарплат для державних службовців;
- Бюджет визначається в складі державного бюджету, в результаті питання задоволення потреб Комісії розглядається разом з іншими конкуруючими потребами в національних ресурсах;
- Комісія не в змозі перерозподілити кошти в рамках бюджету на свій власний розсуд з метою задоволення своїх власних пріоритетів.

По-перше, необхідно сприяти встановленню принципу, згідно з яким витрати на регулювання повинні сплачуватись безпосередньо ринком цінних паперів, на основі щорічних зборів сплачуваних власниками ліцензій, зборами за операції, надходженнями з діяльності Комісії, такої як штрафи та інші.

Більш-того, Комісія повинна мати право визначати, як вона використовуватиме такі ресурси для найкращого ефекту. Вона повинна бути у змозі визначити кількість робітників та рівень заробітної плати та переміщати ресурси між

витратами на свій штат та іншими витратами на свій розсуд. Будь-які зовнішні обмеження у прийнятті таких рішень впливають на незалежність та ефективність роботи Комісії.

Разом з тим, вбачається за доцільне для самої Комісії аби Уряду вимагав час від часу перегляд «раціонального використання коштів» з метою забезпечення ефективної роботи Комісії.

Тому рекомендується, внести наступні зміни в бюджетному процесі:

- Комісія має сама визначати свої потреби в ресурсах та, що таке оцінювання має стати основою для бюджету;
- Бюджет Комісії має фінансуватися, наскільки це можливо, за рахунок ліцензійних зборів та інших зборів сплачених власниками ліцензій, та ці збори повинні бути встановлені на рівні, який досягає такої мети;
- В рамках загального бюджету, Комісія повинна бути у змозі перерозподілити видатки відповідно до своїх власних пріоритетів;
- Комісія повинна контролювати кількість працівників та заробітну плату, і це не повинно обмежуватися політикою уряду;
- Уряд повинен мати право проводити перегляд раціонального використання коштів Комісії, з метою визначити ефективність використання ресурсів.

Комісія не має захисту від цивільних позовів поданих проти членів Комісії та її робітників за сумлінно прийняті рішення. Такий захист необхідний та має посилюватись Комісією в частині сплатити судових витрат будь-якого з працівників, який став мішенню таких дій. Комісії рекомендується внести зміни до законодавства для досягнення цієї мети.

Міжнародний досвід також показує, що процес призначення Членів Комісії повинен бути прозорим. Члени Комісії не повинні призначатися виключно на основі політичної приналежності по відношенню до діючого Уряду або Президента.

Внутрішня політика та процедури Комісії

Комісія та її апарат підпорядковані закону, що стосується державних службовців, що включає положення, які стосуються чесності. Це відповідна норма.

Комісія нещодавно прийняла Кодекс поведінки співробітників, і це важливо, тому що він має забезпечити відповідні правила та процедури, які застосовуються до співробітників регулятора цінних паперів. Більш того, наступною рекомендацією є створення підрозділу в середині Комісії, який буде відповідати за зберігання будь-якого реєстру володінь і торгівлю цінними паперами та слідкувати за загальним виконанням Кодексу поведінки з повноваженнями застосувати санкції у разі необхідності.

Комісія інформує суб'єктів про причини рішень щодо певних правозастосувань, ліцензування чи інших рішень і, за певних обставин, дозволяє особі, яка зазнає впливу таких рішень, надавати роз'яснення до Комісії до прийняття таких рішень. Тим не менш, це застосовується не у всіх процедурах. Можуть бути ситуації, коли виникає необхідність у термінових заходах, і Комісія повинна бути спроможною приймати такі заходи, якщо визнає їх необхідними. Тим не менш, в принципі, будь-яка особа, що є предметом будь-яких рішень (чи рішення про ліцензування, чи застосування ліцензійних обмежень, чи про примусові заходи або будь-які інші рішення безпосереднього впливу) повинна мати право на письмове обґрунтування і право бути вислуханою Комісією (або відповідним комітетом Комісії) до прийняття рішення. Комісії рекомендується переглянути свої процедури, беручи до уваги цей принцип.

Системний ризик, конфлікти інтересів і периметр регулювання

З 2010 року IOSCO запроваджено нові Принципи щодо системного ризику, щоб уникнути конфліктів інтересів і щодо огляду периметра регулювання.

Очевидно, що системні ризики, пов'язані з ринком капіталу в Україні є обмежені, так як це невеликий ринок з обмеженою торгівлею. Можна вважати, що немає значної кількості нових продуктів і послуг, які можуть виходити за встановлені законодавством межі регулювання з боку Комісії.

Тим не менш, з метою дотримання цих Принципів Комісія повинна продемонструвати, що має процедури для постійного перегляду таких питань. Відповідні процедури повинні базуватись на оцінці ризику і відображати ступінь того ризику, який за судженням Комісії існує у даний час на ринку. З огляду на зазначене рекомендується:

- Розглянути питання визначення структурного підрозділу НКЦПФР відповідальним за перегляд системних ризиків, нерівних стимулів та інші конфлікти інтересів, а також розвиток нових продуктів та послуг;
- Утворити постійно діючий спільний дорадчий орган з іншими регуляторними органами, включаючи Національний банк України, з метою перегляду системних питань на фінансовому ринку, розглядати, чи є потреба в узгодженості регулювання окремих товарів і послуг, та які можуть вимагати регуляторних дій.

Блок В (Принцип 9) Саморегулювання

Формально законодавство України передбачає делегування повноважень саморегулювним організаціям (СРО). Більш того НКЦПФР зареєстровані асоціації названі СРО. Однак, фактично СРО з будь-якими регуляторними повноваженнями не існує.

СРО може бути корисною у забезпеченні регулювання чутливого до коливань ринкової кон'юнктури. Однак, існують значні конфлікти інтересів у наданні регуляторних повноважень професійним асоціаціям, які керуються їх членами.

Необхідно гарантувати, що ці конфлікти інтересів виявлені і управління ризиками є. Як правило, це включає в себе інтенсивний контроль з боку державного регуляторного органу.

Якщо НКЦПФР бажає використовувати СРО, буде необхідно гарантувати, що вони мають здатність розробляти належні правила поведінки та забезпечувати їх дотримання. Водночас, Комісія повинна мати повноваження і спроможність забезпечувати незалежність і неупередженість в діяльності СРО, незважаючи на конфлікти їх інтересів.

Блок С (Принципи 10 - 12) Повноваження Комісії у сфері правозастосування

Санкції Комісії

Комісія має повноваження на перевірки, розслідування та санкції для забезпечення виконання законів, за які вона є відповідальною. Здебільшого, ці повноваження є достатніми для того, щоб Комісія виконувала свої повноваження. Однак, існують недоліки в цих повноваженнях та в їх використанні, які необхідно усунути.

Комісія має повноваження проводити перевірки регульованих осіб. Це відповідає Принципам. Проте, повноваження не чітко визначені в законі. Комісія вказала, що вона не може проводити перевірку без попереднього повідомлення. Хоча повідомлення може бути надано не менше ніж за один день, це є невеликою перешкодою, але тим не менш, важливо щоб, у разі необхідності, Комісія мала можливість потрапити до приміщень регульованої особи без попередження. Це може бути необхідно, якщо Комісія вважає, що регульована особа не виконує належними чином внутрішні процедури та може спробувати приховати свої порушення, якщо вона отримає повідомлення відносно перевірки Комісією.

В цілому, перевірка є «повноваженням щодо втручання», отже, важливо щоб закон встановлював обсяг його застосування, таким чином, щоб Комісія користувалась ним впевнено. Рекомендується внести змін до закону для того, щоб визначені повноваження щодо перевірок включали наступні ключові моменти:

- Перевірка може проводитися у будь-який час на розсуд Комісії, за її бажанням, без причини і без сповіщення.
- Від ліцензованої особи або іншої особи, яка є об'єктом перевірки, повинні вимагатись обов'язкова співпраця, створення умов, доступ до або забезпечення будь-якими записами, документами або іншою інформацією, забезпечення взаємодії співробітників даної особи в ході опитувань таким чином, щоб її співробітники були зобов'язані відповідати на питання регулятора правдиво, щоб їх відповіді не були хибними чи вводили в оману.
- Комісія повинна бути спроможною проводити перевірки:
 - Ліцензованих осіб

- Колишніх ліцензованих осіб щодо бізнесу, на який вони отримували ліцензії (крім обмеженого випадку, коли бізнес ліцензованої особи закривається)
- Компаній, що є материнськими компаніями, дочірніми компаніями або афілійованими до ліцензованих осіб, щодо будь-якої інформації, яка відноситься до діяльності або ризиків ліцензованої особи;
- Приміщень, де на думку Комісії можуть знаходитись документи, що мають відношення до бізнесу власника ліцензії, навіть якщо такі приміщення не належать або не зайняті власником ліцензії.

Комісія повинна мати право входити до приміщень примусово, якщо власник ліцензії відмовляє в доступі.

Комісія може застосовувати санкції, включаючи штрафи, до ліцензійних осіб. Однак, закон визначає перелік певних регуляторних порушень, внаслідок яких може застосовуватись штраф. У відношенні порушень інших правил штрафи не можуть застосовуватись. Більше того, якщо ліцензована особа відмовляється сплачувати штраф, Комісія повинна або попереджувати про відкликання чи призупинення дії ліцензії, або звернутися до суду. Якщо вона звертається до суду, вона повинна внести передплату (для якого не має бюджету), який не повернеться до Комісії, навіть якщо вона виграє суд.

Такий стан справ не є прийнятним. Комісія повинна мати ряд адміністративних санкцій, які знаходяться в її розпорядженні, на випадок не виконання ліцензованою особою будь-якої регуляторної вимоги. Незалежно від того, будуть застосовані санкції чи ні, характер і тяжкість цієї санкції повинен бути встановлений на розсуд Комісії – хоча вона й повинна довести своє рішення, якщо об'єкт санкції буде її оскаржувати. Регуляторні органи часто можуть скористатися будь-якою з наведених нижче санкцій, та рекомендовано, внести зміни до законодавства з метою розширення переліку санкцій у відношенні будь-якого порушення регуляторного законодавства, включаючи наступне:

- Особисте письмове попередження
- Публічна заява про осуд (Комісія має бути спроможною наполягати, щоб така заява була оприлюднена на видному місці в приміщеннях власника ліцензії або його веб-сайті, або обидва варіанти одразу);
- Розпорядження – робити або не робити щось – якщо Комісія розглядає такі дії (або припинення таких дій) необхідними для захисту інвесторів, або ринку, або задля уникнення системного ризику;
- Фінансові санкції – застосовуються до ліцензованої особи або до її співробітників керівної ланки;
- Усунення співробітника керівної ланки, директора або керівника структурного підрозділу, якщо Комісія вважає, що така особа більше професійно не придатна та не є добросовісною для такої посади.
- Обмеження ліцензійної діяльності, якщо Комісія визнає, що це необхідно для захисту інвесторів або ринку, або уникнення системного ризику;

- Анулювання ліцензії;
- Повноваження звертатися до суду, щоб домогтися судової заборони провадити діяльність на ринку;
- Повноваження звертатися до суду для отримання дозволу на припинення діяльності на ринку власника ліцензіата, якщо Комісія вважає таке за необхідне для захисту інвесторів або ринку, або уникнення системного ризику.

Крім того, рекомендується чітко зазначити, що санкції за необґрунтовану відмову виконувати санкції, застосовані Комісією, мають бути більш жорсткими ніж основні санкції. Також є доречним, якщо будь-які адміністративні штрафи надходять до Комісії, для того щоб покривати витрати на будь-які розслідування, які призвели до призначення таких санкцій.

На сьогодні Комісія має не всі, а деякі з цих повноважень, отже, необхідним є розширення чинного переліку можливих санкцій, щоб забезпечити належну реалізацію режиму регулювання.

Комісія неспроможна витребувати від нерегульованої особи відповідь на свій запит пов'язаний з здійсненням повноважень щодо нагляду чи контролю чи зобов'язати таку особу надавати правдиві дані. Необхідно, щоб Комісія отримала право вимагати від особи відповідати на питання та надавати правдиві дані – якщо це необхідно для виконання Комісією своїх повноважень та забезпечення виконання законів та нормативних актів, які стосуються ринку цінних паперів.

Практична діяльність Комісії у сфері правозастосування

Останнім часом, регулюючі органи починають розуміти, що ключем до досягнення високого рівня дотримання законодавства є зосередження на корпоративному управлінні у професійних учасників ринку, як то створення сильної культури дотримання законодавства та посилення їх здатності встановити свої власні процедури контролю. Корпоративне управління регульованих осіб, так само важливо, як корпоративне управління в емітентів.

Однак, у той час як належне корпоративне управління в емітентів стосується, в першу чергу, захисту акціонерів від зловживань з боку менеджерів, корпоративне управління у професійних учасників ринку цінних паперів стосується надійності внутрішньої політики, процедур та контролю, високої культури дотримання законодавства, яка підтримується сильним спеціалістом з внутрішнього контролю та ефективною програмою професійної підготовки. Тому важливо, щоб основна увага нагляду була за механізмом корпоративного управління у професійному учаснику ринку та відповідністю внутрішнього контролю.

Наразі учасника професійного ринку повинні мати систему внутрішнього аудиту. Це важливо, але недостатньо. Необхідно забезпечити, що зобов'язання

професійних учасників ринку по відношенню до корпоративного управління повинні включати наступне:

- Наглядова рада (або виконавчий орган) професійного учасника ринку повинна проводити щорічну оцінку ризиків, щоб визначити ризики, пов'язані з продуктами і послугами бізнесу, в тому числі, але не виключно відносно ризиків недотримання регуляторних зобов'язань;
- Наглядова рада повинна прийняти і потім щорічно переглядати, політику, процедури і засоби контролю за зниженням своїх ризиків (у тому числі ризик недотримання законодавства);
- Наглядова рада має призначити спеціаліста з внутрішнього контролю для спостереження за впровадженням політики, процедур і засобів контролю, і ця посада повинна доповнювати внутрішні позиції аудиту¹
- Спеціаліст з внутрішнього контролю повинен мати прямий доступ до наглядової ради і має бути зобов'язаний звітувати їй не рідше одного разу на рік про ефективність політики, процедур і засобів контролю для врегулювання ризику невідповідності законодавству;
- Наглядова рада повинна розглядати цей звіт і кожен рік приймати рішення про внесення будь-яких змін, які необхідні для політики, процедур та здійснення контролю.
- Рада має ухвалити план навчання, що оцінює навички необхідні для бізнесу, враховує потреби в навчанні персоналу та представляє програму навчання, яка відповідає потребам бізнесу і, в міру можливості, співробітників.
- Ради повинна переглядати навчальний план не менше ніж раз на рік.

Система нагляду має бути сфокусована на забезпеченні належного функціонування такого корпоративного управління. Це також включатиме необхідність щорічного подання копій оцінки ризиків, навчального плану та політики до Комісії для зовнішнього перегляду. Процес перевірки має включати в себе вивчення наданих документів і протоколів засідань наглядової ради та комітетів ради, щоб запевнитись, що звіт, поданий наглядовій раді, є ефективним, а обговорення радою процесів дотримання законодавства та навчання є належними. Отримання письмових пояснень від членів наглядової ради, виконавчого органу і спеціаліста з внутрішнього контролю призначені перевірити, чи політика, процедури і засоби контролю і програми навчання були оцінені належним чином.

Якщо Комісія буде задоволені, тим що корпоративне управління відповідає вимогам, тоді також необхідно провести деякі вибіркові тести файлів для підтвердження того, що політика реалізується. У разі наявності порушень, основні рекомендації та висновки будуть стосуватися змін, які мають бути внесені до політики, процедур, контролю і навчання, що є необхідним для

¹ Спеціаліст з внутрішнього контролю має відповідати перед Радою щодо забезпечення належного проведення оцінки ризику, що політика та процедури відповідають законодавству, що персонал повністю ознайомлений з його зобов'язаннями. Внутрішній аудит відповідає за забезпечення належного впровадження існуючих політик та процедур.

запобігання рецидивів, хоча вони, звичайно, також необхідні, щоб виправити помилки або упущення і, можливо, застосування санкцій.

Комісії рекомендується рухатися в напрямку підходу до нагляду заснованому на оцінці ризиків, в рамках якого є необхідність оцінювати ризики кожного професійного учасника ринку. Звичайно, ця оцінка, буде брати до уваги характер бізнесу та клієнтів та бізнес моделі ліцензованої особи. Крім того, оцінювання ризику ліцензованої особи буде залежати від ефективності її системи корпоративного управління, культури дотримання законодавства та реалізації політики, процедур та контролю.

Блок D (Принципи 13 - 15) Співпраця з місцевими та іноземними регуляторами

Найважливішим питанням, яке впливає із самооцінки стосовно взаємодії, стосується здатності Комісії співпрацювати з іноземними регуляторами. НКЦПФР прагне стати підписантом Багатостороннього меморандуму про взаєморозуміння (ММоU) IOSCO, і це є важливим пріоритетом для Комісії, але це може бути досягнуто тільки за умови, що будуть усунені перешкоди, які заважають стати підписантом.

Основною перешкодою є те, що Комісія не може передавати конфіденційну інформацію іноземному регулятору, якщо ця інформація включає в себе персональні дані. Отже, це унеможлиблює передачу Комісією інформації про фізичних осіб, причетних до правопорушень з цінними паперами, або осіб, які прагнуть продемонструвати власну придатність та відповідність з метою отримання ліцензії в іншій країні. Така заборона на передачу персональних даних суперечить Принципам IOSCO і, насправді, найкращій практиці щодо регуляторного співробітництва в цілому.

Тому, рекомендується, щоб до законодавства були внесені зміни, щоб дозволити Комісії передавати конфіденційну інформацію іноземним регуляторам цінних паперів, у випадку, якщо вона містить персональні дані, так, щоб інші установи були в змозі розслідувати правопорушення з цінними паперами.

Однак, крім прагнення змінити законодавство для того, щоб дозволити обмін персональними даними, НКЦПФР повинна також розглянути питання чи є, чи немає інших перешкод для підписання ММоU.

По-перше, Комісія повинна мати можливість отримувати інформацію від ліцензованих осіб з метою передачі її іноземним установам, якщо це необхідно для них для того, щоб вони мали можливість виконувати свої наглядові функції. Комісія має повноваження для отримання інформації від ліцензованих осіб. Тим не менш, зрозуміло, що ці повноваження обмежуються інформацією, яка необхідна для адміністрування або запровадження українського законодавства в межах компетенції Комісії. Немає прямого положення, яке

дозволяє використовувати Комісії повноваження по збору інформації з єдиною метою, а саме, надання допомоги іноземній регуляторній установі у виконанні її повноважень, при відсутності порушень національного законодавства. Рекомендується забезпечити використання повноважень Комісії зі збору інформації від місцевих регульованих осіб також від імені іноземних установ.

По-друге, Комісія не може отримувати інформацію від нерегульованих осіб. Як правило, це справа прокурора. Проте, прокурор не спроможний або не мотивований проводити розслідування, коли єдиною метою цього розслідування є сприяння іноземному регуляторному органу. Необхідним є наділення Комісії повноваженням самостійно отримувати інформацію від нерегульованих осіб з метою виконання своїх повноважень, навіть у випадку, коли така інформація збирається виключно з метою надання допомоги іноземному регулятору.

По-третє, необхідно внести зміни до законодавства, щоб надати Комісії спроможність брати свідчення від фізичних осіб, принаймні на добровільній основі, для того, щоб направити такі свідчення іноземним установам. В даний час Комісія не може брати такі свідчення, навіть на добровільній основі, оскільки людина, яка їх надає, не підпадає під будь-які прямі юридичні зобов'язання говорити правду. Отже надалі необхідно забезпечити, щоб будь-яка особа, що дає свідчення Комісії добровільно чи іншим чином, повинна підпадати під юридичні зобов'язання говорити правду. Це має застосовуватися, навіть якщо свідчення беруться виключно в цілях їх передачі іноземному регулятору.

По-четверте, Комісія, при пошуку інформації від імені іноземних регуляторів, можливо потребуватиме допомоги до інших установ, таких як НБУ. Немає сумніву, що НБУ має право відповідно до законодавства, отримувати інформацію від банків, у тому числі персональні дані щодо банківських рахунків, оскільки це необхідно для цілей виконання його обов'язків щодо банківського нагляду або фінансової стабільності. Однак, необхідно переглянути правову основу таких повноважень, щоб забезпечити їх використання з метою надання допомоги НКЦПФР в ході розслідування. Також необхідно переконатися, що вони можуть бути використані для надання допомоги Комісії, коли вона робить запити від імені іноземного регулятора та немає ніякої потреби в інформації для внутрішніх цілей.

Рекомендується, що якщо Комісія не може отримувати повноваження щодо самостійної перевірки деталей банківського рахунку, вона повинна переконатися в тому, що НБУ має відповідні повноваження для надання такої інформації на запит Комісії з метою подальшої передачі її до іноземного регулятора.

Комісія повинна бути в змозі зберігати конфіденційно будь-яку інформацію (та деталі будь-якої запитуваної інформації) отриманої від органу іноземного регулятора.

Блок Е (Принципи 16 - 18) Емітенти

Законодавство в Україні має широкі положення про емітентів. Проте, існують певні слабкості, пов'язані з положеннями про розкриття інформації та захистом прав міноритарних акціонерів.

Розкриття інформації

НКЦПФР встановила ряд окремих положень щодо розкриття інформації. Також є загальна вимога розкривати інформацію про події, які можуть спричинити суттєві зміни ціни на акції, які публічно торгуються. Проте, такі загальні зобов'язання щодо розкриття інформації повинні бути ширшими. Рекомендується, щоб були встановлені зобов'язання для публічних компаній негайно розкривати всі значні події, які впливають на подальшу діяльність та рівень ризику компанії, або будь-яку інформацію, яка запобігатиме використанню інформації, що була оприлюднена раніше, як такої, що вводить в оману.

Надалі рекомендується, ввести загальні вимоги, щоб у проспекті емісії або річному звіті відображались ризики, на які наражається компанія при провадженні своєї діяльності.

Права акціонерів

У багатьох країнах, багато, якщо не більшість публічних компаній підпорядковуються єдиному мажоритарному акціонеру або групі акціонерів, і це є основним питанням корпоративного управління. Саме тому так важливо, щоб міноритарні акціонери були захищені.

Ринок цінних паперів має бути спроможним ідентифікувати фізичну особу, яка є власником істотної участі. На сьогодні, в Україні, не дивлячись на те, що така вимога розкривати істотну участь існує, рекомендується посилити її наступним:

- Має розкриватись ім'я фізичної особи, яка володіє або контролює, або є кінцевим власником частки, яка перевищує встановлений відсоток (наприклад, 5% або 10%), незалежно від того, чи частка знаходиться у прямому володінні особи чи опосередкованому;
- Якщо дві або більше осіб діють спільно за договором, імена таких осіб, якщо сукупне володіння ними часток перевищує встановлений відсоток, мають розкриватись так само, як наведено вище.

Має існувати можливість забезпечення дієвості таких положень – навіть, якщо частка знаходиться у володіння через іноземну юрисдикцію – наприклад, шляхом скасування права приймати участь у загальних зборах акціонерів, якщо інформація про власника яких не розкривається.

В контексті поглинань нормативні акти вимагають від власника істотної участі, яка перебільшує встановлений поріг, зробити публічну оферту решті акціонерів компанії. Рекомендується, щоб ці вимоги також застосовувались до тих, хто перебільшує встановлений поріг шляхом опосередкованого придбання акцій товариства.

Положення про поглинання ще й досі не містять положень про «сквіз аут».

Чинним законодавством передбачені деякі спеціальні вимоги до товариства щодо затвердження інформації, яка розповсюджується, а також щодо прав акціонерів на ознайомлення з документами компанії. Разом з тим, рекомендується встановити загальні вимоги до компанії забезпечувати акціонерів відповідною та своєчасною інформацією до прийняття будь-яких рішень.

Блок F (Принципи 19 - 23) Аудитори, кредитні рейтингові агентства та надавачі супутніх інформаційних послуг

Аудит

Принципи 19 (стандарти аудиту), 20 (нагляд за аудиторами) не були оцінені через те, що НКЦПФР має дуже обмежені повноваження щодо регулювання аудиторської діяльності на фоновому ринку, а принципи підпадають під компетенцію Аудиторської Палати.

Рейтингування

В законодавстві є визначення кредитних рейтингових агентств та встановлені повноваження НКЦПФР щодо видавати або відкликати відповідний для них статус. НКЦПФР має право отримувати документи від уповноважених рейтингових агентств. НКЦПФР визначила деякі мінімальні стандарти, пов'язані з методологією, документацією та незалежністю. НКЦПФР визнає іноземні кредитні рейтингові агентства. НКЦПФР має право застосовувати санкції до рейтингових агентств за порушення вимог, включаючи накладення штрафів, винесення попереджень та відкликання статусу.

Проте, неповними є положення про ведення бізнесу та корпоративне управління, що пов'язані з незалежністю кредитних рейтингових агентств. Такі положення повинні вимагати ідентифікацію, управління та розкриття конфліктів інтересів. Фінансова зацікавленість працівників має розкриватись керівництву кредитних рейтингових агентств з метою управління ризиком, що такі працівники діятимуть у власних інтересах. Кредитні рейтингові агентства повинні розкривати власні методології та захищати конфіденційність непублічної інформації. Необхідним є впровадження НКЦПФР такі положення щодо ведення бізнесу та корпоративного управління.

Критерії отримання статусу уповноваженого рейтингового агентства, пов'язані з організацією та методологією цього агентства не зовсім зрозумілі. Більше того,

незрозуміло, які критерії використовує НКЦПФР, коли визначається щодо іноземних кредитних рейтингових агентств. Необхідним є, щоб такі критерії були повністю прозорими.

Уповноваження кредитних рейтингових агентств на сьогодні здійснюється засобами проведення конкурсу. Фактично це означає, що уповноважуються кредитні рейтингові агентства, які відповідають певним «ліцензійним» критеріям, але не отримують ліцензію. Це не є прийнятним. Необхідним є, щоб заявники оцінювались за критеріями та надалі за встановлених умов отримували ліцензію або ні.

НКЦПФР не здійснює ефективного поточного нагляду за діяльністю кредитних рейтингових агентств, у зв'язку з обмеженими повноваженнями регулятора. Необхідним є, щоб НКЦПФР був наданий повний перелік регуляторних повноважень для здійснення нагляду за кредитними рейтинговими агентствами, як за будь-яким іншим ліцензованим учасником ринку цінних паперів.

На сьогодні немає будь-якого регулювання щодо діяльності надавача інформації або аналітика, який би не був працівником ліцензованого ринкового посередника. Питання відповідного наглядового режиму не є нагальним. Проте, надалі буде необхідним встановити регуляторний режим для цих осіб та забезпечити, щоб будь-які вимоги, які застосовуються наразі до ринкових посередників, персонал яких провадить відповідні звіти, включали вимоги до розкриття ними інформації, конфліктів інтересів та ведення бізнесу. НКЦПФР має надалі спостерігати за цим напрямком діяльності.

Блок G (Принципи 24 - 28) Схеми колективного інвестування та хедж-фонди

Колективне інвестування

Більшість механізмів відомих як ІСІ в Україні, насправді, є персональними інвестиційними механізмами, створеними в податкових цілях. Небагато публічних інститутів, які збирають фонди від великої кількості інвесторів, створюють з них пул та потім інвестують їх. Проте, є декілька публічних інститутів, і є надія, що вони з часом збільшаться у своїй кількості. Важливо, щоб регуляторний режим НКЦПФР для ІСІ дотримувався останніми повністю.

НКЦПФР вимагає реєстрації або отримання ліцензії від інститутів спільного інвестування та їх менеджерів. Існують стандарти для правової форми інститутів та системи їх управління, вони також зобов'язані розкривати інформацію та відокремлювати активи клієнта від власних.

Проте, в законодавстві є прогалини. Існують спеціальні вимоги стосовно внутрішнього контролю, проте, немає загальних вимог з корпоративного управління щодо належного управління ризиками та контролю, які дозволяють компанії з управління активами зрозуміти та зменшити ризики, пов'язані з провадженням своєї діяльності, відповідно до законодавства.

Немає зобов'язань до компанії з управління активами щодо призначення співробітника з внутрішнього контролю та встановлення для такого співробітника відповідних прав та обов'язків.

Немає вимог щодо розділення певних функцій (наприклад, відокремлення персоналу який працює з клієнтами, від такого, що не працює з клієнтами).

Існують певні вимоги, пов'язані з конфліктами інтересів, але має бути загальна вимога, що управляючий активами має ідентифікувати, управляти та розкривати конфлікт інтересів.

Необхідним є доповнення законодавчих актів нормами щодо обов'язковості застосування таких вимог щодо корпоративного управління та ведення бізнесу.

Існують положення для визначення вартості активів ІСІ стосовно нерухомості або неліквідних цінних паперів. Однак такі нормативні акти не встановлюють аналогічні вимоги до інших видів активів, в які ІСІ можуть інвестувати.

Також відсутні положення щодо дій, які необхідно вжити компанії з управління активами у разі виявлення помилки при проведенні розрахунку вартості активів. Відсутні положення, якими регулюються обставини, коли ІСІ можуть призупинити викуп, а також положень, які надають НКЦПФР повноваження здійснювати нагляд за кожним таким призупиненням та застосовувати необхідні заходи впливу, якщо це необхідно. Необхідно внести відповідні зміни до законодавчих актів стосовно цих питань.

Відсутні вимоги щодо звітування про зміни серед посадових осіб компанії з управління активами до інвесторів, а також положень про розкриття інформації перед інвесторами щодо змін до регламенту інших документів ІСІ у випадку приватного розміщення цінних паперів такого ІСІ. Необхідним є впровадження відповідних вимог до звітування.

Хедж фонди

Відсутнє будь-яке спеціальне регулювання хедж фондів. До компанії з управління активами хедж фондів застосовувались би такі самі правила, що й до всіх ІСІ, і хедж фондам було б важко існувати в Україні з огляду на обмеження щодо діяльності ІСІ та доступні ринкові інструменти.

Проте, зрозуміло, що приватні (венчурні) фонди, які не підлягають інвестиційним та іншим обмеженням, які існують для публічних ІСІ, можуть поширитись настільки, що становитимуть системний ризик. НКЦПФР має продовжувати спостерігати за цими подіями.

Блок Н (Принципи 29 - 32) Ринкові посередники

Торговці цінними паперами

Від посередників, таких як брокери, андерайтери, дилери та управляючі цінними паперами вимагається отримання ліцензії. Також існують вимоги до мінімального розміру капіталу, внутрішнього контролю та ведення бізнесу. Клієнтські активи мають бути відокремлені. НКЦПФР моніторить дотримання законодавства через звітність та перевірки.

Проте, лишається ряд питань, на які необхідно звернути увагу, з метою забезпечити повне дотримання Принципів.

На сьогодні, від інвестиційних радників не вимагається отримання ліцензії, хоча вони входять до складу ліцензованих брокерів та дилерів (інших ринкових посередників). Більше того, існуючі положення, пов'язані з інвестиційними порадами або наданням інших послуг ринковими посередниками не є достатніми для захисту інвесторів. Необхідним є наступне:

- Інвестиційні радники повинні отримувати окрему ліцензію;
- Посередник в першу чергу має виконувати зобов'язання щодо обачливості у відношенні клієнта та щодо уникнення дій, які порушують цілісність ринку;
- Посередники, які надають послуги клієнтам – такі як поради, управління цінними паперами, повинні перед наданням відповідної послуги отримувати від клієнта достатню інформацію про його фінансові обставини та очікування щодо ризиків, щоб надати послугу та/або пораду відповідно до стану, бажань та очікувань клієнта – і така вимога має бути підкріплена вимогою щодо документування інформації про надання відповідної послуги або поради клієнту;
- Посередник має бути зобов'язаний ідентифікувати, управляти та розкривати клієнту інформацію про будь-які конфлікти інтересів, до яких він може бути залучений;
- Посередник має бути зобов'язаний надавати клієнту всю необхідну клієнтові інформацію, що має відношення до рішення, яке приймає клієнт у відношенні послуги, яку надає посередник.

НКЦПФР застосовує вимоги до капіталу посередників та збирається запровадити режим капіталу, який прив'язується до окремих ризиків кожного посередника – і в частині щодо характеру і щодо обсягу бізнесу. Це важливий крок, але положення ще не вступили в дію. НКЦПФР має вжити заходів, щоб впровадити такий режим якомога швидше.

Також є важливим, щоб НКЦПФР ввела в дію допоміжні положення, які нададуть їй спроможність належним чином реагувати на ризик недостатності капіталу. Зокрема, необхідно, щоб:

- Посередники мають підраховувати та звітувати про розмір капіталу та інших нормативів кожного дня – щоб НКЦПФР мала можливість моніторити їх розмір щоденно;
- Повинно бути зобов'язання негайно інформувати НКЦПФР, якщо відбулось будь-яке суттєве погіршення щодо розміру капіталу чи іншого

нормативу (наприклад, зменшення регулятивного капіталу на 50% з часу останнього щомісячного звіту або, якщо розмір капіталу знизився до рівня, що становить 20% вище від мінімального рівня капіталу);

- НКЦПФР має отримати повноваження втручатись з метою обмеження діяльності посередника та вимагати від нього вжити відповідні заходи щодо зниження ризику для ринку та клієнтів у разі невиконання ним зобов'язань;
- У разі невиконання посередником (або близькості до невиконання) зобов'язань. НКЦПФР має отримати повноваження призначати особу, яка візьме на себе адміністрування діяльністю посередника, та, якщо необхідно, передавати активи клієнта іншому посереднику, з метою захисту будь-яких активів клієнта та забезпечити закриття посередника у належний спосіб;
- НКЦПФР має розробити план надзвичайних дій у разі невиконання зобов'язань посередником.

Стосовно положень щодо управління цінними паперами, рекомендується ввести загальні положення щодо належного рівня корпоративного управління, зокрема забезпечення зниження ризику та функціонування внутрішнього контролю. Важливо, щоб посередник був зобов'язаний призначити спеціаліста з внутрішнього контролю із спеціальними обов'язками щодо нагляду за забезпеченням дотримання законодавства та звітував правлінню.

Блок I (Принципи 33 - 38) Інфраструктура ринку

Фондові біржі

Законодавство щодо бірж містить багато важливих вимог, які є необхідними для дотримання з Принципами IOSCO. Біржі повинні отримувати дозвіл на діяльність. Встановлені критерії для бірж, які є достатньо широкими та зваженими НКЦПФР.

НКЦПФР має право затверджувати (або відхиляти у затвердженні) біржових правил. Вона проводить перевірки та збільшує їх частоту. Вона здійснює ринковий аналіз. За основні порушення, інсайдерську торгівлю та маніпулювання ринком введена кримінальна відповідальність.

Проте, основною площиною, в якій заходи вжиті в Україні відхиляються від Принципів IOSCO, це перед та пост торгівельна прозорість. Для більшості бірж, які мають електронні майданчики, що розраховані переважно для торгівлі акціями, встановлено правило, відповідно до якого вимагається розміщення ціни пропозиції та попиту для ринку та негайно публікувати інформацію про трансакцію. Проте, такі біржі дозволяють робити адресну пропозицію, через біржову систему, лише одному іншому ринковому учаснику, не надаючи змоги іншим учасникам взяти участь або навіть дізнатись ціни та обсяг угоди. Для таких торгів на сьогодні немає необхідності звітувати про торги на ринку протягом суттєвого проміжку часу. Більше того, посередники (торговці цінними паперами) можуть проводити двосторонні торги поза біржею. Для

таких торгів на сьогодні немає необхідності звітувати про ціну та обсяг протягом 48 годин (в даному випадку до НКЦПФР). НКЦПФР забезпечує надалі публікацію даних про торг на веб-сайті.

Такі трансакції з відкладеним звітуванням переважають серед торгів на ринку в Україні і дорівнюють приблизно 70%. Стосовно таких торгів ринок не має можливості своєчасно в цілому дізнатись інформацію про ціну або обсяг продажу.

В той час, коли є допустимим надавати деяке послаблення щодо прозорості у випадку суттєвих разових торгів (наприклад M&A угоди), в Україні немає обмежень щодо права торговців цінними паперами утримувати інформацію про їх трансакції протягом тривалого періоду. Більше того, навіть у випадку великих разових торгів, є необхідність зменшити втрати прозорості до мінімуму, але 48 годинна затримка у звітуванні не відповідає міжнародним стандартам.

Розкриття ціни - суттєва основа для чесного ринку, яка спрощує розподіл капіталу – не може відбуватись, якщо ринок не може дізнатись, якою є справедлива ціна. Мають бути внесені зміни до правил з метою забезпечення повної пре- та пост-прозорості.

Деякі цінні папери торгуються на більше ніж одній біржі, що дозволяє ринкові маніпуляції між біржами, хоча на сьогодні рівень такого ризику низький в Україні через обмежуючі правила щодо блокування коштів і цінних паперів до початку торгів. Має бути введена обов'язкова співпраця між біржами в цілях запобігання міжринкових порушень.

Операції на випередження – це практика завчасного короткого розміщення замовлення посередником до клієнтського замовлення, що очікувано може вплинути на ціну. Це можна заборонити через законодавче зобов'язання торговця цінними паперами виконувати клієнтські замовлення в порядку їх надходження до нього та виконання власних замовлень після виконання всіх клієнтських замовлень. Також операції на випередження в деяких випадках можуть бути розцінені як порушення щодо інсайдерської торгівлі. Проте, рекомендується, щоб НКЦПФР чітко визнала такі операції як ринкові порушення і заборонила їх.

Ризик нездійснення розрахунків значно знижений шляхом правил щодо обмеження торгівлі, які вимагають, щоб всі цінні папери, які особа хоче продати, були заблоковані на її рахунку в цінних паперах, а кошти на придбання були заблоковані на банківському рахунку зранку вдень торгівлі.

Таке положення зменшує ризик розрахунку, але за рахунок обмеження ліквідності. Якщо обмежуючі правила будуть пом'якшені, то мають бути більш

жорсткі заходи щодо управління ризиком для клірингу і розрахунків, з метою зменшення ризику дефолту.

Біржі або клірингові установи та НКЦПФР повинні моніторити позиції ринкових учасників та вживати заходи, якщо з'являється ризик дефолту. Має бути побудована система, яка була б спроможна вимагати встановлення належного управління ризиком від клірингових установ, такі як вимоги до маржі, зобов'язання щодо забезпечення, торгівельні обмеження на додаток до фонду гарантування.

Закон про банкрутство має бути змінений стосовно процедур неттінгу, з метою запобігти діям керуючого санацією збанкрутілого посередника, спрямованим на зупинку будь-яких платежів до системи розрахунків. Керуючий санацією повинен здійснити платіж, адресований до розрахункової системи.

Системи клірингу та розрахунків

Враховуючи рекомендації IOSCO щодо здійснення оцінювання відповідності систем клірингу та розрахунків в рамках окремого дослідження, то оцінка відповідності принципу 38 щодо системи клірингу та розрахунків угод із цінними паперами повинна підлягати регуляторним та наглядовим вимогам, які розроблені з метою забезпечення ефективності, дієвості та справедливості таких систем, зменшуючи тим самим систематичний ризик, не проводилось.

Принципи, пов'язані з діяльністю регулятора	
Принцип 1	Повноваження регулятора повинні бути зрозумілими та конкретно визначеними
Опис	<p>Повноваження НКЦПФР викладені у Положенні про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, затвердженому Указом Президента України 2011 року, Законі про Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні 1996 року (із змінами) та Законі про цінні папери та фондовий ринок 2006 року.</p> <p>Національний банк України (далі – НБУ) регулює діяльність банків на ринку цінних паперів, координуючи свої дії з НКЦПФР. НБУ здійснює функції депозитарію щодо державних та муніципальних цінних паперів</p> <p>Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг (далі – НКРРФП) регулює діяльність небанківських установ (крім професійних учасників фондового ринку).</p> <p>Відповідно до законодавства НБУ та НКРРФП співпрацюють та обмінюються інформацією з НКЦПФР у сфері спільних регуляторних та наглядових повноважень. З метою виконання власних повноважень та функцій зазначені установи співпрацюють</p>

	<p>та обмінюються інформацією без суттєвих обмежень.</p> <p>Питання регулювання діяльності аудиторських фірм належить до компетенції Аудиторської палати України. НКЦПФР має обмежені повноваження щодо регулювання аудиту на ринку цінних паперів.</p> <p>НКЦПФР розробляє і затверджує нормативно-правові акти з питань, що належать до її компетенції, обов'язкові до виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, учасниками ринку цінних паперів, їх об'єднаннями, контролює їх виконання.</p> <p>Положення законів, які визначають повноваження НКЦПФР та які потребують роз'яснень чи деталізації, реалізуються шляхом прийняття НКЦПФР нормативного акту про порядок реалізації таких повноважень.</p>
Оцінка	Повністю впроваджений
Коментар	
Принцип 2	Регулятор повинен бути операційно незалежним та підзвітним у прийнятті рішень, здійсненні своїх функцій та повноважень
Опис	<p>НКЦПФР була заснована у 2011 році, є наступником ДКЦПФР, також це державний колегіальний орган із спеціальним статусом, підпорядкований Президенту України та підзвітний парламенту (Верховній Раді) України. НКЦПФР діє відповідно до Конституції, законів України, актів Президента та Кабінету Міністрів України. НКЦПФР має надавати Президенту України щорічний звіт про стан розвитку фондового ринку. Повноваження Президента України та Кабінету Міністрів України мають загальний характер та безпосередньо не стосуються питань здійснення регулювання ринку цінних паперів.</p> <p>До складу НКЦПФР входить Голова Комісії та шість членів Комісії. Вони призначаються та звільняються Президентом України.</p> <p>Головою та членом Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку можуть бути громадяни України, які мають повну вищу (профільну, економічну або юридичну) освіту, досвід роботи на керівних посадах не менше трьох років упродовж останніх десяти років. Інших обмежень для Президента України щодо здійснення призначення на посаду Голови або члена Комісії немає.</p> <p>Голова та члени призначаються на шестирічний термін та можуть бути переобрані на один додатковий термін. Голова та член Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку можуть бути звільнені з посади у разі подання заяви про відставку,</p>

неможливості виконання обов'язків за станом здоров'я, припинення громадянства України, грубого порушення службових обов'язків, набрання законної сили обвинувальним вироком суду у скоєнні злочину, наявності інших підстав, передбачених законами. Повноваження члена Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку припиняються у разі його смерті, визнання безвісно відсутнім або оголошення померлим.

Не може бути підставою для звільнення члена Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку набуття повноважень новообраним Президентом України

Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» становить, що Голова та член Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку не можуть бути власниками корпоративних прав професійних учасників фондового ринку з метою упередити вплив секторальних або комерційних інтересів.

Рішення НКЦПФР, прийняті у межах її повноважень, є обов'язковими до виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами та місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності і громадянами.

Рішення НКЦПФР можуть бути оскаржені в установленому законодавством порядку.

Рішення НКЦПФР, які є нормативно-правовими актами, підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку.

Рішення НКЦПФР, які є нормативно-правовими актами, не потребують узгодження з іншими органами державної влади, крім випадків, передбачених законом.

Відповідно до законодавства окремі акти НКЦПФР, що стосуються питання забезпечення рівності при провадженні господарської діяльності, потребують погодження з Державною службою України з питань регуляторної політики та підприємництва

НКЦПФР може приймати власні рішення з поточних технічних питань.

Особи, щодо яких було прийнято рішення НКЦПФР, мають право вимагати внутрішнього перегляду рішення, або перегляду цього рішення в суді.

НКЦПФР фінансується з державного бюджету України та її діяльність підтримується за рахунок витрат з державного бюджету.

Необхідно мати на увазі, що обсяг фондів, які виділяються для НКЦПФР відповідно до Закону України «Про державний бюджет України» не відповідає її регуляторним та операційним потребам, а також забезпеченню належного та поточного підвищення кваліфікації власного персоналу вже багато років.

Додатково, цілі розподілу бюджету затверджені Законом України «Про державний бюджет України» були досягнуті не в повній мірі на практиці за останні чотири роки.

Мінімальна потреба НКЦПФР у фінансових ресурсах визначається виходячи із стратегічного плану, який визначає стратегічні цілі розвитку фондового ринку на 3 роки. Фактичне фінансування потреб Комісії протягом останніх років становить трохи більше 50% від її потреб.

У Голови Комісії, членів Комісії та працівників НКЦПФР немає юридичного захисту. Час від часу порушуються судові процеси проти осіб, що є наслідком дій, вчинених ними під час виконання власних обов'язків, з належною старанністю.

Хоча Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» надає Голові та членам Комісії, а також уповноваженим працівникам Комісії, статус уповноваженої особи НКЦПФР.

Відповідно до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993р. №3781-ХІІ, яким встановлюється система особливих заходів державного захисту працівників суду і правоохоронних органів від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб у зв'язку із службовою діяльністю цих працівників, державному захисту також підлягають уповноважені особи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, які беруть безпосередню участь, зокрема, у:

розгляді судових справ у всіх інстанціях;

кримінальному провадженні та провадженні у справах про адміністративні правопорушення;

виконанні вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та прокурорів;

нагляді і контролі за виконанням законів.

Таким чином уповноважені особи НКЦПФР забезпечені адекватним правовим захистом для добросовісного виконання ними їх державних, регуляторних та адміністративних функцій і повноважень.

Відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення

державного фінансового контролю в Україні» здійснення державного фінансового контролю забезпечує центральний орган виконавчої влади, уповноважений Президентом України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю.

Органом державного фінансового контролю здійснюється державний фінансовий аудит, який є різновидом державного фінансового контролю, і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Результати державного фінансового аудиту та їх оцінка викладаються у звіті.

Інспектування здійснюється органом державного фінансового контролю у формі ревізії та полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка повинна забезпечувати виявлення наявних фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб. Результати ревізії викладаються в акті.

Відповідно до статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Це означає, що будь-яке рішення органу державної влади, в тому числі рішення НКЦПФР може бути оскаржене в судовому порядку. Процедура оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади в Україні в судовому порядку визначена Адміністративно Процесуальним Кодексом України.

НКЦПФР щорічно звітує перед Верховною Радою України та Президентом України. Щорічний звіт Комісії за звичай заслуховується на засіданні профільного комітету Парламенту, а також подається в порядку інформування Кабінету Міністрів України, міністерствам, відомствам, іншим державним органам.

Комісія щорічно звітує перед Міністерством фінансів про використання коштів державного бюджету, що були виділені Комісії у звітному періоді.

Періодично Комісія підлягає перевірці з боку Рахункової палати України не предмет ефективності використання коштів державного бюджету, що асигнуються Комісії на регулювання ринку.

Інформація, що надається НКЦПФР до Верховної Ради України у порядку підзвітності, не може містити жодної інформації, що має обмежений доступ чи персональний характер. Зокрема це базується на статті 11 Закону України «Про інформацію», за якою не

	<p>допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини.</p> <p>Крім того, відповідно до Закону України "Про захист персональних даних" від 01.06.2010 № 2297-VI поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише (якщо це необхідно) в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>НКЦПФР бракує операційної незалежності, та вона є чуттєвою до політичного втручання у деяких питаннях. НКЦПФР є залежною від державного бюджету та має серйозне недофінансування. Її системи лише частково автоматизовані. Голова, члени Комісії та персонал не мають правового захисту вчиняючи добросовісно під час виконання своїх службових обов'язків. НКЦПФР бракує ІТ систем та програмного забезпечення, необхідного для допомоги у виконанні нею належним чином її функцій, в ситуації, коли наявна дуже невелика кількість технічних працівників по відношенню до розміру галузі, яку вона регулює.</p> <p>Вбачається за необхідне кардинальна зміна принципів фінансування Комісії, зокрема, доцільним вбачається поступове запровадження платежів наглядю, наприклад у формі спеціального платежу за користування ліцензією тощо.</p> <p>Комісія та її працівники потребують додаткових ступенів захисту від судового переслідування, в разі якщо вони діяли в цілях найкращої практики</p>
Принцип 3	Регулятор повинен мати відповідні повноваження, належні ресурси та здатність виконувати свої функції та покладені обов'язки
Опис	<p>Комісія ліцензує учасників ринку цінних паперів, здійснює моніторинг дотримання вимог регулярного звітування, проводить заплановані та незаплановані перевірки. Комісія має повноваження накладати адміністративні санкції за порушення на ринку – від попереджень та штрафів до припинення або скасування дії ліцензії. Виявлені цивільні та кримінальні порушення передаються до державних установ з питань правозастосування для перевірки та правозастосування через судову систему.</p> <p>Максимальна чисельність осіб, які наймаються до роботи у центральному апараті Комісії та територіальних управліннях, визначається Президентом України. Організаційна структура, розміщення персоналу та бюджетних коштів Комісії затверджує Голова Комісії. 280 осіб працюють у центральному апараті Комісії, 295 осіб – в територіальних управліннях Комісії. Технічний персонал складає приблизно 25% від загальної чисельності.</p>

	<p>Рівень фінансування є недостатнім, щоб дозволити Комісії збільшувати кількість працівників та встановлювати ІТ системи, необхідні для належного виконання Комісією власних обов'язків. Рівень ресурсів, які отримуються НКЦПФР на фінансування її діяльності з державного бюджету, є недостатнім для залучення та утримання досвідченого та кваліфікованого персоналу.</p> <p>Мінімальна потреба НКЦПФР у фінансових ресурсах визначається виходячи із стратегічного плану, який визначає стратегічні цілі розвитку фондового ринку на 3 роки. Фактичне фінансування потреб Комісії протягом останніх років становить трохи більше 50% від її потреб.</p> <p>Статтею 29 Закону України "Про державну службу" передбачено, що державним службовцям створюються умови для навчання і підвищення кваліфікації у відповідних навчальних закладах (на факультетах) та шляхом самоосвіти.</p> <p>Проте, через обмеженість ресурсів такі положення не реалізуються на практиці.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Поточний рівень фінансування, а також кадрового забезпечення є недостатнім задля забезпечення належного виконання функцій та повноважень Комісії. Технічний персонал обмежений у можливостях. ІТ системи також обмежені та застарілі. Комісія отримала додаткові зобов'язання протягом останніх п'яти років, проте, ресурси Комісії не збільшилися пропорційно до нових зобов'язань.</p> <p>Винагорода працівників Комісії не може конкурувати з заробітною платою працівників приватного сектору. Комісія має проблеми у залученні та утриманні кваліфікованих працівників, особливо на старшому управлінському рівні, що спричиняє високий рівень плинності робочої сили. Отримавши досвід, більш молоді працівники схильні до переходу до ринкових учасників, де їх технічні навички користуються досить високим попитом.</p> <p>Рівень незабезпеченості Комісії ресурсами дуже серйозний. Вона повністю залежить від уряду та його пріоритетів щодо виділення належного фінансування. Спроможність регулятора відповідати поставленим цілям залежить від кваліфікованого та досвідченого персоналу, який, в свою чергу, залежить від отримання значної фінансової бази, що забезпечуватиме незалежність від впливу уряду або галузі.</p>
Принцип 4	Регулятор повинен забезпечувати чіткий та послідовний процес регулювання
Опис	<p>Прийняття Комісією будь-якого нормативного акту, передбачає обов'язкове проведення консультацій з громадськістю та професійними учасниками фондового ринку. перший етап консультацій відбувається під час розгляду проекту акту на засіданні профільного комітету Комісії, який очолюється одним з</p>

членів Комісії. Після схвалення проекту комітетом Комісії та проходження першого читання драфту на засіданні Комісії документ оприлюднюється на сайті Комісії для загального відома.

Від Комісії вимагається проведення чисельних консультацій під час розробки правил, які заповнюють законодавчу та регуляторну бази, встановлені законом. Правила Комісії є загальнодоступними та нормотворчі процедури достатньо відомі.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» кожен проект регуляторного акта оприлюднюється з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань.

Оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій не може бути перешкодою для проведення громадських слухань та будь-яких інших форм відкритих обговорень цього проекту регуляторного акта.

З метою оприлюднення проекту акта здійснюються наступні заходи, передбачені статтею 13 зазначеного Закону, а саме:

- здійснюється повідомлення про оприлюднення проекту акта законодавства з метою одержання зауважень і пропозицій шляхом його опублікування в щоденному офіційному друкованому виданні НКЦПФР «Відомості Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку» та розміщення на офіційному сайті Комісії;

- здійснюється оприлюднення проекту акта законодавства разом із відповідним аналізом регуляторного впливу шляхом їх розміщення на офіційному сайті Комісії не пізніше п'яти робочих днів з дня оприлюднення повідомлення про оприлюднення цього проекту акта.

Строк, протягом якого від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань приймаються зауваження та пропозиції, визначається в Рішенні Комісії, яким схвалюється відповідний проект акта законодавства, та зазначається в повідомленні про оприлюднення проекту акта законодавства. Зазначений строк не може бути меншим ніж один місяць (у визначених законодавством випадках - не менше ніж десять робочих днів) з дня оприлюднення проекту акта законодавства та відповідного аналізу регуляторного впливу.

Якщо протягом встановленого строку були одержані зауваження і пропозиції щодо проекту акта законодавства, Комісією забезпечується обов'язковий розгляд всіх одержаних зауважень і пропозицій.

За результатами цього розгляду готуються пропозиції щодо повного чи часткового врахування одержаних зауважень і пропозицій шляхом внесення відповідних змін до проекту акта законодавства або мотивованого їх відхилення та забезпечує їх винесення на розгляд засідання Комісії.

У разі прийняття Комісією рішення про врахування (часткове

	<p>врахування) зауважень і пропозицій та внесення відповідних змін до проекту акта законодавства, здійснюється повторне оприлюднення такого доопрацьованого проекту акта законодавства.</p> <p>Рішення прийняті на засіданнях Комісії, в межах компетенції, стають частиною законодавства. Моніторинг та контроль за імплементацією цих рішень здійснює Комісія. Якщо це необхідно, Комісія приймає рішення на засіданні Комісії разом з іншими державними органами, які також є відповідальними за здійснення моніторингу та контролю за учасниками ринку цінних паперів. Рішення Комісії вважається дійсним, якщо за нього проголосувало принаймні чотири особи. Порядок прийняття рішень Комісією врегульований внутрішніми наказами та розпорядженнями Голови Комісії, зокрема Регламентом Комісії тощо. Суттєві дії, які приймаються членами Комісії та працівниками Комісії, підлягають внутрішній перевірці. Процедури перевірки побудовані для забезпечення належної операційної діяльності. Особи, на яких накладаються адміністративні санкції за порушення законодавства, мають право звернутися до суду.</p> <p>Комісія передбачає вимоги до кваліфікації спеціалістів фондового ринку, координує навчання спеціалістів за допомогою Інституту ринків капіталу, а також видає сертифікати, які засвідчують кваліфікацію учасника фондового ринку.</p>
Оцінка	Широко впроваджений
Коментар	<p>Комісія інформує суб'єктів про причини рішень щодо певних правозастосувань, ліцензування чи інших рішень і, за певних обставин, дозволяє особі, яка зазнає впливу таких рішень, надавати роз'яснення до Комісії до прийняття таких рішень. Тим не менш, це застосовується не у всіх процедурах. Можуть бути ситуації, коли виникає необхідність у термінових заходах, і Комісія повинна бути спроможною приймати такі заходи, якщо визнає їх необхідними. Тим не менш, в принципі, будь-яка особа, що є предметом будь-яких рішень (чи рішення про ліцензування, чи застосування ліцензійних обмежень, чи про примусові заходи або будь-які інші рішення безпосереднього впливу) повинна мати право на письмове обґрунтування і право бути вислуханою Комісією (або відповідним комітетом Комісії) до прийняття рішення.</p>
Принцип 5	Співробітники регулятора повинні відповідати найвищим професійним стандартам, включаючи відповідні стандарти конфіденційності
Опис	<p>Працівники Комісії, включаючи вищий та старший управлінський рівні, спеціалістів є державними службовцями, на яких розповсюджуються загальні правила України щодо уникнення конфліктів інтересів, дотримання положень про конфіденційність та таємницю, а також захисту комерційно чутливої інформації.</p> <p>Відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії</p>

корупції» державні службовці зобов'язані:

- 1) уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів;
- 2) повідомляти невідкладно безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.

Державний службовець повинен дотримуватись таких правил поведінки:

законності;

пріоритету інтересів;

політичної нейтральності;

толерантності;

неупередженості;

компетентності і ефективності;

формування довіри до влади;

конфіденційності;

утримання від виконання незаконних рішень чи доручень;

недопущення конфлікту інтересів;

запобігання одержанню неправомірної вигоди або дарунку (пожертви);

декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру.

Також, зазначений вище Закон забороняє таким особам:

- використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб

- займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

- входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді товариства (спостережній раді), ревізійній комісії господарського товариства), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;

- безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних або фізичних осіб;

- не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам.

Також, відповідно до зазначеного вище Закону державним службовцям, які звільнилися з посади або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого

самоврядування, протягом року з дня її припинення забороняється:

- укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з підприємствами, установами чи організаціями незалежно від форми власності, якщо вони протягом року до дня припинення виконання функцій держави здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих підприємств, установ чи організацій;

- розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, установлених законом;

- представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган (органи), в якому (яких) вони працювали.

Відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку створено підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції.

З метою реалізації державної політики із запобігання та протидії корупції, профілактики та попередження причин та умов, які сприяють проявам корупції та іншим правопорушенням, НКЦПФР розробляються та впроваджуються відповідні Плани заходів.

Нещодавно НКЦПФР завершила роботу над Кодексом етики співробітника Комісії.

Крім того, необхідно зазначити, що з метою запобігання виникнення конфлікту інтересів Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» визначено, що Голова та член НКЦПФР не можуть бути власниками корпоративних прав професійних учасників фондового ринку.

Також, відповідно до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" передбачено необхідність щорічного декларування державними службовцями майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру. При здійсненні зазначеного декларування необхідним є надання інформацію про вклади у банках та інших фінансових установах, цінні папери, розмір внесків до статутного (складеного) капіталу товариства, підприємства, організації та інші активи, що перебувають у власності декларанта, витрати декларанта на придбання таких активів та отриманий за ними дохід.

Законами України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних» та іншими нормативно-правовими актами у сфері поширення інформації передбачено, що державному службовцю забороняється розголошувати довірену йому державну таємницю, іншу інформацію з обмеженим доступом (установлену Законами України "Про інформацію", "Про державну таємницю") та

	<p>інформацію, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків, у тому числі й після залишення ним державної служби, а також використовувати таку інформацію для власного інтересу або інтересу інших осіб у формі порад чи рекомендацій.</p> <p>Водночас державний службовець не повинен приховувати від громадян факти й обставини, що становлять загрозу для життя, здоров'я і безпеки людей.</p> <p>Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» передбачає, що:</p> <p>Особі, яка володіє інсайдерською інформацією, забороняється:</p> <ul style="list-style-type: none"> вчиняти з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочини, спрямовані на придбання або відчуження цінних паперів та похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, до моменту оприлюднення такої інформації; передавати інсайдерську інформацію або надавати доступ до неї іншим особам, крім розкриття інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законодавством; давати будь-якій особі рекомендації стосовно придбання або відчуження цінних паперів та похідних (деривативів), щодо яких він володіє інсайдерською інформацією, до моменту оприлюднення такої інформації.
Оцінка	Повністю впроваджений
Коментар	
Принцип 6	Регулятор повинен здійснювати або робити внесок до процесу моніторингу, мінімізації та управління системними ризиками, які входять до його компетенції
Опис	<p>Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до законодавства наділена повноваженнями на здійснення державного регулювання та контролю на ринку цінних паперів, а також на здійснення захисту прав інвесторів шляхом застосування заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій за порушення законодавства у межах своїх повноважень (Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та інші).</p> <p>Регулювання ведення бізнесу на фондовому ринку здійснюється Комісією виходячи із повноважень, визначених Законами, шляхом прийняття нормативно-правових документів з метою визначення основних засад та вимог до функціонування професійних учасників фондового ринку, встановлення вимог та порядку провадження професійної діяльності на фондовому ринку, а саме встановлення вимог до діяльності професійних учасників фондового ринку, визначення правил здійснення ними операцій та правил організації</p>

внутрішнього обліку, визначення основних функцій та обов'язків професійних учасників фондового ринку та порядку їх взаємодії з іншими учасниками фондового ринку, а також встановлення вимог до здійснення та суміщення професійної діяльності.

Комісією здійснюються кроки в напрямку запровадження пруденційного нагляду на фондовому ринку України. Так, Комісією розроблено та зареєстровано в Міністерстві юстиції України:

- Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами);

Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності та вимог до системи управління ризиками;

Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами.

З 2013 року розпочато застосування зазначених регуляторних актів тобто нагляд здійснюватиметься за пруденційним принципом. У середній перспективі планується запровадити систему вимірювання ризику і аналізу відповідних системних ризиків у діяльності професійних учасників фондового ринку, що сприятиме запобіганню реалізації системних ризиків на фондовому ринку.

Для реалізації зазначених функцій в Комісії створені наступні підрозділи: відділ управління та пруденційного нагляду за депозитарною та розрахунково-кліринговою діяльністю, відділ управління ризиками та пруденційного нагляду за діяльністю інституційних інвесторів, відділ управління ризиками та пруденційного нагляду за діяльністю торгівців цінними паперами та фондових бірж.

Між регуляторами ринку фінансових послуг - Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснюється співпраця та обмін інформацією на постійній основі.

Зокрема, Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» передбачено, що Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за допомогою засобів зв'язку, що дозволяють фіксувати інформацію, своєчасно повідомляють один одному про будь-які спостереження та висновки, які є необхідними для виконання покладених на них обов'язків.

Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і національна комісія, що здійснює державне

	регулювання у сфері ринків фінансових послуг, які здійснюють нагляд на консолідованій основі за фінансовими групами, зобов'язані обмінюватись інформацією щодо учасників цих груп, мають право ініціювати один перед одним проведення перевірки фінансової установи, яка є учасником фінансової групи, та ініціювати застосування заходів впливу до такої фінансової установи.
Оцінка	Широко впроваджений
Коментар	НКЦПФР необхідно завершити роботу з впровадження пруденційного нагляду у відповідності до найкращої практики ЄС. Доцільним є створення консультативного органу між фінансовими регуляторами в цілях запровадження макропруденціального нагляду. Показники стану і розвитку ринку в цілому відповідають потребам регулювання, проте, потребують подальшого удосконалення в частині розширення та періодичності.
Принцип 7	Регулятор повинен постійно здійснювати або робити внесок до процесу перегляду обсягу (периметру) регулювання
Опис	<p>У відповідності до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Методики відстеження результативності регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308, Комісією здійснюється на постійній основі робота з відстеження результативності регуляторних актів.</p> <p>Стосовно кожного акта законодавства, який приймається, послідовно здійснюються базове, повторне та періодичне відстеження його результативності.</p> <p>Відстеження результативності акта законодавства включає: виконання заходів з відстеження результативності; підготовку та оприлюднення звіту про відстеження результативності.</p> <p>Базове відстеження результативності акта законодавства здійснюється до дня набрання чинності цим актом законодавства або набрання чинності більшістю його положень.</p> <p>Повторне відстеження результативності акта законодавства здійснюється через рік з дня набрання ним чинності або набрання чинності більшістю його положень, але не пізніше двох років з дня набрання чинності цим актом або більшістю його положень.</p> <p>Періодичні відстеження результативності акта законодавства здійснюються раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта, у тому числі і в разі, коли дію акта, прийнятого на визначений строк, було продовжено після закінчення цього визначеного строку.</p> <p>За наслідками відстеження результативності акта законодавства готується звіт, який не пізніш як у десятиденний строк з дня підписання цього звіту оприлюднюється шляхом розміщення на офіційному сайті Комісії.</p>

	<p>Комісія затверджує та оприлюднює на офіційному сайті Комісії План-графіки проведення заходів з відстеження результативності регуляторних актів.</p> <p>Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» Комісія зобов'язана співпрацювати з іншими регуляторами ринку фінансових послуг - Національним банком України та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.</p> <p>Так, регулятори зобов'язані своєчасно повідомляють один одному про будь-які спостереження та висновки, які є необхідними для виконання покладених на неї обов'язків, мати право на доступ до інформаційних баз даних одне одного, які ведуться з метою регулювання ринків фінансових послуг.</p> <p>За результатами здійснення нагляду на консолідованій основі за фінансовими групами, регулятори зобов'язані обмінюватись інформацією щодо учасників цих груп, а також мають право ініціювати один перед одним проведення перевірки фінансової установи, яка є учасником фінансової групи, та ініціювати застосування заходів впливу до такої фінансової установи.</p> <p>Відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» до одного з основних завдань Комісії віднесено узагальнення практики застосування законодавства України з питань випуску та обігу цінних паперів в Україні та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення.</p> <p>З метою реалізації зазначеного завдання Комісією здійснюється робота щодо удосконалення законодавства в сфері фондового ринку України та корпоративного управління шляхом розробки та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України у встановленому порядку законопроектів, прийняття участі у розробці, яка здійснюється іншими органами, шляхом погодження та висловлення своєї позиції щодо норм проектів, а також шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів Комісії.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Впровадження цих положень Закону на практиці не повністю відповідає задекларованим цілям.</p> <p>Відсутні механізми взаємодії Комісії з іншими фінансовими регуляторами та наглядовими органами щодо перегляду нерегульованих продуктів, ринків, учасників ринку та діяльності.</p> <p>Відсутні можливості для регуляторного арбітражу, з метою забезпечення захисту прав інвесторів і справедливого, ефективного та прозорого ринку і зменшення системних ризиків.</p>
Принцип 8	Регулятор повинен намагатись забезпечити уникнення, усунення, розкриття або управління іншим чином конфліктів інтересів та розбіжностей намірів
Опис	Законодавство України побудовано таким чином, щоб уникати виникненню конфлікту інтересів у професійних учасників

	<p>фондового ринку. Наприклад, відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» торговець цінними паперами зобов'язаний виконувати доручення клієнтів за договорами доручення, договорами комісії та договорами про управління цінними паперами на найвигідніших для клієнта умовах. У разі укладення торговцем цінними паперами договорів за власний рахунок разом з укладенням ним договорів за рахунок клієнта виконання договорів для клієнта є пріоритетним.</p> <p>Крім того, НКЦПФР встановлює додаткові вимоги до персоналу професійних учасників фондового ринку, зокрема в частині обмеження можливості працювати за фахом більш ніж в одному професійному учасникові.</p> <p>Також законодавством встановлені обмеження щодо використання персоналом професійного учасника фондового ринку інформації, що стала відома йому в процесі здійснення професійної діяльності. Зокрема, законодавством встановлена заборона на використання інсайдерської інформації та встановлена майнова та кримінальна відповідальність за порушення таких обмежень.</p> <p>Разом з тим, законодавством України не передбачено спеціальних механізмів чи правил, що передбачають втручання Комісії у процес усунення запобігання конфлікту інтересів. Наразі Комісія втручається у розгляд таких питань виключно у разі нанесення шкоди правам та інтересам інвестора чи іншої зацікавленої особи. Зокрема, у разі надходження скарги чи заяви на порушення прав чи охоронюваних інтересів Комісія розпочинає дослідження по даному факту відповідно до Правил розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій, затверджених рішенням Комісії від 16.10.2012 №1470.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	Існує необхідність у перегляді законодавства України в частині розширення повноважень НКЦПФР для забезпечення здійснення нею нагляду за операціями на ринку цінних паперів, що мають конфлікт інтересів при їх здійсненні. Також доцільним виглядає необхідність запровадження відповідних процедур та правил в межах Комісії щодо моніторингу операцій з цінними паперами, що мають конфлікт інтересів та запобігання порушенню прав інвесторів при здійсненні таких операцій.

Принципи щодо саморегулювання	
Принцип 9	Якщо в регуляторній системі використовуються саморегулювні організації (СРО), які здійснюють окремі прямі повноваження з нагляду у їх відповідній сфері компетенції, такі СРО повинні підлягати нагляду регулятора та відповідати стандартам справедливості та конфіденційності при виконанні делегованих ним обов'язків

Опис	<p>Відповідно до законодавства, протягом останніх 5 років була проведена реструктуризація СРО таким чином, що для кожного виду професійної діяльності має бути одна СРО, що має об'єднувати не менше 75% ліцензіатів, які здійснюють таку професійну діяльність на момент реєстрації СРО. Протягом наступних трьох місяців з моменту реєстрації СРО решта ліцензіатів за відповідним видом діяльності мають стати членами такої СРО.</p> <p>Асоціація «Українські фондові торговці», Українська асоціація інвестиційного бізнесу та Професійна асоціація реєстраторів та депозитаріїв зареєстровані в Комісії як СРО. Також НКЦПФР зареєструвала Асоціацію «Фондове партнерство» як асоціацію професійних учасників ринку.</p> <p>Існуючі СРО лише зареєстровані в Комісії.</p> <p>Юридичні особи, які отримали ліцензію на ведення професійної діяльності на фондовому ринку, зобов'язані стати членами СРО, яка відповідає їх ринковій діяльності.</p> <p>Професійні асоціації зареєстровані в НКЦПФР як СРО виконують функції галузевих асоціацій. За станом на 2013 рік жодна СРО не здійснює будь-яких повноважень, які делеговані їй НКЦПФР. Крім того, жодна СРО не зверталась до НКЦПФР з проханням делегувати такі повноваження відповідній асоціації.</p> <p>Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» 2006 року надає НКЦПФР право делегувати певні регуляторні та наглядові повноваження СРО. На сьогодні, НКЦПФР не скористалась цим правом.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>На сьогодні жодна з зареєстрованих СРО не має делегованих Комісією повноважень. Відповідно Комісія не здійснює нагляд за діяльністю СРО.</p> <p>Більш того, повноваження не можуть бути делеговані, доки Комісія не вдосконалила власні можливості та системи для строгого нагляду за діяльністю СРО.</p> <p>Відсутні правила щодо уникнення конфлікту інтересів з боку СРО при взаємовідносинах з професійними учасниками ринку.</p>

Принципи щодо правозастосування під час регулювання ринку цінних паперів	
Принцип 10	Регулятор повинен мати всеохоплюючі повноваження щодо проведення перевірок, розслідувань та нагляду за ринком
Опис	Комісія має повноваження надавати письмові керівництва регульованим особам з вимогами щодо усунення порушень законодавства та надання документів. Поряд з цим, Комісія

проводить заплановані та незаплановані перевірки, має право отримувати документи під час проведення перевірок (які мають бути повернені протягом 72 годин), залучати допомогу спеціалістів інших державних установ та отримувати інформацію й документи, необхідні для виконання своїх завдань, застосовувати заходи з метою зменшення потенційного відмивання коштів та надавати фактичні дані щодо порушень державним установам з питань правозастосування. Відповідно до закону про державне регулювання ринку цінних паперів Генеральна прокуратура та Міністерство внутрішніх справ мають надавати Комісії допомогу у виконанні покладених на неї функцій.

Відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право:

проводити самостійно чи разом з іншими відповідними органами перевірки та ревізії фінансово-господарської діяльності професійних учасників ринку цінних паперів та саморегульованих організацій професійних учасників ринку цінних паперів, а також перевірки та ревізії діяльності емітентів щодо стану корпоративного управління та здійснення операцій з розміщення та обігу цінних паперів;

проводити самостійно чи спільно з іншими відповідними органами перевірки стану дотримання юридичними особами, строк дії ліцензії яких закінчився або ліцензії яких на провадження певних видів професійної діяльності на фондовому ринку анульовано, вимог законодавства, передбачених на випадок закінчення строку дії або анулювання ліцензії. Така перевірка може бути проведена не більше ніж протягом трьох років з дня закінчення дії (анулювання) зазначеної ліцензії;

надсилати емітентам, особам, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, фондовим біржам та саморегульованим організаціям обов'язкові для виконання розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери та вимагати надання необхідних документів відповідно до чинного законодавства;

вилучати під час проведення перевірок на строк до трьох робочих днів документи, що підтверджують факти порушення актів законодавства про цінні папери.

Фондова біржа зобов'язана подавати до загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів для подальшого розміщення такої інформації про всі вчинені на ній правочини щодо емісійних цінних паперів:

найменування емітента цінних паперів та його ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ;

вид, тип, клас, форма існування та форма випуску цінних паперів;

	<p>міжнародний ідентифікаційний номер цінних паперів; кількість цінних паперів за кожним правочином; ціна цінних паперів; дата вчинення правочину; інші відомості, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. До зазначеної інформації не включаються відомості про сторони правочинів. Порядок та строки подання фондовою біржею зазначеної інформації, а також порядок її подальшого розміщення встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.</p> <p>НКЦПФР має повноваження щодо застосування фінансових санкцій до будь-яких юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів, в тому числі тих осіб, які не є регульованими особами. Повноваження Комісії щодо застосування санкцій до нерегульованих фізичних осіб дуже обмежені.</p> <p>Згідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» суб'єкт первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства зобов'язаний на підставі поданих офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій здійснювати ідентифікацію клієнтів, які проводять фінансові операції.</p> <p>Згідно статті 14 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» суб'єкти державного фінансового моніторингу (до яких належить зокрема й НКЦПФР) мають право одержувати від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформацію, необхідну для виконання ними функцій з регулювання і нагляду за такими суб'єктами в межах цього Закону.</p> <p>Комісія не має права передавати на аутсорсинг повноваження щодо проведення перевірок професійних учасників фондового ринку.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Комісія повністю залежить від співпраці з державними установами з питань правозастосування, що стосується серйозних порушень. В контексті сукупних повноважень Комісії та інших державних установ, ці установи можуть не ставити пріоритетами розслідування та правозастосування по цивільних та кримінальних порушеннях законодавства з цінних паперів. Комісія має обмежені повноваження щодо перевірки діяльності осіб, які мали ліцензію на здійснення діяльності на ринку цінних паперів. Доцільним вбачається надати повноваження Комісії щодо можливості здійснювати перевірки будь-яких осіб, в разі наявності</p>

	<p>обґрунтованої підозри щодо провадження без ліцензійної діяльності.</p> <p>Комісія має повноваження проводити перевірки регульованих осіб. Це відповідає Принципам. Проте, повноваження не чітко визначені в законі. Комісія вказала, що вона не може проводити перевірку без попереднього повідомлення. Хоча повідомлення може бути надано не менше ніж за один день, це є невеликою перешкодою, але тим не менш, важливо щоб, у разі необхідності, Комісія мала можливість потрапити до приміщень регульованої особи без попередження. Це може бути необхідно, якщо Комісія вважає, що регульована особа не виконує належними чином внутрішні процедури та може спробувати приховати свої порушення, якщо вона отримає повідомлення відносно перевірки Комісією.</p>
Принцип 11	Регулятор повинен мати всеохоплюючі повноваження щодо правозастосування
Опис	<p>Повноваження Комісії щодо отримання інформації про підозрілі порушення законодавства є обмеженими, що стосується регульованих осіб, та не поширюються на інших осіб, які можуть мати інформацію, визначену регуляторним запитом. Проте, Комісія може вимагати будь-яку інформацію від нерегульованих осіб, але такі особи не зобов'язані надавати таку інформацію, якщо тільки вони не залучені до вчинення порушення законодавства щодо цінних паперів.</p> <p>Комісія має повноваження щодо застосування заходів з усунення порушення та спрямовувати регульованих осіб на дотримання законодавства. Комісія має повноваження надавати попередження та накладати штрафи на регульованих та нерегульованих осіб, їх працівників, які порушили законодавство з цінних паперів. Комісія також має право призупинити дію або відкликати ліцензію, призупинити торги цінними паперами на ліцензованому фондовому ринку.</p> <p>Згідно статті 16 Цивільного кодексу України кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу.</p> <p>Таким чином, будь-яка особа, якій завдано збитків внаслідок порушення на ринку цінних паперів має право звернутись до суду за захистом своїх законних прав та інтересів.</p> <p>Відповідно до Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право:</p> <p>надсилати матеріали в правоохоронні органи стосовно фактів правопорушень, за які передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність, якщо до компетенції комісії не входить накладення адміністративних стягнень за відповідні</p>

	<p>правопорушення; надсилати матеріали в органи Антимонопольного комітету України у разі виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.</p> <p>Примусове стягнення штрафних санкцій застосованих Комісією до учасників ринку передбачає необхідність подання Комісією позову до суду щодо примусового стягнення штрафів. Можливості Комісії щодо подання таких позовів обмежені фінансовими ресурсами необхідними для сплати судового збору, необхідного для офіційного розгляду справи судом.</p> <p>Відносини Комісії з правоохоронними органами та іншими державними органами визначені статтею 10 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні».</p> <p>На прохання уповноважених осіб Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку правоохоронні органи надають інформацію, яка є в їх розпорядженні і необхідна для забезпечення належного контролю за ринком цінних паперів.</p> <p>Правоохоронні органи можуть відмовити в наданні відповідної інформації, якщо її розголошення може зашкодити інтересам розслідування злочинів або здійснюваним у законному порядку оперативно-розшуковим заходам.</p> <p>Однак, будь-яких офіційних документів, що передбачали б обмін інформацією на регулярній основі між НКЦПФР та правоохоронними органами наразі не існує.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Комісія не має повноважень вимагати від будь-якої особи свідчення. Комісія повинна мати можливість отримувати інформацію від нерегульованих осіб (фізичних та юридичних).</p> <p>Зобов'язання державних установ з правозастосування, які мають більші повноваження, допомагати Комісії у проведенні перевірок та правозастосування щодо порушень, пов'язаних з цінними паперами, є обмеженими по відношенню до регульованих осіб.</p> <p>Механізми примусового стягнення санкцій застосованих Комісією та не сплачених учасниками ринку в добровільному порядку потребує удосконалення.</p> <p>Відсутність повноважень Комісії щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у дачі неправдивих свідчень суттєво обмежує Комісію у правозастосуванні.</p> <p>Комісія не має можливості отримати інформацію від банківських установ, що становить банківську таємницю, навіть при проведенні перевірок та розслідувань порушень законодавства.</p>
Принцип 12	Регуляторна система повинна забезпечувати ефективне та надійне використання повноважень з перевірок, розслідувань, нагляду та правозастосування та застосування ефективних програм з дотримання законодавства
Опис	Законодавством України встановлені механізми здійснення

контролю з боку Комісії за учасниками фондового ринку. Зокрема, Комісія, здійснює планові та позапланові перевірки.

Планові перевірки проводяться не частіше одного разу на календарний рік.

Позапланові перевірки можуть проводитися за наявності хоча б однієї з таких підстав:

- письмова скарга на порушення ліцензіатом вимог законодавства про цінні папери;
- на вимогу правоохоронних органів та інших державних органів у межах повноважень, визначених законодавством;
- подання ліцензіатом до Органу контролю заяви про анулювання ліцензії за окремими видами професійної діяльності на фондовому ринку;
- за ініціативою Органу контролю у разі безпосереднього виявлення порушення ліцензіатом вимог законодавства про цінні папери під час його поточної діяльності;
- виявлення Органом контролю нових документів (обставин), що не були відомі під час проведення планової перевірки та які можуть вплинути на висновки за результатами планової перевірки.

Перевірки професійних учасників фондового ринку на основі оцінки ризиків наразі ще не впроваджено через незавершення впровадження пруденційного нагляду.

Наразі НКЦПФР не має ефективної автоматизованої системи, яка визначає незвичайні угоди на авторизованих біржах і регульованих торговельних системах

У 2011 році в законодавство України було імплементовані базові положення щодо протидії маніпулюванню на ринку цінних паперів та переглянуто положення щодо протидії використанню інсайдерської інформації відповідно до директив ЄС. При цьому, також було надано відповідні повноваження НКЦПФР. На даний час Комісія започатковує реалізацію ефективних механізмів і процедури для виявлення та розслідування фактів маніпулюванню на фондовому ринку, інсайдерській торгівлі та інших.

Згідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» фінансова установа, в тому числі професійний учасник фондового ринку, утворює структурний підрозділ або визначає окрему посадову особу для проведення внутрішнього аудиту (контролю).

Внутрішній аудит (контроль), зокрема, передбачає:

- 1) нагляд за поточною діяльністю фінансової установи;
- 2) контроль за дотриманням законів, нормативно-правових актів органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, та рішень органів управління фінансової установи;

	<p>3) перевірку результатів поточної фінансової діяльності фінансової установи;</p> <p>4) аналіз інформації про діяльність фінансової установи, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами фінансової установи.</p> <p>НКЦПФР здійснює контроль за роботою служби внутрішнього аудиту (контролю) професійного учасника фондового ринку.</p> <p>У разі необхідності НКЦПФР може витребувати у такого учасника звіт про роботу служби внутрішнього аудиту (контролю) за певний період часу його діяльності, а також іншу інформацію з питань компетенції служби внутрішнього аудиту (контролю).</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Комісія має розбудовувати свою спроможність щодо ефективного і надійного використання своїх повноважень щодо правозастосування, зокрема:</p> <p>1) має бути побудована автоматизована система аналізу договорів щодо цінних паперів, що укладаються на біржах, з метою визначення нестандартних та/або сумнівних договорів;</p> <p>2) мають бути запроваджені законодавчі вимоги до професійних учасників фондового ринку здійснювати внутрішній контроль за всіма операціями, що вчиняються ними на ринку, в т.ч. через запровадження служби комплаєнсу поряд зі службою внутрішнього аудиту.</p> <p>Необхідним є запровадження повномасштабного пруденційного нагляду за учасниками ринку.</p>

Принципи співробітництва у регулюванні	
Принцип 13	Регулятор повинен мати повноваження обмінюватись як відкритою, так і закритою інформацією з національними та іноземними партнерами
Опис	<p>Комісія має повноваження здійснювати обмін відкритою та закритою інформацією з національними контрагентами.</p> <p>Відповідно до закону про інформацію, Комісія має право надавати відкриту інформацію іноземним контрагентам. У 2005 році змінами, внесеними до закону про державне регулювання ринку цінних паперів, було надано дозвіл на взаємний обмін інформацією про операції на ринку та ринкових посередників, яка не є конфіденційною.</p> <p>НКЦПФР має повноваження обмінюватись закритою інформацією з іноземними контрагентами (за виключенням інформації, яка містить персональні дані). В розумінні українського законодавства, персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована.</p>

	<p>Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише (якщо це необхідно) в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.</p> <p>Після отримання письмового запиту, який видається у встановленій формі, від Генеральної прокуратури або судів, НКЦПФР, як будь-який інший орган виконавчої влади, зобов'язана задовольнити вимоги такого запиту та надати інформацію, що запитується, протягом 10 днів. НКЦПФР не може відмовити або позиватись щодо такого запиту через те, що Генеральній прокуратурі та судам надані повноваження вести кримінальні розслідування.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>НКЦПФР не має повноважень обмінюватись закритою інформацією з іноземними регуляторними органами, якщо вона містить персональні дані.</p> <p>Комісія повинна мати можливість отримувати інформацію від ліцензованих осіб з метою передачі її іноземним установам, якщо це необхідно для них для того, щоб вони мали можливість виконувати свої наглядові функції. Комісія має повноваження для отримання інформації від ліцензованих осіб. Тим не менш, зрозуміло, що ці повноваження обмежуються інформацією, яка необхідна для адміністрування або запровадження українського законодавства в межах компетенції Комісії. Немає прямого положення, яке дозволяє використовувати Комісії повноваження по збору інформації з єдиною метою, а саме, надання допомоги іноземній регуляторній установі у виконанні її повноважень, при відсутності порушень національного законодавства.</p>
Принцип 14	Регулятори повинні встановлювати механізми обміну інформацією, в яких вони встановлюватимуть, коли та як вони обмінюватимуться відкритою та закритою інформацією з національними та іноземними партнерами
Опис	<p>Комісія уклала угоди з певною кількістю міністерств та відомств з метою обміну інформацією. Якщо угода не укладена, у разі виникнення потреби, обмін інформацією з установою здійснюється на взаємній основі. Керівний склад Комісії проводить регулярні зустрічі з представниками інших міністерств та відомств з метою забезпечити координацію регуляторних дій. На операційному рівні багато установ співпрацює у сфері моніторингу та запровадження дотримання законодавства учасниками ринку цінних паперів та розробці нових законів для регулювання цінних паперів.</p> <p>За станом на весну 2013 року Комісія уклала меморандуми про взаєморозуміння з 8 іноземними установами та веде переговори щодо підписання таких меморандумів з 8 іншими іноземними установами. Метою таких меморандумів є обмін відкритою</p>

	інформацією. Після отримання письмового запиту, який видається у встановленій формі, від Генеральної прокуратури або судів, НКЦПФР, як будь-який інший орган виконавчої влади, зобов'язана задовольнити вимоги такого запиту та надати інформацію, що запитується, протягом 10 днів. НКЦПФР не може відмовити або позиватись щодо такого запиту через те, що Генеральній прокуратурі та судам надані повноваження вести кримінальні розслідування.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	НКЦПФР не має повноважень гарантувати конфіденційність інформації, яка була надана іноземними регуляторними органами. В цій сфері міжнародна діяльність Комісії є незначною і на сьогодні неможливості надання взаємної допомоги іноземним регуляторам не надавалось пріоритетів. НКЦПФР не приєдналась до Багатостороннього меморандуму про взаєморозуміння (ММoU) IOSCO/ Наразі НКЦПФР співпрацює з Верифікаційною командою над заявою на приєднання до нього.
Принцип 15	Регуляторна система повинна дозволяти надання допомоги іноземним регуляторам, які потребують її при виконанні своїх функцій та обов'язків
Опис	Комісія не має повноважень надавати допомогу іноземним регуляторам.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	

Принципи щодо діяльності емітентів	
Принцип 16	Необхідно забезпечити повне, достовірне та своєчасне розкриття інформації про фінансові результати, ризики та іншої інформації, яка є суттєвою для прийняття рішень інвесторами
Опис	Спеціальна інформація емітента (інформація про дії, які можуть вплинути на фінансовий та комерційний стан емітента та призвести до значних змін у ціні на цінні папери) має ставати відомою Комісії протягом 2 днів та оприлюднюватись в офіційних урядових виданнях або за допомогою відкритої бази даних ринку цінних паперів (www.stockmarket.gov.ua). Емітенти, які здійснюють публічне розміщення, мають оприлюднювати щорічну інформацію про емітента, включаючи перевірені аудитором щорічні фінансові звіти, підготовані відповідно до Національних стандартів бухгалтерського обліку України (публічні акціонерні товариства – відповідно до МСФЗ), в одному з офіційних урядових видань а також за допомогою відкритої бази даних ринку цінних паперів Комісії протягом 4

останніх місяців фінансового року. Квартальна інформація, включаючи проміжні фінансові звіти, готується та подається до Комісії щоквартально.

Комісія має зареєструвати випуск цінних паперів та проспект емісії для публічного розміщення або відмовити у реєстрації протягом 25 робочих днів з моменту отримання заяви та всіх необхідних документів.

У проспекті емісії цінних паперів повинна міститися інформація про емітента, його фінансово-господарський стан, цінні папери, щодо яких прийнято рішення про розміщення.

Вимоги до розкриття інформації про емітента та його фінансово-господарський стан установлює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

До інформації про цінні папери належить інформація про:

1) цінні папери, щодо яких прийнято рішення про розміщення, в тому числі:

вид, форму випуску та існування, тип (для акцій), кількість та номінальну вартість;

обсяг прав за цінними паперами;

умови розміщення, обігу (в тому числі викупу та дій емітента, пов'язаних із викупленими цінними паперами) та погашення (для цінних паперів, що мають строк обігу);

2) дату прийняття рішення про розміщення цінних паперів;

3) дати початку та закінчення укладення договорів з першими власниками;

4) порядок і форму виплати доходу за цінними паперами.

У проспекті емісії цінних паперів мають міститися інші відомості, передбачені цим та іншими законами, що визначають особливості розміщення певних видів цінних паперів, та/або нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Проспект має бути підписаний керівником установи та аудитором. Підписи мають бути скріплені печаткою установи. Особи, які підписали проспект, мають підтвердити достовірність інформації, викладеної в проспекті. Аудитор має перевірити достовірність інформації, яку він засвідчив. Особи, які підписали проспект, несуть персональну відповідальність за інформацію, яка викладена у проспекті. Комісія несе відповідальність за повноту інформації, яка міститься в документах, які вона реєструє, та відповідність зазначених документів вимогам законодавства.

Проспект має бути повністю оприлюднений офіційному друкованому бюлетені Комісії принаймні за 10 днів до публічного розміщення цінних паперів. Будь-які зміни до проспекту мають бути зареєстровані та оприлюднені протягом 30 днів з

оприлюднення проспекту та принаймні за 10 днів до початку публічного розміщення.

Розголошення інформації, що не міститься у проспекті, на фондовому ринку повинно бути погоджено НКЦПФР.

Річна інформація про емітента повинна містити такі відомості: найменування та місцезнаходження емітента, розмір його статутного капіталу;

орган управління емітента, його посадові особи та засновники; господарська та фінансова діяльність емітента;

цінні папери емітента (вид, форма випуску, тип, кількість), спосіб розміщення та лістинг цінних паперів;

річна фінансова звітність;

аудиторський висновок;

перелік власників значних пакетів (10 відсотків і більше) акцій із зазначенням кількості, типу та/або класу належних їм акцій.

Емітент має право додатково розкривати іншу інформацію.

Річна інформація про емітента є відкритою і в обсязі, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, підлягає оприлюдненню емітентом не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним, шляхом:

розміщення у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів;

опублікування в одному з офіційних друкованих видань Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України або Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

розміщення на власному веб-сайті.

Комісія має повноваження оголосити випуск цінних паперів невірним, якщо у проспекті наявна невірна або неправильна інформація, або у зв'язку з порушенням законодавства чи систематичним або великим порушенням прав інвесторів. Якщо порушення не були усунені протягом 15 днів, Комісія може оголосити випуск цінних паперів недійсним.

НКЦПФР має повноваження накладати штраф на емітента за:

- ненадання інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) на його письмовий запит інформації про діяльність емітента в межах, передбачених законом, або надання йому недостовірної інформації;
- несвоєчасне надання інформації інвесторам в цінні папери на їх письмовий запит -
- неопублікування, опублікування не в повному обсязі інформації та/або опублікування недостовірної інформації;
- нерозміщення, розміщення не в повному обсязі інформації та/або розміщення недостовірної інформації у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та

	фондового ринку про ринок цінних паперів; - неподання, подання не в повному обсязі інформації та/або подання недостовірної інформації до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	Законодавством України не передбачено необхідності емітентом цінних паперів у річному звіті чи проспекті емісії розкривати інформацію про найбільш значних ризиків при провадженні своєї діяльності. Відсутні зобов'язання для публічних компаній негайно розкривати всі значні події, які впливають на подальшу діяльність та рівень ризику компанії, або будь-яку інформацію, яка запобігатиме використанню інформації, що була оприлюднена раніше, як такої, що вводить в оману.
Принцип 17	Ставлення до власників цінних паперів компанії повинно бути справедливим та рівноправним
Опис	Безпека від зменшення вартості інтересів власників цінних паперів емітента забезпечується механізмом права попереднього викупу. Якщо емітент здійснює публічне розміщення цінних паперів та випускає проспект, або емітент має згоду загальних зборів акціонерів щодо розміщення цінних паперів між менше ніж 100 індивідуальних інвесторів, відомих завчасно, цінні папери спершу мають бути запропоновані існуючим власникам цінних паперів пропорційно частці цінних паперів, якими вони володіють. Цінні папери, які не були придбані існуючими власниками цінних паперів, потім можуть бути запропоновані для придбання власниками великих пакетів або третіми сторонами. Інформація про зареєстрованих власників 10% або більше акцій емітента, який здійснив публічне розміщення цінних паперів, має бути розкрита за допомогою відкритої бази даних ринку цінних паперів Комісії після обов'язкового повідомлення реєстратора. Інформація про власників цінних паперів акціонерного товариства іншим чином не оприлюднюється. Реєстратору забороняється надавати інформацію про зареєстрованих власників цінних паперів компанії, за винятком письмового запиту власника частки, судового розпорядження або письмового запиту державної установи. Особа (особи, що діють спільно), яка внаслідок придбання акцій товариства з урахуванням кількості акцій, які належать їй та її афілійованим особам, стала власником контрольного пакета акцій товариства, протягом 20 днів з дати придбання зобов'язана запропонувати всім акціонерам придбати у них прості акції товариства, крім випадків придбання контрольного пакета акцій у процесі приватизації. Від членів наглядової ради, правління та засновників, зазначених у проспекті з публічного розміщення, вимагається надати

	<p>повідомлення про придбання цінних паперів компанії протягом 2 днів до завершення трансакції.</p> <p>Злиття компаній та зміна власників контрольного пакету регулюється антимонопольним законодавством.</p> <p>У 2008 році Верховна Рада України прийняла Закон «Про акціонерні товариства», який впроваджує в українське законодавство Принципи корпоративного управління ОЄСР. Цей закон набув чинності для всіх акціонерних товариств з 2011 року. Крім того, закон запроваджує електронну форму для всіх акцій в Україні.</p> <p>Серед іншого, новий Закон України "Про акціонерні товариства" передбачає обов'язок акціонерного товариства не менше ніж за 30 днів надсилати всім акціонерам персональне повідомлення про проведення загальних зборів. Всі акціонери мають можливість отримати необхідні матеріали для прийняття рішень на загальних зборах.</p> <p>У 2012 Верховна Рада України прийняла нову редакцію закону про депозитарну систему, яким запроваджується Центральний депозитарій цінних паперів та консолідація реєстраторів та зберігачів в нову форму учасників ринку – депозитарна установа. Всі цінні папери мають бути розміщені в Центральному депозитарії в електронній формі.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Не передбачено необхідність розкриття інформації (негайно чи з певною регулярністю) щодо наявності у посадових осіб акціонерного товариства у власності акцій цього ж товариства.</p> <p>Відсутні законодавчі вимоги щодо розкриття інформації про реальних власників значних пакетів акцій. При розкритті інформації про фізичну особу має зазначатись конкретна інформація про неї, зокрема має розкриватись ім'я фізичної особи, яка володіє або контролює, або є кінцевим власником частки, яка перевищує встановлений відсоток (наприклад, 5% або 10%), незалежно від того, чи частка знаходиться у прямому володінні особи чи опосередкованому.</p> <p>Положення про поглинання ще й досі не містять положень про «сквіз аут».</p>
Принцип 18	Стандарти бухгалтерського обліку, які використовуються емітентами для підготовки фінансових звітів, повинні бути високими та якісно відповідати міжнародним стандартам
Опис	Акціонерні товариства, які здійснюють публічне розміщення цінних паперів, мають оприлюднювати перевірені аудитором фінансові звіти, підготовані відповідно до МСФЗ, та подавати їх до Комісії як при реєстрації емісії, так і на щорічній основі. Проміжні звіти мають складатись та подаватись щокварталу. Фінансові звіти мають включати балансовий звіт, звіт про результати операцій, рух коштів, зміни власників та підсумкова частина.

	<p>Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» публічні акціонерні товариства ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність відповідно до МСФЗ. Міжнародні стандарти фінансової звітності офіційно перекладаються на українську мову, узгоджуються з Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та офіційно оприлюднюються на веб-сайті Міністерства фінансів України. Всі стандарти, що опубліковані на веб-сайті Міністерства фінансів України є обов'язковими для застосування публічними акціонерними товариствами.</p> <p>Аудит фінансових звітів проводиться відповідно до міжнародних стандартів.</p> <p>Від аудитора вимагається, щоб він був незалежним від особи, фінансові звіти якої він перевіряє. Зовнішній аудитор акціонерного товариства може наглядовою радою або на загальних зборах акціонерів. Аудиторська фірма не може надавати особі консультації та інші послуги. Немає ніяких вимог до ротації аудиторів.</p> <p>Комісія продовжує активну програму з аналізу фінансових звітів, які мають подаватись, використовуючи власну методологію.</p>
Оцінка	Повністю впроваджений
Коментар	Для більшої адаптації українського законодавства про компанії до загальноновизнаних принципів та стандартів аудиту доцільним вбачається передбачити норму щодо регулярної ротації незалежних аудиторів, що надають відповідні послуги акціонерному товариству.

Принципи щодо діяльності аудиторів, кредитних рейтингових агентств та інших надавачів інформаційних послуг	
Принцип 19	Аудитори повинні підлягати відповідним рівням нагляду
Опис	<p>Відповідно до статі 2 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудиторська діяльність у сфері фінансового контролю регулюється Господарським кодексом України, цим Законом, іншими нормативно-правовими актами та стандартами аудиту.</p> <p>Повноваження щодо регулювання аудиторської діяльності належать Аудиторській палаті України.</p> <p>Аудиторська палата України функціонує як незалежний орган. Аудиторська палата України функціонує на засадах самоврядування і здійснює свою діяльність на підставі Закону України "Про аудиторську діяльність", інших законодавчих актів та Статуту.</p> <p>Аудиторська палата не входить до складу органів виконавчої влади та не фінансується за рахунок державного бюджету. Не дивлячись на те, що Аудиторська палата формується на</p>

паритетних засадах шляхом делегування до її складу представників аудиторських фірм та представників державних органів, але зазначені органи не мають права прямо впливати на її діяльність - тобто давати вказівки та доручення, оскільки рішення Аудиторської палати України приймаються колегіально на її засіданнях шляхом голосування її членів.

Статтею 6 Закону України «Про аудиторську діяльність» визначено, що при здійсненні аудиторської діяльності аудитори та аудиторські фірми застосовують відповідні стандарти аудиту. Стандарти аудиту приймаються на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Стандарти аудиту є обов'язковими для дотримання аудиторами, аудиторськими фірмами та суб'єктами господарювання.

Затвердження стандартів аудиту є виключним правом Аудиторської палати України.

З цією метою Аудиторською палатою приймається Рішення (зокрема, Рішення Аудиторської палати України від 31 березня 2011 року №229/7 «Про застосування стандартів аудиту»), яким затверджується для обов'язкового застосування при виконанні завдань із встановленого цим Рішенням періоду в якості національних стандартів аудиту Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, які видані визначеного цим Рішенням року.

Крім того, у визначеному в Рішенні році здійснюється видання з дозволу Міжнародної федерацією бухгалтерів перекладених Аудиторською палатою України українською мовою Стандартів, підготовлених Міжнародною федерацією бухгалтерів англійською мовою в певному році. При цьому переклад виконується відповідно до «Політики перекладу та видання стандартів, виданих Міжнародною федерацією бухгалтерів».

Аудиторська палата України:

- 1) здійснює сертифікацію осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
- 2) затверджує стандарти аудиту;
- 3) затверджує програми підготовки аудиторів та за погодженням з Національним банком України програми підготовки аудиторів, які здійснюватимуть аудит банків;
- 4) веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів;
- 5) здійснює контроль за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог цього Закону, стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;
- 6) здійснює заходи із забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг;
- 7) регулює взаємовідносини між аудиторами (аудиторськими

фірмами) в процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосовує до них стягнення;

8) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом та Статутом Аудиторської палати України.

Загальна кількість членів Аудиторської палати України становить двадцять осіб.

Від державних органів делегують по одному представнику центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику, державну політику економічного розвитку, Міністерство юстиції України, центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, державну податкову політику, державну політику у сфері статистики, державну політику у сфері державного фінансового контролю, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та Рахункова палата.

До складу Аудиторської палати України від аудиторів делегуються в кількості десяти осіб висококваліфіковані аудитори з безперервним стажем аудиторської діяльності не менше п'яти років, представники фахових навчальних закладів та наукових організацій.

Право аудиторів обирати представників до складу Аудиторської палати України і бути обраними реалізується через рішення, які приймаються на з'їзді аудиторів України.

Щорічно Аудиторська палата України отримує від аудиторських фірм та аудиторів звіти про виконані ними роботи, здійснює їх аналіз та подає до Кабінету Міністрів України узагальнену інформацію про стан аудиторської діяльності в Україні.

Відповідно до підпункту 2.4.10 пункту 2.4 розділу 2 «Концепції системи забезпечення якості аудиторських послуг в Україні», затвердженої рішенням Аудиторської палати України від 21.05 2012 № 250/1, зовнішні перевірки систем контролю якості аудиторських фірм та аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит, проводяться один раз на три роки, інших аудиторських фірм та аудиторів - один раз на шість років.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про аудиторську діяльність», аудитором може бути фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України.

Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична особа - підприємець або у складі аудиторської фірми з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична

особа - підприємець лише після включення його до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

Право на здійснення аудиторської діяльності мають, також аудиторські фірми, включені до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів.

При цьому, аудиторська фірмою відповідно до Закону є юридична особа, створена відповідно до законодавства, яка здійснює виключно аудиторську діяльність. Загальний розмір частки засновників (учасників) аудиторської фірми, які не є аудиторами, у статутному капіталі не може перевищувати 30 відсотків. Керівником аудиторської фірми може бути тільки аудитор.

Ведення Реєстру аудиторських фірм та аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України в установленому нею порядку. Зазначений порядок, зокрема визначає:

До Реєстру можуть бути включені:

1. Аудиторські фірми.
2. Аудитори, які зареєстровані відповідно до законодавства як фізичні особи - підприємці.

До Переліку аудиторських фірм вноситься інформація про аудиторські фірми, які відповідають таким критеріям:

- а) за трудовим договором за основним місцем роботи в яких працює не менше трьох аудиторів;
- б) щодо яких є рішення Аудиторської палати України про визнання аудиторської фірми такою, що пройшла перевірку системи контролю якості аудиторських послуг;
- в) що уклали договір страхування професійної відповідальності перед третіми особами - замовниками аудиту;
- г) які є публічними для суспільства через розкриття на власному веб-сайті в мережі Інтернет такої інформації:
 - назва аудиторської фірми, ідентифікаційний код, адреса місцезнаходження, контактний телефон та адреса електронної пошти;
 - посада, П. І. Б., номер і дата видачі сертифіката, контактний номер телефону керівника аудиторської фірми;
 - назва підрозділу (посади), що відповідає за внутрішній контроль якості, П. І. Б. керівника підрозділу (посадової особи), контактний телефон та адреса електронної пошти (за наявності);
 - копія свідоцтва про відповідність системи контролю якості;
 - копія документа, що підтверджує укладення договору страхування професійної відповідальності;
 - інформація про проведення аудиту суб'єктів господарювання, визначених у статті 8 Закону "Про аудиторську діяльність", а саме: перелік суб'єктів, у яких аудиторська фірма провела обов'язковий аудит протягом попереднього календарного року.

Секретаріат Аудиторської палати України у 10-денний термін із дати отримання документів від заявника перевіряє їх на

	<p>відповідність вимогам законодавства України та цього Порядку. Секретаріат Аудиторської палати України може запросити у заявника пояснення або уточнення окремих положень із наданих документів. Після отримання всіх необхідних даних Секретаріат Аудиторської палати України передає документи з висновком про відповідність та комплектність поданих документів на розгляд до Комісії Аудиторської палати України з зовнішніх зв'язків та інформаційного забезпечення аудиторської діяльності.</p> <p>Комісія Аудиторської палати України з зовнішніх зв'язків та інформаційного забезпечення аудиторської діяльності розглядає надані документи та подає на затвердження АПУ відповідний проект рішення щодо включення заявника до Реєстру (Переліку аудиторських фірм), продовження терміну чинності Свідоцтва, виключення з Реєстру (Переліку аудиторських фірм) або про відмову щодо включення до Реєстру (Переліку аудиторських фірм). Заявник вважається включеним до Реєстру (Переліку аудиторських фірм) з дати прийняття відповідного рішення Аудиторської палати України.</p> <p>Після прийняття Аудиторською палатою України рішення про включення до Реєстру заявнику видається Свідоцтво про включення до Реєстру.</p> <p>Питання сертифікації аудиторів визначені статтею 10 Закону України «Про аудиторську діяльність», а саме:</p> <p>Сертифікація (визначення кваліфікаційної придатності на зайняття аудиторською діяльністю) аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України.</p> <p>Право на отримання сертифіката мають фізичні особи, які мають вищу економічну або юридичну освіту, документ про здобуття якої визнається в Україні, необхідні знання з питань аудиту, фінансів, економіки та господарського права, досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах ревізора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора.</p> <p>Наявність необхідного обсягу знань для отримання сертифіката визначається шляхом проведення письмового кваліфікаційного іспиту за програмою, затвердженою Аудиторською палатою України.</p> <p>Термін чинності сертифіката не може перевищувати п'яти років. Продовження терміну чинності сертифіката здійснюється через п'ять років за підсумками контрольного тестування за фахом у порядку, встановленому Аудиторською палатою України.</p>
Оцінка	Оцінка не проводилась
Коментар	В зв'язку з тим, що Комісія має дуже обмежені повноваження щодо регулювання аудиторської діяльності на фоновому ринку, принцип не оцінювався.
Принцип 20	Аудитори повинні бути незалежними від осіб, які здійснюють емісію, та аудит яких вони проводять

Опис

Питання щодо незалежності аудиторів врегульовано відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, імплементованих відповідним рішенням Аудиторської палати України.

Стаття 20 Закону України «Про аудиторську діяльність» містить спеціальні вимоги, які повинні забезпечити незалежність аудиторів, які здійснюють аудит. Зокрема, зазначена стаття містить норми, що забороняють проведення аудиту:

1) аудитором, який має прями родинні стосунки з членами органів управління суб'єкта господарювання, що перевіряється;

2) аудитором, який має особисті майнові інтереси в суб'єкта господарювання, що перевіряється;

3) аудитором - членом органів управління, засновником або власником суб'єкта господарювання, що перевіряється;

4) аудитором - працівником суб'єкта господарювання, що перевіряється;

5) аудитором - працівником, співвласником дочірнього підприємства, філії чи представництва суб'єкта господарювання, що перевіряється;

б) якщо розмір винагороди за надання аудиторських послуг не враховує необхідного для якісного виконання таких послуг часу, належних навичок, знань, професійної кваліфікації та ступінь відповідальності аудитора;

7) аудитором в інших випадках, за яких не забезпечуються вимоги щодо його незалежності.

Членам адміністративних, керівних та контролюючих органів аудиторських фірм, які не є аудиторами, а також засновникам, власникам, учасникам аудиторських фірм забороняється втручатися в практичне виконання аудиту в спосіб, що порушує незалежність аудиторів, які здійснюють аудит.

Відповідно до Закону України "Про акціонерні товариства" Річна фінансова звітність публічного акціонерного товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором.

Незалежним аудитором не може бути:

1) афілійована особа товариства;

2) афілійована особа посадової особи товариства;

3) особа, яка надає консультаційні послуги товариству.

Відповідно до пункту 13 частини 2 статті 52 Закону України «Про акціонерні товариства» до виключної компетенції наглядової ради належить обрання аудитора товариства та визначення умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг. У разі, якщо наглядова рада відсутня, це питання належить до компетенції виконавчого органу, якщо інше не встановлено статутом.

Наглядова рада акціонерного товариства може утворювати постійні чи тимчасові комітети з числа її членів для вивчення і підготовки питань, що належать до компетенції наглядової ради.

	<p>В акціонерному товаристві можуть утворюватися комітети з питань аудиту та з питань інформаційної політики товариства. Очолюють комітети члени наглядової ради товариства, обрані за пропозицією акціонера, який не контролює діяльність цього товариства.</p> <p>З метою забезпечення діяльності комітету з питань аудиту наглядова рада може прийняти рішення щодо запровадження в товаристві посади внутрішнього аудитора (створення служби внутрішнього аудиту). Внутрішній аудитор (служба внутрішнього аудиту) призначається наглядовою радою і є підпорядкованим та підзвітним безпосередньо члену наглядової ради - голові комітету з питань аудиту.</p> <p>Порядок утворення і діяльності комітетів встановлюється статутом або положенням про наглядову раду товариства.</p>
Оцінка	Оцінка не проводилась
Коментарі	<p>В зв'язку з тим, що Комісія має дуже обмежені повноваження щодо регулювання аудиторської діяльності на фоновому ринку, принцип не оцінювався.</p> <p>Законодавством України не вимагається негайне розкриття інформації про відставку, звільнення або заміну зовнішнього аудитора</p>
Принцип 21	Стандарти аудиту, які використовуються емітентами для підготовки фінансових звітів, повинні бути високими та якісно відповідати міжнародним стандартам
Опис	<p>Статтю 6 Закону України «Про аудиторську діяльність» визначено, що при здійсненні аудиторської діяльності аудитори та аудиторські фірми застосовують відповідні стандарти аудиту. Стандарти аудиту приймаються на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів з дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.</p> <p>Стандарти аудиту є обов'язковими для дотримання аудиторами, аудиторськими фірмами та суб'єктами господарювання.</p> <p>Затвердження стандартів аудиту є виключним правом Аудиторської палати України.</p> <p>З цією метою Аудиторською палатою приймається Рішення, яким затверджується для обов'язкового застосування при виконанні завдань із встановленого цим Рішенням періоду в якості національних стандартів аудиту Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, які видані визначеного цим Рішенням року.</p> <p>Крім того, у визначеному в Рішенні році здійснюється видання з дозволу Міжнародної федерацією бухгалтерів перекладених Аудиторською палатою України українською мовою Стандартів, підготовлених Міжнародною федерацією бухгалтерів англійською мовою в певному році. При цьому переклад виконується відповідно до «Політики перекладу та видання стандартів, виданих</p>

	<p>Міжнародною федерацією бухгалтерів».</p> <p>Зокрема, зазначене було реалізовано шляхом прийняття Аудиторською палатою України Рішень від 30.11.2006 р. №168/7 «Про застосування Міжнародних стандартів аудиту видання 2006 року» та від 31 березня 2011 року №229/7 «Про застосування стандартів аудиту».</p> <p>Таким чином єдиними стандартами, що мають використовуватись на території України є міжнародні стандарти аудиту.</p>
Оцінка	Повністю впроваджено
Коментарі	
Принцип 22	Кредитні рейтингові агентства повинні підлягати відповідним рівням нагляду. Регуляторна система повинна забезпечувати реєстрацію та поточний нагляд за рейтинговими агентствами, рейтинги яких використовуються в регуляторних цілях.
Опис	<p>Відповідно до статті 1 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» (далі – Закон) визначення кредитного рейтингу (рейтингування) - це діяльність з надання професійних послуг на ринку цінних паперів, спрямована на визначення кредитоспроможності об'єкта рейтингування, яка може бути проведена рейтинговим агентством.</p> <p>Статтею 1 Закону визначено, що кредитний рейтинг - це умовний вираз кредитоспроможності об'єкта рейтингування в цілому та/або його окремого боргового зобов'язання за національною шкалою кредитних рейтингів.</p> <p>Відповідно до статті 4-1 Закону рейтингові оцінки, отримання яких відповідно до закону є обов'язковим, мають право визначати виключно уповноважені рейтингові агентства та/або міжнародні рейтингові агентства (разом - Рейтингові агентства). Міжнародні рейтингові агентства обов'язково повинні бути визнані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.</p> <p>Розділ IV Положення про конкурс з визначення уповноважених рейтингових агентств, затверджене Рішенням Комісії від 19.10.2006 № 1040, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2006 р. за № 1233/13107, містить порядок та умови участі в конкурсі. Зазначеними нормами, зокрема, передбачено, що до участі в конкурсі з визначення уповноважених рейтингових агентств допускаються ті претенденти, які письмово підтвердили своє бажання взяти участь у конкурсі, надали відповідні документи і відповідають таким критеріям:</p> <ul style="list-style-type: none"> є резидентом; надає професійні послуги та безпосередньо здійснює визначення кредитних рейтингів (рейтингування) або інформаційно-аналітичні послуги, пов'язані із забезпеченням діяльності з визначення кредитного рейтингу; при визначенні рейтингової оцінки, визначення якої є обов'язковим за законом, використовує Національну шкалу;

має офіційний веб-сайт в мережі Інтернет з вільним доступом користувачів;

має досвід роботи не менш 1 року у зазначеній сфері діяльності та перелік визначених та оприлюднених кредитних рейтингів національним суб'єктам господарювання;

має унесений статутний капітал у розмірі не менше 2500 мінімальних заробітних плат, не менше 50 відсотків якого внесено у грошовій формі;

не має серед пов'язаних осіб, пов'язаних з учасниками ринків фінансових послуг, та не визначає їх кредитні рейтинги.

Відповідно до вимог зазначеного Положення претенденти подають до конкурсної комісії такі документи:

заяву про участь у конкурсі;

копії установчих документів, крім випадку, коли товариство діє на підставі модельного статуту, та копію виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців з відомостями про претендента;

копію довідки Державного комітету статистики України про внесення юридичної особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, засвідчену в установленому законодавством порядку;

аудиторський висновок щодо фінансового стану юридичної особи за чотири квартали, останній з яких передуює кварталу, в якому проводиться конкурс;

реєстраційну картку, відповідно до вимог положення;

інформацію про філії та інші відокремлені підрозділи;

відомості про участь юридичної особи в будь-яких об'єднаннях підприємств;

інформацію про посадових осіб органів управління юридичної особи, кількість та номінальну вартість акцій (розмір часток, паїв), що перебувають у їх власності;

інформацію про засновників та/або учасників юридичної особи, кількість та номінальну вартість акцій (розмір часток, паїв), що перебувають у їх власності;

інформацію про суб'єктів господарювання, у яких юридична особа є власником або користується акціями (частками, паями) ;

інформацію про чисельність працівників юридичної особи і документи на підтвердження їх кваліфікації та досвіду роботи: копія диплома та трудової книжки кожного працівника;

інформацію щодо пов'язаних осіб юридичної особи та їх пов'язаності з учасниками ринків фінансових послуг у довільній формі.

Особа набуває право визначати рейтингові оцінки з дати видачі їй свідоцтва про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств.

Особа включається до Державного реєстру уповноважених

рейтингових агентств за результатами конкурсного відбору (далі - конкурс).

Положенням про конкурс з визначення уповноважених рейтингових агентств визначений регламент роботи конкурсної комісії, а саме ним визначено наступний порядок дій.

Конкурс проводиться конкурсною комісією. Конкурсна комісія утворюється для організації та проведення конкурсу рішенням Комісії.

Персональний склад конкурсної комісії та зміни до її складу затверджуються відповідним рішенням Комісії. Кількісний склад конкурсної комісії складає не менше 7 осіб.

Конкурсна комісія складається з представників органів державної влади, професійних учасників ринку цінних паперів та їх об'єднань, емітентів, наукових закладів, при цьому кількість представників професійних учасників ринку цінних паперів та їх об'єднань, емітентів, наукових закладів складає не менше 1/3 від кількісного складу конкурсної комісії.

Конкурсна комісія має такі повноваження:

- визначення термінів проведення конкурсу;
- затвердження інформаційного повідомлення (оголошення) про проведення конкурсу;
- розгляд заяв претендентів на участь у конкурсі;
- визначення претендентів, які допускаються до конкурсу;
- розгляд та оцінка конкурсної документації претендентів;
- визначення переможців конкурсу серед учасників конкурсу;
- складання та затвердження протоколів про результати проведення конкурсу;
- здійснення інших функцій, передбачених законодавством України.

Конкурс проводиться за наявності хоча б однієї юридичної особи, допущеної до конкурсу (далі - претендент(и)), з кількості претендентів, що подали заяву на участь у конкурсі в установленний термін.

Конкурс проводиться в два етапи.

Засідання конкурсної комісії на першому етапі є відкритим. На засіданні конкурсної комісії обов'язкова присутність претендентів, які подали документи на конкурс.

На цьому етапі конкурсною комісією розглядаються заяви претендентів на участь у конкурсі та здійснюється опис поданих претендентами документів.

У разі необхідності отримання додаткової інформації про претендента конкурсна комісія має право заслухати його на своєму засіданні.

Для прийняття рішення щодо відповідності поданих претендентами документів на конкурс умовам участі в конкурсі та щодо реєстрації претендентів як учасників конкурсу (відмови в реєстрації в разі невідповідності документів на конкурс вимогам

участі в конкурсі) документи на конкурс передаються на розгляд конкурсній комісії, яка повинна опрацювати документи на конкурс в 10-денний строк.

За результатами розгляду конкурсною комісією документів на конкурс, які подані претендентами, конкурсна комісія визначає учасників конкурсу.

Конкурсна комісія має право прийняти рішення про відхилення заяви претендента на участь у конкурсі у разі:

якщо заява претендента про участь у конкурсі та/або додані до неї документи заповнені або оформлені неналежним чином;

якщо в додатках до заяви відсутній хоча б один документ із визначеного переліку;

відкликання заяви претендентом.

На другому етапі конкурсна комісія визначає переможців конкурсу. Засідання конкурсної комісії на другому етапі є закритим.

Конкурсна комісія визначає переможця(ів) конкурсу за результатами розгляду та обговорення конкурсної документації учасників конкурсу.

Переможцем(ями) конкурсу може бути декілька осіб.

Рішення про визначення переможця(ів) конкурсу приймається простою більшістю голосів.

Рішення конкурсної комісії щодо визначення переможця(ів) конкурсу оформлюється протоколом про результати конкурсу.

Дане рішення є підставою для отримання рейтинговим агентством статусу уповноваженого рейтингового агентства, яке має право визначати обов'язкові за законом рейтингові оцінки емітентів та цінних паперів.

Крім того, Правила визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою, затверджені Рішенням від 21.05.2007 № 1042 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 11 червня 2007 р. за N 607/13874, зобов'язують уповноважені рейтингові агентства:

- Здійснювати діяльність відповідно до цих Правил та методики визначення рейтингової оцінки за Національною шкалою.

- Проводити незалежну рейтингову оцінку за Національною шкалою.

- Здійснювати оновлення присвоєних рейтингових оцінок.

- Здійснювати діяльність з визначення рейтингової оцінки та її оновлення на підставі договору між уповноваженим рейтинговим агентством та суб'єктом рейтингування (далі - договір).

Зміни до договору можуть уноситись лише за згодою обох сторін договору.

У разі, якщо об'єктом рейтингування є боргові емісійні цінні папери, строк дії договору повинен відповідати строку існування

такого запозичення (строку до дати погашення такого випуску цінних паперів).

- Вести облік укладених договорів і зберігати їх в агентстві не менше п'яти років після виконання взаємних зобов'язань.

- Подавати до Комісії інформацію в обсягах, формах та в строки, що встановлені рішенням Комісії від 19.09.2006 № 855 "Про затвердження Порядку подання уповноваженими рейтинговими агентствами інформації до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку", зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13.10.2006 за № 1112/12986.

- Надсилати до Комісії протягом 5 робочих днів Методику визначення рейтингової оцінки за Національною шкалою, а також зміни до неї, затверджені уповноваженим рейтинговим агентством. При цьому, методика визначення рейтингової оцінки розуміється як документ, який визначає послідовність та принципи визначення рейтингової оцінки уповноваженим рейтинговим агентством. Методика визначення рейтингової оцінки повинна містити послідовність дій присвоєння та оновлення рейтингової оцінки.

Міжнародне рейтингове агентство набуває право визначати рейтингові оцінки з дати включення його до переліку визнаних Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Законодавство України надає право НКЦПФР визначати міжнародні рейтингові агентства, кредитні рейтинги яких можуть бути використані на території України в регуляторних цілях.

На даний час, Комісією після проведення внутрішніх процедур із обговорення визнано такі міжнародні рейтингові агентства:

Fitch Ratings (Велика Британія, Сполучені Штати Америки)

Moody's Investors Service (Сполучені Штати Америки) та її дочірні компанії

Standard and Poor's (Сполучені Штати Америки)

Визначення рейтингової оцінки потребують емітенти, які відповідають таким критеріям:

- 1) підприємства, у статутних капіталах яких є державна частка;
- 2) підприємства, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави;
- 3) підприємства, які займають монопольне (домінуюче) становище.

Визначення рейтингової оцінки, якщо інше не встановлено законом, потребують цінні папери, які належать до боргових та іпотечних емісійних цінних паперів, які не розподіляються між засновниками або серед заздалегідь визначеного кола осіб і можуть розповсюджуватися шляхом публічного розміщення, купуватися та продаватися на фондовій біржі, крім державних цінних паперів та цінних паперів, емітованих Державною

іпотечною установою.

Комісією визначено Порядок подання інформації уповноваженими рейтинговими агентствами, затверджений Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2012 № 1767 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 02 січня 2013 р. за N 25/22557.

Відповідно до цього порядку звітним періодом для складання Інформації є календарний рік та місяць. Уповноважені рейтингові агентства подають (надсилають) річну Інформацію до центрального апарату Комісії до 20 лютого року, наступного за звітним. Щомісячна Інформація надсилається до центрального апарату Комісії до 15 числа місяця, наступного за звітним.

Подання Інформації уповноваженими рейтинговими агентствами до центрального апарату Комісії здійснюється у вигляді електронних документів відповідно до нормативно-правових актів Комісії, що регулюють подання адміністративних даних та інформації у вигляді електронних документів до Комісії.

На письмову вимогу уповноваженої особи Комісії уповноважене рейтингове агентство зобов'язане подати Інформацію відповідно до Порядку №1767 в паперовій формі.

Річна Інформація складається з таких розділів:

титульний аркуш;

основні відомості про уповноважене рейтингове агентство із зазначенням інформації щодо пов'язаних осіб уповноваженого рейтингового агентства та їх пов'язаності з учасниками ринків фінансових послуг, а також щодо визначення їх кредитного рейтингу (у довільній формі);

відомості про володіння цінними паперами (частками, паями);

інформація про перелік емітентів, щодо яких здійснено рейтингову оцінку;

інформація про перелік цінних паперів, щодо яких здійснено рейтингову оцінку.

До річної Інформації додається фінансова звітність відповідно до законодавства України. Фінансова звітність складається відповідно до опису розділів та схем XML файлів, визначених окремим документом нормативно-технічного характеру.

Щомісячна Інформація складається з інформації про емітентів цільових облігацій, за якими у звітному місяці настають строки погашення, та про рівень кредитного рейтингу таких облігацій згідно зазначеного Порядку.

Крім того, Правилами визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою, затвердженими Рішенням від 21.05.2007 № 1042 та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 11 червня 2007 р. за № 607/13874, також передбачено, що уповноважене рейтингове

агентство зобов'язано оприлюднювати рейтингові оцінки та всі наступні оновлення рейтингової оцінки, визначені уповноваженим рейтинговим агентством, шляхом:

- розміщення на сайті такого агентства в глобальній інформаційній мережі Інтернет протягом 10 робочих днів з дати присвоєння цієї рейтингової оцінки, її оновлення, а також розміщення рейтингового звіту з урахуванням вимог законодавства про інформацію;

- надання до Комісії;

- щомісячного опублікування в обраному друкованому засобі масової інформації, який визначено в договорі, присвоєних або оновлених рейтингових оцінок у відповідному місяці.

Інформація щодо обраного уповноваженим рейтинговим агентством друкованого засобу масової інформації підлягає розміщенню на сайті цього агентства в глобальній інформаційній мережі Інтернет протягом 5 робочих днів з дати обрання відповідного друкованого засобу масової інформації.

Крім того, рейтингова оцінка та всі наступні оновлення рейтингової оцінки цільових облігацій, виконання зобов'язання за якими передбачається об'єктами житлового будівництва, для фінансування будівництва яких залучаються кошти від фізичних та юридичних осіб через розміщення облігацій, або емітентів таких облігацій публікується також в офіційних друкованих виданнях Комісії та в місцевих друкованих засобах масової інформації за місцезнаходженням об'єкта житлового будівництва.

Цими Правилами передбачено, що у разі необхідності Комісія, в межах своїх повноважень, може отримувати повний рейтинговий звіт від уповноваженого рейтингового агентства за окремим запитом Комісії за підписом Голови Комісії.

У разі виявлення порушень при здійсненні контролю за дотриманням цих Правил до уповноваженого рейтингового агентства застосовуються заходи впливу відповідно до законодавства України.

Пунктом 28 статті 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» передбачено право Комісії проводити самостійно чи разом з іншими відповідними органами перевірки фінансово-господарської діяльності уповноважених рейтингових агентств.

Відповідно до статті 8 Закону у разі виявлення ознак порушення Рейтинговим агентством вимог законів України у сфері цінних паперів та/або нормативних актів Комісії, Комісія має право вживати заходи впливу відповідно до законодавства, в тому числі виключати уповноважені рейтингові агентства з Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств, анулювати Свідоцтво про включення до Державного реєстру уповноважених рейтингових агентств, виключити міжнародні рейтингові агентства

	<p>з переліку визнаних.</p> <p>Крім того, відповідно до норм статті 11 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку застосовує до юридичних осіб фінансові санкції за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - неопублікування, опублікування не в повному обсязі інформації та/або опублікування недостовірної інформації; - нерозміщення, розміщення не в повному обсязі інформації та/або розміщення недостовірної інформації у загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів; - неподання, подання не в повному обсязі інформації та/або подання недостовірної інформації до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; - невиконання або несвоєчасне виконання рішень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку або розпоряджень, постанов або рішень уповноважених осіб Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо усунення порушень законодавства на ринку цінних паперів. <p>Необхідно зазначити, що такі санкції ще не застосовувались до рейтингових агентств.</p> <p>При визначенні рейтингової оцінки, визначення якої є обов'язковим за законом, уповноважене рейтингове агентство зобов'язане використовувати Національну шкалу.</p> <p>НКЦПФР встановила правила визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною шкалою, які, зокрема, передбачають, що уповноважене рейтингове агентство зобов'язане мати власну методологію визначення рейтингових оцінок. На вимогу Комісії така методологія повинна бути надана до Комісії. Вимог щодо її опублікування законодавством не встановлено.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментарі	<p>В законодавстві України майже відсутні правові механізми, які б забезпечували належний рівень нагляду за діяльністю рейтингових агентств в частині забезпечення уникнення конфлікту інтересів при присвоєнні рейтингової оцінки, при встановленні обов'язкових процедур щодо розкриття інформації рейтинговими агентствами та забезпечення їх прозорості діяльності, а також при забезпечення захисту рейтинговим агентством не публічної інформації, що була ним отримана в ході присвоєння рейтингової оцінки.</p> <p>НКЦПФР не здійснює ефективного поточного нагляду за діяльністю кредитних рейтингових агентств, у зв'язку з обмеженими повноваженнями регулятора, оскільки кредитні рейтингові агентства, не є ліцензованими учасниками ринку</p>

	цінних паперів.
Принцип 23	Інші особи, які пропонують інвесторам аналітичні послуги або послуги з оцінки повинні підлягати нагляду та регулюванню відповідно до впливу, який їх діяльність має на ринок, або рівню, відповідно до якого регуляторна система покладається на них
Опис	Питання регулювання діяльності фінансових аналітиків законодавством на ринку цінних паперів не передбачено.
Оцінка	Не впроваджений
Коментарі	На сьогодні немає будь-якого регулювання щодо діяльності надавача інформації або аналітика, який би не був працівником ліцензованого ринкового посередника. Питання відповідного наглядового режиму не є нагальним. Проте, надалі буде необхідним встановити регуляторний режим для цих осіб та забезпечити, щоб будь-які вимоги, які застосовуються наразі до ринкових посередників, персонал яких провадить відповідні звіти, включали вимоги до розкриття ними інформації, конфліктів інтересів та ведення бізнесу. НКЦПФР має надалі спостерігати за цим напрямком діяльності.

Г. Принципи щодо схем колективного інвестування

Принцип 24	Регуляторна система повинна встановлювати стандарти відповідності, управління, організації та операційної поведінки для осіб, які мають бажання здійснювати ринкові операції або управління схемами колективного інвестування.																
Опис	<p>Станом на 1 жовтня 2013 року, показники фондового ринку у сфері спільного інвестування є наступними:</p> <p>Кількість КУА – 348</p> <p>Кількість ІСІ – 1998, серед них:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 368 корпоративних інвестиційних фондів; - 1630 пайових інвестиційних фондів. <p>Номінальна вартість розміщених цінних паперів діючих ІСІ, що перебувають в обігу на кінець звітного періоду, млрд грн</p> <table border="1" data-bbox="411 1742 1497 1899"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Період</th> <th colspan="2">Серед юридичних осіб</th> <th colspan="2">Серед фізичних осіб</th> <th rowspan="2">Усього</th> </tr> <tr> <th>Резидентів</th> <th>Нерезидентів</th> <th>Резидентів</th> <th>Нерезидентів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>30.09.2013</td> <td>63.614</td> <td>16.160</td> <td>2.461</td> <td>0.045</td> <td>82.28</td> </tr> </tbody> </table> <p>Закон України Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» 2001 року (із змінами) та нормативно-правові акти, які були розроблені відповідно до закону,</p>	Період	Серед юридичних осіб		Серед фізичних осіб		Усього	Резидентів	Нерезидентів	Резидентів	Нерезидентів	30.09.2013	63.614	16.160	2.461	0.045	82.28
Період	Серед юридичних осіб		Серед фізичних осіб		Усього												
	Резидентів	Нерезидентів	Резидентів	Нерезидентів													
30.09.2013	63.614	16.160	2.461	0.045	82.28												

регулюють діяльність пайових та корпоративних інвестиційних фондів та компаній з управління активами.

Управління активами корпоративних інвестиційних фондів або пайових інвестиційних фондів (далі – ІСІ) здійснюється компаніями з управління активами (далі - КУА), які повинні отримати ліцензію на провадження діяльності з управління активами в Комісії.

Діяльність з управління активами ІСІ провадиться компанією з управління активами на підставі ліцензії, що видається Комісією в порядку, встановленому законодавством, за поданням відповідної саморегулювальної організації на ринку цінних паперів, яка об'єднує компанії з управління активами.

Пунктом 8 статті 3 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» передбачено, що компанія з управління активами інституційних інвесторів - господарське товариство, яке здійснює професійну діяльність з управління активами інституційних інвесторів на підставі ліцензії, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Стаття 27 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» зокрема встановлює, що ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку за її окремими видами, у тому числі вимоги до розміру статутного і власного капіталу, порядку його визначення, ліквідності, кваліфікаційні вимоги до фахівців професійного учасника фондового ринку, необхідні умови договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку, вимоги до приміщення, технічного та програмного забезпечення, вимоги щодо джерел походження коштів, за рахунок яких формується статутний капітал професійного учасника фондового ринку, інші вимоги та показники, що обмежують ризики професійної діяльності на фондовому ринку, встановлюються цим Законом, іншими законами України, що регулюють провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку, та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Частиною третьою статті 27 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» передбачено, що професійні учасники фондового ринку (в тому числі й компанії з управління активами інститутів спільного інвестування) зобов'язані:

- дотримуватися пруденційних нормативів, перелік, розміри і методика розрахунку яких встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Перелік пруденційних нормативів встановлюється щодо кожного виду професійної діяльності на фондовому ринку;

- подавати Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку розрахунок показників, що підтверджують виконання встановлених пруденційних нормативів щодо відповідного виду

професійної діяльності в порядку та у строки, визначені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Стаття 30 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» встановлює загальні норми поведінки компаній з управління активами, тобто обмеження діяльності та окремі виключення із загальних правил для компаній в рамках управління активами венчурних фондів.

Перелік документів, які є обов'язковими для подання до НКЦПФР для розгляду питання про можливість видачі ліцензії, передбачений статтею 27¹ Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Форми документів та окремі уточнення в межах компетенції НКЦПФР деталізовані у Ліцензійних умовах провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), затверджених рішенням НКЦПФР від 23.07.2013 року № 1281, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 12.09.2013 року за № 1576/24108.

При цьому, діяльність з обслуговування компанією з управління активами активів інвестиційних фондів без отримання ліцензії заборонена та згідно статті 163⁷ Кодексу України про адміністративні правопорушення тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (при повторному порушенні тягнуть за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.)

Згідно з частиною четвертою статті 29 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» поєднання діяльності з управління активами з іншими видами професійної діяльності на ринку цінних паперів забороняється, крім випадків, передбачених законом. При цьому, відповідно до частини п'ятої статті 29 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» компанія з управління активами, окрім діяльності з управління активами інституційних інвесторів, може здійснювати діяльність з управління іпотечним покриттям.

Основний обсяг регуляторних норм, які впливають на здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів викладено у наступних законодавчих та підзаконних регуляторних актах:

- Закони України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про акціонерні товариства», «Про депозитарну систему України», «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», «Про недержавне пенсійне забезпечення»;

- Положення про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів, затвердженого рішенням Комісії від 2 листопада 2006 року N 1227, зареєстроване в Міністерстві

юстиції України 30 листопада 2006 р. за N 1252/13126;

- Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), затверджених рішенням НКЦПФР від 23.07.2013 року № 1281, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 12.09.2013 року за № 1576/24108.

Окремі підзаконні регуляторні акти також встановлюють порядок обчислення вартості чистих активів інвестиційних фондів, передбачають порядок здійснення пруденційного нагляду за діяльністю, визначають порядок дій ліквідаційних комісії інститутів спільного інвестування.

Відповідно до пункту 7 статті 3 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» інститут спільного інвестування (далі - ІСІ) корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд.

Статтею 7 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» визначено, що корпоративний інвестиційний фонд - це ІСІ, який створюється у формі відкритого акціонерного товариства і провадить виключно діяльність із спільного інвестування.

Стаття 8 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» передбачає, що корпоративний інвестиційний фонд створюється відповідно до законодавства з питань діяльності акціонерних товариств з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

Стаття 9 Закону України «Про акціонерні товариства» визначає, що будь-яке акціонерне товариство, в тому числі й КІФ як інституту спільного інвестування, для створення повинен провести закрите (приватне) розміщення його акцій, установчі збори та здійснити державну реєстрацію акціонерного товариства.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» КІФ не має права бути емітентом інших цінних паперів, ніж прості іменні акції.

Враховуючи той факт, що КІФ є окремою юридичною особою, відповідно частини третьої статті 11 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» управління активами КІФ здійснює КУА на підставі договору про управління активами.

Стаття 22 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» встановлює, що пайовий інвестиційний фонд - це активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні

компанії з управління активами та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності. Пайовий інвестиційний фонд не є юридичною особою.

Стаття 22 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» встановлює, що пайовий інвестиційний фонд створюється за ініціативою компанії з управління активами шляхом придбання інвесторами випущених нею інвестиційних сертифікатів.

При цьому, на відміну від корпоративного інвестиційного фонду договори про управління активами між КУА та пайовим інвестиційним фондом законодавством не передбачаються.

Відповідно до статей 9 та 13 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» документами, на підставі яких здійснює свою діяльність КІФ є статут, регламент та проспект емісії акцій такого фонду.

Відповідно до статей 24 та 25 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» документами, які регулюють діяльність ПФ є його регламент та проспект емісії інвестиційних сертифікатів.

Враховуючи, що КІФ є окремою юридичною особою, емітентом акцій КІФ є безпосередньо такий КІФ. На відміну від КІФ, емітентом інвестиційних сертифікатів ПФ згідно статті 26 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» є компанія з управління активами, яка створила такий інститут спільного інвестування.

Згідно пункту 5 статті 3 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» інвестиційна декларація - документ, що є складовою частиною регламенту корпоративного та пайового інституту спільного інвестування та додатком до договору з компанією з управління активами, в якому визначаються основні напрями та обмеження інвестиційної діяльності інституту спільного інвестування.

Статут КІФ підлягає державній реєстрації у органах влади, які здійснюють реєстрацію юридичних осіб та вносять відповідні відомості до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України.

При цьому, статут КІФ відповідно до підзаконних актів підлягає погодженню в НКЦПФР, а регламенти, проспекти емісії цінних паперів як ПФів так і КІФ та будь-які зміни до них підлягають реєстрації безпосередньо Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Актами, які регулюють порядок такої реєстрації є:

- Положення про реєстрацію регламенту інститутів спільного інвестування та ведення Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування, затвердженого рішенням

Комісії від 6 липня 2002 року N 197, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2002 р. за N 657/6945;

- Положення про порядок реєстрації випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду затвердженого рішенням Комісії від 21 грудня 2006 року N 1585, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20 січня 2007 р. за N 46/13313;
- Положення про порядок реєстрації випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24 листопада 2009 року N 1478, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2009 р. за N 1246/17262.

Стаття 4 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» визначає, що пайові та корпоративні інвестиційні фонду:

- можуть бути відкритого, інтервального (проміжного) або закритого типу;

- Відкриті та інтервальні фонди мають бути диверсифіковані, тоді як закриті фонди можуть бути диверсифіковані та недиверсифіковані. Диверсифіковані фонди мають відповідати вимогам розміщення активів, встановлених законом..

ІСІ належить до відкритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов'язання здійснювати у будь-який час на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами).

ІСІ належить до інтервального типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами) протягом обумовленого у проспекті емісії строку (інтервалу). Проспект емісії ІСІ інтервального типу повинен передбачати порядок визначення дати початку та закінчення інтервалу, періодичність інтервалу (не рідше одного разу на рік та не частіше одного разу в квартал), тривалість інтервалу (не менше десяти робочих днів протягом року та не менше одного робочого дня протягом кожного інтервалу).

ІСІ належить до закритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) не бере на себе зобов'язань щодо викупу цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами) до моменту його припинення.

ІСІ може бути строковим або безстроковим:

- Строковий ІСІ створюється на встановлений у регламенті ІСІ певний строк, після закінчення якого зазначений ІСІ припиняється, якщо відповідно до вимог частин сьомої - дев'ятої цієї статті не прийнято рішення про подовження строку діяльності такого ІСІ.

Недиверсифікований ІСІ закритого типу, який здійснює виключно приватне (закрите) розміщення цінних паперів ІСІ серед юридичних осіб та фізичних осіб і активи якого можуть включати цінні папери, емітовані пов'язаними особами компанії з управління активами такого фонду, є венчурним фондом. Фізична особа може бути учасником венчурного фонду виключно за умови придбання цінних паперів такого фонду на суму не менше ніж 1500 мінімальних заробітних плат.

Публічне (відкрите) розміщення цінних паперів ІСІ здійснюється серед осіб, коло яких заздалегідь не визначене. Приватне (закрите) розміщення цінних паперів ІСІ здійснюється виключно серед заздалегідь визначеного кола осіб, зазначених у проспекті емісії цінних паперів. Цінні папери венчурного ІСІ розміщуються виключно шляхом приватного (закритого) розміщення. Розміщення цінних паперів ІСІ здійснюється після реєстрації випуску цінних паперів ІСІ, а також присвоєння цінним паперам ІСІ міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів.

Наразі, згідно Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» мінімальна кількість інвесторів публічного ІСІ, або приватного не визначена. При цьому, даний Закон також не містить норм щодо можливості створення об'єднання фондів для формування пулу цінних паперів декількох фондів.

Законом встановлено вимоги до розміру статутного капіталу КУА, які здійснюють управління активами інституційних інвесторів.

Розмір статутного капіталу КУА має становити не менш як 7 мільйонів гривень (700, 000 Євро). Поряд з цим, в КУА мають завжди працювати не менше трьох сертифікованих фахівців (у тому числі керівник), які безпосередньо здійснюють діяльність з управління активами.

Сертифікація спеціалістів компаній з управління активами здійснюється НКЦПФР відповідно до Положення про сертифікацію фахівців з питань фондового ринку, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13.08.2013 N 1464, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 вересня 2013 р. за N 1572/24104.

Відповідно до пункту 2 розділу I вищезгаданого Положення сертифікована особа - фізична особа, яка внесена до реєстру сертифікованих осіб та на ім'я якої виписаний сертифікат на право здійснення дій, пов'язаних з безпосереднім провадженням професійної діяльності на фондовому ринку.

Для сертифікації заявник повинен відповідати таким вимогам:

1) мати кваліфікаційне посвідчення фахівця з відповідного виду діяльності, яке видається у порядку, встановленому

Положенням про порядок навчання та атестації фахівців з питань фондового ринку, затвердженим наказом Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24 вересня 1996 року N 215, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 08 жовтня 1996 року за N 584/1609;

2) не бути за вироком суду позбавленим права посідати певні посади та займатися певною діяльністю;

3) не мати судимість не погашену, не зняту в установленому законодавством порядку, у тому числі за корисливі злочини і за злочини у сфері господарської діяльності;

4) мати бездоганну ділову репутацію.

В свою чергу відповідно до Положення про порядок навчання та атестації фахівців з питань фондового ринку, кваліфікаційне посвідчення з відповідної спеціалізації видається фахівцю у разі успішного складання кваліфікаційного іспиту. Особи, які претендують на одержання кваліфікаційного посвідчення, повинні мати визначений рівень освіти у одній із таких галузей знань - правознавства, економіки, математика, інформатика, кібернетика.

При цьому, зазначені вимоги до освіти не застосовуються до осіб, які мають загальний стаж роботи на фондовому ринку за будь-яким видом професійної діяльності не менше дев'яти років.

Відповідно до підпункту 3 пункту 4 розділу I вищезазначеного Положення НКЦПФР видає фізичним особам сертифікати, в тому числі й на управління активами інституційних інвесторів.

Згідно з абзацом четвертим пункту 8 пункту 1 розділу II Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), затверджених рішенням НКЦПФР від 23.07.2013 року № 1281, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 12.09.2013 року за № 1576/24108, керівник або тимчасово виконуючий обов'язки керівника юридичної особи, яка здійснює управління активами інституційних інвесторів, повинен мати стаж роботи на фондовому ринку не менше двох років.

При цьому, вимоги до стажу роботи інших ніж керівник або тимчасово виконуючий обов'язки керівника сертифікованих спеціалістів не висуваються. Тобто посаду сертифікованого спеціаліста КУА (окрім керівника та тимчасово виконуючого його обов'язки) може займати особа з будь-яким стажем роботи.

Керівник та фахівці компанії з управління активами (у тому числі керівники та фахівці її відокремлених підрозділів), що провадять діяльність з управління активами інституційних інвесторів, не можуть одночасно працювати в іншому професійному учаснику фондового ринку. Тобто робота будь-якої фізичної особи як сертифікованого фахівця КУА (як на керівних, так і на інших посадах) забороняє мати трудові відносини з іншими професійними учасниками фондового ринку.

Учасник (акціонер) з істотною участю - фізична особа та особи, через яких здійснюватиметься опосередкований контроль за юридичною особою, члени виконавчого органу та/або наглядової ради власника заявника з істотною участю; керівник заявника (або тимчасово виконуючий обов'язки керівника юридичної особи, яка здійснює управління активами інституційних інвесторів) та члени виконавчого органу заявника (у разі створення колегіального виконавчого органу), головний бухгалтер заявника, керівник Служби внутрішнього аудиту (контролю) (у разі створення окремого структурного підрозділу) або внутрішній аудитор (контролер) (у разі призначення окремої посадової особи) повинні мати ділову репутацію за останні два роки, яка відповідає таким вимогам:

особа не позбавлялась права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

особа не має судимості за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законодавством порядку;

особа не займала посади керівника та/або члена виконавчого органу, головного бухгалтера, керівника Служби внутрішнього аудиту (контролю) (у разі створення окремого структурного підрозділу) або внутрішнього аудитора (контролера) у професійному учаснику, якого визнано банкрутом та/або здійснено його ліквідацію за рішенням суду, до якого застосовувалась санкція за порушення законодавства щодо ліквідації інститутів спільного інвестування або санкція - анулювання ліцензії;

до особи не застосовувалась санкція анулювання сертифіката на право провадження професійної діяльності з цінними паперами;

особа не була притягнута до адміністративної відповідальності за порушення законодавства на ринку цінних паперів більше двох разів протягом року;

особа з'являлась на складання протоколу про адміністративне правопорушення на ринку цінних паперів (у разі його складання);

особа не має несплачених штрафних санкцій, які накладались на неї за правопорушення на ринку цінних паперів;

особу не було звільнено на вимогу державного органу (у тому числі іноземного) та на підставі пунктів 2, 3, 4, 7, 8 частини першої статті 40 та статті 41 Кодексу законів про працю України;

особа погодила істотну участь у професійному учаснику фондового ринку в разі її набуття та/або збільшення в установленому законодавством порядку;

особа відсутня в переліку осіб, пов'язаних зі здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції в установленому законодавством порядку.

Заявник (ліцензіат), власник заявника з істотною участю - юридична особа:

не повинен бути включений до переліку осіб, пов'язаних зі

здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції в установленому законодавством порядку;

не повинен мати прострочених зобов'язань щодо сплати штрафних санкцій у строк, встановлений законодавством, які накладались за правопорушення на ринку цінних паперів, що виносились уповноваженими особами Комісії щодо цього заявника (ліцензіата), а також відповідних рішень Комісії, що стосуються діяльності цього заявника (ліцензіата), які не були оскаржені в судовому порядку, за винятком розпоряджень, постанов та рішень, що були скасовані чи визнані нечинними за рішенням суду, яке набрало законної сили, або дію яких зупинено ухвалою суду;

повинен мати попередню діяльність, яка не призвела до призначення тимчасового керівника (тимчасової адміністрації) та/або примусової ліквідації професійного учасника фондового ринку; анулювання відповідних ліцензій на фондовому ринку;

особа погодила істотну участь у професійному учаснику фондового ринку в разі її набуття та/або збільшення в установленому законодавством порядку.

Уповноважений орган компанії з управління активами при призначенні на посаду керівника компанії з управління активами повинен перевірити його бездоганну ділову репутацію згідно з вимогами законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Для цілей розуміння стажу роботи на фондовому ринку вищезгадані Ліцензійні умови встановлюють наступне:

стаж роботи на фондовому ринку - загальний стаж роботи особи:

- у професійному учаснику за будь-яким видом професійної діяльності на фондовому ринку;
- як посадової особи в саморегульвній організації на фондовому ринку, яка набула відповідного статусу в установленому законодавством порядку;
- як державного службовця у Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку та/або НКЦПФР.

Ліцензіат зобов'язаний повідомляти орган ліцензування про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії (копії ліцензій). У разі виникнення таких змін ліцензіат зобов'язаний подати до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку відповідне повідомлення в паперовій та електронній формах разом з документами, які підтверджують зазначені зміни, або засвідченими в установленому порядку копіями таких документів, а саме: довідку про керівних посадових осіб та фахівців заявника (його відокремлених підрозділів), що мають

повноваження безпосередньо провадити діяльність з управління активами інституційних інвесторів і сертифіковані у порядку, установленому Комісією, протягом 15 робочих днів з дати виникнення відповідних змін (з дати, зазначеної в сертифікаті, або з дати призначення на посаду (звільнення з посади) сертифікованого фахівця) та витяг з трудової книжки керівника заявника (його відокремлених підрозділів) або копії наказів про призначення та звільнення, що підтверджують наявність у нього стажу роботи на фондовому ринку, засвідчені в установленому законодавством порядку.

Крім цього, КУА має бути членом Української асоціації інвестиційного бізнесу – СРО, зареєстрована Комісією.

Ліцензійними умовами встановлено необхідність КУА мати не менше трьох сертифікованих спеціалістів. КУА має право мати будь-яку кількість сертифікованих спеціалістів, але не менше трьох. Комісія не має право відхиляти заявки, де рівень бізнесу був би надто великим лише для 3 спеціалістів.

Ліцензійними умовами провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), затвердженими рішенням НКЦПФР від 23.07.2013 року № 1281, (далі - Ліцензійні умови), зокрема, передбачена процедура розгляду пакету документів, поданих ліцензіатом для отримання ліцензії на провадження діяльності з управління активами, яка передбачає право Комісії протягом строку розгляду документів здійснювати безвиїзну документальну перевірку достовірності відомостей, які зазначені в цих документах.

У Ліцензійних умовах наведено підстави для залишення заяви без розгляду та відмови у видачі ліцензії (пункти 3 та 12 Ліцензійних Умов).

У разі відсутності підстав, вказаних у пунктах 3 та 12 розділу V вищезгаданих Ліцензійних умов НКЦПФР видає ліцензію. Враховуючи вищевказане, НКЦПФР згідно покладених на неї обов'язків Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» та вже згадуваних Ліцензійних умов, інших методів оцінки потенційного ліцензіата, підстав для відмови у видачі ліцензій компаніям з управління активами не має.

Окрім того, як зазначалось раніше, підзаконними актами НКЦПФР встановлено окремі обов'язки КУА (зокрема у Положенні про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів, затвердженому рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 2 листопада 2006 р. N 1227, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 30 листопада 2006 р. за N 1252/13126).

Так у розділі IV вищезгаданого Положення серед обов'язків КУА вказуються:

- управляти активами інституційного інвестора відповідно до вимог законодавства;
- діяти в інтересах інституційного інвестора (формувати інвестиційний портфель відповідно до інвестиційної декларації з метою отримання максимального доходу при мінімально можливих ризиках, з урахуванням умов, зазначених у договорі про управління активами, кон'юнктури ринку цінних паперів, ризик вибору контрагента та інших факторів ризику);
- дотримуватися вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- дотримується нормативів, установлених пунктом 1.20 розділу V цього Положення, та інших показників (нормативів), які обмежують ризики учасників фонду;
- забезпечує вільний доступ інвесторів до інформації, що міститься у проспекті емісії цінних паперів ІСІ, регламенті та змінах до них;
- дотримується пруденційних нормативів щодо діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), перелік, розміри і методика розрахунку яких встановлюються НКЦПФР;
- КУА або особа, яка здійснює діяльність з управління активами інституційних інвесторів та є фінансовою установою, зобов'язана, до укладання з клієнтом договору про надання фінансової послуги, додатково надавати йому інформацію згідно з вимогами Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг" з урахуванням законодавства про захист прав споживачів.

Для отримання ліцензії КУА повинна подати необхідний пакет документів, до якого, в свою чергу, входять такі документи:

- копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців, засвідчена в установленому порядку копія статуту заявника,
- аудиторський висновок про формування та сплату статутного капіталу заявника,
- довідка про керівних посадових осіб та фахівців заявника,
- довідка про наявність(відсутність) у складі учасників (акціонерів) заявника фізичної особи, яка має не погашену або не зняту в установленому порядку судимість за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності та володіє прямо чи опосередковано акціями (частками) у статутному капіталі заявника,
- довідка про бездоганну ділову репутацію керівника заявника, складена у довільній формі, в якій повинна міститися інформація стосовно наявності (відсутності) фактів

займання керівником заявника протягом останніх двох років посади керівника в професійному учаснику, якого визнано банкрутом та здійснено його ліквідацію за рішенням суду або до якого не застосовувалась санкція за порушення законодавства щодо ліквідації інститутів спільного інвестування або санкція - анулювання ліцензії,

- інформація про власників та пов'язаних осіб заявника,
- довідка про наявність (відсутність) у складі засновників (акціонерів) заявника органу (органів) державної влади,
- копія свідоцтва (свідоцтв) про реєстрацію випуску цінних паперів,
- письмове подання відповідної саморегулювальної організації щодо спроможності компанії з управління активами провадити діяльність з управління активами інституційних інвесторів,
- засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують право власності заявника на нежитлове приміщення (далі - приміщення) або право користування ним.

КУА самостійно несе відповідальність за достовірність інформації поданої в пакеті документів на отримання ліцензії.

Необхідно зазначити, що документи, які стосуються системи ліцензування компаній з управління активами та вказані у вже згадуваній статті 27¹ Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» встановлює необхідність подання для отримання ліцензії в тому числі копію виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців з відомостями про юридичну особу (якщо інше не передбачено законом). Включення відомостей про юридичних та фізичних осіб до цього Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців здійснюється виключно щодо юридичних та фізичних осіб, які є резидентами України. Відповідно, й отримання ліцензій на провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів наразі згідно чинного національного законодавства можливе виключно для юридичних осіб-резидентів.

Аналогічна ситуація із реєстрацією інститутів спільного інвестування. Погодження статутів КІФ, реєстрація регламентів, проспектів емісії цінних паперів інститутів спільного інвестування та змін до них здійснюється виключно щодо фондів, які є резидентами України.

При цьому, Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» передбачено, що всі особи, які здійснюють обслуговування діяльності інститутів спільного інвестування мають володіти ліцензіями згідно українського національного законодавства.

Окремо, слід зазначити, що відповідно до норм загального законодавства України, в тому числі й Цивільного кодексу України,

укладення договорів між суб'єктами господарювання-резидентами України та іноземними юридичними особами не заборонене.

У випадках коли укладені договори передбачають здійснення інвестицій інститутами спільного інвестування – резидентами України у цінні папери іноземних емітентів регуляторні акти Національного банку України встановлюють необхідність отримання окремих дозволів для здійснення інвестицій закордон.

В той же час, регулювання порядку допуску цінних паперів іноземних емітентів здійснюється НКЦПФР відповідно до Положення про допуск цінних паперів іноземних емітентів до обігу на території України, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 22.11.2012 N 1692, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2012 р. за N 2178/22490.

Уповноважений орган компанії з управління активами при призначенні на посаду керівника компанії з управління активами повинен перевірити його бездоганну ділову репутацію згідно з вимогами законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

За загальним принципом законодавчого регулювання господарських правовідносин на території України органи державної влади діють виключно в межах наданих їм повноважень та функцій, а господарюючі комерційні суб'єкти мають право здійснювати будь-які дії, що не заборонені законодавством.

Грунтуючись на вищевказаному принципі, зокрема стаття 30 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» передбачає обмеження діяльності компаній з управління активами та окремі виключення із правил для КУА в рамках їх діяльності з управління активами венчурних інвестиційних фондів. Так, статтею 30 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» обмежені можливості для фондів, які не є венчурними:

- набувати за рахунок активів ІСІ майно та цінні папери тих видів, що не передбачені інвестиційною декларацією ІСІ;
- інвестувати кошти спільного інвестування у цінні папери компанії з управління активами та її пов'язаних осіб;
- використовувати активи ІСІ для забезпечення виконання зобов'язань, виникнення яких не пов'язане з функціонуванням відповідного ІСІ;
- розміщувати цінні папери інших емітентів, крім цінних паперів ІСІ, активами яких вона управляє;
- відчужувати майно, яке належить компанії, до активів ІСІ тощо.

Статтею 30 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» дозволено компаніям з управління активами за рахунок коштів спільного інвестування венчурних фондів під їх управлінням здійснювати зокрема:

- надавати позику за рахунок активів ІСІ;
- придбавати за рахунок активів ІСІ векселі, похідні (деривативи), цінні папери ІСІ відкритого типу, якщо інше не встановлено нормативно-правовими актами Комісії;
- укладати договори купівлі-продажу з пов'язаними особами такої компанії;
- відчужувати нерухоме майно, що становить активи відповідного ІСІ, до активів самої компанії тощо.

Окрім того, при здійсненні діяльності з управління активами інституційних інвесторів компанії з управління активами мають керуватись нормами статей Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», які передбачають вимоги до системи диверсифікації активів інститутів спільного інвестування з огляду на їх види та типи.

Таким чином, система та механізми управління компанією з управління активами безпосередньо коштами спільного інвестування відповідних фондів формується такою компанією з управління активами з огляду на всю сукупність обмежень, які встановлені законами, що регулюють діяльність зі спільного інвестування.

Відповідно до вимог зазначених актів законодавства КУА несе майнову відповідальність за збитки, що були завдані ІСІ її діями (бездіяльністю). КУА відшкодовує втрати, понесені ІСІ, який здійснює публічне (відкрите) розміщення своїх цінних паперів, якщо протягом року вартість чистих активів ІСІ у розрахунку на один цінний папір ІСІ зменшилася нижче його номінальної вартості більш ніж на 20 відсотків унаслідок порушення КУА вимог законів.

Відшкодування провадиться за рахунок резервного фонду цієї КУА в порядку, встановленому Комісією, а у разі недостатності резервного фонду - за рахунок іншого майна цієї КУА.

Нормативно-правовим актом Комісії встановлено вимоги щодо складу і розміру витрат, які відшкодовуються за рахунок активів ІСІ.

Комісія відповідно до вимог Положення про порядок складання та розкриття інформації компаніями з управління активами та особами, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку отримує інформацію про результати діяльності та розрахунок вартості чистих активів ІСІ:

щоденну - щодо вартості чистих активів ІСІ, яка розраховується

для ІСІ відкритого типу на кінець кожного робочого дня, закритого та інтервального типу - на кожний день, що передує дню приймання заявок на розміщення та/або викуп цінних паперів ІСІ, - до 13-ї години наступного робочого дня;

щоквартальну - не пізніше останнього числа місяця, що настає за звітним кварталом. Інформація за ІV квартал подається у складі річної інформації;

щорічну - не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним;

нерегулярну - протягом десяти робочих днів після дати вчинення дії.

При цьому, річна інформація КУА включає аудиторський висновок, довідку про винагороду КУА ІСІ та довідку про склад та розмір витрат, що відшкодовуються за рахунок активів ІСІ, а також фінансову звітність.

Крім подання до Комісії інформації щодо результатів діяльності ІСІ вона підлягає оприлюдненню в мережі Інтернет (на сайті загальнодоступної інформаційної бази даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів або в її інформаційному ресурсі (стрічці новин). КУА додатково може оприлюднити інформацію на сайті саморегулювальної організації, членом якої є Компанія), а також інформації в офіційних друкованих виданнях Комісії.

Ліцензіат (тобто у нашому випадку – Компанія з управління активами) зобов'язаний повідомляти НКЦПФР про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії (копії ліцензій). У разі виникнення таких змін ліцензіат зобов'язаний подати до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку відповідне повідомлення в паперовій та електронній формах разом з документами, які підтверджують зазначені зміни, або засвідченими в установленому порядку копіями таких документів, а саме: довідку про керівних посадових осіб та фахівців заявника (його відокремлених підрозділів), що мають повноваження безпосередньо провадити діяльність з управління активами інституційних інвесторів і сертифіковані у порядку, установленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку, протягом 15 робочих днів з дати виникнення відповідних змін (з дати, зазначеної в сертифікаті, або з дати призначення на посаду (звільнення з посади) сертифікованого фахівця) та витяг з трудової книжки керівника заявника (його відокремлених підрозділів) або копії наказів про призначення та звільнення, що підтверджують наявність у нього стажу роботи на фондовому ринку, засвідчені в установленому законодавством порядку.

Слід зазначити, що звітність зберігачів, які здійснюють обслуговування активів ІСІ не включає інформацію про операції безпосередніх інвестиційних фондів та містить узагальнену інформацію про операції. В той же час, перехресна перевірка

інформації про операції, які обслуговував зберігач, та інформації зі звітів компанії з управління активами щодо дій з коштами спільного інвестування можлива та застосовується НКЦПФР як інструмент порівняння, співставлення інформації та виявлення недостовірності поданих результатів.

Учасники інститутів спільного інвестування (юридичні та фізичні особи) звітної інформації про свої операції або стан інвестицій у інструменти інститутів спільного інвестування до НКЦПФР не подають. В той же час, являючись суб'єктами господарювання, мають обов'язок подання декларацій про доходи та збитки до органів податкового контролю.

Крім того, з 2013 року КУА повинні розраховувати пруденційні нормативи відповідно до Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), затвердженого рішенням Комісії від 09 січня 2013 року № 1, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 січня 2013 р. за N 171/22703.

Пруденційні нормативи згідно з вказаним Положенням застосовуються до Компаній та Осіб, що здійснюють управління недержавними пенсійними фондами:

1) нормативи платоспроможності та фінансової стабільності, які включають:

- показник покриття зобов'язань власним капіталом;
- показник фінансової стійкості.

2) нормативи рівня власного капіталу, які включають:

- показник рівня власного капіталу;
- показник рівня власного капіталу;

3) показник дотримання кількості сертифікованих фахівців (у тому числі керівних посадових осіб);

4) показник формування резервного фонду;

5) показник здійснення діяльності за місцезнаходженням (враховують використання опції про можливість тимчасової зміни місцезнаходження);

6) показник професійної репутації.

Пруденційні нормативи, що застосовуються до ІСІ:

1) Показник мінімального розміру активів ІСІ;

2) Показник відповідності активів ІСІ складу і структурі, що визначені законодавством;

3) Показник ризику інвестиційного портфеля ІСІ;

Інформація про результати розрахунку пруденційних показників та дані, на основі яких Компаніями та Особами здійснювався розрахунок зазначених показників, подається відповідно до нормативно-правових актів НКЦПФР, що регулюють питання розкриття інформації.

Окрім того, згідно статті 15¹ Закону України «Про фінансові

послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» вищий орган управління або наглядова рада фінансової установи утворює в її складі структурний підрозділ або визначає окрему посадову особу для проведення внутрішнього аудиту (контролю).

Внутрішній аудит (контроль) передбачає:

- 1) нагляд за поточною діяльністю фінансової установи;
- 2) контроль за дотриманням законів, нормативно-правових актів органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, та рішень органів управління фінансової установи;
- 3) перевірку результатів поточної фінансової діяльності фінансової установи;
- 4) аналіз інформації про діяльність фінансової установи, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами фінансової установи;
- 5) виконання інших передбачених законами функцій, пов'язаних з наглядом та контролем за діяльністю фінансової установи.

Структурний підрозділ або окрема посадова особа, що проводить внутрішній аудит (контроль), підпорядковується наглядовій раді, а у разі, коли законодавством не вимагається обов'язкове утворення наглядової ради, - вищому органу управління фінансової установи та звітує перед ними.

Структурний підрозділ, який проводить внутрішній аудит (контроль), організаційно не залежить від інших підрозділів фінансової установи.

Законодавством з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг можуть бути встановлені особливості організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю).

Комісія здійснює моніторинг діяльності ліцензіатів - КУА, перевіряє звіти, які надаються на постійній основі, та проводить планові й позапланові перевірки. Комісія може застосовувати широкий спектр адміністративних санкцій та здійснювати заходи щодо усунення правопорушення на ринку, включаючи попередження, штрафи, призупинення дії та відкликання ліцензії, заміну КУА.

Щодо заміни КУА необхідно уточнити, що НКЦПФР до 01.01.2014 має повноваження прийняти рішення про погодження прийнятого наглядовою радою відповідного пайового інвестиційного фонду рішення про відмову від послуг компанії з управління активами та заміну такої компанії. Таким чином, НКЦПФР по суті не приймає рішення про заміну, а погоджує рішення представницького органу учасників пайового фонду. Подібна процедура не передбачена законодавством для заміни КУА корпоративного фонду. У разі необхідності зміни управляючої компанії КІФ, наглядова рада останнього приймає рішення про припинення договору про управління з відповідною КУА, про

	<p>укладення договору з новою КУА та направляє дане рішення для затвердження загальними зборами акціонерів такого КІФ (у такому разі регуляторна база нашої юрисдикції не вважає за необхідне погоджувати рішення про заміну КУА).</p> <p>Комісія має право порушувати в суді питання про ліквідацію корпоративного інвестиційного фонду та приймати рішення про ліквідацію пайового інвестиційного фонду.</p> <p>Комісія також має право надсилати КУА обов'язкові для виконання розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери та вимагати надання необхідних документів відповідно до чинного законодавства.</p> <p>Комісія може також звертатись з запитом до Генеральної прокуратури та Міністерства внутрішніх справ щодо проведення перевірки з порушення законодавства.</p> <p>Пунктом 9, 24, 28 статті 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» визначено, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право, зокрема, проводити самостійно чи разом з іншими відповідними органами перевірки та ревізії фінансово-господарської діяльності професійних учасників ринку цінних паперів та саморегулівних організацій професійних учасників ринку цінних паперів, а також перевірки та ревізії діяльності емітентів щодо стану корпоративного управління та здійснення операцій з розміщення та обігу цінних паперів, проводити перевірки незалежних оцінювачів майна інститутів спільного інвестування щодо додержання вимог законодавства у сфері спільного інвестування, проводити самостійно чи разом з іншими відповідними органами перевірки фінансово-господарської діяльності уповноважених рейтингових агентств.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Законодавством України не передбачено заборони прямого делегування КУА її повноважень повністю або обмежень щодо систематичності такого делегування. Відповідно законодавством не встановлено вимог щодо порядку делегування КУА своїх повноважень чи контролю за такими діями з боку Комісії.</p> <p>Існують спеціальні вимоги стосовно внутрішнього контролю, проте, немає загальних вимог з корпоративного управління щодо належного управління ризиками та контролю, які дозволяють компанії з управління активами зрозуміти та зменшити ризики, пов'язані з провадженням своєї діяльності, відповідно до законодавства.</p> <p>Немає зобов'язань до компанії з управління активами щодо призначення співробітника з внутрішнього контролю та встановлення для такого співробітника відповідних прав та обов'язків.</p> <p>Існують певні вимоги, пов'язані з конфліктами інтересів, але має бути загальна вимога, що управляючий активами має</p>

	<p>ідентифікувати, управляти та розкривати конфлікт інтересів. Немає вимог щодо розділення певних функцій (наприклад, відокремлення персоналу який працює з клієнтами, від такого, що не працює з клієнтами).</p>
Принцип 25	Регуляторна система повинна забезпечувати правила для правової форми та структури схем колективного інвестування, у тому числі сегрегацію та захист активів клієнтів
Опис	<p>Правова форма ІСІ визначена Законом.</p> <p>Стаття 8 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» встановлює, що корпоративний інвестиційний фонд створюється відповідно до законодавства з питань діяльності акціонерних товариств з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.</p> <p>Стаття 17 вищевказаного Закону встановлює, що створення наглядової ради у корпоративному інвестиційному фонду є обов'язковим. Нагляд за діяльністю компанії з управління активами здійснює на підставі статуту корпоративного інвестиційного фонду наглядова рада.</p> <p>Відповідно до частин четвертої – шостої статті 11 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» Управління активами корпоративного інвестиційного фонду на підставі відповідного договору здійснює КУА. Договір укладається між корпоративним інвестиційним фондом (акціонерним товариством) та КУА. Сторонами договору про управління активами є наглядова рада корпоративного інвестиційного фонду та компанія з управління активами. Договір після підписання підлягає затвердженню рішенням загальних зборів акціонерів відповідного корпоративного інвестиційного фонду.</p> <p>Вимоги до змісту договору про управління активами конкретизовані та систематизовані у вже згаданому раніше Положенні про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів, затвердженому рішенням Комісії від 2 листопада 2006 року N 1227, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 30 листопада 2006 р. за N 1252/13126.</p> <p>Згідно вищевказаного нормативно-правового акту договір про управління активами має містити:</p> <ul style="list-style-type: none"> повне найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код за ЄДРПОУ сторін, термін дії договору; серію, номер та дату видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), термін її дії; предмет договору - управління активами за винагороду протягом терміну дії договору; права й обов'язки сторін згідно із законодавством; відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання

умов договору, порушення конфіденційності, розголошення інсайдерської інформації;

- порядок змін умов договору;
- умови дострокового припинення договору;
- відомості про уповноважених осіб сторін договору.

Невід'ємним додатком до договору є інвестиційна декларація інституційного інвестора.

Крім того договір повинен містити:

- строк дії договору, який не повинен перевищувати трьох років з дати його укладання;
- зобов'язання КУА щодо інвестування активів ІСІ з метою отримання максимального інвестиційного доходу при мінімально можливих ризиках відповідно до інвестиційної декларації;
- порядок відшкодування КУА збитків, завданих корпоративному інвестиційному фонду неналежним виконанням умов договору;
- розмір та порядок оплати винагороди, а також можливість виплати премії КУА, що визначається за домовленістю сторін відповідно до законодавства.

Частина третя статті 13 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» визначає, що кожна розміщена акція корпоративного інвестиційного фонду надає її власникові однаковий обсяг прав. Після реєстрації корпоративного інвестиційного фонду в реєстрі ІСІ акції корпоративного інвестиційного фонду розміщуються за грошові кошти. Неповна сплата розміщених акцій не дозволяється.

Згідно Закону, Пайовий інвестиційний фонд не є юридичною особою.

Відповідно до частини шостої статті 25 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» частка учасника пайового інвестиційного фонду засвідчується інвестиційним сертифікатом.

Учасники пайового інвестиційного фонду не мають права втручатися у діяльність компанії з управління активами, крім випадків, передбачених Законом.

Учасники пайового інвестиційного фонду, кошти спільного інвестування якого залучені шляхом приватного (закритого) розміщення інвестиційних сертифікатів, можуть утворювати наглядову раду для нагляду за виконанням інвестиційної декларації, зберіганням активів фонду, проведенням аудиторських перевірок діяльності та оцінки майна фонду.

Стаття 26 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» визначає, що емітентом інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду виступає компанія з управління активами цього фонду. Інвестиційний сертифікат надає кожному його власникові однакові

права.

Пайовий інвестиційний фонд - це активи, що належать інвесторам на праві спільної часткової власності, перебувають в управлінні КУА та обліковуються останньою окремо від результатів її господарської діяльності.

Господарською діяльністю, при цьому, визнається згідно статті 3 Господарського кодексу України діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Відокремленість активів ІСІ, в тому числі й активів пайових інвестиційних фондів, від активів безпосередньо самої компанії з управління активами забезпечуються нормами про відокремлений облік активів цих суб'єктів господарювання, про неможливість використовувати активи ІСІ для забезпечення виконання зобов'язань, виникнення яких не пов'язане з функціонуванням відповідного ІСІ (стаття 30 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»), у разі визнання компанії з управління активами банкрутом активи ІСІ не включаються до ліквідаційної маси компанії з управління активами (стаття 30 того ж Закону України).

Крім того, нормативно-правовими актами Комісії (Положення про реєстрацію регламенту інститутів спільного інвестування та ведення Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування, затвердженого рішенням Комісії від 6 липня 2002 року N 197, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2002 р. за N 657/6945; Положення про порядок реєстрації випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду затвердженого рішенням Комісії від 21 грудня 2006 року N 1585, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20 січня 2007 р. за N 46/13313; Положення про порядок реєстрації випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24 листопада 2009 року N 1478, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2009 р. за N 1246/17262) встановлений порядок створення інститутів спільного інвестування, який в тому числі й містить обов'язки відкриття окремих від компанії з управління активами та інших інститутів спільного інвестування рахунків як у цінних паперах, так і в грошових коштах.

Активи та економічна діяльність ІСІ повністю відокремлені від активів та економічної діяльності КУА. Дана вимога застосовується до всіх активів.

Наразі спеціальне законодавства про діяльність інститутів спільного інвестування не визначає категорії «спільна часткова власність», але виходячи із отримуваних учасником пайового інвестиційного фонду прав та обов'язків під спільною частковою

власністю для цілей розуміння Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» слід розуміти володіння активами фонду власниками інвестиційних сертифікатів фонду у частках, пропорційних до кількості придбаних ними таких сертифікатів. Тобто, усі активи фонду розподіляються між учасниками фонду пропорційно кількості придбаних ними цінних паперів фонду.

Діяльність із спільного інвестування здійснюється після здійснення Комісією реєстраційних процедур - реєстрації регламенту (документу, який визначає особливості діяльності ІСІ), внесення ІСІ до реєстру ІСІ, реєстрації проспекту емісії цінних паперів ІСІ.

Реєстрація регламенту та внесення ІСІ до реєстру ІСІ здійснюється Комісією на підставі, в тому числі, норм пункту 16 статті 3, частини другої, четвертої статті 6¹ ЗУ «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)».

Реєстрація проспекту емісії цінних паперів ІСІ здійснюється Комісією на підставі, в тому числі, норм частини другої статті 23, статей 39 та 40 ЗУ «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)».

Проспект емісії цінних паперів ІСІ (зміни до проспекту) та річний (піврічний) звіт підлягають оприлюдненню або надсилаються безпосередньо інвесторам.

КУА щорічно зобов'язана залучати аудитора (аудиторську фірму) для встановлення відповідності звітності результатам діяльності КУА з активами ІСІ. Аудитор повинен бути незалежним від КУА.

Відповідно до статті 50 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» права на активи ІСІ у формі емісійних цінних паперів мають обліковуватися на рахунку у цінних паперах у депозитарній установі, яка здійснює зберігання активів такого ІСІ. Надання послуг щодо зберігання цінних паперів ІСІ та обліку прав власності на них, а також обслуговування операцій ІСІ здійснюються зберігачем.

Зберігачем активів ІСІ може бути депозитарна установа, яка отримала у Комісії ліцензію на провадження діяльності із зберігання активів інститутів спільного інвестування. Для отримання ліцензії на провадження діяльності із зберігання активів інститутів спільного інвестування депозитарна установа повинна мати сплачений коштами статутний капітал у розмірі не менш як 25 мільйонів гривень.

Зберігачем не можуть бути КУА та незалежний оцінювач майна ІСІ, а також їх пов'язані особи.

Незалежний оцінювач майна ІСІ - це суб'єкт оціночної діяльності -

суб'єкт господарювання, який здійснює оцінку нерухомого майна під час його придбання або відчуження в порядку, встановленому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність.

Кожен ІСІ повинен мати тільки одного зберігача.

Стаття 51 вищевказаного Закону України також визначає, що зберігач провадить діяльність відповідно до законодавства, на підставі статуту та договору про обслуговування ІСІ, укладеного з корпоративним інвестиційним фондом або з компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду. Вимоги до договору про обслуговування ІСІ затверджуються Комісією.

Посадові особи ІСІ та компанії з управління активами (крім компаній з управління активами венчурного фонду) не можуть бути посадовими особами зберігача, з яким укладено договір про обслуговування ІСІ.

Зберігач активів ІСІ повинен здійснювати контроль за відповідністю операцій з активами ІСІ регламенту (документу, який визначає особливості діяльності ІСІ), проспекту емісії цінних паперів ІСІ та законодавству та інформувати Комісію про будь-які дії КУА, що здійснюються з порушенням зазначеного. У разі невиконання цієї вимоги зберігач несе відповідальність за збитки, завдані акціонерам або учасникам ІСІ, відповідно до договору та закону.

Вимоги до складу та структури активів ІСІ встановлені законодавством.

Основні вимоги до складу та структури активів ІСІ вказані у статтях 4 та 34 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» та визначають склад та структуру активів ІСІ в залежності від видів та типів фондів.

У разі порушення зазначених вимог КУА повинна усунути порушення протягом визначеного строку та повідомити про це Комісію.

Зберігач повинен виконувати розпорядження компанії з управління активами, якщо вони не суперечать законодавству або регламенту ІСІ.

Зберігач має здійснювати контроль за діяльністю компанії з управління активами стосовно порядку розрахунку вартості чистих активів ІСІ, розміщення та викупу цінних паперів ІСІ, напрямів використання прибутків, отриманих на активи ІСІ. Для цього зберігач зобов'язаний один раз на квартал перевіряти правильність розрахунків вартості чистих активів ІСІ, виконаних компанією з управління активами.

Про результати перевірки зберігач надає інформацію наглядовій раді корпоративного інвестиційного фонду або компанії з управління активами пайового інвестиційного фонду у порядку,

встановленому договором про обслуговування ІСІ.

Зберігач інформує Комісію про будь-які дії компанії з управління активами, що не відповідають проспекту емісії цінних паперів ІСІ або порушують регламент ІСІ, закон чи нормативно-правові акти Комісії. Зберігач зобов'язаний подати цю інформацію протягом одного дня після виявлення порушення.

Зберігач несе відповідальність за неподання, несвоєчасне подання або подання завідомо недостовірної інформації наглядовій раді корпоративного інвестиційного фонду, компанії з управління активами пайового інвестиційного фонду відповідно до договору, а до Комісії - відповідно до закону.

Зберігач зобов'язаний вимагати скликання позачергових зборів акціонерів корпоративного інвестиційного фонду у випадках, встановлених статтею 16 цього Закону, та може призначити свого представника у ліквідаційну комісію у разі ліквідації ІСІ.

Зберігач здійснює виконання своїх обов'язків до моменту передачі всіх документів іншому зберігачу.

Стаття 53 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» передбачає, що зберігач не несе відповідальності за зобов'язаннями ІСІ, а ІСІ не несе відповідальності за зобов'язаннями зберігача. Відповідальність зберігача щодо ІСІ, який він обслуговує, визначається умовами договору про обслуговування ІСІ та цим Законом.

Зберігач несе майнову відповідальність за збитки, що були завдані ІСІ та/або компанії з управління активами діями (бездіяльністю) зберігача згідно з законом.

Безпосередньо компетенція Комісії щодо можливостей проведення перевірок вказана у пунктах 9 та 9¹ статті 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні». Зокрема, дані норми законодавства передбачають наступне:

- Комісія має право проводити перевірки та ревізії фінансово-господарської діяльності КУА, а також перевірки та ревізії діяльності емітентів (у тому числі цінних паперів ІСІ). У разі виявлення порушень Комісія може застосувати санкцій до юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів, у тому числі має право прийняти рішення про анулювання ліцензії КУА з підстав, встановлених законодавством, а також штрафи до фізичних осіб - за адміністративні правопорушення;
- проводити самостійно чи спільно з іншими відповідними органами перевірки стану дотримання юридичними особами, строк дії ліцензії яких закінчився або ліцензії яких на провадження певних видів професійної діяльності на фондовому ринку анульовано, вимог законодавства, передбачених на випадок закінчення строку дії або анулювання ліцензії. Така перевірка може бути проведена не більше ніж

протягом трьох років з дня закінчення дії (анулювання) зазначеної ліцензії.

Згідно пункту 15 статті 7 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Комісія встановлює вимоги, порядок та стандарти щодо обов'язкового розкриття інформації емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, забезпечує створення інформаційної бази даних про ринок цінних паперів відповідно до чинного законодавства.

Пунктом 8 статті 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» встановлено, що Комісія уповноважена здійснювати контроль за достовірністю і розкриттям інформації, що надається емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів, і саморегулювними організаціями, та її відповідністю встановленим вимогам.

Відповідно до вищезазначеної компетенції Комісія керується ще й нормами щодо типу та рівня інвестицій, закріпленими у статті 4 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», а також у Положенні про склад та структуру активів інституту спільного інвестування, затвердженого рішенням Комісії від 11 січня 2002 року N 12, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 6 лютого 2002 р. за N 108/6396.

Комісія здійснює перевірку відповідності діяльності ІСІ нормам щодо типу та рівня інвестицій ІСІ на підставі Положення про порядок складання та розкриття інформації компаніями з управління активами та особами, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 02 жовтня 2012 року № 1343.

Вищезазначені підзаконні нормативно-правові акти визначають періодичність та зміст інформації, яка подається до Комісії. Серед видів такої інформації виокремлено особливу інформацію, яка надається у зв'язку із появою окремих фактів у діяльності зі спільного інвестування, та регулярну, яка подається у постійному режимі та у різній періодичності в залежності від видів фондів.

Крім того, інформація про діяльність ІСІ згідно вищевказаних законів та нормативно-правових актів оприлюднюється компаніями з управління активами самостійно та для широкого загалу на веб-сайті компаній з управління активами та у загально доступній базі даних Комісії.

Ліквідаційні процедури ІСІ закріплені у таких нормативно-правових актах Комісії:

- Положення про порядок припинення пайового інвестиційного

	<p>фонду та розрахунків з його учасниками при ліквідації, затверджене рішенням Комісії від 5 жовтня 2010 року N 1516, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19 листопада 2010 р. за N 1150/18445 .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Положення про порядок скасування реєстрації випуску (випусків) інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду, затверджене рішенням Комісії від 13 квітня 2005 року N 158, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 29 квітня 2005 р. за N 462/10742. - Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду та розрахунків з його акціонерами при ліквідації, затверджене рішенням Комісії від 20 серпня 2010 року N 1324, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13 жовтня 2010 р. за N 919/18214 - Положення про порядок скасування реєстрації випуску (випусків) акцій корпоративного інвестиційного фонду, затверджене рішенням Комісії від 30 травня 2005 року N 249, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 червня 2005 р. за N 675/10955. <p>Даними регуляторними актами встановлено наступні етапи ліквідації ІСІ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прийняття рішення про ліквідацію ІСІ уповноваженим органом КУА щодо пайового інвестиційного фонду, акціонерами корпоративного інвестиційного фонду; - зупинення згідно розпорядження Комісії обігу цінних паперів фонду, крім операцій із спадкування та викупу; - здійснення ліквідаційною комісією відповідного фонду розрахунків з кредиторами, реалізація активів фонду, оплата вартості цінних паперів інвесторам; - скасування реєстрації випуску цінних паперів (здійснюється за розпорядженням Комісії); - припинення дії договорів про обслуговування ІСІ депозитарними установами, зберігачем, закриття відповідних рахунків у цінних паперах, грошових коштах; - вилучення фонду із реєстру ІСІ. <p>Згідно вказаних нормативно-правових актів розрахунок з інвесторами ІСІ можливий як грошовими коштами, так і шляхом розподілу активів за згодою інвесторів.</p> <p>Ліквідація ІСІ, який створений на визначений строк, можлива до закінчення такого строку за згодою всіх інвесторів такого фонду.</p>
Оцінка	Широко впроваджений
Коментар	<p>Законодавством України не передбачено наявності хоча б одного ефективного механізму для захисту активів клієнта від ризиків втрат та банкрутства ІСІ чи КУА ІСІ .</p> <p>Відсутні вимоги щодо звітування про зміни серед посадових осіб компанії з управління активами до інвесторів, а також положень про розкриття інформації перед інвесторами щодо змін до регламенту інших документів ІСІ у випадку приватного розміщення цінних</p>

	паперів такого ІСІ. Необхідним є впровадження відповідних вимог до звітування.
Принцип 26	Регулювання повинно вимагати розкриття інформації, як це встановлено у принципах, що стосуються емітентів, яке є необхідним для оцінки прийнятності схем колективного інвестування для конкретного інвестора та розмір інтересу інвестора у CIS
Опис	<p>Проспект емісії цінних паперів ІСІ підлягає обов'язковій реєстрації в Комісії та оприлюдненню при публічному (відкритому) розміщенні цінних паперів ІСІ. Проспект має бути зареєстрований Комісією або Комісія має відмовити у реєстрації протягом 30 днів з моменту отримання проспекту та супровідних до нього документів у повному обсязі</p> <p>Відомості, які обов'язково мають міститись у проспекті емісії цінних паперів ІСІ встановлені нормами Положення про порядок реєстрації випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду затвердженого рішенням Комісії від 21 грудня 2006 року N 1585, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20 січня 2007 р. за N 46/13313, Положення про порядок реєстрації випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24.11.09 № 1478.</p> <p>Серед іншого, обов'язковим є включення до проспекту емісії цінних паперів ІСІ є наступні види інформації:</p> <ul style="list-style-type: none"> дані про проголошену емісію інвестиційних сертифікатів фонду: спосіб розміщення випуску інвестиційних сертифікатів (відкрите (публічне) або закрите (приватне) розміщення); загальна номінальна вартість інвестиційних сертифікатів, які планується розмістити; номінальна вартість інвестиційного сертифіката; кількість інвестиційних сертифікатів; форма існування інвестиційних сертифікатів (документарна або бездокументарна); форма випуску інвестиційних сертифікатів; порядок визначення ціни продажу інвестиційних сертифікатів; порядок визначення дати початку розміщення інвестиційних сертифікатів; дата закінчення розміщення інвестиційних сертифікатів у форматі дд/мм/рр (для строкових фондів); адреси місць розміщення інвестиційних сертифікатів фонду; права, що надаються власникам інвестиційних сертифікатів фонду; порядок розміщення інвестиційних сертифікатів фонду, в тому числі порядок подання заявок на придбання інвестиційних сертифікатів, та умови, за яких може бути відмовлено у прийомі таких заявок; порядок оплати інвестиційних сертифікатів фонду;

умови оплати інвестиційних сертифікатів фонду у розстрочку щодо строку та розміру оплати таких цінних паперів, які відповідно не можуть перевищувати одного календарного року з моменту набрання чинності договору купівлі-продажу цінних паперів та здійснюватися у розмірі меншому, ніж 50 відсотків вартості таких інвестиційних сертифікатів, якщо інше не передбачене умовами договору купівлі-продажу;

зобов'язання емітента щодо повернення коштів інвесторам та строк повернення коштів у разі:

відмови від випуску інвестиційних сертифікатів;

визнання емісії інвестиційних сертифікатів недобросовісною;

визнання випуску інвестиційних сертифікатів таким, що не відбувся;

порядок повідомлення про випуск інвестиційних сертифікатів фонду;

зобов'язання емітента щодо невикористання коштів (активів) фонду на покриття збитків компанії з управління активами;

інформація про розміщення раніше випущених в обіг інвестиційних сертифікатів фонду (зазначається щодо кожного випуску інвестиційних сертифікатів фонду тощо).

Відповідно до вимог, зокрема, Положення про порядок реєстрації випуску інвестиційних сертифікатів пайового інвестиційного фонду, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 24.11.09 № 1478, реєстрація випуску інвестиційних сертифікатів фонду та видача свідоцтва про реєстрацію такого випуску інвестиційних сертифікатів є підставою для внесення випуску інвестиційних сертифікатів до реєстру випусків цінних паперів інститутів спільного інвестування.

Після реєстрації випуску компанія з управління активами зобов'язана:

1. Протягом 10 робочих днів з дати реєстрації проспекту емісії інвестиційних сертифікатів, що пропонуються для відкритого (публічного) розміщення, розмістити зареєстрований проспект емісії інвестиційних сертифікатів на власному веб-сайті та веб-сайті організатора торгівлі, через якого планується здійснити розміщення інвестиційних сертифікатів відповідного випуску.
2. Не менш як за 10 днів до початку відкритого (публічного) розміщення інвестиційних сертифікатів повинна зареєстрований в Комісії проспект емісії інвестиційних сертифікатів фонду:
опублікувати у повному обсязі в офіційному друкованому виданні Комісії;
розмістити у загальнодоступній інформаційній базі даних Комісії про ринок цінних паперів.

У разі закритого (приватного) розміщення інвестиційних сертифікатів компанія з управління активами протягом 10 робочих днів з дати реєстрації проспекту емісії Комісією повинна надати кожному учаснику такого розміщення копію зареєстрованого

проспекту емісії інвестиційних сертифікатів фонду, засвідчену в установленому порядку.

Згідно з Положенням про порядок розміщення, обігу та викупу цінних паперів інституту спільного інвестування, затвердженого рішенням Комісії від 9 січня 2003 року № 3, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 лютого 2003 р. за № 92/7413, розміщення цінних паперів ІСІ здійснюється після реєстрації випуску цінних паперів ІСІ, а також присвоєння цінним паперам ІСІ міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів.

Отже, у разі відмови Комісією у реєстрації проспекту емісії, цінні папери такого ІСІ не можуть бути розміщені, а отже і запропоновані для придбання фізичним та юридичним особам.

У разі отримання відмови або залишення без розгляду документів поданих для реєстрації випуску заявник має право подати документи повторно із врахуванням зауважень Комісії.

Частина четверта статті 36 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» передбачає, що у разі недобросовісної емісії Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право тимчасово зупинити розміщення цінних паперів.

Підставами для визнання емісії цінних паперів недобросовісною є: порушення емітентом вимог цього Закону, невідповідність поданих емітентом документів або відомостей, що в них містяться, вимогам законодавства та/або переліку, визначеному Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

порушення порядку прийняття рішення про розміщення цінних паперів;

внесення недостовірних відомостей до проспекту емісії цінних паперів та документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів і проспекту їх емісії;

систематичне або грубе порушення емітентом прав інвесторів.

Зміни до проспекту емісії інвестиційних сертифікатів фонду повинні бути подані КУА для реєстрації в Комісії протягом 7 днів з дня їх затвердження уповноваженим органом КУА та зареєстровані в Комісії в порядку, встановленому для реєстрації проспекту емісії цінних паперів ІСІ.

Емітент не має права змінювати:

а) вид та тип фонду;

б) прийняте рішення про розміщення інвестиційних сертифікатів у частині:

обсягу прав власників інвестиційних сертифікатів фонду;

кількості інвестиційних сертифікатів одного випуску;

умов розміщення інвестиційних сертифікатів одного випуску, зокрема: порядок визначення ціни продажу інвестиційних

сертифікатів; порядок та строк розміщення інвестиційних сертифікатів; зобов'язання емітента щодо повернення коштів інвесторам у разі відмови від випуску інвестиційних сертифікатів, у разі визнання емісії інвестиційних сертифікатів недобросовісною, у разі визнання випуску інвестиційних сертифікатів таким, що не відбувся, та строк повернення коштів.

Закони, які регулюють порядок здійснення емісії, в тому числі й збільшення емісії у разі наступного випуску цінних паперів ІСІ не передбачають ранжування змін як важливих чи несуттєвих. Відповідно й регуляторні вказівки щодо викладення проспектів у новій редакції або додавання до проспекту окремих змін не визначені чинними регуляторними актами.

Практика реєстрації змін до проспектів вказує на самостійний вибір заявника:

- викладати проспект у новій редакції у разі здійснення наступного випуску;
- додавати окремі зміни до проспекту у разі зміни реквізитів, наприклад, компанії з управління активами, місцезнаходження обслуговуючих фонд осіб, невеликих до 3 аркушів змін, які можуть стосуватись також і приведення норм проспектів у відповідність до законодавства, яке змінюється.

Зміни до проспекту емісії цінних паперів ІСІ відкритого та інтервального типу набирають чинності через 30 днів з дня опублікування повідомлення про їх реєстрацію в Комісії та повного тексту змін.

Законодавством України визначена щоквартальна та щорічна періодичність подання звітності щодо складу, структури та вартості активів ІСІ, а для ІСІ відкритого типу також щоденна.

Крім того, передбачений наступний порядок розкриття інформації: для диверсифікованих інститутів спільного інвестування:

- оприлюднення піврічного та річного звіту на загальнодоступній базі даних НКЦПФР;

- публікація піврічного та річного звіту в офіційних виданнях НКЦПФР;

для інститутів спільного інвестування, які здійснюють публічне розміщення цінних паперів:

- оприлюднення річного звіту на загальнодоступній базі даних НКЦПФР;

- публікація річного звіту в офіційних виданнях НКЦПФР;

для інститутів спільного інвестування, які здійснюють приватне розміщення цінних паперів:

- звіти надсилаються безпосередньо інвесторам.

Строки розкриття зазначеної інформації встановлені законодавством. У разі не розкриття зазначеної інформації у встановлені строки Комісія має право накладати відповідні санкції.

Розділом V Положення про порядок складання та розкриття інформації компаніями з управління активами та особами, що здійснюють управління активами недержавних пенсійних фондів, та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затвердженим рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 02 жовтня 2012 року № 1343, визначено, що в рамках річного та піврічного звіту оприлюдненню підлягає наступна інформація.

За перше півріччя для диверсифікованих ІСІ з публічним (відкритим) розміщенням:
інформація про ІСІ станом на останнє число періоду, за який подається Інформація (додаток 7, додаток 8 цього Положення);
довідка про вартість чистих активів (додаток 5).

За друге півріччя Інформація для диверсифікованих ІСІ з публічним (відкритим) розміщенням оприлюднюється в складі річної Інформації.

Річна Інформація для ІСІ (крім приватного (закритого) розміщення):
інформація про ІСІ станом на останнє число періоду, за який подається Інформація ((додаток 7, додаток 8 цього Положення));
довідка про вартість чистих активів (додаток 5 цього Положення);
фінансова звітність ІСІ, вимоги до якої встановлюються відповідним нормативно-правовим актом;
аудиторський висновок (розкривається інформація про аудитора (аудиторську фірму), який (яка) здійснив (здійснила) аудиторську перевірку ІСІ, та зазначається результативна частина висновку аудитора (аудиторської фірми)).

Наразі, згідно вимог актів Кабінету Міністрів України міжнародні стандарти бухгалтерського обліку мають застосовуватись з 2012 року до ведення обліку діяльності корпоративних інвестиційних фондів. При цьому, облік діяльності пайових інвестиційних фондів та компаній з управління активами як самостійних юридичних осіб здійснюється, ведеться згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку.

Починаючи з 1 січня 2015 року особи, які провадять діяльність управління активами, повинні будуть складати фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності.

Законом України «Про рекламу» визначено, що будь-яка реклама (зміни до реклами) цінних паперів та фондового ринку, яку передбачається розповсюдити, затверджується відповідним рекламодавцем та подається не менше ніж за 10 робочих днів до дня її оприлюднення Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку. Відповідне рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо заборони або погодження розповсюдження реклами (змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку публікується на її офіційному сайті протягом одного робочого дня та надсилається

рекламодавцю протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

Недостовірність інформації може бути підтверджена на основі отримуваної від заявників інформації про діяльність, про посадових осіб, про контрагентів. Інформація рекламних матеріалів перевіряється та звіряється із відповідними документами у ліцензійних справах, інформаційних базах даних, що ведуться Комісією, в тому числі й щодо звітності.

Розгляд рекламних матеріалів, що надходять для отримання погодження Комісії, здійснюється відповідно до Положення про рекламу цінних паперів та фондового ринку, затвердженого рішенням Комісії з 22.01.2013 N 63, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 лютого 2013 р. за N 247/22779.

Дане Положення, зокрема, встановлює наступні вимоги до реклами.

У разі використання в рекламі цінних паперів та фондового ринку інформації про дохід за цінними паперами або розмір отриманого учасником фондового ринку у минулому прибутку, застереження, що отриманий у минулому прибуток не є гарантією отримання доходів у майбутньому, має візуально сприйматись як єдине ціле з інформацією про розмір доходу.

Реклама цінних паперів та фондового ринку інститутів спільного інвестування (далі - ІСІ) повинна відповідати таким вимогам:

строк між датою подання проекту реклами на погодження та датою, на яку приведена дохідність ІСІ, не може перевищувати 10 робочих днів;

в інформації повинні зазначатись дата початку та дата закінчення періоду, за який отримано таку дохідність (прибуток);

не містити посилань на дохідність за цінними паперами ІСІ за період менший, ніж один рік, крім випадку, коли строк діяльності такого ІСІ становить менше одного року;

не вказувати отриману дохідність, що приведена до річного рівня, якщо діяльність ІСІ триває менше одного року;

реклама, що містить інформацію про розмір отриманого у минулому прибутку (доходу), повинна використовуватись не більше шести місяців з дати їх погодження Комісією.

У разі виявлення порушення вимог законодавства про рекламу НКЦПФР приймає рішення про зупинення розповсюдження відповідної реклами цінних паперів та фондового ринку.

У разі прийняття НКЦПФР рішення про визнання реклами недобросовісною, прихованою, про визнання порівняння в рекламі неправомірним НКЦПФР одночасно приймає рішення про зупинення розповсюдження відповідної реклами.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку приймає рішення про заборону розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку відповідною особою із зазначенням підстави.

	Відповідне рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо заборони або погодження розповсюдження реклами (змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку публікується на її офіційному сайті протягом одного робочого дня та надсилається рекламодавцю протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	Законодавством не передбачене встановлення критеріїв оцінки інформації щодо віднесення її до суттєвої для оцінки інвестицій ІСІ та її розкриття інвесторам та потенційним інвесторам своєчасно. Але в той же час законодавство містить вимогу щодо необхідності забезпечити вільний доступ інвесторів до інформації, що міститься у проспекті емісії цінних паперів ІСІ, регламенті та змінах до них. Відсутні загальні вимоги щодо своєчасного розкриття для інвесторів всієї суттєвої інформації, що є необхідна для прийняття рішення інвестором щодо здійснення інвестиції. Фінансова звітність ІСІ не складається відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.
Принцип 27	Регулювання повинно забезпечувати належну та відкриту основу для оцінки активів, а також ціноутворення та викупу одиниць участі у схемах колективного інвестування
Опис	<p>Виходячи з норм, визначених законодавством вартість чистих активів ІСІ визначається КУА відповідно до регламенту ІСІ та нормативно-правових актів Комісії.</p> <p>Вартість чистих активів ІСІ відкритого типу визначається на кінець кожного робочого дня.</p> <p>За даною нормою Закону ІСІ відкритого типу здійснює розрахунок кожного дня.</p> <p>Крім того, КУА ІСІ (крім венчурного фонду) розраховує вартість чистих активів окремо по кожному корпоративному та пайовому інвестиційному фонду станом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) на останній день місяця; 2) на дату, починаючи з якої до складу та структури активів ІСІ застосовуються обмеження, встановлені законодавством; 3) на день складання інформації щодо діяльності ІСІ (квартальна, річна); 4) на кожний день, що передує дню приймання заявок на розміщення та викуп цінних паперів ІСІ; 5) на день прийняття рішення про заміну КУА; 6) на день прийняття рішення про припинення ІСІ; 7) на день, що передує дню початку розрахунку з учасниками пайового інвестиційного фонду; 8) на день, що передує дню початку розрахунку з акціонерами корпоративного інвестиційного фонду.

Вартість чистих активів визначається на кінець робочого дня. Якщо день, що передує дню прийому заявок на розміщення та викуп цінних паперів ІСІ або останній день звітного періоду припадає на вихідні (святкові) дні, розрахунок здійснюється станом на кінець останнього робочого дня відповідного звітного періоду (місяця, кварталу, року) або на кінець робочого дня, що передує дню прийому заявок.

Вимоги щодо порядку визначення вартості чистих активів встановлені нормативно-правовим актом Комісії.

Актом Комісії, який регулює порядок розрахунку вартості чистих активів ІСІ є Положення про порядок визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування (пайових та корпоративних інвестиційних фондів), затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 02.07.2002 року № 201.

Окремими розділом II вищевказаного Положення передбачена оцінка активів ІСІ з урахуванням їх договірної, оціночної вартості. Крім того, дане Положення встановлює особливості врахування у бухгалтерському обліку цінних паперів щодо яких існує біржовий курс, прийнятну давність такого біржового курсу, дисконтуючі коефіцієнти у разі виникнення фактів виключення цінних паперів із лістингу, зупинення їх обігу, початку процедур припинення діяльності емітентів тощо.

Даний регуляторний акт не стосується порядку ведення бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік КІФ здійснюється відповідно до МСФЗ. Ведення бух обліку ПІФ наразі здійснюється згідно національних стандартів бухгалтерського обліку та з урахуванням вимог Комісії, що містяться у Положенні про особливості бухгалтерського обліку операцій інститутів спільного інвестування, затвердженому рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, від 07.2005 року № 362.

Державний контроль за своєчасністю та повнотою виконання розрахунку вартості чистих активів та подання інформації КУА здійснює Комісія.

За неподання, подання не в повному обсязі або подання недостовірної інформації до Комісії КУА та зберігач несуть відповідальність.

Відповідно до договору, що укладається з КУА, оцінку нерухомого майна ІСІ під час його придбання або відчуження здійснює незалежний оцінювач майна ІСІ, який не може бути пов'язаною особою КУА, зберігач, аудитор (аудиторська фірма), корпоративного інвестиційного фонду та їх пов'язаних осіб. (Дана норма встановлює обов'язковість здійснення оцінки майна у формі нерухомості. При цьому, оцінка вартості інших активів ІСІ здійснюється на основі

раніше згаданого Положення щодо розрахунку вартості чистих активів, в тому числі й з урахуванням вартості цінних паперів на біржі, договірних відносин.)

Здійснення регулювання діяльності суб'єктів оціночної діяльності не належить до компетенції Комісії та регулюється Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні».

Статтею 3 цього Закону встановлено, що оцінка майна, майнових прав (далі - оцінка майна) - це процес визначення їх вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою нормативно-правовими актами, зазначеними в статті 9 цього Закону (далі - нормативно-правові акти з оцінки майна), і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності.

Стаття 9 цього ж Закону встановлює, що методичне регулювання оцінки майна здійснюється у відповідних нормативно-правових актах з оцінки майна: положеннях (національних стандартах) оцінки майна, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, методиках та інших нормативно-правових актах, які розробляються з урахуванням вимог положень (національних стандартів) і затверджуються Кабінетом Міністрів України або Фондом державного майна України.

Розроблення нормативно-правових актів з оцінки майна здійснюється на засадах міжнародних стандартів оцінки. До їх розроблення Фонд державного майна України залучає інші органи державної влади, саморегулювні організації оцінювачів, найбільш авторитетних оцінювачів, наукові та інші установи.

Вартість цінних паперів ІСІ, що придбаваються (викупуваються) інвесторами, визначається виходячи з розрахункової вартості цінного паперу, що встановлюється на день подання інвестором заявки на придбання цінних паперів ІСІ. У заявці зазначається кількість цінних паперів ІСІ, що придбаваються (викупується) інвестором.

При прийнятті звітності від КУА Комісією в автоматичному режимі здійснюється перевірка правильності розрахунку вартості чистих активів в перерахунку на одну акцію КІФу або інвестиційний сертифікат ПФу. В разі допущення КУА помилок в ціноутворенні, Комісією застосовуються заходи впливу з метою недопущення порушень в частині формування цін по завищеним або заниженим показникам.

Інформація про ціну цінного паперу ІСІ розкривається разом з інформацією про результати діяльності ІСІ в залежності від типу ІСІ. Згідно нормативно-правових актів Комісії, які регулюють порядок розкриття інформації, інформація про вартість цінних паперів носить регулярний характер. Регулярність розкриття інформації про

	<p>вартість цінних паперів залежить від виду та типу ІСІ.</p> <p>Ціні папери ІСІ закритого типу підлягають вільному обігу на ринку цінних паперів протягом періоду діяльності фонду. Ціні папери ІСІ інтервального типу мають вільний обіг, крім періоду інтервалу. Обіг цінних паперів ІСІ відкритого типу заборонений. Відчуження інвесторами цінних паперів ІСІ відкритого типу може здійснюватися лише шляхом їх викупу КУА. Відчуження цінних паперів ІСІ відкритого типу третім особам не дозволяється, крім випадків правонаступництва, успадкування та дарування.</p> <p>У разі зупинення розміщення та викупу цінних паперів ІСІ відкритого або інтервального типу КУА зобов'язана у дводенний строк повідомити про це зберігача та Комісію із зазначенням причин такого зупинення.</p> <p>Комісія повинна розглянути обставини та підстави для зупинення розміщення та викупу цінних паперів ІСІ відкритого або інтервального типу протягом семи днів. На підставі розгляду Комісія може винести рішення про необґрунтованість такого зупинення та зобов'язати КУА поновити розміщення та викуп цінних паперів ІСІ.</p> <p>КУА здійснює ведення бухгалтерського обліку на підставі національних стандартів (з 2015 року передбачений перехід на міжнародні стандарти). Особливості бухгалтерського обліку ІСІ встановлюються нормативно-правовими актами Комісії за погодженням з Міністерством фінансів України.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Не існує спеціальних регуляторних вимог, якими вимагають залучення незалежних аудиторів при перевірці оцінки. Також не існує нормативно-правового акту, який би вимагав розкриття або оприлюднення ціни цінних паперів інвесторам на постійній основі.</p> <p>Існують положення для визначення вартості активів ІСІ стосовно нерухомості або неліквідних цінних паперів. Однак такі нормативні акти не встановлюють аналогічні вимоги до інших видів активів, в які ІСІ можуть інвестувати.</p> <p>Також відсутні положення щодо дій, які необхідно вжити компанії з управління активами у разі виявлення помилки при проведенні розрахунку вартості активів. Відсутні положення, якими регулюються обставини, коли ІСІ можуть призупинити викуп, а також положень, які надають НКЦПФР повноваження здійснювати нагляд за кожним таким призупиненням та застосовувати необхідні заходи впливу, якщо це необхідно.</p> <p>Разом з тим, новою редакцією Закон України «Про інститути спільного інвестування», яка набуває чинності з 1 січня 2014 року, передбачено, обов'язковість наявності у КУА власного Веб-сайту та необхідність розміщення на ньому ціни розміщення та викупу цінних паперів ІСІ.</p> <p>Також, новою редакцією Закон України «Про інститути спільного інвестування», яка набуває чинності з 1 січня 2014 року,</p>

	передбачено, що викуп цінних паперів ІСІ, крім випадку ліквідації зазначеного інституту, здійснюється виходячи з розрахункової вартості цінного папера ІСІ на день зарахування таких цінних паперів на рахунок емітента.
Принцип 28	Регулювання повинно забезпечувати, що хедж фонди/управляючі хедж фондами/радники підлягають відповідному нагляду
Опис	Законодавство України не встановлює окремого від інвестиційних фондів регулювання фондів, які можна віднести до хедж-фондів. До всіх фондів застосовуються єдині стандарти при ліцензуванні КУА та реєстрації ІСІ. Інвестиційні фонди через законодавчі обмеження не здатні застосовувати інструменти та механізми, що є необхідними для функціонування хедж-фондів. Окремого регулювання і контролю за хедж-фондами у відповідності з ризиками, які вони представляють, не передбачено.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	

Принципи, пов'язані з діяльністю ринкових посередників	
Принцип 29	Регулювання повинно забезпечувати мінімальні стандарти для входу на ринок ринкових посередників
Опис	Ліцензування професійної діяльності на ринку цінних паперів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до законів України, що регулюють ринок цінних паперів, нормативно-правових актів, прийнятих згідно з цими законами, та з урахуванням вимог статей 13 та 19 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності". Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку здійснюється ліцензування таких видів професійної діяльності на ринку цінних паперів, які підпадають під поняття ринкові посередники: 1) брокерська діяльність; 2) дилерська діяльність; 3) андеррайтинг; 4) діяльність з управління цінними паперами. Відповідно до статті 17 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок»: Брокерська діяльність - укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи. Торговець цінними паперами може виступати поручителем або гарантом виконання зобов'язань перед третіми особами за

договорами, що укладаються від імені клієнта такого торговця, отримуючи за це винагороду, що визначається договором торговця цінними паперами з клієнтом.

Торговець цінними паперами, який провадить брокерську діяльність, може надавати своїм клієнтам консультації щодо купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів. На грошові кошти та цінні папери клієнтів, що передаються торговцям цінними паперами або знаходяться у них згідно з договорами на здійснення брокерської діяльності, не може бути звернено стягнення за зобов'язаннями торговця цінними паперами, не пов'язаними із здійсненням

Дилерська діяльність - укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, крім випадків, передбачених законом.

Андеррайтинг - укладення торговцем цінними паперами договорів щодо відчуження цінних паперів та/або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних з таким відчуженням, у процесі емісії цих цінних паперів за дорученням, від імені та за рахунок емітента на підставі відповідного договору з емітентом.

Андеррайтер може надавати консультації емітенту щодо розміщення цінних паперів цього емітента.

Андеррайтер відповідно до договору з емітентом може здійснювати:

- купівлю цінних паперів у емітента з подальшим їх перепродажем інвесторам;
- гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з подальшим перепродажем;
- продаж якомога більшої кількості цінних паперів, без зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані.

З метою організації публічного розміщення цінних паперів андеррайтери можуть укласти між собою договір про спільну діяльність.

Діяльність з управління цінними паперами - діяльність, яка провадиться торговцем цінними паперами від свого імені за винагороду протягом визначеного строку на підставі договору про управління переданими йому цінними паперами, іншими фінансовими інструментами та грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, а також отриманими у процесі управління цінними паперами, іншими фінансовими інструментами і грошовими коштами в інтересах установника управління або визначених ним третіх осіб.

Договір про управління цінними паперами, іншими фінансовими інструментами і грошовими коштами, призначеними для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, може

передбачати виникнення у торговця цінними паперами права довірчої власності на передані йому в управління цінні папери, інші фінансові інструменти і грошові кошти, призначені для інвестування в цінні папери та інші фінансові інструменти, а також виникнення права довірчої власності на грошові кошти, цінні папери, інші фінансові інструменти, отримані торговцем цінними паперами від управління цінними паперами та іншими фінансовими інструментами.

Торговець цінними паперами, який провадить діяльність з управління цінними паперами, може надавати консультації, пов'язані з обслуговуванням установника управління.

Торговець цінними паперами має право укладати договори про управління цінними паперами з фізичними та юридичними особами.

Сума договору про управління цінними паперами з одним клієнтом - фізичною особою має становити не менше суми, еквівалентної 100 мінімальним заробітним платам.

Істотні умови договору про управління цінними паперами встановлюються законом та за домовленістю сторін.

Договір про управління цінними паперами не може укладатися торговцем цінними паперами з компанією з управління активами.

Торговець цінними паперами здійснює управління цінними паперами відповідно до вимог Цивільного кодексу України, цього Закону, інших законів, нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

В законодавчому полі України інвестиційні консультанти не розглядаються окремо від ринкових посередників

Так, законодавством передбачено, що професійна діяльність на фондовому ринку здійснюється виключно на підставі ліцензії, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. При цьому, законодавством передбачено право НКЦПФР відмовляти у видачі ліцензії, а також право зупиняти або анулювати дію ліцензії

Частина 3 статті 16 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» передбачає, що професійна діяльність на фондовому ринку здійснюється виключно на підставі ліцензії, що видається Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (крім професійної діяльності Центрального депозитарію цінних паперів та депозитарної діяльності Національного банку України). Перелік документів, необхідних для отримання ліцензії, порядок її видачі та анулювання встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до частини шостої статті 27-1 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» Національна комісія з цінних

паперів та фондового ринку в установленому нею порядку видає ліцензію на провадження певного виду професійної діяльності на фондовому ринку чи відмовляє в її видачі протягом трьох місяців з дня надходження документів, зазначених у частині другій цієї статті. Для перевірки інформації про іноземних юридичних осіб або фізичних осіб - іноземців, включених до структури власності юридичної особи, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку, строк розгляду документів становить шість місяців.

Статтею 27-2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» визначені підстави для відмови у видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку.

За період 2012 – 01.07.2013 розглянуто 467 заяв на видачу та переоформлення ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами, за результатами розгляду документів було прийнято 11 рішень про відмову у видачі ліцензії, 85 пакетів документів повернуто заявнику без розгляду, щодо інших було прийнято рішення про видачу, переоформлення ліцензії.

Початкові вимоги до капіталу встановлені Законами України «Про цінні папери та фондовий ринок» та Порядком та умовами видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), переоформлення ліцензії, видачі дублікату та копії ліцензії (далі – Порядок та умови)

Так, торговець цінними паперами може провадити дилерську діяльність, якщо має сплачений грошовими коштами статутний капітал у розмірі не менш як 500 тисяч гривень (відповідно до курсу НБУ на 01.10.2013 62554,73 дол. США), брокерську діяльність - не менш як 1 мільйон гривень (відповідно до курсу НБУ на 10.12.2013 125109,47 дол. США), андеррайтинг або діяльність з управління цінними паперами - не менш як 7 мільйонів гривень (відповідно до курсу НБУ на 01.10.2013 875766,29 дол. США). У статутному капіталі торговця цінними паперами частка іншого торговця не може перевищувати 10 відсотків. Ліцензія на провадження андеррайтингу видається лише за умови наявності у торговця цінними паперами ліцензії на провадження дилерської діяльності.

Крім того, Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку за її окремими видами встановлюють та деталізують вимоги до розміру статутного і власного капіталу, порядку його визначення, ліквідності, вимоги щодо джерел походження коштів, за рахунок яких формується статутний капітал професійного учасника фондового ринку, інші вимоги та показники, що обмежують ризики професійної діяльності на фондовому ринку, тощо.

Ст. 27 Закону України «Про цінні папери», Порядок та умови, Ліцензійні умови встановлюють кваліфікаційні вимоги до професійних учасників фондового ринку та осіб, які мають у них істотну участь, а саме:

Відповідно до частини 2 статті 27-2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» Юридична особа, яка має намір провадити професійну діяльність на фондовому ринку, для отримання ліцензії на провадження відповідного виду такої діяльності подає Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку перелік документів, у тому числі 7) інформацію про ділову репутацію учасників (акціонерів) з істотною участю, членів виконавчого органу та/або наглядової ради і всіх осіб, через яких здійснюватиметься опосередкований контроль за юридичною особою, за формою, встановленою Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку

Відповідно до пункту 1 розділу III Порядку та умов Ділова репутація фізичних осіб - власників з істотною участю у заявника, членів виконавчого органу та/або наглядової ради юридичних осіб - власників з істотною участю у заявника та всіх фізичних осіб, через яких здійснюватиметься опосередкований контроль за заявником, а також особи (осіб), яка (які) здійснює(ють) повноваження одноосібного виконавчого органу (у разі якщо такі особи призначені головою та членами колегіального виконавчого органу), керівника служби внутрішнього аудиту (контролю) та головного бухгалтера заявника за останні два роки (крім банку) повинна відповідати таким вимогам:

особа не позбавлялась права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

особа не має судимості за злочини проти власності, у сфері господарської діяльності та/або у сфері службової діяльності, не знятої або не погашеної в установленому законодавством порядку; попередня діяльність особи не призвела до призначення тимчасового керівника (тимчасової адміністрації); анулювання відповідних ліцензій на ринках фінансових послуг або анулювання документів, що надають право фізичній особі здійснювати професійну діяльність на фондовому ринку (анулювання сертифікатів тощо);

особа не була притягнута до адміністративної відповідальності щодо порушення законодавства на ринку цінних паперів більше двох разів протягом року;

особа з'являлась на складання протоколу про адміністративне правопорушення на ринку цінних паперів (у разі його складання);

особу не було звільнено на вимогу державного органу (у тому числі іноземного) та на підставі пунктів 2, 3, 4, 7, 8 частини першої статті 40 та статті 41 Кодексу законів про працю України (крім іноземця);

особа не має неспланих штрафних санкцій, які накладались за правопорушення законодавства про фінансові послуги, у тому числі на ринку цінних паперів;

особа погодила істотну участь у професійному учаснику фондового ринку у разі її набуття та/або збільшення в установленому законодавством порядку;

особа відсутня в переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, в установленому законодавством порядку.

Ділова репутація заявника, юридичної особи - власника з істотною участю у заявника та всіх юридичних осіб, через яких буде здійснюватись опосередкований контроль за заявником (крім банку), за останні два роки повинна відповідати таким вимогам:

у юридичної особи відсутні прострочені зобов'язання щодо сплати податків (наявність/відсутність податкового боргу) та зборів (щодо заявника та прямих власників істотної участі) та несплачені штрафні санкції, які накладались за порушення законодавства про фінансові послуги, у тому числі на ринку цінних паперів;

попередня діяльність власника заявника - юридичної особи не призвела до призначення тимчасового керівника (тимчасової адміністрації), застосування санкцій у вигляді анулювання відповідних ліцензій на ринках фінансових послуг;

особа погодила істотну участь у професійному учаснику фондового ринку у разі її набуття та/або збільшення в установленому законодавством порядку;

юридична особа не включена до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, в установленому законодавством порядку.

Відповідно до пункту 1 розділу III Порядку та умов

Для торговця цінними паперами (крім банку) при отриманні ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, а саме дилерської діяльності, кваліфікаційні вимоги такі: не менше двох сертифікованих фахівців (у тому числі керівні посадові особи) та по одному сертифікованому фахівцю (у тому числі керівна посадова особа) - для відокремленого структурного підрозділу, який провадить цей вид діяльності.

Для торговця цінними паперами (крім банку) при отриманні ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, а саме брокерської діяльності, діяльності з управління цінними паперами, андеррайтингу, кваліфікаційні вимоги такі: не менше трьох сертифікованих фахівців (у тому числі керівні посадові особи) та по два сертифікованих фахівці (у тому числі керівні посадові

особи) - для відокремленого підрозділу, який провадить будь-який з цих видів діяльності.

Для торговця цінними паперами (крім банку) при отриманні ліцензії на провадження одночасно декількох видів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами кваліфікаційні вимоги такі: не менше чотирьох сертифікованих фахівців (у тому числі керівні посадові особи) та по три сертифікованих фахівці (у тому числі керівні посадові особи) - для відокремленого підрозділу, який провадить ці види діяльності.

Для банку при отриманні ліцензії на провадження будь-якого виду професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами кваліфікаційні вимоги такі: не менше трьох сертифікованих фахівців (у тому числі керівні посадові особи) та по два сертифікованих фахівці (у тому числі керівні посадові особи) - для відокремленого підрозділу, який провадить будь-який з цих видів діяльності.

Для банку при отриманні ліцензії на провадження одночасно декількох видів професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами кваліфікаційні вимоги такі: не менше чотирьох сертифікованих фахівців (у тому числі керівні посадові особи) та по три сертифікованих фахівці (у тому числі керівні посадові особи) - для відокремленого підрозділу, який провадить ці види діяльності.

Якщо банк має декілька спеціалізованих структурних підрозділів, що здійснюють окремі види професійної діяльності на фондовому ринку, то він повинен дотримуватися вимог щодо заборони суміщення роботи спеціалістів таких підрозділів, установлених Положенням щодо організації діяльності банків та їх відокремлених підрозділів при здійсненні ними професійної діяльності на фондовому ринку.

Сертифіковані фахівці торговця цінними паперами (його відокремлених та/або спеціалізованих структурних підрозділів), які відповідно до посадових обов'язків безпосередньо здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку, не можуть одночасно працювати в інших підрозділах заявника (ліцензіата), які здійснюють інші види професійної діяльності, ніж торгівля цінними паперами, та в інших професійних учасниках фондового ринку.

Порядок та умови визначають порядок дій заявника, необхідних для отримання ліцензії, а саме: вимоги до капіталу, приміщення, наявності відповідного обладнання, вимоги до керівника та сертифікованих фахівців, необхідність розробити внутрішні документи, тощо.

Відповідно до частини 4 статті 16 закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» професійна діяльність учасників фондового ринку, крім фондових бірж та депозитаріїв, здійснюється за умови членства щонайменше в одному об'єднанні професійних учасників ринку цінних паперів та/або саморегулювній організації, що об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів за відповідним видом професійної діяльності.

При цьому пунктом 1 розділу II Ліцензійних умов передбачено, що ліцензіат, який отримав відповідну ліцензію має право почати професійну діяльність на фондовому ринку тільки з моменту вступу до СРО та включення його до реєстру фінансових установ, який ведеться НКЦПФР.

Процедура реєстрації СРО Комісією, а також порядок контролю за її діяльністю та забезпечення дотримання принципу рівності по відношенню до всіх членів СРО визначена в оцінці Принципу 9.

Відповідно до Ліцензійних умов, ліцензіат повинен розробити систему управління ризиками професійної діяльності з торгівлі цінними паперами (крім банку), яка включає такі елементи: визначення основних принципів управління ризиками професійної діяльності з торгівлі цінними паперами; виявлення, облік та опис ризиків окремо за кожним видом ризику; оцінювання ризиків та контроль (моніторинг) рівня ризиків; заходи щодо мінімізації ризиків та ліквідації негативних наслідків виявлених ризиків, у тому числі порядок та джерела фінансування заходів з компенсації отриманих збитків; моніторинг та дотримання пруденційних нормативів і заходи у разі їх відхилення від встановлених показників; формування управлінської структури ліцензіата, розробка внутрішніх правил, процедур та технологій з урахуванням прийнятих ліцензіатом основних принципів управління ризиками; контроль за ефективністю управління ризиками.

Відповідно до Ліцензійних умов, ліцензіат у процесі провадження діяльності зобов'язаний повідомляти Комісію про всі зміни даних, зазначених у документах, що додавалися до заяви про видачу ліцензії, а саме:

У разі виникнення таких змін ліцензіат зобов'язаний протягом двадцяти робочих днів подати до Комісії (із зазначенням департаменту регулювання діяльності торговців цінними паперами та фондових бірж) відповідне повідомлення в письмовій формі та документи, які підтверджують зазначені зміни

Відповідно до пункту 10 розділу III Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку

цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами Ліцензіат, крім документів, передбачених пунктом 9 цього розділу, зобов'язаний протягом п'ятнадцяти робочих днів подати до Комісії інформацію про:

арешт банківських рахунків ліцензіата;

виключення ліцензіата з об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та/або саморегулювальної організації, що об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів за відповідним видом професійної діяльності;

зміни у графіку роботи;

припинення діяльності ліцензіата шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) або ліквідації з будь-яких причин, у тому числі за рішенням вищого органу товариства з доданням копії відповідного рішення;

припинення діяльності торговця цінними паперами у зв'язку із закінченням строку дії ліцензії (за наявності відповідного строку на бланку ліцензії) з доданням копії документа відповідного органу ліцензіата, який підтверджує прийняття рішення, засвідченого ліцензіатом.

У разі виключення з об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та/або саморегулювальної організації, що об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів за відповідним видом професійної діяльності, ліцензіат повинен протягом трьох місяців стати членом об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та/або саморегулювальної організації, що об'єднує професійних учасників ринку цінних паперів за відповідним видом професійної діяльності, за наявності у них статусу саморегулювальної організації та/або об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та протягом п'яти робочих днів з дати видачі відповідного свідоцтва організації повідомити про це Комісію.

Відповідно до пункту 11 розділу III Ліцензійних умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами Ліцензіат зобов'язаний надавати до Комісії адміністративні дані відповідно до Положення про порядок складання та подання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затвердженого рішенням Комісії від 25 вересня 2012 року № 1283, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2012 року за № 1737/22049.

Відповідно до пункту 13 розділу III Ліцензійних умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами Ліцензіат (крім банку) у разі тимчасової зміни місцезнаходження (ремонт приміщення тощо) менше ніж на шість місяців повинен не пізніше

	<p>ніж за п'ять робочих днів до дати фактичної зміни місцезнаходження повідомити центральний апарат Комісії про ці зміни (із зазначенням нового місцезнаходження та графіка роботи) та протягом п'ятнадцяти робочих днів з дати виникнення таких змін надати до Комісії копію договору (крім випадку, коли тимчасова зміна місцезнаходження не буде перевищувати тридцяти календарних днів, про що зазначається у відповідному повідомленні), що підтверджує право тимчасового користування приміщенням, яке повинно відповідати вимогам щодо приміщення ліцензіата, установленим для цього виду діяльності, та копію публікації про ці зміни в друкованому засобі масової інформації.</p> <p>Ліцензіат (крім банку) при зміні тимчасового місцезнаходження на місцезнаходження, зазначене у Єдиному державному реєстрі юридичних та фізичних осіб - підприємців та ліцензії, повинен не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати фактичної зміни місцезнаходження повідомити центральний апарат Комісії.</p> <p>Відповідно до пункту 14 розділу III Ліцензійних умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами Ліцензіат зобов'язаний щороку до 01 лютого подавати до Комісії станом на 01 січня поточного року такі довідки, які додавалися до заяви про видачу ліцензії:</p> <ul style="list-style-type: none"> про асоційованих осіб фізичної особи - власника з істотною участю у заявника (ліцензіата); про юридичних осіб, у яких фізична особа - власник з істотною участю у заявника (ліцензіата) є керівником та/або контролером; про структуру власності заявника (ліцензіата) та власників з істотною участю у ньому з доданням схематичного зображення такої структури.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Діючими законодавчими актами України не передбачений інститут «інвестиційних консультантів» на фондовому ринку України, але Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» врегульована можливість надання професійним учасником фондового ринку консультаційних послуг щодо емісії, обігу та обліку цінних паперів, щодо прав та обов'язків емітента, інвестора та/або особи, яка видала неемісійний цінний папір, щодо обігу та обліку інших фінансових інструментів, а також щодо здійснення фінансових інвестицій у зазначені цінні папери та інші фінансові інструменти. Згідно з вищезазначеним, торговець цінними паперами, який отримав ліцензію Комісії на провадження певного виду діяльності з торгівлі цінними паперами, може надавати консультаційні послуги.</p> <p>Окреме ліцензування діяльності з надання консультаційних послуг</p>

	не передбачено.
Принцип 30	Для ринкових посередників повинні бути встановлені вимоги до початкового та поточного розміру капіталу та інші розумні вимоги, які відображають ризики, які беруть на себе посередники
Опис	<p>Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок" встановлюється початковий мінімальний розмір статутного капіталу для торговців цінними паперами, залежно від виду діяльності, на провадження якого вони отримали ліцензію: для торговця цінними паперами, який провадить дилерську діяльність, – не менш як 500 тисяч гривень, брокерську діяльність – не менш як 1 мільйон гривень, діяльність з андеррайтингу або з управління цінними паперами – не менш як 7 мільйонів гривень.. Вимоги щодо достатності капіталу для КУА та депозитарних установ регулюються спеціальним законодавством з питань такої діяльності.</p> <p>Також Законом передбачено право Комісії встановлювати пруденційні нормативи щодо професійних учасників фондового ринку.</p> <p>Відповідно до пункту 3 статті 27 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» професійні учасники фондового ринку зобов'язані: дотримуватися пруденційних нормативів, перелік, розміри і методика розрахунку яких встановлюються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Перелік пруденційних нормативів встановлюється щодо кожного виду професійної діяльності на фондовому ринку;</p> <p>Вимог до розміру поточного капіталу встановлені на рівні вимог до регулятивного капіталу, а також стандарти ліквідності встановлені для торговців цінними паперами рішенням Комісії від 25.12.2012 № 1900 «Про затвердження положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами». Ці вимоги спрямовані для оцінки ризиків в діяльності торговців цінними паперами та визначення рівня його платоспроможності.</p> <p>Зазначені вимоги розповсюджуються на всіх торговців цінними паперами (брокерів, дилерів, андеррайтерів, що займаються управлінням цп.) крім банків.</p> <p>Основою рівня є регулятивний капітал торговця цінними паперами - пруденційний норматив, який встановлений Комісією та є показником діяльності професійного учасника фондового ринку, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків фінансових ризиків, на які наражається торговець цінними паперами в процесі здійснення професійної діяльності на фондовому ринку. Мінімальний розмір регулятивного капіталу торговців цінними паперами має становити не менше ніж мінімальний розмір статутного капіталу торговців цінними</p>

	<p>паперами, встановленого Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок". Крім регулятивного капіталу, що є базою для розрахунку інших пруденційних нормативів встановлено такі показники:</p> <p>адекватність капіталу першого рівня - пруденційний норматив, який встановлений Комісією з метою визначення спроможності торговця цінними паперами своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями незалежно від непередбачуваних збитків, яких він може зазнати у процесі своєї діяльності залежно від розміру ризиків;</p> <p>адекватність регулятивного капіталу - пруденційний норматив, який встановлений Комісією та характеризує здатність торговця цінними паперами своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають з умов професійної діяльності на фондовому ринку, та покрити збитки, спричинені взятими ризиками за рахунок регулятивного капіталу;</p> <p>норматив LR - пруденційний норматив, який встановлений Комісією з метою визначення співвідношення регулятивного капіталу до скоригованих активів торговця цінними паперами;</p> <p>показники продуктивності торговців цінними паперами - пруденційний норматив, який встановлений Комісією з метою обмеження співвідношення загальної суми договорів, укладених торговцем цінними паперами, але не виконаних на день розрахунку (відкриті позиції), до розміру статутного капіталу торговця цінними паперами залежно від видів професійної діяльності на фондовому ринку.</p> <p>Всі ці зазначені нормативи дозволять Комісії аналізувати капітал, ліквідність, фінансовий стан торговців цінними паперами та попереджати можливі ризики у їх діяльності.</p> <p>Дані щодо пруд нормативів подаються в Комісію раз на місяць з розрахунком на кожний день, тобто на основі цих даних можливо побачити в який день капітал учасника впав нижче норми і з чим це пов'язано чи з корпоративною діяльністю учасника чи з зовнішньоекономічним впливом.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>На даний час Комісією збираються та аналізуються пруденційні показники на дослідному рівні. Комісія буде здійснювати заходи реагування та правозастосування з 01.07.2014 року.</p> <p>НКЦПФР не має можливості на щоденній основі контролювати розмір капіталу та інших нормативів.</p>
Принцип 31	<p>Ринкові посередники є предметом вимог щодо встановлення внутрішніх функцій, які забезпечують дотримання стандартів внутрішньої організації та операційної поведінки, та мають на меті захист інтересів клієнтів та їх активів, забезпечення належного управління ризиками - та згідно яких управління посередника приймає на себе основні обов'язки із зазначених</p>

	питань.
Опис	<p>Ліцензійними умовами передбачено, що ліцензіат для провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами (брокерської діяльності, дилерської діяльності, діяльності з управління цінними паперами, андерратингу) повинен розробити положення про провадження діяльності з торгівлі цінними паперами;</p> <p>розробити положення про відокремлений підрозділ ліцензіата (крім банку) та/або спеціалізований структурний підрозділ, які провадять діяльність з торгівлі цінними паперами (у разі їх створення);</p> <p>розробити порядок здійснення внутрішнього аудиту (контролю) (крім банку);</p> <p>розробити положення про внутрішній контроль;</p> <p>призначити контролера;</p> <p>розробити систему управління ризиками професійної діяльності з торгівлі цінними паперами (крім банку), яка включає такі елементи: визначення основних принципів управління ризиками професійної діяльності з торгівлі цінними паперами; виявлення, облік та опис ризиків окремо за кожним видом ризику; оцінювання ризиків та контроль (моніторинг) рівня ризиків; заходи щодо мінімізації ризиків та ліквідації негативних наслідків виявлених ризиків, у тому числі порядок та джерела фінансування заходів з компенсації отриманих збитків; моніторинг та дотримання пруденційних нормативів і заходи у разі їх відхилення від встановлених показників; формування управлінської структури ліцензіата, розробка внутрішніх правил, процедур та технологій з урахуванням прийнятих ліцензіатом основних принципів управління ризиками; контроль за ефективністю управління ризиками.</p> <p>При призначенні окремого працівника (призначається з числа сертифікованих фахівців) ліцензіата (крім банку) або у разі створення ліцензіатом (крім банку) підрозділу з управління ризиками необхідно у внутрішніх документах ліцензіата визначити його функції, порядок взаємодії з іншими підрозділами, у тому числі з контролером ліцензіата.</p> <p>До компетенції цього підрозділу (працівника) ліцензіата необхідно віднести: розробку та впровадження методики виявлення, оцінювання та контролю рівня ризиків професійної діяльності; аналіз та прогнозування стану системи управління ризиками, ідентифікацію критичних (найбільш ризикованих) бізнес-процесів, клієнтів, контрагентів, фінансових інструментів та послуг; виявлення концентрації ризиків та причини їх появи; впровадження заходів, процедур, механізмів та технологій мінімізації ризиків та</p>

ліквідації наслідків виявлених ризиків; оперативну координацію взаємодії підрозділів та виконавчого органу ліцензіата з питань управління ризиками; участь у розслідуванні випадків реалізації ризиків; розробку програм навчання працівників ліцензіата методам та інструментам управління ризиками; підготовку і надання звітності з питань управління ризиками виконавчому органу ліцензіата.

За рішенням наглядової ради (у разі наявності) або вищого органу управління ліцензіата (крім банку) створюється структурний підрозділ або призначається окрема посадова особа, що проводить внутрішній аудит (контроль).

Структурний підрозділ (окрема посадова особа), що проводить внутрішній аудит (контроль), підпорядковується наглядовій раді (у разі наявності) або вищому органу управління та організаційно не залежить від інших підрозділів торговця цінними паперами.

Структурний підрозділ (окрема посадова особа), що проводить внутрішній аудит (контроль), повинен організувати свою діяльність відповідно до вимог Положення про особливості організації та проведення внутрішнього аудиту (контролю) в професійних учасниках фондового ринку, затвердженого рішенням Комісії від 19 липня 2012 року N 996, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 20 вересня 2012 року за N 1628/21940.

Положення про провадження діяльності з торгівлі цінними паперами має містити, зокрема, порядок:

укладання договорів;

роботи з клієнтами;

провадження діяльності з торгівлі цінними паперами за видами діяльності, на які торговець має відповідні ліцензії;

ведення обліку та подання звітності щодо операцій з цінними паперами;

ведення обліку та подання звітності щодо коштів клієнтів.

Положення про відокремлений та/або спеціалізований структурний підрозділ, які провадять діяльність з торгівлі цінними паперами, має містити, зокрема:

основні види діяльності, повноваження;

вимоги до наявності мінімальної кількості сертифікованих фахівців (у тому числі керівних посадових осіб);

вимоги до наявності комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення;

вимоги до приміщення;

умови ліквідації.

Положення про внутрішній контроль торговця цінними паперами має містити, зокрема:

порядок і строки розгляду звернень клієнтів та професійних учасників фондового ринку;

процедуру запобігання несанкціонованому доступу до службової

інформації і її неправомірному використанню, у тому числі при суміщенні різних видів професійної діяльності;
ліквідність та інші показники (нормативи), що обмежують ризики з операцій з цінними паперами для торговця цінними паперами, установлені Комісією;
вимоги, спрямовані на запобігання маніпулюванню цінами на фондовому ринку, установлені торговцем цінними паперами;
опис функцій, прав та обов'язків контролера;
повноваження контролера у разі виявлення ним порушень;
форму і строки подання звітності контролером керівнику торговця цінними паперами;
вимоги до оформлення первинних документів внутрішнього обліку, ведення облікових операцій і складання внутрішньої звітності;
вимоги, спрямовані на врегулювання та запобігання конфлікту інтересів при провадженні професійної діяльності на фондовому ринку.

Контролер торговця цінними паперами призначається з числа сертифікованих фахівців і відповідає за повноту та достовірність надання інформації до Комісії.

Відповідно до пункту 9 розділ III Ліцензійних умов при провадженні професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами ліцензіат протягом 20 робочих днів повинен надати засвідчену підписом керівника та печаткою ліцензіата копію затвердженої організаційної структури зі змінами з доданням відомостей щодо структурних підрозділів заявника (ліцензіата), працівники яких безпосередньо здійснюють окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), що додаються до заяви про видачу ліцензії.

Відповідно до рішення Комісії від 12.12.2006 № 1449 "Про затвердження Правил (умов) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами" торговець при виконанні операцій з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами торговці зобов'язані у першу чергу виконувати операції з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами за договорами та разовими замовленнями клієнтів у порядку їх надходження, якщо інше не передбачено договором або дорученням клієнтів, а потім операції за власний рахунок з такими самими цінними паперами або іншими фінансовими інструментами; у разі наявності у торговця зацікавленості, яка перешкоджає йому виконати договір та/або разове замовлення клієнта на найвигідніших для нього умовах, торговець зобов'язаний негайно повідомити про це клієнта з подальшим письмовим підтвердженням клієнта про отримання такого повідомлення засобами зв'язку, визначеними договором; здійснювати купівлю,

продаж або міну цінних паперів та інших фінансових інструментів власного випуску (крім розміщення та викупу); при проведенні посередницької діяльності (брокерської діяльності, діяльності з управління цінними паперами) здійснювати торгівлю акціями того емітента, у якому він безпосередньо або побічно володіє майном у розмірі понад п'ять відсотків статутного капіталу.

Відповідно до рішення Комісії від 12.12.2006 № 1449 "Про затвердження Правил (умов) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами" торговець здійснює окремо облік грошових коштів клієнтів, які передані йому для здійснення операцій з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами, окремо облік грошових коштів клієнтів відповідно до укладених договорів та окремо облік власних грошових коштів; облік цінних паперів клієнтів, які передані торговцю для здійснення операцій з цінними паперами, у документарній формі існування;

облік цінних паперів або інших фінансових інструментів клієнтів відповідно до укладених договорів; облік цінних паперів або інших фінансових інструментів, що належать торговцю.

Торговець веде реєстр внутрішнього обліку грошових коштів та розрахунків за договорами і операціями з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами, а також реєстр внутрішнього обліку цінних паперів або інших фінансових інструментів у розрізі номера (коду) рахунку внутрішнього обліку торговця, клієнта.

Торговці не мають права, серед іншого, використовувати грошові кошти, цінні папери або інші фінансові інструменти клієнтів для здійснення операцій у власних інтересах, інтересах інших клієнтів або третіх осіб або використовувати грошові кошти, цінні папери або інші фінансові інструменти як забезпечення, у тому числі заставу, якщо інше не передбачено законодавством або договором з клієнтом; здійснювати операції з цінними паперами або іншими фінансовими інструментами клієнта, використовувати грошові кошти клієнта виключно з метою отримання винагороди, не діючи в інтересах клієнта та/або не виконуючи договори та/або разові замовлення до договору на брокерське обслуговування на найвигідніших умовах;

Відповідно до ЗУ "Про цінні папери та фондовий ринок" на грошові кошти та цінні папери клієнтів, що передаються торговцям цінними паперами або знаходяться у них згідно з договорами на здійснення брокерської діяльності, не може бути звернено стягнення за зобов'язаннями торговця цінними паперами, не пов'язаними із здійсненням ним функцій брокера.

Відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» торговець, як фінансова установа, зобов'язаний ідентифікувати відповідно до законодавства

України:

клієнтів, що відкривають рахунки у фінансовій установі та/або укладають договори про надання фінансових послуг;

клієнтів, які здійснюють операції, що підлягають фінансовому моніторингу;

осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів.

Фінансова установа надає відповідні фінансові послуги лише після здійснення ідентифікації особи клієнтів та вжиття заходів відповідно до законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Фінансова установа має право витребувати, а клієнт зобов'язаний надати документи та передбачені законодавством відомості, необхідні для з'ясування його особи. У разі ненадання клієнтом необхідних документів та передбачених законодавством відомостей або умисного подання неправдивих відомостей про себе фінансова установа відмовляє клієнту у його обслуговуванні та/або наданні фінансових послуг та/або не відкриває рахунок, а в разі наявності раніше відкритих рахунків фінансова установа відмовляє в здійсненні обслуговування та/або не укладає договір про надання фінансових послуг.

У разі якщо виникає сумнів стосовно того, що особа виступає не від власного імені, фінансова установа повинна ідентифікувати також особу, від імені якої здійснюється фінансова операція.

Відповідно до ЗУ "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму") суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен зберігати документи щодо ідентифікації осіб, які провели фінансову операцію, що згідно з цим Законом підлягає фінансовому моніторингу, а також усі документи, що стосуються ділових відносин з клієнтом, не менше п'яти років після завершення ділових відносин, а всі необхідні дані про операції - не менше п'яти років після завершення операції (при цьому строки зберігання документів можуть бути продовжені відповідним суб'єктом державного фінансового моніторингу у порядку, встановленому законодавством).

Відповідно до нормативно-правових актів Комісії торговець цінними паперами подає до центрального апарату Комісії квартальні, місячні, нерегулярні адміністративні дані та довідки про показники фінансового стану. Крім того, торговець цінними паперами розраховує обов'язкові до виконання пруденційні нормативи та звітує до Комісії щодо їх виконання.

Комісією встановлений Порядок проведення перевірок дотримання вимог законодавства про цінні папери щодо професійної діяльності на фондовому ринку та діяльності саморегульованих організацій професійних учасників фондового ринку. Цей Порядок встановлює

	<p>єдиний механізм здійснення Комісією перевірок дотримання вимог законодавства про цінні папери щодо професійної діяльності на фондовому ринку та діяльності саморегульованих організацій професійних учасників фондового ринку шляхом проведення планових та позапланових перевірок.</p> <p>Перевірки дотримання вимог законодавства про цінні папери щодо професійної діяльності на фондовому ринку проводяться зокрема з наступних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розробка системи управління ризиками професійної діяльності з торгівлі цінними паперами та призначення окремого працівника або створення підрозділу по управлінню ризиками; - перевірка роботи служби внутрішнього аудиту (контролю) торговця цінними паперами.
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Крім того, відсутні положення, що зобов'язують посередника перед наданням відповідної послуги отримувати від клієнта достатню інформацію про його фінансові обставини та очікування щодо ризиків, щоб надати послугу та/або пораду відповідно до стану, бажань та очікувань клієнта.</p> <p>Також посередник не зобов'язаний ідентифікувати, управляти та розкривати клієнту інформацію про будь-які конфлікти інтересів, до яких він може бути залучений.</p> <p>Посередник має бути зобов'язаний надавати клієнту всю необхідну клієнтові інформацію, що має відношення до рішення, яке приймає клієнт у відношенні послуги, яку надає посередник.</p> <p>Разом з тим, наразі на розгляді Верховної Ради України перебуває законопроект, що передбачає запровадження поділу інвесторів на «кваліфікованих» та «некваліфікованих».</p>
Принцип 32	Повинні бути встановлені процедури на випадок невиконання посередником своїх професійних обов'язків, які мінімізуватимуть шкоду та втрати інвесторів та зменшать систематичні ризики
Опис	<p>У Комісії немає чіткого плану, що робити у разі можливого невиконання посередником зобов'язань.</p> <p>В той же час, Рішенням Комісії від 25.12.2012 № 1900 «Про затвердження положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами» запроваджено пруденційний нагляд за торговцями цінними паперами, вимоги щодо капіталу та ліквідності, що розраховуються щомісяця, слід розглядати і як систему раннього попередження можливого виявлення потенційного дефолту. Комісія може надавати рекомендації щодо усунення впливу факторів, які спричинили підвищення ризиків, або щодо мінімізації впливу ризиків за умови неможливості їх усунення. Застосування санкцій, накладення обмежень та більш суворих вимог може здійснюватись у разі недотримання</p>

	<p>пруденційних нормативів або їх коливання в сторону нижче рівня мінімальних вимог.</p> <p>Заходи впливу Комісії на професійних учасників фондового ринку передбачені Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» у вигляді адміністративних стягнень, штрафних та інших санкцій за порушення чинного законодавства, аж до зупинення дії чи анулювання ліцензій.</p> <p>Крім того, Комісії надане право призначати тимчасово (до двох місяців) керівників фондових бірж, депозитаріїв та інших установ інфраструктури фондового ринку, зупиняти або припиняти допуск цінних паперів на фондові біржі або торгівлю ними на будь-якій фондовій біржі, зупиняти кліринг та укладення договорів купівлі-продажу цінних паперів на фондових біржах на певний термін для захисту держави, інвесторів.</p> <p>Також, Комісія має право прийняти рішення про призначення тимчасового адміністратора професійного учасника депозитарної системи.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>На даний час здійснюється розробка законодавчих норм щодо провадження в Україні компенсаційних схем інвесторам на фондовому ринку.</p> <p>В Комісії відсутня комплексна система сповіщення та реагування у випадках зниження регулятивного капітали чи інших пруденційних нормативів до критичного рівня.</p> <p>Комісія не має повноважень обмежувати ліцензіата у провадженні свої діяльності чи обмежувати здійснення окремих операцій в рамках ліцензії.</p> <p>Комісія не має повноважень призначати тимчасову адміністрацію.</p>

Принципи, які стосуються вторинного ринку	
Принцип 33	Створення торговельних систем, включаючи фондові біржі, повинно підлягати регуляторній авторизації та нагляду
Опис	<p>Комісія має повноваження щодо ліцензування фондових бірж. Існування інших торговельних систем в Україні не передбачене.</p> <p>Законом передбачено, що провадження фондовими біржами діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, можливе виключно після отримання ними ліцензії на цей вид діяльності, яка видається Комісією.</p> <p>Перелік документів необхідних для отримання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку визначений Порядком та умовами видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), переоформлення ліцензії, видачі дублікату та копії ліцензії, (далі – Порядок та умови).</p>

Необхідно зазначити, що відповідно до Порядку та умов, ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку може отримати тільки фондова біржа за умови, що статут (зміни до нього) погоджені Комісією в установленому порядку (крім випадку, якщо фондова біржа створена та діє на підставі модельного статуту), правила фондової біржі (зміни до них) зареєстровані Комісією в установленому порядку та відповідають вимогам законодавства, яке регулює питання провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.

Відповідно до Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку (далі – Ліцензійні умови з організації торгівлі) фондова біржа до державної реєстрації статуту (змін до статуту) (крім випадку, якщо фондова біржа створена і діє на підставі модельного статуту) повинна подати до Комісії на погодження статут (зміни до статуту)

Законом та нормативно-правовими актами Комісії передбачені вимоги, яким повинен відповідати заявник (претендент) для отримання ліцензії з організації торгівлі на фондовому ринку. Комісія здійснює заходи для перевірки відповідності заявника (претендента) визначеним вимогам.

Зокрема, Порядком та умовами встановлені такі вимоги для отримання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку до фондових бірж:

1. Керівні посадові особи фондової біржі (її відокремлених підрозділів), та працівники кожного структурного підрозділу біржі, які безпосередньо здійснюють діяльність з організації торгівлі, повинні бути сертифіковані згідно з Положенням про сертифікацію осіб за спеціалізацією "Організація торгівлі на фондовому ринку".

2. Керівник професійного учасника (його відокремлених та/або спеціалізованих структурних підрозділів) при здійсненні діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку не може одночасно працювати в інших професійних учасниках фондового ринку.

Керівник заявника (крім банку) повинен мати стаж роботи на фондовому ринку не менше трьох років.

Керівник фондової біржі повинен відповідати вимогам Порядку погодження кандидатур керівників фондових бірж.

Крім того, Закон «Про цінні папери та фондовий ринок» містить вимогу щодо погодження з Комісією кандидатур керівників фондових бірж. При цьому, кандидат на посаду керівника фондової біржі повинен відповідати зокрема таким вимогам:

мати стаж роботи на фондовому ринку не менш як три роки;

не повинен бути керівником професійного учасника фондового

ринку, ліквідованого за рішенням суду або до якого застосовувалася санкція у вигляді анулювання ліцензії на провадження певних видів професійної діяльності на фондовому ринку;

за останні два роки провадження кандидатом діяльності на фондовому ринку повинні бути відсутні факти анулювання сертифіката на право провадження такою особою професійної діяльності з цінними паперами.

3. Сертифіковані фахівці фондової біржі (її відокремлених підрозділів), які відповідно до посадових обов'язків безпосередньо здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку, не можуть одночасно працювати в інших професійних учасниках фондового ринку.

4. Особа, яка займає посаду головного бухгалтера (чи інша особа, яка виконує функції головного бухгалтера), повинна відповідати професійним вимогам до головних бухгалтерів професійних учасників ринку цінних паперів, встановленим Комісією.

5. Програмно-технічний комплекс фондової біржі повинен забезпечувати функціонування електронної торговельної системи та відповідати вимогам, установленим ліцензійними умовами для цього виду діяльності, та нормативно-правового акта, що регулює питання функціонування фондових бірж.

Відповідно до п.6 розділу I Положення, електронна торговельна система повинна забезпечувати:

приймання, обробку та передачу від учасників біржових торгів заявок на купівлю-продаж допущених до торгівлі цінних паперів та інших фінансових інструментів, фіксацію укладених біржових контрактів (договорів);

підготовку інформації, необхідної для виконання біржових контрактів (договорів);

захист інформації (у тому числі на електронних носіях), що стосується укладання біржових контрактів (договорів), від втрати або несанкціонованого доступу. Захист має відповідати вимогам законодавства про електронний документообіг та забезпечувати неможливість витоку, знищення та блокування інформації, порушення цілісності та режиму доступу до інформації;

обмін інформацією в електронній торговельній системі фондової біржі шляхом створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення документів в електронному вигляді;

формування та підтримку баз даних про хід та результати біржових торгів з фіксацією часу подання учасниками біржових торгів заявок та укладання біржових контрактів (договорів);

можливість укладення біржових контрактів (договорів) у вигляді документа на папері або електронного документа з можливістю відтворення документа у паперовому вигляді, оригінали яких

зберігаються на фондовій біржі.

Крім того, відповідно до п.1-2 розділу III Положення про функціонування фондових бірж, електронна торговельна система, яка використовується фондовою біржею для організації та проведення торгів, повинна відповідати вимогам, зазначеним у цьому Положенні.

Фондова біржа забезпечує:

надійне функціонування електронної торговельної системи;

надання необхідної для користувачів інформації в зручному для сприйняття вигляді, обслуговування запитів користувачів.

Програмне забезпечення фондової біржі повинно відповідати вимогам, встановленим Комісією.

Правила фондової біржі щодо порядку організації та проведення біржових торгів повинні визначати, серед іншого, процедуру використання електронної торговельної системи та процедуру доступу учасників біржових торгів до користування цією системою.

Відповідно до частини 2 ст. 24 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», правила фондової біржі реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до частини другої ст.20 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», розмір статутного капіталу фондової біржі має становити не менш як 15 мільйонів гривень (1 875 тис \$). Розмір власного капіталу фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки, має становити не менш як 25 мільйонів гривень (3 125 тис \$).

Відповідно до частини 2 ст. 24 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», торгівля на фондовій біржі здійснюється за правилами фондової біржі, які затверджуються біржовою радою та реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до ст. 25 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», правила фондової біржі складаються з порядку:

організації та проведення біржових торгів;

лістингу та делістингу цінних паперів;

допуску членів фондової біржі та інших осіб, визначених законодавством, до біржових торгів;

котирування цінних паперів та інших фінансових інструментів, оприлюднення їх біржового курсу;

розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її оприлюднення;

розв'язання спорів між членами фондової біржі та іншими особами, які мають право брати участь у біржових торгах згідно із законодавством;

здійснення контролю за дотриманням членами фондової біржі та іншими особами, які мають право брати участь у біржових торгах

згідно із законодавством, правил фондової біржі;
накладення санкцій за порушення правил фондової біржі;
взаємодії з особою, яка провадить клірингову діяльність, стосовно здійснення клірингу за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів;
взаємодії з Центральним депозитарієм цінних паперів стосовно обміну інформацією про вчинені на фондовій біржі правочини щодо цінних паперів у визначених законом повноважень за результатами кожної торговельної сесії біржі;
взаємодії з Національним банком України стосовно обміну інформацією про вчинені на фондовій біржі правочини щодо цінних паперів у визначених законом повноважень за результатами кожної торговельної сесії біржі.

Правила фондової біржі можуть також містити порядок:
здійснення клірингу та розрахунків за укладеними на фондовій біржі договорами щодо фінансових інструментів (крім цінних паперів);
взаємодії з депозитаріями цінних паперів із забезпечення централізованого виконання укладених на фондовій біржі договорів купівлі-продажу цінних паперів;
здійснення заходів із зниження ризиків невиконання укладених на фондовій біржі договорів купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів.

Комісія здійснює нагляд за діяльністю бірж в частині забезпечення відповідності їх діяльності ліцензійним та іншим вимогам та щодо дотримання ними вимог законодавства про цінні папери. Однак, системи управління ризиками в цілях справедливих та впорядкованих торгів, включаючи автоматизований перед торговельний контроль відсутні.

В той же час, Правила фондової біржі щодо порядку організації та проведення біржових торгів повинні визначати порядок прийняття рішень про зупинення, припинення та поновлення торгівлі; порядок зупинення та припинення торгівлі за рішенням уповноважених державних органів. Також, п. 11 Положення про функціонування фондових бірж (далі – Положення) визначено, що припинення торгівлі цінним папером іноземного емітента здійснюється фондовою біржею у разі невідповідності іноземного емітента та його цінних паперів вимогам Положення, правилам фондової біржі.

П. 12 Положення встановлено підстави припинення торгівлі цінним папером або іншим фінансовим інструментом здійснюється фондовою біржею.

П. 13 Положення зобов'язує фондову біржу зупинити торги окремим лістинговим цінним папером у режимах торгів, які беруть участь у формуванні поточної ціни цінного папера, залежно від

ступеня зміни поточної ціни від ціни закриття попереднього торговельного дня по цьому цінному паперу. Також визначено дії фондової біржі у разі зупинення торгівлі: проведення перевірки та інформування Комісії про результати такої перевірки.

Пп. 14-15 Положення встановлено, що Комісія може у разі порушення фондовою біржею законодавства про цінні папери та правил фондової біржі зупиняти торгівлю на фондовій біржі до усунення таких порушень. Поновлення торгівлі на фондовій біржі здійснюється за рішенням тих органів, що ініціювали зупинення торгівлі, за умови усунення підстав, що викликали зупинення торгівлі на фондовій біржі.

Відповідно до абзацу третього частини другої статті 9 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» уповноважені особи Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку мають право:

безперешкодно входити до підприємства, в установи, організації за службовим посвідченням та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

вимагати необхідні документи та іншу інформацію у зв'язку з реалізацією своїх повноважень.

Крім того, відповідно до Ліцензійних умов провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) професійні учасники фондового ринку повинні надавати інформацію про зміни даних, які надавались для отримання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку.

Також ліцензіат зобов'язаний опубліковувати на власній веб-сторінці або веб-сайті до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком.

Фондова біржа зобов'язана звітувати перед Комісією про свою діяльність, в тому числі на щоденній основі.

Відповідно до Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, фондові біржі подають до Комісії адміністративні дані щодо своєї діяльності, у тому числі і щоденні дані, до складу яких входить:

- інформація про укладені (виконані) біржові контракти (договори РЕПО) з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами на організаторі торгівлі;

- довідка про цінні папери та інші фінансові інструменти, які знаходяться в біржовому списку організатора торгівлі.

Відповідно до абзацу сімнадцятого пункту 2 розділу III Положення про функціонування фондових бірж, правила фондової біржі щодо порядку організації та проведення біржових торгів повинні

визначати порядок допуску до торгівлі на фондовій біржі без внесення до біржового реєстру. Відповідно до абзацу третього п.3 розділу II цього Положення, одним з порядків, з яких складаються правила фондових бірж, є порядок лістингу та делістингу. Також, розділ IV Положення містить мінімальні вимоги до внесення та перебування цінних паперів у першому та у другому рівні лістингу. Відповідно до частини 2 ст. 24 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», правила фондової біржі реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до пункт 7 частини другої статті 7 ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до покладених на неї завдань встановлює вимоги до правил фондової біржі та реєструє її правила (зміни до них). Це означає, що Комісія реєструє всі зміни у діяльності фондових бірж.

Положення про порядок реєстрації змін до правил фондової біржі щодо запровадження в обіг на фондовій біржі деривативів, встановлює порядок реєстрації змін до правил фондової біржі щодо запровадження в обіг на фондовій біржі деривативів, зокрема ф'ючерсних контрактів та опціонів. Це Положення встановлює вимоги до зразкової форми ф'ючерсного контракту та зразкової форми опціону. Зазначені зразкові форми (як зміна до правил фондової біржі) реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до абзацу четвертого п.3 розділу II Положення про функціонування фондових бірж, одним з порядків, з яких складаються правила фондових бірж, є порядок допуску членів фондової біржі та інших осіб до біржових торгів. Відповідно до частини 2 ст. 24 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», правила фондової біржі реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

З метою здійснення моніторингу діяльності фондових бірж та торговців цінними паперами, в Комісії створений відділ моніторингу діяльності торговців цінними паперами та фондових бірж. Основним завданням даного підрозділу є здійснення моніторингу діяльності фондових бірж та торговців цінними паперами шляхом аналізу адміністративних даних, що подаються зазначеними професійними учасниками відповідно до діючої законодавчої та нормативно-правової бази, у частині дотримання ними вимог законодавства щодо здійснення правочинів на ринку цінних паперів.

Законодавством передбачені норми, які повинні забезпечити справедливість процедур при проведенні біржових торгів.

Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, правила фондової біржі щодо порядку організації та проведення

біржових торгів повинні визначати:
процедуру та технології проведення біржових торгів на різних видах ринків;
вимоги до учасників біржових торгів, їх права та обов'язки, у тому числі щодо інформування учасником біржових торгів (крім державних органів) фондової біржі про виконання біржового контракту (договору) протягом однієї години після виконання такого біржового контракту (договору), крім випадків, коли таку інформацію отримує фондова біржа від депозитарію;
перелік видів заявок, які можуть подавати учасники біржових торгів;
процедуру використання електронної торговельної системи та процедуру доступу учасників біржових торгів до користування цією системою;
процедуру формування переліку заявок учасників біржових торгів, який повинен містити щонайменше такі дані: номер заявки; найменування та код (у разі наявності) учасника торгів, який подав заявку; умови заявки; вид заявки; реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого подано заявку; кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких учасником подано заявку; дату та час реєстрації заявки;
порядок надання доступу до переліку та реквізитів заявок, поданих протягом торговельної сесії;
процедуру формування переліку укладених біржових контрактів (договорів), який повинен містити щонайменше такі дані: реєстраційний номер біржового контракту (договору); сторони біржового контракту (договору); дату і час фіксації біржового контракту (договору); реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого було укладено біржовий контракт (договір); суму біржового контракту (договору); кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких було укладено біржовий контракт (договір); ціну цінного папера або іншого фінансового інструмента, за якою було укладено біржовий контракт (договір);
процедуру оформлення та обліку документів, які використовуються при укладанні та виконанні біржових контрактів (договорів);
процедуру запобігання маніпулюванню та укладанню нестандартних біржових контрактів (договорів);
процедури, що застосовуються фондовою біржею у разі виникнення в ході торговельної сесії надзвичайних ситуацій, включаючи опис таких ситуацій;
порядок прийняття рішень про зупинення, припинення та поновлення торгівлі;
процедуру запобігання невиконанню біржових контрактів (договорів) учасниками біржових торгів;
порядок зупинення та припинення торгівлі за рішенням

уповноважених державних органів;
порядок допуску до торгівлі на фондовій біржі без внесення до біржового реєстру;
порядок здійснення діяльності маркет-мейкера.

Відповідно до частини 2 ст. 24 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», торгівля на фондовій біржі здійснюється за правилами фондової біржі, які затверджуються біржовою радою та реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Правила фондових бірж оприлюднені на офіційних веб-сайтах цих бірж.

Комісія здійснює перевірки дотримання вимог законодавства щодо програмних продуктів, які використовуються на фондовому ринку, та програмного забезпечення автоматизованих, інформаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку.

Законодавством передбачені процедури щодо формування відомостей, які забезпечують можливість реконструкції фондовою біржею торгівельної активності, а також зобов'язують фондову біржу обов'язково оприлюднювати визначену інформацію.

Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, фондова біржа формує перелік заявок учасників біржових торгів, який повинен містити щонайменше такі дані: номер заявки; найменування та код (у разі наявності) учасника торгів, який подав заявку; умови заявки; вид заявки; реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого подано заявку; кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких учасником подано заявку; дату та час реєстрації заявки; та перелік укладених біржових контрактів (договорів), який повинен містити щонайменше такі дані: реєстраційний номер біржового контракту (договору); сторони біржового контракту (договору); дату і час фіксації біржового контракту (договору); реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого було укладено біржовий контракт (договір); суму біржового контракту (договору); кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких було укладено біржовий контракт (договір); ціну цінного папера або іншого фінансового інструмента, за якою було укладено біржовий контракт (договір).

Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, фондова біржа у день проведення біржових торгів зобов'язана обов'язково оприлюднювати на власному веб-сайті фондової біржі (у цілодобовому режимі), та надавати Комісії інформацію, передбачену законом та/або нормативно-правовими актами Комісії, у тому числі:

перелік торговців цінними паперами, допущених до укладення контрактів (договорів) купівлі-продажу цінних паперів та інших

	<p>фінансових інструментів на фондовій біржі; перелік цінних паперів, які пройшли процедуру лістингу/делістингу; обсяг торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами (кількість цінних паперів та інших фінансових інструментів, їх загальну вартість згідно з укладеними контрактами (договорами), біржовий курс цінних паперів щодо кожного цінного папера, що перебуває в обігу на фондовій біржі) за період, установлений Комісією. перелік учасників біржових торгів, до яких застосовані санкції щодо невиконання правил фондової біржі, із зазначенням порушень; інформацію щодо відсутності розрахунків та/або проведення розрахунків з порушенням встановленого біржовим контрактом (договором) строку їх виконання за наслідками укладених на фондовій біржі біржових контрактів (договорів) та/або розірвання раніше укладених на біржі біржових контрактів (договорів) учасниками біржових торгів. Біржовий курс цінних паперів, визначений за результатами біржових торгів, підлягає обов'язковому оприлюдненню на власному веб-сайті фондової біржі (у цілодобовому режимі). Біржовий курс цінного папера із зазначенням дати його визначення може бути оприлюднений у періодичному друкованому виданні фондової біржі та/або в офіційному друкованому виданні Комісії.</p>
Оцінка	Не впроваджено
Коментар	Відсутні нормативно передбачені ефективні системи та засоби контролю, розроблені для того, щоб зробити можливим управління ризиками в цілях справедливих та впорядкованих торгів, включаючи автоматизований передторгівельний контроль, що дозволяє посередникам встановлювати відповідні обмеження (ліміти) щодо ризиків
Принцип 34	Повинен забезпечуватися безперервний регуляторний нагляд за фондовими біржами та торгівельними системами, який матиме на меті створення цілісності торгівельного процесу та підтримуватиметься завдяки справедливим та рівним для всіх учасників правила регулювання, що забезпечать баланс між вимогами різних учасників ринку
Опис	Комісія здійснює безперервний нагляд за діяльністю фондових бірж шляхом отримання звітності та її аналізу, та у разі необхідності шляхом надання запитів на отримання певної інформації, а також проведення виїзних перевірок. Відповідно до Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, фондові біржі подають до Комісії адміністративні дані щодо своєї

діяльності, у тому числі і щоденні дані, до складу яких входить інформація про укладені (виконані) біржові контракти (в т.ч. договори РЕПО) з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами на організаторі торгівлі.

Відповідно до Порядку та умов вимоги, установлені до заявників при отриманні ліцензії, повинні виконуватись посадовими особами ліцензіата та ліцензіатом протягом усього строку провадження професійної діяльності на фондовому ринку.

Контроль за дотриманням вимог установлених при отримання ліцензії та у процесі провадження професійної діяльності на фондовому ринку здійснюється на постійній основі до моменту анулювання ліцензії або до моменту закінчення строку дії ліцензії (за наявності зазначення відповідного строку в бланку ліцензії) на підставі документів, що надаються професійними учасниками відповідно до Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) за її окремими видами.

Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, фондова біржа у день проведення біржових торгів зобов'язана обов'язково оприлюднювати на власному веб-сайті фондової біржі (у цілодобовому режимі), та надавати Комісії інформацію, передбачену законом та/або нормативно-правовими актами Комісії, у тому числі:

перелік торговців цінними паперами, допущених до укладення контрактів (договорів) купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів на фондовій біржі;

перелік цінних паперів, які пройшли процедуру лістингу/делістингу;

обсяг торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами (кількість цінних паперів та інших фінансових інструментів, їх загальну вартість згідно з укладеними контрактами (договорами), біржовий курс цінних паперів щодо кожного цінного папера, що перебуває в обігу на фондовій біржі) за період, установлений Комісією.

перелік учасників біржових торгів, до яких застосовані санкції щодо невиконання правил фондової біржі, із зазначенням порушень;

інформацію щодо відсутності розрахунків та/або проведення розрахунків з порушенням встановленого біржовим контрактом

(договором) строку їх виконання за наслідками укладених на фондовій біржі біржових контрактів (договорів) та/або розірвання раніше укладених на біржі біржових контрактів (договорів) учасниками біржових торгів.

Біржовий курс цінних паперів, визначений за результатами біржових торгів, підлягає обов'язковому оприлюдненню на власному веб-сайті фондової біржі (у цілодобовому режимі). Біржовий курс цінного папера із зазначенням дати його визначення може бути оприлюднений у періодичному друкованому виданні фондової біржі та/або в офіційному друкованому виданні Комісії.

Відповідно до вимог ЗУ «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» Комісія встановлює вимоги до правил фондової біржі та реєструє її правила (зміни до них). Це означає, що Комісія реєструє всі зміни у діяльності фондових бірж.

Відповідно до Ліцензійних умов з організації торгівлі, у разі внесення змін до правил фондова біржа зобов'язана подавати до Комісії на реєстрацію всі зміни, що вносяться до правил фондової біржі, протягом двадцяти робочих днів з дати їх затвердження біржовою радою фондової біржі.

Комісія має можливість накладати санкції та позбавляти ліцензій фондові біржі у разі порушення ними законодавства

Відповідно до Порядку зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), дія ліцензії може бути зупинена при встановленні таких порушень:

неподання ліцензіатом адміністративних даних, більше двох разів протягом звітного року;

кількість членів фондової біржі стала менше ніж 20 і протягом шести місяців фондова біржа не відновила потрібну кількість таких членів;

призначення виконуючим обов'язки керівника ліцензіата особи, яка не відповідає вимогам, встановленим для керівника ліцензіата, у разі звільнення керівника.

Дія ліцензії за певним видом професійної діяльності може бути зупинена за відповідним рішенням Комісії у разі несплати ліцензіатом фінансової санкції, що була застосована до нього при провадженні цього виду професійної діяльності, протягом 6 місяців з дати винесення відповідної постанови про накладення санкції, за

винятком тих постанов, які були скасовані чи визнані нечинними за рішенням суду, що набрало законної сили, або дію яких зупинено за ухвалою суду.

Дія ліцензій за певним видом професійної діяльності може бути зупинена за відповідним рішенням Комісії для проведення перевірки ознак маніпулювання на фондовому ринку на строк, встановлений цим рішенням.

У разі неусунення ліцензіатом порушень законодавства про цінні папери, що стали підставою для зупинення дії ліцензії, та ненадання звіту і відповідних документів уповноважена особа Комісії приймає рішення про анулювання ліцензії.

Відповідно до Порядку анулювання підставами для анулювання ліцензії (копії ліцензії) фондовій біржі є:

- 1) заява ліцензіата про анулювання ліцензії у зв'язку з припиненням професійної діяльності на фондовому ринку або припиненням ліцензіата в результаті реорганізації (поділу, злиття, приєднання, перетворення) або ліквідації;
- 2) повідомлення про внесення відповідним державним органом до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців запису про проведення державної реєстрації припинення юридичної особи (ліцензіата) у результаті її ліквідації, визнання її банкрутом, у тому числі за рішенням суду, відповідно до законодавства;
- 3) відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій - для банків;
- 4) виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих заявником (ліцензіатом) для одержання ліцензії;
- 5) акт про відмову ліцензіата в проведенні перевірки органом ліцензування;
- 6) повторне порушення ліцензіатом законодавства;
- 7) невиконання ліцензіатом вимог, установлених цим Порядком, щодо усунення порушень законодавства про цінні папери, за які дію ліцензії було зупинено;
- 8) акт про відсутність ліцензіата за місцезнаходженням, зазначеним у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та/або ліцензії;

9) невступ ліцензіата (крім депозитарію, фондових бірж та клірингових установ) протягом строку, встановленого законодавством, до саморегульованої організації за відповідним видом професійної діяльності на фондовому ринку, що об'єднує професійних учасників фондового ринку, та/або об'єднання професійних учасників фондового ринку, у тому числі після виключення його зі складу членів такої саморегульованої організації та/або об'єднання професійних учасників фондового ринку, за умови реєстрації Комісією таких саморегульованих організацій та об'єднань;

10) нездійснення ліцензіатом певного виду професійної діяльності на фондовому ринку протягом року (у тому числі з дати отримання ліцензії);

11) подання Антимонопольного комітету України, складене на підставі статті 7 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", у зв'язку з вчиненням ліцензіатом під час дії ліцензії порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

12) умисні дії, що мають ознаки маніпулювання на фондовому ринку;

13) умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законодавством), надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація.

Комісія може застосовувати санкції до фондових бірж у разі порушеннями ними законодавства. Так, законодавством встановлені наступні санкції за такі порушення:

1. За умисне незаконне розголошення, передачу або надання доступу до інсайдерської інформації (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законом), а також надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб

правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, передбачена санкція у відношенні до юридичної особи у розмірі від десяти до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 170 тис. грн. (21 250 \$) до 850 тис. грн. (106 250 \$) або в розмірі до ста п'ятдесяти відсотків прибутку (надходжень), одержаних в результаті цих дій.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, - у розмірі від п'ятдесяти до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 850 тис. грн. (106 250 \$) до 1,7 млн. грн. (212 500 \$) або в розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків до прибутку (надходжень), одержаних в результаті цих дій.

2. За не розкриття інформації на фондовому ринку та/або порушення процедури її розкриття та/або розкриття недостовірної інформації передбачена санкція у відношенні до юридичної особи у розмірі до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто до 17 тис. грн. (2120 \$)).

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, у розмірі від тисячі до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 17 тис. грн. (2 120 \$) до 85 тис. грн. (10 625 \$)).

3. За розповсюдження реклами (внесення змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку без її попереднього подання Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку передбачена санкція у відношенні до юридичної особи у розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти відсотків вартості розміщеної реклами. За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, у розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків вартості розміщеної реклами.

4. За розповсюдження реклами після зупинення в установленому порядку такого розповсюдження Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку передбачена санкція у відношенні до юридичної особи у розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків вартості розміщеної реклами.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, у розмірі від трьохсот до шестисот відсотків вартості розміщеної реклами.

Крім того, законом передбачено право Комісії, порушувати питання про звільнення з посад керівників фондових бірж у випадках недодержання ними чинного законодавства України, а також призначати тимчасово (до двох місяців) керівників фондових бірж, зупиняти або припиняти допуск цінних паперів на фондові біржі або торгівлю ними на будь-якій фондовій біржі, зупиняти кліринг та укладення договорів купівлі-продажу, цінних паперів на фондових біржах на певний термін.

Крім того, відповідно до Положення про державних представників на фондових біржах, у депозитаріях, державним представником на фондовій біржі можуть здійснюватися наступні заходи:

- Зупиняти торги на фондовій біржі в разі:

торгівлі на фондовій біржі цінними паперами, випуск яких не зареєстровано відповідно до законодавства України;

унесення цінних паперів до біржового реєстру без ініціативи емітента цих цінних паперів;

перебування цінних паперів одного виду одного емітента в двох рівнях лістингу одночасно на одній фондовій біржі;

використання фондовою біржею незареєстрованих у Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку Правил фондової біржі або змін до них.

- Призупиняти торги на фондовій біржі до усунення порушень у разі:

укладання біржових угод за заявками, які подав один учасник біржових торгів;

укладання на фондовій біржі нестандартних біржових угод;

виявлення ознак маніпулювання під час проведення торгів.

- Призначати тимчасово (на строк до двох місяців) керівників фондових бірж, депозитаріїв та інших установ інфраструктури фондового ринку, зупиняти або припиняти допуск цінних паперів на фондові біржі або торгівлю ними на будь-якій фондовій біржі, зупиняти кліринг та укладання договорів купівлі-продажу на певний строк для захисту інтересів держави, інвесторів відповідно до закону.

Державний представник на фондовій біржі, (далі - державний представник) призначається відповідним рішенням Комісії.

Державний представник здійснює контроль від імені держави за додержанням положень статуту і правил фондових бірж.

Державний представник, зокрема, має право:

Бути присутнім на загальних зборах (конференціях тощо) акціонерів (учасників) фондової біржі та біржових аукціонах (торговельних сесіях), брати участь у роботі ради та інших органів управління фондової біржі.

Уносити на розгляд ради та інших органів управління фондової біржі питання, що є обов'язковими для розгляду цими органами управління. Результати розгляду питань оформлюються письмово та надаються державному представнику.

Отримувати в установленому чинним законодавством порядку та в

	<p>межах компетенції інформацію для здійснення контролю за додержанням положень статуту і правил фондової біржі, зокрема інформацію:</p> <ul style="list-style-type: none"> - що має пряме відношення до діяльності членів та/або учасників фондової біржі, брокерів (трейдерів, уповноважених осіб), працівників комітетів (комісій, секцій); - про діяльність інфраструктурних установ, які обслуговують торгівлю цінними паперами; - про діяльність з надання послуг із зберігання цінних паперів та/або обліку прав власності на цінні папери, а також з обслуговування угод з цінними паперами; - про емітентів, цінні папери яких уведені до продажу та обслуговуються фондовою біржею; - щодо цінних паперів, які допущені до торгів на фондовій біржі. <p>Державний представник має право вимагати систематичного надання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інформації про щоденні операції, виконані фондовою біржею; - повідомлень про курси цінних паперів; - підсумкових щоквартальних даних про діяльність фондової біржі відповідно до нормативно-правових актів Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. <p>На вимогу державного представника, крім регулярної інформації, фондова біржа повинні надавати іншу інформацію, розкриття якої не суперечить чинному законодавству України.</p> <p>У разі порушення фондовою біржею законодавства про цінні папери, статуту та правил фондової біржі зупиняти торгівлю на ній до усунення таких порушень відповідно до закону.</p>
Оцінка	Повністю впроваджений
Коментар	
Принцип 35	Регулювання повинно сприяти прозорості торгівлі
Опис	<p>Законодавством не передбачено вимог для публікації попередньою інформацією про торгівлю</p> <p>Разом з тим, Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, правила фондової біржі щодо порядку організації та проведення біржових торгів повинні визначати:</p>

процедуру та технології проведення біржових торгів на різних видах ринків;

вимоги до учасників біржових торгів, їх права та обов'язки, у тому числі щодо інформування учасником біржових торгів (крім державних органів) фондової біржі про виконання біржового контракту (договору) протягом однієї години після виконання такого біржового контракту (договору), крім випадків, коли таку інформацію отримує фондова біржа від депозитарію;

вимоги до уповноважених представників учасників біржових торгів, їх права й обов'язки;

процедуру укладання та виконання біржових контрактів (договорів), включаючи процедуру подання заявок; перелік видів заявок, які можуть подавати учасники біржових торгів;

процедуру використання електронної торговельної системи та процедуру доступу учасників біржових торгів до користування цією системою;

процедуру формування переліку заявок учасників біржових торгів, який повинен містити щонайменше такі дані: номер заявки; найменування та код (у разі наявності) учасника торгів, який подав заявку;

умови заявки;

вид заявки; реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого подано заявку; кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких учасником подано заявку;

дату та час реєстрації заявки; порядок надання доступу до переліку та реквізитів заявок, поданих протягом торговельної сесії;

процедуру формування переліку укладених біржових контрактів (договорів), який повинен містити щонайменше такі дані: реєстраційний номер біржового контракту (договору); сторони біржового контракту (договору); дату і час фіксації біржового контракту (договору); реквізити цінного папера або іншого фінансового інструмента, щодо якого було укладено біржовий контракт (договір); суму біржового контракту (договору); кількість цінних паперів або інших фінансових інструментів, щодо яких було укладено біржовий контракт (договір); ціну цінного папера або іншого фінансового інструмента, за якою було укладено біржовий контракт (договір);

процедуру оформлення та обліку документів, які використовуються при укладанні та виконанні біржових контрактів (договорів);

процедуру запобігання маніпулюванню та укладанню нестандартних біржових контрактів (договорів) тощо.

Фондова біржа у день проведення біржових торгів зобов'язана оприлюднювати та надавати Комісії наступну інформацію:

-перелік торговців цінними паперами, допущених до укладення контрактів (договорів) купівлі-продажу цінних паперів та інших фінансових інструментів на фондовій біржі;
-перелік цінних паперів, які пройшли процедуру лістингу/делістингу;
-обсяг торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами (кількість цінних паперів та інших фінансових інструментів, їх загальну вартість згідно з укладеними контрактами (договорами), біржовий курс цінних паперів щодо кожного цінного папера, що перебуває в обігу на фондовій біржі) за період, установлений Комісією.

Крім того, фондова біржа оприлюднює таку інформацію:

-перелік учасників біржових торгів, до яких застосовані санкції щодо невиконання правил фондової біржі, із зазначенням порушень;
-інформацію щодо відсутності розрахунків та/або проведення розрахунків з порушенням встановленого біржовим контрактом (договором) строку їх виконання за наслідками укладених на фондовій біржі біржових контрактів (договорів) та/або розірвання раніше укладених на біржі біржових контрактів (договорів) учасниками біржових торгів.

Фондова біржа може оприлюднювати додаткову інформацію, що стосується результатів торгів та показників, які характеризують кон'юнктуру ринку.

Оприлюднення інформації обов'язково здійснюється на власному веб-сайті фондової біржі (у цілодобовому режимі), а також інформація може бути оприлюднена в періодичному друкованому виданні фондової біржі та/або офіційному друкованому виданні Комісії.

Інформація про ціни (біржовий курс, останню поточну ціну цінного папера або результати котирування) цінних паперів розміщується на власному веб-сайті фондової біржі та подається до загальнодоступної інформаційної бази даних Комісії, а також може публікуватись у засобах масової інформації (зокрема електронних) та бути надана фондовою біржею будь-якій заінтересованій особі протягом трьох років після дати здійснення операцій з такими цінними паперами.

Оприлюднена інформація про біржовий курс та результати котирування цінних паперів повинна містити щонайменше: біржовий курс, визначений у порядку, встановленому Комісією; ціну відкриття; ціну закриття; обсяг укладених біржових контрактів

	<p>(договорів); інформацію про невиконані та/або анульовані біржові контракти (договори), а також інформацію про внесені зміни до біржових контрактів (договорів); ціну та обсяг кращої (найменшої) заявки на продаж та кращої (найбільшої) заявки на купівлю.</p> <p>Положення про функціонування фондових бірж встановлює однакові вимоги до фондових бірж щодо надання та оприлюднення інформації про здійснені операції.</p>
Оцінка	Не впроваджений
Коментар	<p>Значні частини фондового ринку (ринок адресних заявок та позабіржовий ринок) не передбачають розкриття інформації про вчиненні правочини щодо цінних паперів у режимі реального часу. Обмежень щодо здійснення торгів на біржах на підставі адресних заявок законодавством не встановлено.</p> <p>Для більшості бірж, які мають електронні майданчики, що розраховані переважно для торгівлі акціями, встановлено правило, відповідно до якого вимагається розміщення ціни пропозиції та попиту для ринку та негайно публікувати інформацію про трансакцію. Проте, такі біржі дозволяють робити адресну пропозицію, через біржову систему, лише одному іншому ринковому учаснику, не надаючи змоги іншим учасникам взяти участь або навіть дізнатись ціни та обсяг угоди. Для таких торгів на сьогодні немає необхідності звітувати про торги на ринку протягом суттєвого проміжку часу. Більше того, посередники (торговці цінними паперами) можуть проводити двосторонні торги поза біржею. Для таких торгів на сьогодні немає необхідності звітувати про ціну та обсяг протягом 48 годин (в даному випадку до НКЦПФР). НКЦПФР забезпечує надалі публікацію даних про торг на веб-сайті.</p> <p>Такі трансакції з відкладеним звітуванням переважають серед торгів на ринку в Україні і дорівнюють приблизно 70%. Стосовно таких торгів ринок не має можливості своєчасно в цілому дізнатись інформацію про ціну або обсяг продажу.</p> <p>В той час, коли є допустимим надавати деяке послаблення щодо прозорості у випадку суттєвих разових торгів (наприклад M&A угоди), в Україні немає обмежень щодо права торговців цінними паперами утримувати інформацію про їх трансакції протягом тривалого періоду. Більше того, навіть у випадку великих разових торгів, є необхідність зменшити втрати прозорості до мінімуму, але 48 годинна затримка у звітуванні не відповідає міжнародним стандартам.</p>
Принцип 36	Регулювання повинно дозволяти виявляти та усувати маніпулювання та інші види недобросовісної торгівлі цінними паперами
Опис	Законодавством передбачена заборона використання інсайдерської інформації та передбачені заходи щодо запобігання

маніпулюванню на фондовому ринку, а також передбачена кримінальна та адміністративна відповідальність фізичних осіб та санкції до юридичних осіб за здійснення зазначених правопорушень.

Порядок запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі встановлює механізми та визначає дії учасників біржових торгів та фондової біржі, направлені на запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондових біржах..., зокрема:

здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж цінних паперів, які надають або можуть надавати уявлення щодо поставки, придбання або ціни цінного папера, що не відповідають дійсності, та вчиняються одноосібно або за попередньою змовою групою осіб і призводять до встановлення інших цін, ніж ті, що існували б за відсутності таких операцій або заявок;

здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж цінних паперів шляхом вчинення умисних протиправних дій, у тому числі шахрайства чи використання інсайдерської інформації;

поширення інформації через засоби масової інформації, у тому числі електронні засоби масової інформації, або будь-якими іншими способами, яке призводить або може призвести до введення в оману учасників ринку щодо ціни, попиту, пропозиції або обсягів торгів цінних паперів на фондовій біржі, що не відповідають дійсності, зокрема поширення недостовірної інформації, у разі коли особа, яка поширила таку інформацію, знала або повинна була знати, що ця інформація була недостовірною;

купівля або продаж цінних паперів перед закриттям торговельної сесії фондової біржі з метою введення в оману учасників ринку щодо цін, які склалися наприкінці торговельної сесії;

неодноразове протягом торговельного дня укладення двома або більше учасниками торгів угод купівлі чи продажу цінних паперів у власних інтересах чи за рахунок одного і того ж клієнта, за якими кожен з учасників торгів виступає як продавець та покупець одного і того ж цінного папера за однаковою ціною в однаковій кількості або які не мають очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети хоча б для одного з учасників торгів (або їх клієнтів), а також надання клієнтом кільком учасникам біржових торгів доручення на укладення в його інтересах однієї або більше угод з одним і тим самим цінним папером, під час яких покупець та продавець діють в інтересах клієнта;

неодноразове протягом торговельного дня здійснення або намагання здійснити операції чи надання заявки на купівлю або продаж цінних паперів, що не мають очевидного економічного

сенсу або очевидної законної мети, якщо за результатами таких торгів власник таких цінних паперів не змінюється;

неодноразове невиконання учасником біржових торгів зобов'язань за біржовими контрактами, укладеними протягом торговельного дня у власних інтересах або за рахунок клієнтів, якщо укладення зазначених контрактів спричинило значне збільшення або зниження ціни цінного папера, за умови, що такі контракти мали суттєвий вплив на ціну такого папера;

укладення на фондовій біржі угод з цінним папером за ціною, що має суттєве відхилення від ціни відповідного цінного папера, яка склалася на фондовій біржі тієї ж торговельної сесії (поточна ціна) шляхом подання безадресних заявок, за умови, що угоди укладені від імені та/або за рахунок осіб, між якими (працівниками яких) існувала попередня домовленість про придбання або продаж цінного папера за ціною, що має суттєве відхилення від поточної ціни.

Фондова біржа повинна здійснювати заходи щодо запобігання маніпулюванню шляхом визначення у правилах фондової біржі відповідних процедур запобігання маніпулюванню, зокрема:

- здійснення контролю за розкриттям емітентом цінних паперів, які знаходяться у біржовому реєстрі, інформації перед фондовою біржею, якщо надання такої інформації передбачено правилами фондової біржі та договором між фондовою біржею та емітентом;
- здійснення контролю за укладанням біржових угод з купівлі-продажу цінних паперів між учасниками біржових торгів з подальшим внесенням змін щодо ціни та подальшим неодноразовим перенесенням термінів виконання біржового контракту;
- здійснення контролю за поданням учасниками біржових торгів заявок на купівлю-продаж цінних паперів;
- здійснення нагляду у режимі реального часу за процесом проведення біржових торгів;
- проведення аналізу щодо маніпулювання поданих заявок на купівлю-продаж цінних паперів та укладених біржових угод за підсумками торговельної сесії;
- виявлення та проведення аналізу щодо маніпулювання та укладання нестандартних біржових угод;
- здійснення контролю при проведенні біржових торгів із застосуванням попереднього резервування активів;
- організаційного, технологічного та технічного забезпечення проведення біржових торгів, що обмежує можливість маніпулювання під час проведення біржових торгів та при обміні інформацією між фондовою біржею та депозитарієм за результатами біржових торгів;
- визначення структурного підрозділу та/або працівника (працівників) для здійснення запобігання маніпулюванню;

здійснення контролю за укладанням біржових угод щодо: перевищення встановленої величини частки обсягу біржових угод, укладених відповідним учасником біржових торгів, від загального обсягу торгів за цим цінним папером за певний період; перевищення встановленої величини частки суми біржових угод, укладених відповідним учасником біржових торгів за певний період, від середнього значення такої суми угод, що укладені цим учасником біржових торгів; зміни обсягу торгів відповідним цінним папером за певний період на встановлену величину; перевищення встановленої величини частки угод, укладених між двома учасниками торгів за певний період по певному цінному паперу, в яких ці учасники торгів поперемінно виступають продавцями та покупцями (взаємні угоди), від загального обсягу торгів цим цінним папером за цей період.

Вищезазначені показники встановлюються фондовою біржею в правилах.

Фондова біржа може здійснювати додаткові заходи щодо запобігання маніпулюванню.

Комісією здійснюється моніторинг біржових угод, проводяться перевірки на предмет наявності в діях осіб ознак маніпулювання та/або протиправного використання інсайдерської інформації. Передбачено звітування біржами про підозру у використанні інсайдерської інформації та про ознаки маніпулювання цінами цінних паперів.

Статтею 44 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» визначено, що «інсайдерська інформація – це неоприлюднена інформація про емітента, його цінні папери та похідні (деривативи), що перебувають в обігу на фондовій біржі, або правочини щодо них, у разі якщо оприлюднення такої інформації може істотно вплинути на вартість цінних паперів та похідних (деривативів), та яка підлягає оприлюдненню відповідно до вимог, встановлених цим Законом».

Інформація щодо оцінки вартості цінних паперів та/або фінансово-господарського стану емітента, якщо вона отримана виключно на основі оприлюдненої інформації або інформації з інших публічних джерел, не заборонених законодавством, не є інсайдерською інформацією.

Інформація не вважається інсайдерською з моменту її оприлюднення відповідно до закону.

Крім того, Законом встановлена заборона особі, яка володіє інсайдерською інформацією, вчиняти наступні дії: вчиняти з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочини, спрямовані на придбання або відчуження цінних паперів та похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, до

моменту оприлюднення такої інформації;
передавати інсайдерську інформацію або надавати доступ до неї іншим особам, крім розкриття інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законодавством;
давати будь-якій особі рекомендації стосовно придбання або відчуження цінних паперів та похідних (деривативів), щодо яких він володіє інсайдерською інформацією, до моменту оприлюднення такої інформації.

Законодавством встановлені наступні санкції за такі порушення:

1. За умисні дії, що мають ознаки маніпулювання на фондовому ринку, визначені Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» передбачена санкція у відношенні юридичної особи у розмірі від десяти до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 170 тис. грн. (21 250 \$) до 850 тис. грн. (106 250 \$) або в розмірі до ста п'ятдесяти відсотків прибутку (надходжень), одержаних в результаті цих дій;

2. За умисне незаконне розголошення, передачу або надання доступу до інсайдерської інформації (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законом), а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, передбачена санкція у відношенні юридичної особи у розмірі від десяти до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 170 тис. грн. (21 250 \$) до 850 тис. грн. (106 250 \$) або в розмірі до ста п'ятдесяти відсотків прибутку (надходжень), одержаних в результаті цих дій.

За ті самі дії, вчинені повторно протягом року, - у розмірі від п'ятдесяти до ста тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 850 тис. грн. (106 250 \$) до 1,7 млн. грн. (212 500 \$) або в розмірі від ста п'ятдесяти до трьохсот відсотків до прибутку (надходжень), одержаних в результаті цих дій.

3. Дія ліцензій за певним видом професійної діяльності може бути зупинена за відповідним рішенням Комісії для проведення перевірки ознак маніпулювання на фондовому ринку на строк, встановлений цим рішенням.

4. Підставами для анулювання ліцензії професійного учасника фондового ринку є:

- умисні дії, що мають ознаки маніпулювання на фондовому ринку;

- умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації (крім розкриття інсайдерської інформації в межах виконання професійних, трудових або службових обов'язків та в інших випадках, передбачених законодавством), надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація.

5. Умисні дії посадової особи учасника фондового ринку, що мають ознаки маніпулювання на фондовій біржі, встановлені відповідно до закону щодо державного регулювання ринку цінних паперів, тягнуть за собою накладення штрафу від ста до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 1 700 грн. (212 \$) до 8 500 грн. (1 062 \$)).

6. Умисні дії службової особи учасника фондового ринку, що мають ознаки маніпулювання на фондовій біржі, встановлені відповідно до закону щодо державного регулювання ринку цінних паперів, що призвели до отримання професійним учасником фондового ринку або фізичною особою чи третіми особами прибутку у значних розмірах, або уникнення такими особами збитків у значних розмірах, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 51 тис. грн. (6 375 \$) до 85 тис. грн. (10 625 \$)). з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, караються штрафом від п'яти тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 85 тис. грн. (10 625 \$) до 170 тис. грн. (21 250 \$)) з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

7. Умисне незаконне розголошення, передачу або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), а також вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, тягне за собою накладення штрафу від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних

мінімумів доходів громадян (тобто від 8 500 грн. (1 062 \$) до 12 750 грн. (1 593 \$)).

Під особами, які вчинили дії, передбачені пунктом 7, розуміються: посадові особи емітента, у тому числі ті, які були посадовими особами емітента на момент ознайомлення з інсайдерською інформацією; особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом, у тому числі співробітники професійних учасників фондового ринку; державні службовці, яким відома інсайдерська інформація внаслідок виконання ними посадових (службових) обов'язків; особи, які ознайомилися з інсайдерською інформацією неправомірним шляхом; аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі або інші особи, які виконують надані законом публічні повноваження.

8. Умисне незаконне розголошення, передача або надання доступу до інсайдерської інформації, а так само надання з використанням такої інформації рекомендацій стосовно придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), якщо це призвело до отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі, або уникнення учасником фондового ринку чи третіми особами значних збитків, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, караються штрафом від семисот п'ятдесяти до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 12 750 грн. (1 593 \$) до 34 тис. грн. (4 250 \$)).

з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

9. Вчинення з використанням інсайдерської інформації на власну користь або на користь інших осіб правочинів, спрямованих на придбання або відчуження цінних паперів чи похідних (деривативів), яких стосується інсайдерська інформація, якщо це призвело до отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі, або уникнення учасником фондового ринку чи третіми особами значних збитків, або якщо це заподіяло значну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, караються штрафом від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 51 тис. грн. (6 375 \$) до 85 тис. грн. (10 625 \$)) з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

10. Дії, передбачені пунктами 8 та 9, вчинені повторно або за

попередньою змовою групою осіб, або якщо такі дії спричинили тяжкі наслідки, караються штрафом від п'яти тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів (тобто від 85 тис. грн. (10 625 \$) до 136 тис. грн. (17 000 \$) громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

11. Дії, передбачені пунктами 8-10, якщо вони вчинені організованою групою, караються штрафом від восьми тисяч до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів (тобто від 136 тис. грн. (17 000 \$) до 170 тис. грн. (21 250 \$) громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка: 1. Значним розміром (значним збитком, значною шкодою) вважається розмір (збиток, шкода), який в п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (тобто від 304 500 грн. (38 062 \$) і більше).

2. Тяжкими наслідками, якщо вони полягають у заподіянні матеріальних збитків, вважаються такі, які у тисячу і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян (тобто від 609 тис. грн. (76 125 \$) і більше).

3. Під особами, які вчинили дії, передбачені пунктами 8-11, розуміються: посадові особи емітента, у тому числі ті, які були посадовими особами емітента на момент ознайомлення з інсайдерською інформацією; особи, які мають доступ до інсайдерської інформації у зв'язку з виконанням ними трудових (службових) обов'язків або договірних зобов'язань незалежно від відносин з емітентом, у тому числі співробітники професійних учасників фондового ринку; державні службовці, яким відома інсайдерська інформація внаслідок виконання ними посадових (службових) обов'язків; особи, які ознайомилися з інсайдерською інформацією неправомірним шляхом; аудитори, нотаріуси, експерти, оцінювачі, арбітражні керуючі або інші особи, які виконують надані законом публічні повноваження.

Порядок запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі, визначає, що з метою запобігання маніпулюванню фондові біржі забезпечують накладення санкцій за порушення відповідних положень правил фондової біржі щодо запобігання маніпулюванню.

Фондові біржі затверджують внутрішні документи щодо недопущення працівниками біржі неправомірних дій, які призведуть до маніпулювання на фондових біржах, а також перелік заходів, які будуть застосовані до працівників фондової біржі у разі порушення ними вимог цих внутрішніх документів.

Фондова біржа у разі виявлення у діях учасника біржових торгів

або його клієнта ознак маніпулювання може призупинити біржові торги за таким цінним папером або призупинити допуск такого учасника до біржових торгів та зобов'язана повідомити про це Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку в одноденний строк та у спосіб, передбачений правилами фондової біржі.

Зупинення та призупинення торгів на фондовій біржі можуть здійснюватися державним представником відповідно до вимог Положення про державних представників на фондових біржах, у депозитаріях.

Порядок запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі, визначає, що з метою запобігання маніпулюванню фондові біржі забезпечують контроль за дотриманням членами фондової біржі, учасниками біржових торгів та емітентами, цінні папери яких унесені до біржового реєстру, відповідних положень правил фондової біржі щодо запобігання маніпулюванню;

відповідну взаємодію структурного підрозділу фондової біржі та/або працівника (працівників), які здійснюють запобігання маніпулюванню, з іншими структурними підрозділами фондової біржі та учасниками біржових торгів;

постійний нагляд та аналіз дій учасників біржових торгів щодо наявності ознак маніпулювання;

виявлення та дослідження фактів порушення учасниками біржових торгів відповідних положень правил фондової біржі щодо запобігання маніпулюванню.

Порядок запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами на фондовій біржі, визначає, що з метою запобігання маніпулюванню фондова біржа у разі виявлення у діях учасника біржових торгів або його клієнта ознак маніпулювання може призупинити біржові торги за таким цінним папером або призупинити допуск такого учасника до біржових торгів та зобов'язана повідомити про це Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку в одноденний строк та у спосіб, передбачений правилами фондової біржі.

Комісією затверджено Методичні рекомендації з виявлення протиправного використання інсайдерської інформації на фондовому ринку та Методичні рекомендації зі встановлення наявності ознак маніпулювання цінами на фондовому ринку

Відповідно до Положення про функціонування фондових бірж, фондова біржа у день проведення біржових торгів зобов'язана оприлюднювати та надавати Комісії наступну інформацію про

	<p>обсяг торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами (кількість цінних паперів та інших фінансових інструментів, їх загальну вартість згідно з укладеними контрактами (договорами), біржовий курс цінних паперів щодо кожного цінного папера, що перебуває в обігу на фондовій біржі) за період, установлений Комісією.</p> <p>Законом «Про цінні папери та фондовий ринок» передбачене зобов'язання торговця цінними паперами додержуватись черговості виконання угод. Так, торговець цінними паперами зобов'язаний виконувати доручення клієнтів за договорами доручення, договорами комісії та договорами про управління цінними паперами на найвигідніших для клієнта умовах. Доручення клієнтів виконуються торговцем цінними паперами у порядку їх надходження, якщо інше не передбачено договором або дорученням клієнтів. У разі укладення торговцем цінними паперами договорів за власний рахунок разом з укладенням ним договорів за рахунок клієнта виконання договорів для клієнта є пріоритетним.</p>
Оцінка	Повністю впроваджений
Коментар	<p>Деякі цінні папери торгуються на більше ніж одній біржі, що дозволяє ринкові маніпуляції між біржами, хоча на сьогодні рівень такого ризику низький в Україні через обмежуючі правила щодо блокування коштів і цінних паперів до початку торгів. Має бути впроваджена обов'язкова співпраця між біржами в цілях запобігання міжринкових порушень.</p> <p>Операції на випередження – це практика завчасного короткого розміщення замовлення посередником до клієнтського замовлення, що очікувано може вплинути на ціну. Це можна заборонити через законодавче зобов'язання торговця цінними паперами виконувати клієнтські замовлення в порядку їх надходження до нього та виконання власних замовлень після виконання всіх клієнтських замовлень. Також операції на випередження в деяких випадках можуть бути розцінені як порушення щодо інсайдерської торгівлі. Проте, рекомендується, щоб НКЦПФР чітко визнала такі операції як ринкові порушення і заборонила їх.</p>
Принцип 37	Регулювання повинно мати на меті забезпечення належного управління активних операцій (які ставлять під ризик значну частину капіталу банку), ризику невиконання своїх обов'язків сторонами та ситуацій негативного впливу на ринок
Опис	Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» (ст. 19-4) передбачена обов'язковість застосування на вітчизняних фондових біржах механізмів зниження ризиків невиконання або неналежного виконання зобов'язань, що передбачені договорами, укладеними на фондових біржах. До таких механізмів належать: обов'язкове стовідсоткове попереднє депонування та резервування

	<p>коштів і цінних паперів або інших фінансових інструментів; або обов'язкове створення системи управління ризиками та гарантій, якою може бути передбачено створення гарантійного фонду за рахунок внесків учасників клірингу та інших учасників депозитарної системи.</p> <p>На даний час фактично використовується виключно І механізм.</p> <p>У зв'язку із цим виникнення ризику дефолту з виконання зобов'язань, що передбачені договорами, укладеними на фондових біржах, майже неможливе.</p> <p>Крім того, Статтею 7 Закону України "Про депозитарну систему України" передбачена процедура відповідно до якої депозитарна установа відкладає виконання арешту на цінні папери або іншого обмеження прав на цінні папери конкретного власника щодо цінних паперів, які заблоковані для продажу на фондовій біржі, до моменту остаточного закінчення розрахунків за наслідками торгів на біржі.</p>
Оцінка	Широко впроваджений
Коментар	<p>Ризик нездійснення розрахунків значно знижений шляхом правил щодо обмеження торгівлі, які вимагають, щоб всі цінні папери, які особа хоче продати, були заблоковані на її рахунку в цінних паперах, а кошти на придбання були заблоковані на банківському рахунку зранку вдень торгівлі.</p> <p>Таке положення зменшує ризик розрахунку, але за рахунок обмеження ліквідності. Якщо обмежуючі правила будуть пом'якшені, то мають бути більш жорсткі заходи щодо управління ризиком для клірингу і розрахунків, з метою зменшення ризику дефолту.</p> <p>Біржі або клірингові установи та НКЦПФР повинні моніторити позиції ринкових учасників та вживати заходи, якщо з'являється ризик дефолту. Має бути побудована система, яка була б спроможна вимагати встановлення належного управління ризику від клірингових установ, такі як вимоги до маржі, зобов'язання щодо забезпечення, торгівельні обмеження на додаток до фонду гарантування.</p> <p>Закон про банкрутство має бути змінений стосовно процедур нетінгу, з метою запобігти діям керуючого санацією збанкрутілого посередника, спрямованим на зупинку будь-яких платежів до системи розрахунків. Керуючий санацією повинен здійснити платіж, адресований до розрахункової системи.</p>

Н. Підсумкові рекомендації

1. Мають бути переглянуті поточні правила, які знижують ліквідність на ринку.
2. З метою усунення будь-яких дестабілізуючих факторів, які можуть гальмувати ефективне функціонування ринків необхідною є консолідація бірж.
3. Має бути реформований бюджетний процес, з метою підвищити фінансову незалежність НКЦПФР.
4. Мають бути внесені зміни до законодавства для забезпечення захисту від позовів проти членів Комісії та її працівників щодо рішень, які приймалися ними в законному порядку.
5. Порядок призначення голови та членів НКЦПФР має бути більш прозорий.
6. НКЦПФР повинна переглянути Кодекс поведінки співробітників, щоб впевнитись, що він містить всі питання, що вимагаються Принципами IOSCO, та призначити відповідальність в самій НКЦПФР щодо ведення записів про операції з цінними паперами працівників НКЦПФР.
7. НКЦПФР повинна забезпечити наявність процедур, які надають право на письмові пояснення та можливість надати усні пояснення НКЦПФР (або будь-якому відповідному комітету Комісії), особою яка є предметом будь-якого рішення НКЦПФР (або це ліцензійне рішення, або застосування ліцензійних умов, або правозастосування, або будь-які інші прямі рішення), до прийняття відповідного рішення.
8. Має бути встановлений процес перегляду системного ризику, конфлікту інтересів та периметру регулювання, у співпраці з НБУ та іншими фінансовими регуляторами.
9. Мають бути внесені зміни до законодавства, щоб НКЦПФР отримала повноваження передавати конфіденційну інформацію, включаючи персональні дані, іноземним регуляторам.
10. Роль та місце СРО в процесі регулювання фондового ринку має бути переглянуто. Якщо буде визнано за доцільне подальше функціонування СРО відповідно до Принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів IOSCO, НКЦПФР має отримати повноваження та забезпечити відповідний нагляд за СРО.
11. Мають бути внесені зміни до законодавства щодо чіткого визначення повноважень НКЦПФР щодо перевірок та розслідувань порушень законодавства на ринку цінних паперів.

12. Мають бути внесені змін до законодавства з метою розширити та збільшити перелік санкцій з боку НКЦПФР до ліцензованих осіб, а також мають бути усунути перешкоди для застосування таких санкцій через суд.

13. Мають бути внесені внести зміни до законодавства, які вимагають від особи при наданні свідчень та пояснень до НКЦПФР говорити правду.

14. НКЦПФР має встановити відповідні вимоги до корпоративного управління ліцензованих осіб та змінити увагу на нагляд стосовно моніторингу впровадження таких вимог до корпоративного управління.

15. НКЦПФР має рухатись в напрямку нагляду, що базується на оцінці ризику.

16. З метою забезпечення можливості підписання ММoU IOSCO мають бути внесені зміни до законодавства, а саме:

- Усунення заборони щодо обміну конфіденційною інформацією, якщо вона містить персональні дані;
- Надання НКЦПФР повноважень використовувати власні повноваження щодо розслідувань для отримання інформації від нерегульованих осіб з метою передачі такої інформації до іноземних регуляторів;
- Надання НКЦПФР повноважень брати свідчення від будь-яких фізичних осіб та забезпечувати, щоб ті, хто надає свідчення, подавали правдиву інформацію та таку, що не вводить в оману;
- Надання НКЦПФР повноважень протистояти вимогам від інших державних органів надати інформацію, коли така інформація отримана від іноземних регуляторів.

17. Всі публічні акціонерні товариства мають бути зобов'язані негайно розкривати інформацію про всі значні події, які впливають на подальшу діяльність та рівень ризику компанії, або будь-яку інформацію, яка запобігатиме використанню інформації, що була оприлюднена раніше, як такої, що вводить в оману.

18. Мають бути внесені змін до законодавства для посилення прав акціонерів через посилення розкриття інформації про кінцевих власників акцій та запровадження положень щодо злиття та поглинання, зокрема механізму «сквіз-аут».

19. НКЦПФР має запровадити посилені вимоги щодо корпоративного управління та ведення бізнесу до кредитних рейтингових агентств.

20. НКЦПФР має зробити чіткішими критерії отримання статусу уповноваженого кредитного рейтингового агентства, зокрема через введення ліцензування кредитних рейтингових агентств.

21. НКЦПФР має отримати повний спектр регуляторних повноважень у відношенні кредитних рейтингових агентств, як до будь-якого ліцензіата.
22. НКЦПФР повинна спостерігати за аналітиками та іншими надавачами публічної інформації на ринку.
23. НКЦПФР повинна застосувати жорсткіші вимоги щодо корпоративного управління та ведення бізнесу з боку ІСІ, зокрема вимагати призначення Спеціаліста з внутрішнього контролю.
24. НКЦПФР повинна застосувати вимоги до ІСІ стосовно оцінки активів та помилок при встановленні ціни.
25. НКЦПФР повинна встановити додаткові вимоги до звітності ІСІ перед інвесторами.
26. Повинно бути запроваджено окреме регулювання хедж фондів.
27. НКЦПФР повинна запровадити окремий регуляторний режим для інвестиційних консультантів та/або радників.
28. НКЦПФР має встановити відповідні вимоги до ведення бізнесу торговцями цінними паперами стосовно їх обов'язків перед клієнтами. Нові рівні капіталу повинні бути встановлені для посередників якомога скоріше, а також додаткові обов'язки щодо щоденного розрахунку та раннього попередження НКЦПФР стосовно суттєвого погіршення розміру капіталу.
29. НКЦПФР повинна забезпечити наявність належних власних повноважень стосовно заходів при банкрутстві посередника або тимчасовій неможливості виконати свої зобов'язання ним, і мати план надзвичайних дій на випадок його банкрутства.
30. НКЦПФР має запровадити додаткові положення щодо регулювання корпоративного управління для посередників.
31. НКЦПФР повинна внести зміни до правил функціонування фондових бірж, щоб забезпечити повну пре- та пост- торгівельну прозорість.
32. Повинні бути положення щодо співпраці між фоновими біржами з метою мінімізувати сферу міжринкових порушень.
33. Операції на випередження мають бути прямо заборонені та встановлено відповідальність за їх вчинення.
34. Повинні бути більш жорсткі процедури для моніторингу ризиків ринкових учасників та для управління ризиками під час розрахунків за правочинами

щодо цінних паперів у зв'язку з пом'якшенням правил щодо попереднього блокування активів для торгівлі.

35. Мають бути внесені зміни до законодавства з питань банкрутства з метою забезпечення завершення проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів.